EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S -LETERIEHMIGO ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov AN XXV Editat de L M Lopatin Cartea (V) NOIEMBRIE-DECEMBRIE- * MOSCOVA Litografia tip a parteneriatului I N Kushnrev și Ks str Pimenovskaya, suspin hom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Moștenirea filozofică a lui P D Yurkevich (La cea de-a patruzecea aniversare a morții) G Shpeta Problema transcendentala a religiei S Bulgakov Criza internă a idealismului transcendental C As- vrăjitorie Principala contradicție morală a războiului IV Ilyin Studii de istoria filozofiei grecești timpurii P Blon- skago Critica noii filosofii a lui Gioberti V Erna Despre noua carte de S A Aleksev (Askoldov) "Gândire și realitate" L Lopatina Critică și bibliografie I Pliant bibliografic S Societatea Psihologică din Moscova (Înregistrarea întâlnirilor) S Materiale pentru statistica jurnalului Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Moștenirea filozofică a lui P D Yurkevich x) (La cea de-a patruzeci de ani de la moarte) În urmă cu patruzeci de ani, la octombrie , a murit unul dintre cei mai interesanți gânditori ruși, Pamfil Danilovici Yurkevich, profesor la Universitatea din Moscova "Iurkevici", mărturisește Vl Solovyov, care i-a fost ascultătorul, a fost un gânditor profund, un excelent cunoscător al istoriei filozofiei, în special al filosofiei antice, și un profesor foarte eficient, care a citit prelegeri extrem de interesante și informative pentru cei care înțeleg Și totuși, Solovyov afirmă nu mai puțin că "Iurkevici nu a fost suficient de cunoscut și apreciat în timpul vieții sale") Nu este greu de găsit o explicație pentru aceasta dacă comparăm cuvintele lui Solovyov că Iurkevici a ținut prelegeri Activitatea lui Iurkevici cade în întregime asupra anii Un rol deosebit de fatal pentru Iurkevici l-au jucat articolele unui scriitor - pe care nu-l vom numi din respect pentru numele său - care s-a bazat în polemica sa împotriva lui Iurkevici în primul rând pe ignoranța și neînțelegerea cititorilor Numele lui Yurkevich a devenit popular, iar ideile lui au fost la fel de puțin cunoscute ca acum Consider că este o justiție simplă acum, în ziua a de ani de la moartea lui Yurkevich, care a coincis cu momentul !) Raport prezentat la Societatea de Psihologie din Moscova la octombrie) Vl Solovyov Lucrări adunate, vol VIII, p , Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET volum al restaurării frământate a valorilor noastre naționale, să ne amintim de cel care a apărat energic însăși ideea care așa cuprinde ciocnirea modernă a popoarelor și care, aș vrea să cred, constituie și valoarea noastră națională: "Pacea cu vecinii , ca o condiție a comunității creștine" Iurkevici și filosofia contemporană În toată expunerea ulterioară, nu voi atinge ciocnirea polemică abia amintită - demnă de cinste în spiritul acestei idei este și memoria omului care a propovăduit "pacea cu ceilalți", dar există un alt motiv care mă îndeamnă să treceți peste această problemă în tăcere , despre care vorbim, Nu a fost luptat cu arme egale: de partea lui Yurkevich a existat cunoaștere, înțelegere subtilă, gândire independentă și el a luptat pentru Adevăr, nu trecător, ci stând deasupra timpului să recunosc că ignoranța, neînțelegerea, imitația și interesele momentului au câștigat? A răspunde la această întrebare ar însemna să-i judec pe cei care l-au recunoscut pe Iurkevici învins Nu aceasta ar trebui să fie sarcina expunerii mele Dar consider o întrebare destul de admisibilă, deoarece se referă la însuși Iurkevich și chiar voi începe cu el Să știe și să înțeleagă pe Iurkevici ceea ce a reprezentat, dar a înțeles suficient dorințele și nevoile celor în fața cărora trebuia să

vorbească, a înțeles suficient momentul în care trebuia să trăiască și să învețe? Și cred că la această întrebare trebuie să se răspundă afirmativ, altfel ar trebui să se admită că Yurkevich a acționat inconștient, iar acest lucru ar fi nedrept pentru el Yurkevich a știut, a înțeles și a făcut dreptate timpului său, dar era un filozof și, prin urmare, a văzut și mai departe A văzut Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH a mers mai departe, a înțeles mai mult și de aceea nu a iertat totul În epoca unei atitudini complet negative față de filosofie, Yurkevich a acționat ca un susținător înflăcărat al filozofiei în sine și al libertății spiritului filozofic În numele acestei libertăți, a știut să găsească laturi pozitive și valoroase în adversarii săi, dar a cerut aceeași recunoaștere a libertății pentru sine A văzut și a înțeles clar sensul momentului istoric care se petrecea în fața ochilor săi, a fost conștient de semnificația lui pentru întreaga dezvoltare filosofică, a văzut în ce direcție ar trebui să meargă mai departe filosofia, dar nu s-a putut împăca cu acele metode de " inchiziția" și rezultatele intoleranței, care le limitau libertatea protejată Iurkevici, el însuși "realist" în sensul filosofic deplin al acestui termen și "empirist" tot în sensul cel mai profund al acestui cuvânt, s-a opus "realismului filosofic modern" și "această filozofie a experienței" care a fost apoi proclamată de materialism Înțelesese bine valoarea filozofică a materialismului, dar nu era mai puțin dispus să recunoască pozitivul pe care starea de spirit materialistă a timpului său îl putea aduce științei și filosofiei El a apreciat interesul sporit pentru știința naturii și știința, a apreciat introducerea metodelor de cercetare empirică în studiul psihologiei și științelor spiritului, a apreciat străduința tendințelor contemporane pentru acuratețea analizei, dar a protestat împotriva îngustimei și una -lateralitatea concluziilor la care a ajuns mama sa, împotriva ignorării altor metode și tehnici, împotriva nihilismului conștient în raport cu tradiția filozofică; în cele din urmă, era pur și simplu indignat de violența și interdicțiile care persecutau gânduri care nu erau de acord cu gusturile predominante Yurkevici a înțeles bine că sensul situației dificile în care se găsea filosofia la mijlocul secolului al XIX-lea constă în conflictul care a apărut între Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPEG ea și cunoștințele științifice speciale Dar, de asemenea, a văzut perfect că acest conflict era un moment istoric necesar în dezvoltarea filozofiei în sine și ceva, în consecință, nu ar trebui să se încheie cu distrugerea filozofiei ca tip special de cunoaștere, ci ar trebui să o conducă pe o nouă cale , îmbogățiți de experiență și cu o atitudine mai conștientă față de problemele lor În măsura în care, afirmă el, pe măsură ce științele pozitive descoperă noi Fapte și noi relații, de care conștiința umană directă habar n-avea, filozofiei sunt impuse cerințe atât de complexe și dificile, pe care fostele sisteme maiestuoase ale idealismului nu le pot satisface Fiecare fapt nou al științelor naturale sau istoriei are o astfel de latură care nu poate fi explicată numai prin metodele și principiile fizicii, conține întotdeauna un "rezidu de ființă" care își așteaptă metafizica Astfel, însăși dezvoltarea cunoștințelor științifice speciale complică și complică rezolvarea problemelor filozofiei, punându-i noi solicitări Dar în același Fapt putem găsi o explicație pentru schimbările pe care le-a suferit filosofia secolului al XIX-lea, precum și determinăm sarcinile ultimului moment istoric Schimbarea rapidă a sistemelor filosofice din secolele XVIII și XIX au depins tocmai de numărul de noi "Fapte care au lovit mintea omului și, în acest sens, fiecare dintre ele nu reflectă decât timpul său

Sistemele filozofice ale idealismului nu ne mai mulțumesc, pentru că trăim într-o lume diferită, ne ocupăm de alte fenomene, alte Fapte și căutăm alte idei "Filozofia zilelor noastre", spune Yurkevich, "în mod similar exprimă timpul nostru cu aspirațiile sale practice calculate, cu bunul ei simț, care merge înainte, privind în urmă și cercetând prudent Despre materialism și sarcinile filozofiei Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH toate căile pentru a nu părăsi terenul solid al realității" Înțelegerea istorică a sistemului filozofic, totuși, nu exclude evaluarea sa filosofică irelevantă și, așa cum vom vedea mai târziu, considerentele de mai sus nu l-au putut împiedica pe Iurkevich să evalueze sistemele filosofice și din partea meritului lor vistoricheskoy Explicând din punct de vedere istoric sensul evoluției filozofice, el nu a crezut deloc că "ultimul" cuvânt al filosofiei este și cel mai adevărat a considerat irelevant, ideal, demnitatea filosofiei și starea ei temporară ca fiind un moment caracteristic al epocii în care el însuşi trebuia să acţioneze Idealismul nu i-a satisfăcut timpul, nu i-a satisfăcut "științific", dar avea virtuți durabile: inspirație autentică pentru cele mai bune idealuri ale spiritului uman, eroismul gândirii și simțirii, iar aceasta ar trebui să atragă mereu către el "minți și inimi capabile de simpatizând cu tot ce este înalt și frumos" Contrastul dintre ascensiunea excepțională a spiritului filozofic în idealism și filosofia modernă a lui Iurkevici, străduindu-se să atingă nivelul unei dezvoltări științifice deosebite, i se pare unul dintre motivele care au provocat plângeri cu privire la declinul creativității filosofice În special, materialismul și utilizarea sa pe scară largă i-au determinat pe mulți să vorbească despre declinul filosofiei Iurkevici, care a supus materialismul în general unei critici severe, știe totuși să-i găsească o justificare istorică și contribuie astfel la o mai bună înțelegere a semnificației întregii epoci luate în considerare în filozofie Într-adevăr, în ce care este sensul acestui materialism? Este cu adevărat un semn de decadență și exprimă cu adevărat pe deplin spiritul acestei epoci? Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA Unii cred că dialectica lui Hegel, transformându-se în arta lui Gorgias, evocă o opoziție firească în fața materialismului; alții dau vina pe filosofia idealistă pentru că este unilaterală și speră să restabilească semnificația filozofiei bazându-l pe experimente de încredere; alții văd slăbiciunea sa nu în absența unor temeiuri experimentale, care sunt ușor de obținut, dar care nu pot determina concepții filozofice, ci în lipsa de înțelegere a premiselor metafizice ale experienței; În cele din urmă, majoritatea vede cauza răului într-o înțelegere greșită a lui Kant și a tendințelor sale filozofice Dar această diversitate de opinie însăși mărturisește bogăția și vitalitatea dezvoltării filosofice, care nu este satisfăcută de nicio formă istorică de filosofie, și ne garantează că, cu toată starea negativă și critică a epocii, ea încă nu îl privează pe om a solului, care, odată cu dezvoltarea liberă a Formelor specificate, viața rămâne mereu neatinsă în unele locuri sau laturi Prin urmare, dacă "scepticismul și materialismul", spune Yurkevich, "sunt fenomenele incontestabile ale erei noastre, atunci ar fi totuși grăbit să concluzionam că în ele, în aceste fenomene negative exprimă sufletul și inima întregii noastre civilizații" O înțelegere subtilă a modernității, în opinia noastră, l-a afectat pe Yurkevich prin faptul că, vorbind în apărarea acestei civilizații, el a găsit ceva pozitiv în materialismul însuși Așa cum în starea de spirit idealistă a societății apare o tendință către mitologie, către credința în fantome și către

construcții fantastice, tot așa, crede el, materialismul timpului său poate fi privit ca un produs secundar al dispoziției realiste "Îi datorăm atât de mult mecanismului mort al naturii, în domeniul căruia agenții și motoarele se dovedesc a fi cu atât mai perfecte, cu atât mai pasive, încât Fantasy desenează involuntar imaginea materialității simple, pasive, ca pe ceva de bază, zăcând chiar în ziua fenomenelor: ea Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH G Aș dori să explic toate mișcările așa-numitei vieți în același mod simplu și convenabil din relațiile mecanice ale părților materiale, așa cum explică mișcările unei mașini cu abur Gândul fermecător că, dacă aceste explicații ar avea succes, am putea controla destinele proprii și ale altor oameni la fel de simplu cum controlăm mișcarea mașinilor astăzi, servește drept cea mai sinceră motivație pentru opiniile materialiste Astfel, se dezvăluie acele motive filozofice care au determinat materialismul secolului al XIX-lea: aceasta este o sete nesățioasă de cunoaștere, o dorință de a face totul să fie transparent, o dorință de a descompune toată realitatea, de a deduce, de a calcula și de a predetermina viitorul cu precizie matematică "Materialismul timpului prezent", spune Yurkevich, "sub alte forme, rezolvă însăși problema cunoașterii sub greutatea căreia a căzut idealismul absolut " El vrea să convingă omenirea că totul este accesibil cunoașterii, totul este transparent, acolo nu este nimic de nepătruns care ar fi retrogradat tărâmul luminos al cunoașterii în tărâmul întunecat al sentimentelor, al aspirațiilor poetice și al inspirației religioase vise care trebuie risipite pentru a continua la nesfârşit un fenomen, ca pe unul simplu şi de necompunet Sub această formă, materialismul exprimă caracterul și direcția întregii epoci, străduindu-se să lumineze totul cu lumina cunoașterii, tot ceea ce era drag prin imediata sa, să deducă, să explice și, în însăși dezvoltarea vieții spirituale, să se bazeze pe cunoaștere , excluzând din ea instinctele spirituale directe și nerambursabile, deși frumoase, cerințele inimii O minte poetică sau un spirit religios se poate plânge de o viață prozaică și rațională și de o filozofie conform căreia lumea este prea uscată și palidă, prea "împrăștiată" pentru a fi cunoscută Biblioteca "Runivers" GUSTAV SPET putea rezolva probleme și satisface nevoile spiritului uman, căutând concentrare și viață Dar oricât de limitat ca urmare a acestui materialism, oricât de incapabil să satisfacă cerințele generale ale spiritului uman, el nu poate servi ca semn al declinului gândirii și al dezvoltării intelectuale O evaluare detaliată a materialismului, din acest punct de vedere al tendințelor filozofice contemporane la Yurkevich, o vom întâlni mai jos Gândurile sale citate ar trebui doar să demonstreze cât de conștient a tratat materialismul ca un moment istoric în dezvoltarea gândirii libere și cât de profund a înțeles sensul epocii sale Aici Iurkevici apare în fața noastră în principal ca istoric Dar o altă atitudine este posibilă și față de fenomenele istorice, iar pentru un filosof este chiar obligatorie: fenomenul luat în considerare trebuie și el supus unei aprecieri fundamentale, din punctul de vedere al adevăratului său sens filozofic, în esența sa Contemplarea lumii, spune Yurkevich, "ar trebui să parcurgă istoria prin toate gradele de dezvoltare care se află în general în esența ei, pentru a-și exprima în acest fel tot ce este bine sau rău " materialismul era viziunea asupra lumii a unei persoane care avea nevoie de liniștire, obosită a luptei istorice pentru interesele sale și a pierdut multe în ea; nu a chemat gândul și voința unei persoane la activitate, ci, dimpotrivă, a paralizat-o, și-a cufundat spiritul într-o stare de odihnă, de equanimitate somnoroasă și o Patiia "teoria

atomilor fără prelucrare matematică și mecanică a rămas infructuoasă și, prin urmare, a avut o semnificație predominant morală; a vrut să liniștească inima omului, arătând cum lumea este indiferentă față de propriile anxietăți și soartă Și acest lucru a condus, într-adevăr, la căderea filozofiei, deoarece cu viziunea despre lume comună unită și unificată a anticilor Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH b scepticismul și scepticismul au rupt tot pământul de sub picioarele omului Filosofia secolului al XVIII-lea în acest sens, odată cu dezvoltarea specificată a vieții, a lăsat terenul în Formele sale particulare și, în ciuda negației, a condus la apărarea anumitor principii de nezdruncinat în omul însuși Prin urmare, materialismul secolului al XVIII-lea renunță la toate tradițiile și autoritățile, dar cu atât mai puternic împinge o persoană să lupte pentru noi interese Materialismul timpurilor moderne, așa cum am văzut, vrea să "depășească" însăși metafizica, dar în același timp vrea să devină o știință, a luat ca model legile mecanicii și a făcut din ele reguli ale logicii; meritul lor științific este atât de incontestabil încât această latură formală a atins deja momentul limită și cu greu se poate dezvolta mai departe Și aceasta din nou este în concordanță cu spiritul și esența noii FILOZOFII Dar dacă acesta este sensul fundamental al materialismului, atunci este permis să ne întrebăm care ar trebui să fie atitudinea față de acesta, nu a acestui sau acel moment în dezvoltarea gândirii filosofice, nu a unei filozofii noi sau mai recente, ci a filosofiei în sine, autentic, adevărat, stând deasupra timpului și istoriei? Desigur, răspunsul la această întrebare presupune o elucidare a sensului și sarcinilor acesteia din urmă Un astfel de răspuns presupune nu atât critica, cât afirmarea fundamentelor fundamentale ale filosofiei De aceea, Yurkevich s-a limitat la a evalua materialismul doar din punctul de vedere al "noii filozofii", pentru a-l evalua apoi însuși și a trece la filozofia pozitivă deja cu sarcini creative Dar înainte de a trece la evaluarea sa asupra materialismului și a filozofiei sale pozitive, am dori să încheiem ideea exprimată la început că Iurkevici nu numai că a înțeles momentul istoric al zilei sale, ci tocmai din acest motiv nu a iertat totul în el Materialismul, și tocmai cel nou, au dat prilej de a scrie Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET pagina de start în istoria filozofiei și a gândirii libere în general Inchiziția bisericii și cenzura statului erau dușmani constanti ai filosofiei și ai oricărei gândiri libere, dar erau dușmani "exteriori" și urmăreau în mod deschis filosofia Materialismul a intrat în ea din interior și a lovit-o cu aceeași armă a inchiziției din opinia publică și persecutarea neîncrederii Iurkevici din experiența personală a învățat ce a scris atunci când filosoful și-a rostit cuvintele sale neiertătoare în el: "Epoca noastră este, într-adevăr, în contrast direct cu cea medievală Se întâmplă adesea ca în zilele noastre, în numele de științe ale naturii cu totul nevinovate, ei persecută și chinuiesc o persoană pentru dragostea lui pentru adevărurile spiritului, așa cum venerabilii inchizitori l-au chinuit și persecutat cândva în numele lui Hristos pentru dragostea lui pentru adevărurile științelor naturale" Ne putem imagina câtă durere se ascunde în spatele acestor cuvinte, dacă ne amintim că au fost rostite de un om și un filozof, despre care Vl Solovyov, care l-a cunoscut personal și i-a studiat învățătura, a scris imediat după moartea sa: "Dacă înălțimea și libertatea gândirii, tonul interior al perspectivei, și nu numărul și volumul cărților scrise, determină valoarea gânditorilor adevărați, atunci fără îndoială, un loc onorabil între ei ar trebui să aparțină regretatului profesor moscovit Pamfil Danilovici

Yurkevich În caracterul său mental, într-un mod remarcabil, independența și lărgimea vederilor au fost combinate cu o recunoaștere sinceră a tradiției istorice, o simpatie profundă din inimă pentru toate interesele esențiale ale vieții, cu o perspectivă subtilă a gândirii critice ;· Materialism și metafizică Să aruncăm o privire mai atentă asupra evaluării la care a fost supus materialismul lui Yurkevich în înțelegerea acestei formări a lumii Despre lucrările filozofice ale lui P D Yurkevich - Culegere de eseuri T I, p Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH viziunea pe care o întâlnim cu el Materialismul în general poate fi apreciat din trei puncte de vedere principale: I, din punctul de vedere al principiilor; Yurkevich se referă în principal la critica principială, dar o folosește într-un mod deosebit, evidențiind-o cu siguranță atunci când evaluează materialismul pe fondul însăși posibilității metafizicii realiste, care se pare că decurge din înțelegerea sa deja indicată a locului materialismului, care, în opinie, este "un produs secundar al unei dispoziții realiste civilizației noastre"; , apoi al doilea punct de vedere asupra materialismului apare de la sine, evaluarea sa ca doctrină metafizică și, în plus, în primul rând ca doctrină metafizică cu tendințe realiste ; din acest punct de vedere, legându-l cu primul, Yurkevich oferă, de asemenea, o acoperire destul de completă a materialismului; , materialismul este supus evaluării din punctul de vedere al psihologiei, ca încercare de a introduce un tip nou și particular de explicație în această știință; aici evaluarea lui Yurkevich este, de asemenea, de un interes remarcabil, dar luarea în considerare a acesteia depășește scopul acestui articol Deci, vorbim despre relația dintre materialism și metafizică Prin metafizică, Yurkevich nu înțelege un anumit sistem de cunoaștere, deoarece un astfel de sistem nu există, dar vede în metafizică un sistem de sarcini specifice, care, prin semnificația și conținutul lor, indică metodele prin care aceste sarcini pot fi rezolvat *) Materialismul Yurkevich limitează conceptul de atomism, conform căruia atomii, ca forme originale și de bază ale ființei, sunt particule de materie, care constituie astfel baza și esența lumii fenomenelor; Yurkevich crede pe bună dreptate că așa-numitul Dinamismul nu poate fi privit ca o trăsătură esențială a materialismului, deoarece este și caracteristic Fizicii idealiste, cum ar fi cea a lui Schelling) Materialismul și sarcinile filozofiei Biblioteca Runiverse GUSTAV Shpet, Este ușor de observat că o astfel de formă de materialism își dezvăluie imediat contradicția internă, de îndată ce observăm că, pe de o parte, are în vedere probleme metafizice, presupunând unele entități abstracte ca bază a lumii și, pe pe de altă parte, încearcă să se prefacă drept știință, expunând fizica și mecanica matematică ca un ideal Cu toate acestea, Yurkevich este gata în acest moment să facă o concesie majoră materialismului pentru a sublinia mai clar eroarea sa fundamentală și inconsecvența cu sarcinile realismului adevărat Materialismul, admite el, ar putea deveni metafizică păstrând în același timp valoarea științifică sau, așa cum spune el, ar putea deveni "metafizică cu merit științific" După cum se știe, materialismul se concentrează pe un punct al realității, care este punctul său de plecare, și anume pe căutarea unei tranziții directe și a transformării fenomenelor fiziologice în cele psihice Pentru a rezolva problema indicată a creării metafizicii științifice, el trebuie să îndeplinească două cerințe: I, trebuie să dovedească cu acuratețe matematică prezența acestei transformări și , trebuie, pe baza acestui Fapt Fiziologic de încredere, să formeze o astfel de conceptul de materie, care, ca ultimă și mai departe, baza

ireductibilă a ființei și cunoașterii, ar fi, de asemenea, justificat intern sau logic Cu alte cuvinte, în sine o descoperire sau o experiență științifică privată, oricât de fiabilă ar fi ea, poate da naștere la diferite presupuneri metafizice, a căror alegere trebuie ghidată pentru justificarea lor de regularitatea internă a gândirii însăși, care exclude posibilitatea unor contradicţii interne În orice caz, aceste cerințe, certitudinea faptică și consistența internă, urmăresc să satisfacă realismul pentru care se pretinde materialismul Prin urmare, înainte de a trece la considerare Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH La întrebarea dacă și în ce măsură materialismul satisface aceste cerințe, este util să comparăm însăși formularea întrebării în realism și materialism Procesul cunoașterii umane oscilează între două linii extreme: dorința de a obține adevărul din vedere pură sau gândire pură Aceasta din urmă este speranța idealismului și este recunoscută ca fiind unilaterală Trecerea la o viziune pură duce fie la o stingere mistică a gândirii într-o imersiune extatică în ființă, fie la materialism, pentru care gândirea este doar o repetare a ceea ce a fost dat în viziune Totuși, de pe vremea lui Kant știm că deja în viziunea cea mai directă punem obiectul în anumite Forme de gândire și dacă Kant dezvoltă scepticismul din aceasta, respingând posibilitatea cunoașterii suprasensibile, atunci acesta nu este deloc scepticismul cu care apare materialismul, întunecându-ne pentru noi cele mai înalte interese ale spiritului și făcând o excepție numai în favoarea senzualității Principala greșeală a materialismului aici este că, conform acestei doctrine, obiectele vederii directe, vederii, auzului, atingerii, sunt afirmate ca ființă adevărată, ca lucruri în sine Pentru Kant, așa-zis un obiect sau un lucru este o construcție a unui subiect în reprezentare sau este doar un fenomen Sensul scepticismului său este că dacă în viziune nu mai întâlnim ființa, atunci nu o vom întâlni în niciun moment, de la viziunea sensibilă la ideea absolută Dimpotrivă, sensul celui mai nou realism este acela de a găsi un punct al realității deja în vedere și, din el, ca o bază solidă, să mergem la explicarea fenomenelor naturii și spiritului Materialismul este inspirat de ideea de realism, dar în absența fundamentului critic menționat, nu vede deloc dificultățile asociate cu problema unei adevărate ființe metafizice și pur și simplu proclamă materia fizică ca atare Așa se explică "caracterul mixt" al acestuia, datorită căruia Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET paro el, propunându-și scopuri metafizice, încearcă să le rezolve prin mijloace fizice; el își imaginează că problemele metafizicii pot fi rezolvate prin mijloacele științelor naturii și, prin urmare, se străduiește să creeze o fizică absolută care să excludă metafizica Acest "caracter mixt" al materialismului este deja relevat în teza fiziologică a materialismului, ca contradicție mai sus menționată, dificultăți depășite, întrucât, pe de o parte, se ocupă de un obiect dat în observația externă, iar pe de altă parte, exclusiv cu date interne și, în timp ce primul este explicabil conform legilor mecanicii, al doilea nu este supus unei astfel de explicații legătura necesară și dependența reciprocă a ambelor forme ale fenomenului este dincolo de orice îndoială, - după cum spune Yurkevich, - " dacă undeva în universul mecanic un atom, necunoscut nouă, dispare din ființă, atunci un lucru deosebit ar trebui să se întâmple odată cu această transformare, ca în toate părțile lumii, precum și în plecările spirituale Dar eroarea materialismului constă în faptul că confundă această legătură necesară cu dependența genetică și, astfel, vrea să explice în mod mecanic însăși originea, începutul activității mentale În confuzia

nejustificată a acestor două întrebări se află contradicția fundamentală a materialismului, care îl face incapabil să îndeplinească prima dintre cerințele care i se pun În altă parte, Yurkevich oferă încă un argument general în favoarea încălcării acestei cerințe de către materialism Nu putem trece în tăcere peste asta Din știința spiritului uman Pagină w Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH G argumentul având în vedere importanța sa fundamentală generală Vorbim despre o considerație generală, pe care materialiștii o folosesc adesea pentru a justifica posibilitatea trecerii mișcărilor în senzații și a stabili astfel o legătură cauzală între ele - aici cantitatea, spun ei, trece în calitate, sau diferența cantitativă într-o diferență calitativă Iurkevici remarcă despre acest subiect: "Filosofia a eliberat conștiința umană de ceața mitologică care o înconjura la începutul dezvoltării sale și a adus-o față în față cu realitatea autentică, în curs de dezvoltare Suntem acum în pericol ca în domeniul științelor naturale, sau cel puțin în numele ei, să se formeze o nouă mitologie, care va fi cu atât mai pernicioasă cu cât poate lua cu ușurință forma unui fapt sau a unui eveniment real Într-adevăr, nu este un mit când ni se spune că în lucruri o diferență cantitativă trece într-una calitativă? Această transformare a cantității în calitate, a mărimii în proprietate este la fel de de neînțeles ca și transformările despre care vorbește Ovidiu " Și Yurkevici se întreabă, de unde vine acest miracol în natură, că însuși cantitativul se transformă într-unul calitativ? Natura nu are puterea magică de a transforma cantitatea în calitate Tremuratul unei sfori nu se schimbă în sunetul unei sfori -se vede cu ochiul liber că rămâne un tremur Când o trăsură bate, mișcarea sa nu se întoarce într-o bătaie, dar trăsura se mișcă și mai departe calitatea sunetelor, surd, dar văzător, nu putea vedea mișcările scârțâitului de mesteacăn, trăsurile care ciocănesc etc : ar trebui să rămână orb în toate cazurile în care mișcarea se întoarce în sunet - că atunci când interpretezi fenomene, uiți privitorul, asupra căruia acţionează fenomenele, uiţi acest spirit, care preia fenomenele în Forme, numai el este specific lui Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET noua" Cu alte cuvinte, o diferență cantitativă se transformă într-una calitativă nu în obiectul însuși, ci în relațiile sale cu subiectul care simte și care îl reprezintă și, prin urmare, ea poate fi explicată numai din Formele și condițiile originale ale spiritului simțitor însuși - atunci numai că încetează să mai fie un fel de miracol sau un capriciu al naturii și intră în ordinea generală a fenomenelor naturale Astfel, cade și acest sprijin al tezei Fiziologice Dar să revenim la ordinea anterioară a raționamentului și să admitem chiar că faptul dependenței cauzale a fenomenelor mentale de cele fiziologice ar fi justificat științific, am obține o anumită știință și, în consecință, ar mai fi loc pentru filozofie cu ea specială metode Cum poate materialismul să revendice acest loc? Când luăm în considerare această întrebare, suntem convinși că materialismul, chiar și ca teorie filozofică, nu poate avea o justificare internă El întâmpină imediat dificultăți referitoare la două întrebări: I, în definiția conceptului de cunoaștere, , conceptul acelor principii metafizice din care trebuie explicate toate Formele și schimbările lumii fenomenelor După cum s-a subliniat deja, întreaga epistemologie a materialismului se reduce la afirmarea doar a purului, la fel cum idealismul absolut a transferat toată filozofia în domeniul gândirii pure Și dacă materialismul, pe această bază, s-ar limita la afirmarea cunoașterii numai pentru noi, pentru o persoană limitată de sensibilitate, nu s-ar contrazice, întrucât ar da principiului său un

sens subiectiv și condiționat, ar sta doar în fața celui încă deschis problema existenței lucrurilor, s-ar propune că ar fi o sarcină pentru viitoarea metafizică, dacă este posibil Dar, referindu-se la Moleshot, Yurkevich arată că materialismul a vrut să umple golul creat de Kant între fenomen și lucrul în sine Și în acest caz a atribuit Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH percepţia senzorială sensul cunoaşterii adevărate a realităţii Așa cum pentru idealism nu era nimic dincolo de gândire, tot așa pentru materialism nu există nimic dincolo de percepție - realitatea este dată în el așa cum este Dar o astfel de negare a activității oricărei gândiri și dorința de a construi toată știința pe percepția pură ar trebui să conducă la rezultate ciudate: cel care nu cunoștea anterior activitatea gândirii ar trebui să se aștepte ca undeva în spațiu, în continuare la impresiile de lumină, miros etc , el va primi impresii de necesitate, negație, posibilitate, cauză etc Nu pot fi de acord cu această infirmare a epistemologiei materialismului, deoarece este prea largă Fără a evidenția trăsăturile specifice ale materialismului, el este îndreptat, I, împotriva întregului minimalism și , împotriva anumitor tipuri de intuiționism realist Dar cu atât mai mult este necesar să subliniem subtilitatea gândirii lui Yurkevich, cu cât este îndreptată, pe de o parte, spre recunoașterea raționalismului nu numai ca o condiție prealabilă necesară pentru cunoaștere, ci, ceea ce este foarte important, ca o condiție prealabilă necesară pentru epistemologia însăși și, pe de altă parte, la recunoașterea epistemologiei valorii numai sub asumarea "metafizicii viitoare" care o urmează În esență, acest implicit este ideea că restrângerea filozofiei la epistemologie ar însemna raționalism pur, la care duce filosofia idealismului absolut Yurkevich, dimpotrivă, este convins că "filozofia poate face mai mult decât să determine demnitatea, sensul și limitele experienței", iar acest lucru obligă nu numai realismul metafizic, care până la urmă nu poate fi altceva decât spiritism , dar și la unele concluzii de o importanță fundamentală absolută Ei, după cum vom vedea mai târziu, Yurkevich a făcut-o de fapt, ceea ce ne permite aici să interpretăm gândurile sale în modul descris Întrebări de filosofie, KN $ eu Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET Aici, însă, gândirea sa nu ia forma de explicit doar pentru că, potrivit însăși sarcina, el analizează materialismul în raport cu realismul contemporan, cu care în orice caz simpatiza Aceeași dualitate a curentului de gândire: explicită în favoarea realismului spiritual și implicită în asumarea unor fundamente fundamentale mai profunde - una merge pe suprafața acestui curent, iar alta în profunzimea lui - o resimțim și noi în ca urmare a obiecției față de materialism, adică eșecul intern al principiilor sale metafizice Vorbim despre principiul principal al metafizicii: materialismul, dorind să rezolve problema metafizică prin mijloace fizice, își pune sarcina de a se ocupa doar de cauze, adică, cu alte cuvinte, de a explica fenomenele numai din cauze și de a abandona acele explicații la care metafizica stațiuni și care pot fi numite explicații din esență Explicația cauzală, bazată pe legea de bază a mecanicii despre egalitatea acțiunii și reacției, cere ca toate modificările care trebuie explicate să fie reduse doar la indicarea naturii și proprietăților cauzelor sau condițiilor în sine, obiectul nu poate manifesta nimic din el însuși, din ființa sa interioară Deci obiectul se reduce pur și simplu la suma unor cauze constante și repetate pretutindeni și nicio modificare în el nu poate avea valoarea unei esențe unice, simple și nerepetabile, deoarece nu pot fi atribuite singurei sale ființe cu propria sa interioară conţinut De fapt, deja în

lumea fenomenelor, de exemplu, viața organică sau viața mentală, trebuie să se îndrepte, împreună cu cauzele reale, la acest gen de esență, iar cât de departe se extinde mecanismul aici poate fi spus doar pe baza experienței , care este una dintre cele mai dificile întrebări ale științei Pe tărâmul filosofiei, însă, această opoziție Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH două feluri de explicații parcurg întreaga sa istorie În timp ce idealismul a explicat toate schimbările pe baza ideii de "autodezvoltare" și astfel cunoștea doar "internul" și se adresează doar esenței, materialismul caută doar cauze, mecanisme, cunoaște doar unul extern În aceste direcții este întruchipată distincția kantiană dintre lucrul în sine și fenomen "Dacă s-ar putea dovedi, așa cum speră să facă filosofia modernă", spune Yurkevich, "că diferența dintre lucrul în sine și fenomen nu este metafizică, ci epistemologică, atunci s-ar putea gândi la reconcilierea acestor contrarii, care rulează într-un fir aproape continuu pe pământul istoriei filozofiei" Fără a părăsi limitele experienței convenționale, ne putem imagina această reconciliere în felul următor Având în vedere că în judecățile analitice suntem conștienți de ceea ce se află în conceptul de subiect, iar în cele sintetice, de relația acestuia cu Formele vizibile ale ființei, trebuie să recunoaștem că în tot conținutul, în plinătatea experienței noastre, trebuie să căutăm un principiu explicativ ca în conceptul de esență și în conceptul de cauze și condiții externe Nu există nicio limitare a legii cauzalității aici, deoarece aducerea acesteia sub conceptul metafizic al existenței sau realului cu adevărat nu exclude sau limitează faptul că toate fenomenele particulare pot fi explicate din cauze și condiții externe particulare "Această presupunere spune, în general și în ansamblu, că lumea nu este un loc de adunare în care cauzele și circumstanțele externe converg pentru a da naștere unor fenomene supuse observării noastre; este un conţinut determinat în sine sau în interior, astfel încât fenomenul, născut din cauze exterioare, poartă nu mai puţin pecetea ideii, nici mai puţin poate fi rezonabil şi oportun Dacă luăm în considerare rolul jucat în materialism de conceptul de atom, atunci putem crede că în el * Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET ideea menționată mai sus a existenței cu adevărat este realizată, dar în realitate eternitatea și imuabilitatea atomilor garantează doar constanța și stabilitatea unei anumite ordini în lume "Dar pentru ca el să existe, pentru ca acest fir să fie conceput și început, acest lucru nu decurge din natura atomilor, pentru că ei nu au deloc natură în sensul principiului productiv (natura naturane)* Prin urmare, pentru trecerea la metafizică, este nevoie de unul din două lucruri: fie șansa trebuie să umple natura pasivă (natura naturata) a atomilor, fie este nevoie de o ființă adevărată, care să fie capabilă de auto-dezvăluire internă Presupunerile care pot fi făcute aici ar fi contrare științei dacă ar fi prezentate ca cunoaștere directă și a priori - tocmai împotriva acestui lucru s-a înarmat critica lui Kant Dar el însuși acceptă ideile rațiunii ca reguli, cerințe și sarcini Aceste presupuneri nu trebuie să pretindă a fi mai mult decât regulile și cerințele minții, adresate cunoașterii Iar dacă filosofia ar reuși să dezvolte aceste presupuneri într-un sistem clar și precis, atunci în această ontologie ar avea pentru cunoașterea sa despre lumea reală același organ care este dat pentru știința naturii în domeniul matematicii pure* - Ținând cont de toate acestea, vedem că și aici materialismul își dezvăluie contradicția internă fundamentală: se inspiră din ideea existenței cu adevărat, dar în conceptul de atom îl definește în așa fel încât

întregul lumea şi destinele ei trebuie explicate numai din cauze externe şi condiţii Dacă, totuși, îi atribuie atomului o forță internă care îi conferă putere creatoare, natura naturane, el va cădea din nou în contradicție, întrucât va pune dinamism în locul mecanismului, în locul mecanismului absolut, va construi un sistem al lumii absolute Rezumând cele spuse, vedem că niciuna dintre condițiile în care materialismul nu ar putea justifica Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH sensul ei filozofic, nu satisface Critica principală, bazată pe metafizica realistă, dezvăluie în el contradicții interne inconsistente și o discrepanță între sarcinile sale și mijloacele de rezolvare a acestora Prin urmare, dacă materialismul are vreo semnificație și justificare, atunci, așa cum știm deja despre el, ele se află în domeniul nu al filosofiei, ci al istoriei Considerat din punct de vedere istoric, materialismul are nu numai neajunsuri, ci și merite Raționalismul pur, Spinoza sau Hegel, a sfâșiat lumea realității aparente și a existenței cu adevărat, fără a lăsa loc de trecere de la una la alta Materialismul deja în persoana lui Feuerbach protestează împotriva acestui dispreț față de individ aici și acum Dar acest protest nu poate avea loc în raport cu cea mai recentă filozofie, ai cărei reprezentanți Yurkevich îi consideră pe Herbart, Beneke, Schopenhauer și Lotze "Templul adevărului", spune el, "nu poate fi creat atâta timp cât unii, precum preoții, sunt în mod clar conștienți de ideea unei zeități, fără să știe cum această idee poate sau ar trebui să determine imaginea templului, a acestuia structura, părțile și relația lor reciprocă, și în timp ce alții, ca simpli arhitecți, vor cunoaște structura părților individuale ale templului și cel mai bun material pentru aceasta, fără a avea această idee necondiționată, care determină în cele din urmă atât întreaga clădire, cât și comunitatea pozitia pieselor sale Cea mai recentă filozofie realistă, potrivit lui Yurkevich, satisface cerințele necesare pentru a crea acest templu al adevărului: "necondiționatul și realul nu sunt concepte identice pentru ea, dar la mijlocul dintre fenomen și conținutul său necondiționat, ea recunoaște lucrurile în sine , recunoaște adevărata ființă și acolo, unde încă nu există existență necondiționată^ Cealaltă calitate distinctivă a sa este aceea că leagă părțile existentei cu adevărat și ale apariției care sunt sfâșiate de idealism Acest lucru necesită ca acțiunea să fie dedusă nu analitic din Biblioteca Runiverse GUSTAV ISCHET acceptând o cauză, dar să fie recunoscută o condiție care să confere circumstanțelor generale o asemenea valoare de cauzalitate încât să poată produce toată particularitatea fenomenelor cu toate diferențele sale individuale Dar o asemenea condiție constă în conceptul de real, care este asumat prin gândire, cu atât mai hotărâtor, cu cât ne ridicăm mai sus de la monotonia naturii mecanice la indivizi organici și la schimbările interne ale vieții mentale Nu construim a priori efectele viitoare ale cauzelor, ci le descoperim și le observăm în fenomenele realității empirice Astfel, pe de o parte, "diferența dintre fenomen și lucrul în sine este recunoscută aici nu ca metafizică, ci doar ca semn al gradului cunoașterii noastre" , iar pe de altă parte, în realism, contrariile a conceptului idealist de autodezvoltare internă și reprezentarea materialistă a mecanismului extern sunt combinate Dar se deosebește și de scepticismul kantian, în măsura în care recunoaște trecerea de la dat extern la interior, în măsura în care împărtășește poziția lui Herbart: So viei Schein, so viei Sein Lateralismul, în măsura în care a protestat împotriva idealismului, care neagă realitatea ființei și afirmă un singur gând pur, acționează ca apărător al intereselor esențiale ale omenirii;

întrucât apără valoarea cunoaşterii ştiinţifice a realităţii, poate să fie considerat un moment al dezvoltării realiste a filosofiei moderne, iar aceasta îi recunoaște dreptul condiționat și un anumit loc în întreaga gândire și lume "Extinderea filozofiei, ca știință, dincolo de limitele înguste în care a fost dezvoltată de oamenii de știință a naturii, constituie acel merit al materialismului, din care se pot deduce cu ușurință celelalte merite ale sale Ideea de fizică absolută constituie principalul său neajuns, din care pot fi explicate celelalte neajunsuri "Acest rezumat subliniază încă o dată ideea principală Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH ύ Yurkevich: materialismul își pune o sarcină metafizică pentru sine, caută să o rezolve științific, ambele ar trebui doar binevenite, dar fundamentarea filozofiei pe știința privată este o întreprindere în sine imposibilă Cu alte cuvinte, Yurkevich salută materialismul nu în numele filosofiei, ci în numele științei Așa se explică de ce întreaga sa critică a materialismului se bazează pe opoziția realismului său, care satisface tocmai sarcina științificității într-o măsură mai mare decât materialismul Dar o astfel de abordare a problemei trebuie să provoace deja o oarecare perplexitate: nu este ciudat că un filozof iese în apărarea științificității pure? Am observat deja că auzim un alt ton în cuvintele lui Iurkevici, că în gândurile sale vedem încă un curent ascuns, că, în consecință, înțelegerea valorii materialismului din punctul de vedere al realismului este doar o "metodă", o tehnică , dar ideea reală care îl inspiră pe Yurkevich se află în alt loc În ce se află? Efii: Dacă Yurkevich credea că această idee, patosul său, se află în realismul însuși, atunci de ce ar trebui el, un filozof, să apere natura științifică a realismului în acest fel? Desigur, se poate spune că realismul este mai mult decât științific, este și filozofie Dar Iurkevici însuși oferă indicații despre ceea ce ar putea fi sistemul realismului în forma sa filozofică perfectă și nu este greu de văzut că toate acestea nu sunt suficiente pentru un (filozof El admite, pe de o parte, că metafizica, ca un sistem definit de cunoaștere, nu există, deși există un sistem de sarcini definite, pe de altă parte, el pare să fie de acord cu Kant că ideile nu sunt cunoaștere, ci doar reguli, cerințe și sarcini ale minții esență explicativă în sistem, atunci "în această ontologie ar avea pentru cunoașterea sa despre lumea reală același corp care este dat pentru știința naturii în domeniul matematicii pure" Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA Merită să insistăm asupra acestei idei, este foarte interesantă, deși, în opinia noastră, nu a fost dusă până la capăt Putem conecta baza nedumeririi noastre cu conceptul de ontologie Yurkevich consideră că posibilele ipoteze ale ontologiei ar trebui să se bazeze pe experiență și subliniază că în domeniul explicațiilor din esență, în primul rând, una dintre cele mai dificile întrebări despre existența esențelor trebuie rezolvată experimental Într-adevăr, nu trebuie decât să ne amintim de lupta dintre vitalism și mecanism, pe de o parte, și spiritualism și materialism, pe de altă parte, pentru a vedea că această întrebare este nu numai dificilă în sine, ci că există și problema ultimei determinarea esentelor În orice caz, semnificația ontologiei într-o astfel de formulare a întrebării este de așa natură încât, în primul rând, poate, ar fi necesar să vorbim nu despre ontologie, ci despre ontologii și, în al doilea rând, acest tip de ontologie ar fi cunoștințe care îmbogățesc noi în domeniul relaţiilor Fapte ale realităţii însăşi După cum însuși Yurkevich admite, în "câmpul condiționat al experienței" principiul reconcilierii realismului duce la recunoașterea naturii sintetice a acestei cunoștințe Dar dacă toate

acestea sunt așa, atunci nu este clar cum poate fi cunoașterea realității în sine "organul" acestei cunoștințe? Potrivit lui Yurkevich, acesta ar trebui să fie un sistem de sarcini, cerințe, dar dacă vrea să fie un "organ", un sistem de sarcini, atunci nu ne poate îmbogăți cunoștințele despre realitate Va fi, spune Yurkevich, la fel ca și matematica este pentru stiintele naturii Dar matematica tocmai nu ofera cunoasterea realitatii pentru stiintele naturii, nu o imbogateste in acest sens judecati sintetice ale experientei, ci din judecati analitice conform legii contradictiei Nu vreau să spun prin aceasta că nu ne-ar îmbogăți deloc cunoștințele, ci doar că această cunoaștere nu ar fi cunoaștere a realității experienței Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH Nu văd nicio modalitate de a reconcilia aceste două concepte de ontologie - ontologia materială sau reală și ontologia rațională formală - într-o singură formulă și îmi explic instabilitatea lui Yurkevich numai prin faptul că propriul său patos nu se afla deloc în realism, între timp, Formula propusă de el, într-adevăr, este caracteristică realismului Cu alte cuvinte, confuzia pe care am indicat-o nu aparține lui Iurkevici însuși, ci se referă la esența realismului ontologic: așa cum materialismul în profunzimea lui poartă contradicția dintre fizică și metafizică, tot așa realismul nu depășește contradicția raționalismului pur și viața reală în ontologie i Sensul realismului, vorbind în general, este că își stabilește scopul de a depăși scepticismul lui Kant - iar Yurkevich arată cum realismul dorește să obțină acest lucru, dar esența acestei depășiri în sine este că realismul încearcă să demonstreze - spre deosebire de Kant - că gândirea ne dă cunoștințe Dar dacă metafizica se limitează doar la un sistem de reguli și sarcini, atunci, eu, cartianismul poate fi foarte mulțumit de o astfel de ieșire, deoarece acceptă să recunoască capacitatea regulilor de a raționa, iar , nu este clar cum acestea "regulile" pot depăși limitele experienței, iar kantianismul poate fi, de asemenea, foarte mulțumit de asta, întrucât realitatea metafizică în această stare de lucruri va rămâne aceeași realitate a lumii din jurul nostru Cu alte cuvinte, conform sensului direct al realismului, a depăși limitele experienței pentru el ar trebui să însemne a depăși limitele experienței reale, dar numai în domeniul experienței posibile La aceasta este necesar să se adauge o altă considerație fundamentală Desigur că, pe baza experienței, cu ajutorul gândirii, depășim cu adevărat limitele acestei experiențe, dar realismul, cu metodele sale de demonstrare, poate afirma că împreună cu aceasta vom cunoaște tot ce trece dincolo de Sfera experienţă De orice fel Biblioteca "Runivers" Ó GUSTAV SHLET agnosticismul poate fi în fața științei, dar filosoful poate să nu se împace cu ea Citând această considerație, am în vedere următoarea împrejurare: realismul, dorind să-l depășească pe Kant, îl biruiește pe pământul său, parcă n-ar fi observat că nu este lipsit de cusur La el, rațiunea se opune sensibilității, sensibilitatea rațiunii și din ele se creează experiența - lui Kant i se părea că nu există alte surse de cunoaștere Aici această dogma percepe pe deplin și realism Dar dacă ar fi așa, atunci ar fi mai consistent să recunoaștem corectitudinea scepticismului lui Kant Dar asta nu este tot Scepticismul lui Kant este solul în cel mai înalt grad favorabil tocmai materialismului și, în plus, materialismului într-o formă mecanicistă, întrucât afirmarea lumii supra-experimentale ca lume a realității posibile ne-ar obliga să considerăm întreaga lume exclusiv ca, ca să folosim cuvintele lui Iurkevici, "un loc prefabricat în care converg cauze și circumstanțe exterioare " La urma urmei, "supoziția" esenței ar rămâne doar o presupunere și în metafizică ar juca rolul unei

reguli, și nu o expresie a ființei Toate acestea luate împreună ne determină să ne gândim că o evaluare a materialismului în relația sa cu realismul ar fi departe de a fi un prilej favorabil pentru exprimarea unor opinii filosofice care caută sprijin nu într-o dispută despre realitate, ci în principiile întregii ființe Presupunerea că Yurkevich nu a fost într-adevăr mulțumit de simpla poziție a realismului își găsește confirmarea în unele dintre propriile sale remarci După cum am văzut, el nu a vrut să recunoască lumea ca un "loc colectiv" al cauzelor mecanice, ci a văzut în ea și "sigiliul unei idei", raționalitatea și oportunitatea Dar aceasta este deja ceva mai mult decât simpla realitate a realismului De unde poate realismul, pornind din domeniul convențional al experienței, să afirme "rezonabilitatea" realității? Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ A PD IUTKEVICH f judecata - chiar dacă dă doar reguli regulative, doar "ca și cum" (ais ob), atunci recunoașterea ideii ridică o sarcină deosebit de dificilă realismului, deoarece realismul trebuie să respingă subiectivismul kantian După ce a respins subiectivismul, realismul este forțat să ia în considerare întrebarea: cum poate acest "ca și cum" să aibă un sens obiectiv real? Ce experiență poate sugera în mod obiectiv acest "ca și cum""? După cum se știe, realismul în fața spiritismului (de exemplu, Beneke) provine uneori din aplicarea pe scară largă, prin analogie, a experienței noastre interioare Dar, în afară de faptul că analogia nu este o metodă sigură de inferență, "rezonabilitatea" astfel stabilită, din nou, nu depășește ceea ce este dat experimental, deoarece experiența interioară este încă experiență și nu ne poate oferi acea motivație rezonabilă care și-ar întări adevărata ființă în necondiționat, ca lucruri în sine În acest punct, un astfel de realism nu diferă fundamental de materialism sau atomism Mai jos vom vedea ce semnificație i-a atașat Iurkevici ideii, dar aici vom evidenția direct acele gânduri care ne dau motive să credem că Iurkevici nu a privit realismul ca pe ultimul fundament al filosofiei, ci a extins foarte mult conceptul acesteia din urmă Această expansiune a mers pentru el în două direcții, sau, mai exact, a mers într-o singură direcție, dar se regăsește în două laturi corelative Eu, el repetă că diferența care a jucat un asemenea rol în filozofie, lucrul în sine și fenomene, este doar o diferență epistemologică, și nu una metafizică Cu alte cuvinte, "lucru în sine", mi se pare, în sensul explicat mai sus, este pur și simplu "lucru", adică nu "în sine", ci în realitatea empirică Din acest punct de vedere, afirmația lui apare într-o lumină nouă, că "absolutul și realul" nu sunt identice, că lucrul în sine se află "la mijloc" între ele , care, prin urmare, deși există deja "ființă autentică", dar totuși ființa nu este fără Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA condiţional Unde este și cum ajungem la el? , nu numai materialismul, ci și întreaga sa epocă, prin urmare, și realismul în ansamblu, el caracterizează prin cuvintele: "materialismul exprimă, desigur, într-un mod deosebit și în parte, caracterul și direcția erei noastre, reflectorizante , străduindu-ne să pătrundă cu lumina cunoașterii tot ceea ce a fost până acum ne este drag tocmai datorită imediatei sale, străduindu-ne să deducem totul, să explicăm totul, să înțelegem totul, iar în dezvoltarea Formelor de viață spirituală, dacă este posibil, bazați-vă pe principiile cunoașterii, fără a da această dezvoltare unor instincte spirituale directe și obscure sau solicitări la fel de nesocotite, deși adesea frumoase, ale inimii Cu alte cuvinte, trebuie să admitem că există încă ceva dincolo de limitele experienței raționale care nu poate să fie cuprins de cunoștințe pur științifice și că, în consecință, filosofia, dacă nu vrea să-și restrângă sarcinile în

limitele științifice, trebuie să țină cont chiar și de ceea ce în esență nu se încadrează în știință și care, poate, nu este nici măcar cunoaștere Mi se pare că inspirația filozofică a lui Yurkevich nu a stat în realismul în sine, ci tocmai în acestea depășind limitele nu numai ale realității reale, ci și ale posibilului, într-un domeniu care, desigur, nu exclude realitatea, ci cuprinde ea în ființa ei relativă și condiționată, pentru prima dată prezentând-o în lumina raționalității și oportunității necondiționate Nu este greu de observat că ambele momente corelative, momentele unei surse speciale de cunoaștere și cunoștințe speciale, pe de o parte, și momentul solicitării necondiționului, ca o singură întrebare, reprezintă una dintre întrebările filosofice principii De când Kant a ridicat aceste întrebări ca întrebări de critică, aceasta din urmă nu a încetat să joace pentru orice filozofie rolul de îndoială carteziană De aici, fiecare filozofie pozitivă trebuie fie să meargă în tăcere pe calea lui Kant, fie să-și regleze socotelile cu el Din analiza că Yurkevich Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH expune Kant, vom vedea deja principiile sale pozitive, în propria lor sursă originală ele revin la Platon Principii Ca principii pozitive, ele au sprijinul lor în tradițiile istorice ale filosofiei și sunt extrem de importante pentru caracterizarea Filosofului, de la care își derivă tradiția filozofică Este greu, așadar, să găsești un subiect mai favorabil pentru elucidarea propriilor principii decât filosofia lui Platon, dar este și greu să găsești o tradiție mai nobilă pentru toată filozofia pozitivă Desigur, nu putem intra aici în detaliile interpretării excepțional de strălucitoare pe care Iurkevici i-o dă lui Platon, precum și în detaliile comparației sale profund gândite a lui Kant cu Platon'), și conform planului nostru de prezentare, noi trebuie să ne oprim numai asupra gândurilor sale generale, cu ajutorul cărora vom avea ocazia să înțelegem principiile concepției sale filozofice "Două și doar două convingeri de bază sunt posibile pentru spirit, în măsura în care își deschide activitatea în cunoașterea și studiul fenomenelor" Potrivit unuia dintre ei, cunoașterea adevărului în sine este la îndemâna spiritului, după cealaltă, ca spirit uman, numai dobândirea de informații generale îi este disponibilă Conceptul de fenomen lasă încă nedeterminat dacă acestea sunt asemănări și imagini ale ființei adevărate, Fenomene ale esenței, sau sunt condiționate de Forme ale contemplației senzuale, Fenomene ale conștiinței noastre Prima viziune este dezvoltată într-o perfecțiune exemplară pentru toate timpurile de către Platon în doctrina sa despre rațiune și idei; al doilea este Kant în doctrina sa despre experienţă "Primul găsește ') Rațiune după învățăturile lui Platon și experiență după învățăturile lui Kant (Discurs rostit la ședința solemnă a Universității Imperiale din Moscova la ianuarie) Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHLET cunoaşterea adevărului este posibilă, a doua este doar cunoaşterea comună Doctrina lui Platon despre rațiune ca adevăr general și original, la care participă fiecare știință, a dominat timp de mii de ani înainte de Kant Modificările pe care Aristotel sau teologia creștină le-au experimentat în această învățătură nu au afectat convingerea că există un adevăr ontologic general formal al rațiunii pure și că fiecare știință îndeplinește cerințele rațiunii pure conținute în ea Leibniz, în nisi intellectus și în adevărurile eterne, a dovedit încă o dată existența unei metafizici originale, care stă la baza tuturor științelor și coincide cu ideile rațiunii pure "Aceasta a fost ultima, dar și cea mai strălucită dezvoltare a gândirii platonice despre adevărul originar " Și numai tendința mentală a timpurilor

moderne este caracterizată prin faptul că filosofia din acest timp și-a început dezvoltarea nu prin recunoașterea adevărului rațiunea pură, dar criticând paoijMa pură Lucrarea strălucită a lui Kant formează un opus decisiv cu acele principii care concentrează cunoștințele care au dominat de la Platon până la Leibniz inclusiv Întreaga strălucire a acestei opoziții este exprimată în următoarele teze: "Platon Numai esența suprasensibilă invizibilă a unui lucru este cognoscibilă Kant Numai fenomenul senzorial vizibil este cognoscibil Platon Câmpul experienței este o zonă de umbre și vise: doar efortul minții în lumea suprasensibilă este efortul către lumina cunoașterii Kant A te strădui cu mintea în lumea suprasensibilă înseamnă a te strădui în tărâmul umbrelor și al viselor; iar activitatea pe tărâmul experienţei se străduieşte spre lumina cunoaşterii Platon Avem cunoștințe reale atunci când trecem prin gândire de la idei prin idei la idei Kant Avem cunoștințe reale atunci când trecem prin gândire de la vederi prin vederi la vederi Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH &S Platon Cunoașterea esenței spiritului uman, a nemuririi sale și Cea mai înaltă numire este meritată în principal de numele științei: este știința-rege Kant Aceasta nu este o știință, ci o disciplină formală, care avertizează împotriva încercărilor inutile de a afirma ceva despre esența sufletului uman Platon Cunoașterea adevărului este posibilă pentru o minte pură Kant Cunoașterea adevărului este imposibilă fie pentru o minte pură, fie pentru o minte îmbogățită cu experiență Este adevărat că în acest din urmă caz cunoaşterea este posibilă; Dar aceasta nu va fi cunoașterea adevărului, ci doar cunoașterea anului Știința are toate condițiile pentru a ne oferi informațiile pe tot parcursul anului și nu o singură condiție pentru cunoașterea adevărului Această învățătură uimitoare împacă Platon cu Protagoras și Leibniz cu David Hume și acesta este sufletul științei și culturii noastre " Filosofia lui Kant a câștigat o victorie strălucitoare asupra realismului sensului general și a științelor pozitive, conform cărora obiectele exterioare sunt reflectate cu toate calitățile lor, ca imaginile într-o oglindă, dar în învățăturile lui Kant despre experiență există un astfel de conținut care nu poate fi acceptat de o filozofie care vizează chiar adevărul Esența kantianismului este "un scepticism atât de cuprinzător și formidabil de care filosofia nu a fost niciodată zdruncinată până acum " și ceea ce spune Kant însuși: doctrina sa sceptică despre adecvarea subiectivă a categoriilor și aplicabilitatea lor numai la fenomene este infirmată de către el doctrina metafizică a experienței ca doctrină a rațiunii pure subiectivă, deoarece legile mișcării luminii și masei nu sunt legile luminii și masei"; prin urmare, Biblioteca "Runivers" GUSTAV SPET "El a pus bazele acelei direcții a metafizicii, fără egal în istorie, pentru care legile de acțiune ale subiectului cunoscător sunt în schimb produsele acestor acțiuni ale subiectului cunoscător, iar efectul este fundamentul însuși În doctrina bazei necondiționate a lumii, această eroare a condus la opinia nemaiauzită până acum că necondiționatul se presupune și este pentru sine Priusul absolut Alianța metafizicii cu scepticismul a trecut, astfel, într-o alianță cu sofisma "În însăși Critica rațiunii pure, imposibila convingere ne este impusă de opinia despre subiectivitatea categoriilor că ne scufundăm mai mult în tărâmul fantomelor, al mai mult procesăm senzual materialul dat după principiile rațiunii "Datorită categoriilor, trecem de la tărâmul cu adevărat existent la tărâmul aparentului și iluzoriu " Contrastul puternic dintre această învățătură și cea a lui Platon este evident Platon vedea în idei nu funcțiile subiectului cunoscător, ci adevărul

rațiunii în sine Funcțiile rațiunii, după Kant, constau în faptul că categoria reunește datele percepției senzoriale, dar se poate mulțumi rațiunea cu aceasta? Caută el cu adevărat doar această unire? Yurkevich răspunde la aceasta cu un nu categoric, mintea este mulțumită nu de această unitate existentă, ci doar de adevărul judecății Filosofia lui Platon, în conformitate cu aceasta, și-a pus propria întrebare: lucrurile date în experiența umană corespund cerințelor adevărului? Și dacă ne întoarcem la punctul central al "Criticii" lui Kant, pe care se sprijină toată doctrina lui despre categorii și în care se afirmă identitatea Funcțiilor conștiinței, care aduce datele senzoriale sub categorii, la a lui, cred, care însoțește aceste Funcții, ne vom întâlni cu aceeași opoziție a lui Kant și Platon Ne referim judecata nu la "Gândesc", nu la conștiința Eu-ului, ci la conștiința originară și neschimbătoare a adevărului Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH Am spune, conștiinței obiective și semantice, așa cum arată exemplul citat de Iurkevici: "În judecată: pământul este sferic, nu există urme ale relației sale cu sine - nici cu empiric, nici cu pur, dar el este într-o relație necesară cu adevărul " Prin urmare, afirmațiile lui Kant conform cărora obiectele ne sunt date prin sensibilitate sau pot fi date concepte în nici un alt mod decât prin percepție și, în sfârșit, că sensibilitatea realizează rațiunea, sunt complet nefondate numai prin rațiune; pentru sensibilitate, obiectul poate fi dat numai prin concepte; în sfârșit, și în special, rațiunea realizează sensibilitatea Sau același lucru cu alte cuvinte: "Obiectele nu sunt date prin intermediul sensibilității, ci, ca să spunem așa, date minții Cu excitațiile sale, ea dă sarcini minții, iar soluționarea acestor sarcini, în conformitate cu conținutul ideilor, este locul de naștere al lumii obiective și un concept general", și, în schimb, sa îndreptat spre studiul categorii de gândire mai îndepărtate și mai derivate Dacă Kant ar fi urmat această cale, ar fi trebuit să admită, împreună cu Platon, că doar ni se pare că întâlnim un obiect în experiență, de fapt, obiectul cunoașterii, al tuturor cunoașterii, este întotdeauna cel și cel suprasensibil Imaginea sensibilității se poate schimba la infinit, dar "ne gândim la obiectul însuși ca fiind același, ca unul și egal cu el însuși " Numai ceea ce, după Platon, este întotdeauna același și în același mod, este adevăratul obiect de cunoaștere Pornind de la această metina de bază, cea mai puternică (έρ^ωμενέστατον), este posibil să arătăm cum se schimbă prin ea prezența altor categorii ale minții noastre Prin urmare, Questions of Philosophy, Vol , Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET Kant a făcut o mare greșeală considerând această prezență ca un Fapt inexplicabil "Sarcina ontologiei este tocmai de a explica aceste Forme aparent înnăscute - categoriile, de exemplu, substanța și cauzalitatea, decurg direct din adevărul necondiționat al rațiunii și nu au deloc acea existență fatalistă, a cărei explicație ar trebui căutată în voinţa creatoare Știința științifică a naturii se poate opri în fața unor astfel de Fapte finite, lăsând explicația lor pe seama credinței inexplicabile, dar filosofia, în ideile rațiunii, are la dispoziție adevărul cel mai luminos și original, care, după învățătura lui Platon, nu poate fi creat de orice putere Kant nu a văzut calea spre a fi cu adevărat, deoarece a atribuit categoriilor o aplicare imanentă, care face posibilă experiența, și a pierdut din vedere aplicarea lor reflexivă, deja remarcată de Platon, care face posibilă o critică a Formelor experienței înseși, îndreptate către întrebarea: corespund "experimentelor" , care posibilitate este condiționată de categorii, de sensul acestor categorii? În esență, niciuna dintre definițiile lui

Kant din doctrina sa despre experiență nu respinge posibilitatea unei metafizici a suprasensibilului, care decurge din această critică a rațiunii asupra Formelor experienței, ci Kant consideră ca obiect doar obiectul fenomenal al sensibilității și este astfel incapabil să rezolve o singură problemă de metafizică Între timp, toate sarcinile sale se rezumă la un singur lucru: "să explicăm și să înțelegem experimentele noastre în așa fel încât un obiect să fie dat minții* Dar în măsura în care reflecția conștientă critică fenomenele lucrurilor și caută ceea ce ar putea fi reținut de rațiunea pură ca subiect, atunci avem o cunoaștere a însăși esența lucrurilor ■ Gândurile exprimate ale lui Yurkevich sunt uimitoare prin completitudine, chibzuință și filozofie autentică Au fost exprimate acum de ani, dar până acum Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH ST într-o oarecare măsură atât în sensul cât şi chiar terminologic sunt amintesc de anumite concluzii ale filosofiei moderne Acest lucru nu ne va surprinde dacă luăm în considerare că suportul filosofic al lui Yurkevich a fost platonismul, iar Critica lui Kant a fost piatra de încercare pe care gândurile sale au fost atât de fin șlefuite Faptul că în ultimii cincizeci de ani gândirea filozofică nu s-a luptat mai puțin în strânsoarea kantianismului mărturisește doar că calculul cu Filosofia lui Kant trebuie să fi fost o chestiune nu numai de natură individuală, ci de natură generală Era necesar ca toată lumea să treacă din nou prin școala lui Kant pentru a dezvălui complet inconsecvența filozofiei sale negative în ansamblu, pentru a găsi în ea însăși tot ceea ce o poate împăca cu tradiția filozofiei cu adevărat pozitive și, în final, , pe baza acestei tradiții, care urcă mereu la Platon, pentru a găsi noi ieșiri și căi Iurkevici părea să prevadă posibilitatea restaurării lui Kant! ce loc aveau să ocupe din nou învățăturile lui Kant și înainte de a începe retragerea generală asupra pozițiilor lui Kant, el a putut să le aprecieze în adevărata lor semnificație filosofică Repet, pentru Yurkevich aceasta a fost o chestiune individuală, dar îi datorăm și mai multă recunoștință acum că ideile lui intră în conștiința generală a filozofiei pozitive Iurkevici a știut să facă dreptate modernității sale și, astfel, cu mare conștiință a datoriei pe care o îndeplinim, trebuie să ne străduim să arătăm asta ideile lui în istoria gândirii noastre nu au rămas fără rod Dar cu cât apreciem mai mult profunzimea și puterea geniului filosofic al lui Yurkevich, cât de mult a spus despre sine în principiile astfel conturate, cu atât ne este mai puțin frică să renunțăm la semnificația lor, arătând spre acea latură a filozofiei lui Iurkevici, care, se pare că noi, nu este la același nivel cu principiile sale Am remarcat deja obscuritățile "realismului" pe care îl apără, compararea acestui realism cu principiile provoacă și mai multă confuzie Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET întrebându-mă: cum poate acea doctrină contradictorie a realismului în sine să fie conectată cu aceste principii? În Yurkevich, pașii se formează, parcă, în construcția cunoștințelor noastre: un fenomen, viața reală și necondiționată Dar trecerea de la o etapă la alta fie rămâne la fel de dificilă ca și în cazul în care toate cunoștințele obiective sunt rupte în două părți de teorie, fie prin această tranziție fiecare etapă este atât de legată de cealaltă, încât orice diferență fundamentală dintre ele este ștearsă În orice caz, și în expunerea principiilor, păstrarea realismului lui Yurkevich rămâne suficient de puternică pentru a-l împiedica să-și ducă ideile până la capăt Între timp, Yurkevich a fost interesat în primul rând de întrebarea "ideei" ca principiu filosofic și sursă de cunoaștere a necondiționului, iar primul dintre articolele sale îi este

dedicat în întregime Vom vedea, dezvăluie tendința călăuzitoare a lui "Viziunea asupra lumii") În general, moștenirea literară a lui Iurkevici este prea mică pentru a ne aștepta să găsească în ea răspunsuri exhaustive la toate subiectele pe care le-a atins Vl Solovyov a scris: "La fel ca majoritatea oamenilor talentați ruși, el nu a considerat acest lucru necesar și posibil să dea o expresie exterioară deplină întregului său conținut mental, să-l întoarcă spre spectacol, nu a vrut să se traducă într-o carte, să-și transforme întreaga ființă spirituală în proprietate publică că avem de-a face cu o putere puternică și independentă minte " Aparent, ar trebui să se limiteze la recunoașterea acestei caracteristici Dar pentru o mai mare iluminare a filozofiei sale în ansamblu, vom spune câteva cuvinte despre cel mai mult !) Vl Solovyov (p p i j) s-a înșelat crezând că prima sa lucrare secretă tipărită a fost un articol despre "Inima", "Ideea" a fost publicată în IЯ $, iar "Inima" în i bo g Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI I D IURKEVICH influențe mai vizibile pe care Yurkevich a trebuit să le experimenteze Yurkevich a acționat - poate nu fără influența lui Schopenhauer - ca un oponent hotărât al panlogismului și al tendințelor îngust raționale ale idealismului german și aici se alătură realismului său contemporan, ca reacție împotriva tendințelor panlogistice ale idealismului - din această poziție a găsit ceva valoros și în materialism De ce a ales termenul "realism" pentru a desemna această direcție, în timp ce el însuși de mai multe ori, fără să precizeze deloc acest termen, vorbește negativ despre realism? Se referea la Herbart, folosind acest termen într-un sens favorabil lui? De ce este el nu vorbeşte deschis despre spiritism, deşi în multe privinţe pare să simpatizeze cu Beneke? Ne este greu să răspundem la aceste întrebări Rămâne doar Faptul: când vorbeşte împotriva idealismului şi materialismului, păşeşte pe terenul realismului, dar când ajunge la critica lui Kant care a dat naștere idealismului, el stă pe terenul lui Platon, a cărui ultimă completare o vede în filosofia prekantiană a lui Leibniz Rămâne să fim atenți la încă o circumstanță Printre contemporanii care l-au influențat pe Yurkevich a fost și Lotze A rupt cu tradițiile lui Platon și Leibniz în cel mai mic grad, dar a îndeplinit și în cea mai mare măsură acele cerințe ale "naturei științifice" a metafizicii realiste despre care vorbea Yurkevich Cred că influența lui Lotze asupra lui Iurkevici a fost și mai largă, am cred că principalul Yurkevich a elaborat ideea de a-l interpreta pe Platon sub influența lui Lotze Lotze nu este încă suficient de apreciat, iar în disputele filozofice moderne el va juca în continuare un rol semnificativ, dar este important să rețineți că în pozitivul său predarea s-a oprit aproximativ în același punct cu Yurkevich Și ambele, cred că restul Biblioteca Runiverse ¿ GUSTAV SPETA au fost prinși pentru că din acest punct se deschide o viziune foarte tentantă asupra tărâmului filosofic, mărginind calea directă a filozofiilor teoretice Fiecare dintre ei, în felul său, a văzut adevărata datorie a filosofiei în măreția încântătoare a orizontului moral care îi înconjura drumul teoretic În numele datoriei, ei au rostit, poate, cele mai bune cuvinte ale lor, dar adâncirea și mai mult pe drumul început a trebuit să se oprească Yurkevich își dedică ultimul deceniu al vieții activității literare pe probleme de pedagogie *), aceasta nu este o simplă influență a lui Beneke, dar, cred, există și o explicație timpurie a unei astfel de tranziții, dar întotdeauna a fost inspirată dintr-o întreagă filozofie și, mai mult, tocmai datorită momentelor ei finale de demnitate morală În opinia noastră, eforturile lui Iurkevici în această direcție explică într-o oarecare măsură

caracterul incomplet intern al concepțiilor sale teoretice Moralul, "practicul", a însemnat pentru el nu doar prioritatea interesului și a importanței, ci l-a obligat să rezolve problemele teoretice ale filosofiei, punând mereu propriile cerințe înaintea privirii sale mentale Ideea Încă o dată trebuie să revenim la dezvoltarea principiilor lui Yurkevich pentru a urmări mai precis unde este încălcată integritatea lor și unde, conform celor spuse, intervin noi motive Principiul principal, cel mai puternic adevăr, după Platon, pentru Yurkevich este începutul identității obiective și conceptul general care o exprimă, dar de la stabilirea acestei corelații în sine Ideile pedagogice ale lui Yurkevich sunt, de asemenea, de mare interes și ar trebui, de asemenea, restaurate în memoria noastră Poate că, printre motivele care l-au determinat pe Yurkevich să-și dedice sfârșitul vieții exclusiv pedagogiei teoretice și practice, a fost, pe de o parte, " revărsarea stării generale a vremii și, pe de altă parte, dezamăgirea în succesul difuzării la acea vreme a ideilor filozofice serioase Biblioteca "Runivers" PATRIMONIUL FILOZOF II D IURCEVICI o serie de probleme apar de la sine, a căror dezvoltare trebuie să conducă la un sistem de principii și un sistem de filozofie Filosofia diferă de cunoștințele de specialitate prin faptul că reflectă pe propriul drum, prin urmare, nu se mulțumește niciodată cu afirmații, ci trebuie totuși să arate cum ajungem la ele În această privință, dificultăți deosebit de mari și numeroase pentru filozofie au apărut întotdeauna cu problema rolului conceptelor generale și a surselor acelei convingeri, potrivit cărora "același" este de fapt exprimat în ele, imprimând în ele cel mai obiectiv adevăr Pentru scopurile noastre, putem formula deja întrebarea și mai precis: cum poate un concept general, fiind un concept abstract, să servească drept principiu al unui obiectiv filozofic, adică concret, viziune? Putem preciza aceasta intrebare si mai mult oferindu-i urmatoarea precizare Apropo de gândirea logică abstractă, vorbim despre un adevăr formal special inerent acesteia, dar este evident că corectitudinea formală a construcțiilor noastre logice ar putea pretinde a fi o expresie completă a adevărului numai dacă raționalismul sau panlogismul extrem este permis Principiile lui Yurkevich nu permit astfel de extreme - cum, pe baza acestor principii, se obține adevărul autentic și cum apare o discrepanță între acesta și corectitudinea formală a gândirii logice? Yurkevich este înclinat să atribuie această discrepanță nu naturii pozitive a rațiunii, ci imperfecțiunilor și limitărilor sale; în sine, în universalitatea sa detașată, rațiunea este înțelegerea adevărului, iar corectitudinea gândurilor este adevărul lor imediat Reprezentarea este schimbabilă deoarece este un fapt al gândirii individuale și depinde de stările subiectului; Ideile, pe de altă parte, sunt modelul neschimbător pentru tot ceea ce este dat în experiență și idei Ele nu sunt determinate de creativitatea subiectului, dar acțiunile și creativitatea subiectului sunt determinate de idei "Adevărul nu poate fi creat sau inventat: el Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA eternul este, iar gândirea unei persoane este doar dorința de a cunoaște ideea "Ideea este un predicat al unui lucru cognoscibil, ca subiect; altfel subiectul nu este gândit și nu este; esența unui lucru constă în predicatul sau ideile la care participă Subiectul judecății reprezintă lucruri vizibile și accidentale ale lumii sensibile, predicatul este un obiect al rațiunii, simplu, general și neschimbător Întrucât în fiecare obiect al experienței există doar o "parte " a ideii, este doar "asemănătoare" cu aceasta, și nu identică, ideea este ceea ce ar trebui să fie obiectul,

idealul și un prototip pentru dezvoltarea sa De aceea "doctrina lucrurilor necondiționate, de exemplu , despre atomi, sau în general despre astfel de subiecte necondiționate, care sunt, parcă, după un drept firesc, primitiv, deci, nejustificat și care se caracterizează prin faptul că nu sunt motivate în sine cerințele adevărului - o asemenea doctrină a realismului nu pot fi admise în sistemul rațiunii " Silogismul la care recurgem în cunoștințele noastre experimentale se mișcă în domeniul empiric și, prin urmare, nu poate fi o modalitate de cunoaștere a adevărului; pentru ea trebuie să existe o altă Formă, pe care o găsim în gândirea speculativă a lui Platon Această Formă se bazează numai pe principiul identității și vede în idei un fel special de fundație, diferită de fundamentele lumii materiale Acest temei sau motiv pentru care un lucru este acesta și nu altul este determinat din comuniunea lucrului cu ideea Ceea ce este realizat de un lucru dintr-un concept general nu poate fi învățat decât din împărțirea sistematică a conceptelor în tipuri, în tipuri de specii etc asupra lucrurilor sau în lucruri și a căror existență de fapt va fi astfel făcută rațională; sau ce este se va explica din ce Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH $ trebuie să fie conform cererii ideii " Întregul spirit al metodei speculative constă în convingerea că realul este determinat de gândibil, dar aici nu există acea doctrină ciudată că ideea se realizează singură, că este proprie interpret în lumea fenomenelor "Adevărul etern nu este o forță { ea nu sparge o trestie ruptă), ea este adevăr și aceasta îi epuizează întreaga ființă: essentia ejus involvit ejus existentiam; fluxul lucrurilor se supune cerințelor ei datorită predestinarea voinței creatoare, care consideră această lume ca o putere executivă în raport cu ideea, ca b legislativă" Cu aceste observații despre concept, judecată și silogism, se determină sensul formal al ideii, dar cum ajungem să vedem esența lucrurilor în conținutul ideilor, care determină ființa și proprietățile lor? După Platon, ideea este adevărata ființă însăși Dar cum să înțelegi asta? Contrar realismului, nu putem "exista", "este" în raport cu ideea de înțeles în sensul acelui mod de a fi, care este inerent lucrurilor care acționează și suferă sau subiecților vii cu destinul lor individual Ideile au o ființă ideală și constă numai în adevărul lor Ideea nu este substanțialul și realul, ci doar imaginabilul' (νοητόν), este o formă exemplară a realității, dar nu realitatea însăși Prin urmare, tot contrar idealismului, deși ideile sunt generalul, iar ființa constantă și neschimbătoare aparține generalului, totuși Platon nu aparține ideii că generalul este ceea ce este esența lucrurilor propriu-zise Prin urmare, existența ființelor vii reale și suferinde ale creativității Divine este o poziție necondiționată, care nu este epuizată de cunoașterea lor Trebuie deci să distingem trei sfere metafizice ale ființei: tărâmul ideilor sau adevărul etern, noumenalul, tărâmul ființelor raționale, realul și existența fantomatică a corporalului, fenomenalului Ta- Biblioteca Runiverse € GUSTAV SPETA În acest fel devine clar că nu putem deduce vitalitatea individuală într-un mod pur dialectic - atât în știința naturii, cât și în filosofie, Faptele pot fi obținute numai prin investigare și inducție, și nu din principii a priori, care, tocmai pentru că în conținutul lor există este ceva ireductibil la ideile de rațiune "Existența ființelor raționale și vii este un dar al unei ființe bune, neașteptat pentru gândirea dialectică " Dacă sistemul de idei ar fi complet transparent pentru mintea noastră, existența ființelor individuale, vii și raționale ne-ar apărea mai puțin ca o soartă de neînțeles, "și revelația conținută în ideile despre ceea ce

este, ne-ar lăsa în deplină ignoranță despre cine este Numai conștiința directă, inerendicabil inerentă în spiritul conștiinței bunătății - această idee a bunătății este cea mai simplă și mai inteligibilă , cea mai primitivă din spirit, aruncă o lumină neașteptată pe această latură a contemplației lumii , descoperită prin inducție Ce poate fi (idee) trece în ceea ce este (realitate) prin ceea ce ar trebui să fie (το άγα ον)" Astfel, obținem un răspuns la întrebarea despre conținutul ideii: în fenomen totul vine și pleacă, lucrul își schimbă întotdeauna trăsăturile, dar asta indică tocmai că fenomenul nu exprimă deloc ceea ce este lucrul Numai ordinea, corectitudinea și unitatea în aplicare indică o realitate egală cu ea însăși, care în conținut este binele sau scopul lucrului Putem fi mulțumiți de acest răspuns? Nu vom atinge întrebarea cum corespunde această concluzie, ca interpretarea lui Platon - într-adevăr, gândurile acestuia din urmă, luăm tot ceea ce este afirmat drept înțelegerea proprie a ideii de către Yurkevich Și aici, în primul rând, întâlnim o dificultate în tricotomia lui: cum ne-a rămas neclar înainte cum este posibil să construim o a doua lume reală în afara Realității Fenomenale Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH Într-adevăr, acum rămâne neclar cum înțelege Iurievici "tranziția" de la real la necondiționat? Pentru el, într-adevăr, lumea ființelor vii nu este doar o sarcină, ci o ghicitoare, "darul unei ființe bune" De parcă s-ar putea opri asupra acestui lucru, de parcă ar fi ultimul Fapt, de parcă nu ar putea exista nicio îndoială asupra sensului acestui "dar"! Este suficient ca cea mai mică îndoială să se nască în sufletul unei persoane, este suficient să-i spunem nebunului din inima lui: "un dar fără sens", pentru a ne îndepărta complet de filozofie și a încerca, măcar, să returneze darul Dătătorului Aceasta nu este singura nedumerire care provoacă ieșirea propusă de Yurkevich Există o mulțime de lucruri de neînțeles aici: în ce lume, sau "sferă", sau "împărăție" se află "dăruirea" însuși, este el un prieten pentru noi cu prescripțiile sale de ordine morală sau un dușman etc Există de asemenea multe dificultăți pur teoretice aici, dar despre ele vom rămâne tăcuți până când vom obține un răspuns la întrebarea cum ajungem la un astfel de conținut de idei, dar ne vom întoarce la totalitatea acestor idei, care sunt toate unite de ideea datoriei morale După cum am subliniat, aici Yurkevich a ajuns în același punct, dincolo de care Lotze nu s-a deplasat Aici Iurkevici are același lotseism cu doctrina sa a idealismului teleologic Dar oricât de merite ar avea această învățătură, i se poate face întotdeauna un singur reproș: în momentul decisiv, ea cedează, se îndepărtează de calea ei După cum vom vedea mai jos, Yurkevich însuși la fața locului ucide ideea de a subordona activitatea liberă legii datoriei cu o remarcă foarte simplă, dar serioasă În ceea ce privește prescripția rezonabilă a unei obligații morale, reține că o astfel de prescripție, "comandă", presupune în mod necesar "nu un cadavru mort", ci o "persoană vie", și că "trebuie vorbește doar despre fapte presupuse, dar nerealizate , fără măcar a atinge problema volumului, Biblioteca Runiverse β GUSTAV SPETA ■ dacă am puterea de a îndeplini cerinţele care mi se prezintă Dar la urma urmei, literalmente același lucru se aplică și "ar trebui" în sfera teoretică Care este sensul acestui "ar trebui" dacă nu cunoaștem adevăratele "puteri" ale minții, natura și esența ei, în raport cu care orice "ar trebui" poate fi un lucru străin, străin și inacceptabil? Pariul pe moralitate în filozofia teoretică este întotdeauna un joc va banque, dar este un joc nebun, în care este garantat să pierzi! Întrucât filosofia teoretică trebuie să facă apel la morală, este mai bine ca ea să înceteze să existe, căci

dacă nu poate fi dincolo de bine și de rău, atunci nu poate fi deloc Mâncând din rodul pomului cunoașterii binelui și răului, omul însuși s-a așezat și se așează pe sine în această lume; dacă este necesar să fii mântuit de ea este o altă întrebare, dar dacă este necesar să fii mântuit și să salvezi lumea, atunci trebuie să te îndreptățești pe sine și să o îndreptățești Filosofia, care pentru această justificare se îndreaptă către binecuvântările lumii în sine, este o filozofie timidă, iar în alte lumi, poate, aceste binecuvântări nu există deloc, pentru că numai acele ființe pe care Yurkevich le numește acționare și suferință, vii și raționale, doar ei au nevoie și bun și bun, nimeni altcineva Filosofia fie trebuie să meargă pe drumul ei, fie nu are căi Iurkevici însuși ezită în ce fel să o conducă? Acum a împins-o pe calea cunoașterii vieții reale, pe calea științelor speciale, acum o împinge pe calea credinței Și trebuie să ne oprim puțin mai mult asupra considerațiilor sale teoretice, astfel încât, răspunzând la întrebarea cum ajungem la idei, să obținem și o explicație a modului în care el împinge filosofia pe calea non-filosofică a credinței Întrebarea cum ajungem la o idee este o întrebare, ca să spunem așa, despre "logica" și "metodologia" ideii, pe de o parte, teoria cunoașterii, adică psihologie, pe de altă parte Prin urmare, se poate vorbi de formal Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH sensul ideii și semnificația ei cognitivă în termeni de conținut, atunci întrebarea conținutului ei metafizic, care ar trebui să servească la extinderea cunoștințelor noastre, va apărea în fața noastră ca o nouă întrebare Yurkevich, după cum am văzut, recunoaște împreună cu Platon sensul formal al unei idei ca concept Dar, în același timp, el crede că gândirea generalului și a unuia, care este cuprinsă în fiecare concept empiric, este un adevăr metafizic El admite că conceptul este alcătuit din suma atributelor fenomenului observat, dar asta nu înseamnă că ideea din el este epuizată de această sumă "Generalul în sine este un gând al minții, este un adevăr metafizic " Conceptul prin aceasta se referă nu la cercul experimentelor noastre, ci la însăși natura lucrurilor; rațiunea sau înțelegerea însăși a naturii lucrurilor " Acea unitate, care în concept îmbrățișează suma atributelor unui lucru, rămâne pentru experiență și logica formală o cerere goală de unitate, în timp ce în filosofie este umplută, iar aici "ideile sunt revelații ale celei mai înalte esențe a lucrurilor" bunul deja amintit Am pus la îndoială pe acesta din urmă, dar dacă presupunem în general că în idei esența cea mai înaltă a lucrurilor se dezvăluie metafizic, atunci în viitor trebuie să excludem un lucru: posibilitatea de a subordona această "revelație" logicii noastre, care, în ciuda tuturor ei Formalitatea, rămâne încă doar logica expresiei și, în consecință, conceptele Între timp, Yurkevich consideră că o idee este o presupunere pe care un om de știință o acceptă ca indiscutabilă, "în general, ideile", spune el, "ca începuturile științei pozitive , sunt ipoteze, ale căror fundamente nu le indică " Filosofia, dimpotrivă, le consideră ipoteze valabile, și se ridică de la ele la "începutul nepresupusului, începutul tuturor" Iată o antinomie clară: ideile sunt revelații ale unui superior Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHLET, esență, adică "începutul nepresupusului*, adică căutăm esența ipotezei, căutând justificarea în începutul neasumat Oricât de ciudat ar părea, dar aici Yurkevich a cedat decisiv influenței lui Kant Kant a avut perfectă dreptate în a respinge valoarea constitutiv-loshchgsl din spatele ideii în sine și a demonstrat antinomiile care apar ca urmare a aplicării logicii raționale la ideile rațiunii, dar Kant nu a făcut nimic pentru idealism, deoarece, negat ideile de rațiunea în sensul constitutiv

logic, el le-a luat au fiecare sens constitutiv După ce a dezonorat mintea privându-l de certificatul său de absolvire, Kant s-a grăbit să-i dea un certificat de încredere morală și a ajuns la ideea integrității la nivel mondial, adică conținutul metafizicii Dar, pe de altă parte, Kant nu a observat că, lăsând Funcțiile regulatoare în urmă minții, a subordonat-o prin aceasta logicii, motiv pentru care s-a dovedit o asemenea absurditate mondială, ca trei critici care se exclud reciproc dintr-un singur autor În imagini de neînțeles, după părerea noastră, Yurkevich, după ce a arătat destul de clar că ideile, ca produs al speculațiilor, nici măcar nu se încadrează într-un silogism, susține acum că sunt ipoteze Dar întrebarea este, de unde vom dobândi noi cunoștințe despre "principii nepresupuse" pentru a ne fundamenta ipotezele? Ultimul pas care i-a rămas lui Iurkevici de făcut, să admită că speculația este un intelect, și nu o inferență, el nu face sau, mai precis, nu transferă întreaga învățătură despre idei pe terenul solid al intuiției ideale, deși el este foarte aproape de aceasta, operând cu ideile lui Platon În același timp, el în mod clar nu recunoaște logica rațională ca un instrument suficient pentru cunoașterea necondiționului, de unde și compromisul său de cunoaștere cu credința Pentru a surprinde această trecere la credință, este necesar să ne oprim asupra învățăturii sale epistemologice asupra ideilor) ■'i) i) Idel Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH În reprezentarea formată în virtutea asociațiilor subiective, obținem o anumită imagine a unui lucru, în care persoana însuși se reflectă mai mult decât relația sa cu lucrul; necesitatea reprezentării este o necesitate psihică, determinată subiectiv Obținem conștiința obiectivă a unui lucru într-un concept în care arbitrariul subiectiv este exclus și se stabilește legătura și relația necesară a elementelor care alcătuiesc fenomenul Când ne ridicăm de la această necesitate la cunoașterea esenței fenomenului și găsim necesitatea rațională sub necesitatea lui generală, "trecem de la concept la idee" Astfel, ideea, spre deosebire de concept, are loc acolo, "unde gândul se ridică deasupra laturii mecanice a obiectului și vede în esența lui rațională și individuală* În concept, gândirea și ființa sunt conectate între ele, dar se mișcă parcă paralele una cu cealaltă; observatorul este conștient de evenimente ca ceva străin pentru el și exterior atât ca formă, cât și ca conținut "În idee, gândirea și ființa coincid una cu alta: gândirea sau rațiunea este recunoscută ca esența obiectivă a lucrurilor; o idee este recunoscută ca bază, lege și normă a unui fenomen - într-un cuvânt, rațiunea este considerată ca reală și realitatea ca rațională În reprezentare nu ieșim din Sfera limitatului psihic, în conceptul ne mișcăm în Sfera experienței, în ideea ieșim din limitele experienței, învățăm ce este un lucru în raport cu baza necondiționată a fenomenelor Așadar, presupoziția unei idei denotă preponderent un punct de vedere filozofic În cunoașterea științifică, prin contemplare și concepție, ne ocupăm doar de aparențe, vorbim de o idee în care obiectul de studiu este în dezvoltare de la interior la exterior, "deoarece dezvoltarea obiectului presupune o lege și un tip, care suntem conștienți într-o idee " În idee, mintea contemplă structura interioară a fenomenelor, a căror latură observabilă este recunoscută în concept; in opozitie Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA concept care fragmentează cunoștințele în multe zone eterogene, în idee fenomenul este cuprins "într-un mod holistic, în armonie și deplinătate, ca expresii ale unui început, ca tipuri și etape ale unei vieți nesfârșite" În această stabilire a rolul cognitiv al ideii, cel remarcat de noi o antinomie, deoarece - și pe bună dreptate - Iurkevici

arată aici clar că conceptul nu depășește sfera definiției logice "externe" a obiectului, iar ideea începe doar dincolo limitele logicii În același mod: un concept înseamnă general, dar, așa cum se poate vedea din explicațiile lui Yurkevich însuși, ideea tinde spre individ și, în conformitate cu aceasta, conceptul ar trebui să dea cunoștințe abstracte, iar ideea, concretă și integrală Și totuși, nu mai puțin, Yurkevich decide să caracterizeze ideea aici cu definiții logice: el, în opinia sa, este o "lege", "normă", "tip" Yurkevich repetă de mai multe ori că o "idee" conține o "lege" Aici se află sursa multor neînțelegeri Ideea, ca scop, ca punct final de realizare, desigur, poate fi considerată ca o prescripție, conform căreia ceva acționează Dar dacă doar presupunem libertate în alegerea unei direcții, în stabilirea unui scop, atunci o astfel de "rețetă" nu este o prescripție în sensul literal Noi înșine nu prescriem "care nu-și are locul aici interpretarea subiectivă - încă nu poate lua în considerare ideea ca lege, a cărei îndeplinire este necesară Ne străduim pentru împlinirea ideii, dar îndeplinirea efectivă a ideii depinde de condiții și împrejurări Numai o oarecare constanță în acestea din urmă, "regularități", creează ceea ce numim lege Ideea se opune dreptului ca Fapt și se regăsește în direcția specificativă și individualizantă a conștiinței și numai așa, ca concret, poate rezista generalului abstract Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH Această distincție este foarte importantă, altfel apare gândul fals că este necesar să se urmeze o ordine de expediție Contradicția internă a acestui gând este evidentă: dacă oportunitatea ar fi o "lege", atunci nu ar exista inutilitate și chiar ar fi prea multă legi *) În Iurkevici însuși, vedem consecințele unei confuzii între idei și lege, de exemplu, în definiția sa a "întâmplării": "Șansa este de fapt aceea", spune el, "care nu cedează niciunui gând, care pornește de la este ca o umbră a luminii și care dispare complet acolo unde apar gândirea și înțelegerea Nu este adevarat Ideea lasă loc "întâmplării" Și de ce o astfel de neglijare a hazardului, dacă doar respectăm faptul? Șansa este "neprevăzută", și de aceea este neplăcut dreptului și științei, dar nu și ideii și scopului, implementării dintre care păstrează elementul întâmplării în însăși facticitatea sa Odată ce opoziția apărută, care conține toate întrebările ridicate aici, opoziția generalului și a individului, trebuie să fie adusă la concluzie într-o ordine pur dialectică și, așa cum o cere sensul direct al dialecticii, toate posibilitățile ideale trebuie să a fi extenuat Numai așa se poate dezvălui până la urmă sensul deplin al antinomiei luate în considerare și se pot găsi modalități de a ieși din ea Cum rezolvă Yurkevich această antinomie? Aici ne întâlnim din nou cu opinii, a căror caracter incomplet l-a condus deja pe Yurkevich la înțelegerea sa contradictorie a ontologiei În primul rând, el recunoaște împărțirea dintre experimentat și pre-experimental, a posteriori și a priori, ca lipsite de importanță, aceștia sunt "membrii unei unități indivizibile", iar pentru J) Pentru dezvoltarea acestui gând, vezi cartea mea Aspect și sens, capitolul VII Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET Pentru a cunoaște legi și norme a priori, avem nevoie de experiență, observație și inducție Și, în al doilea rând, întrucât diferența dintre fenomen și lucrul în sine nu este o diferență metafizică, ci una epistemologică, adică fenomenul și esența sunt doar grade diferite ale cunoașterii noastre, atunci "cunoașterea fenomenului devine, în măsura perfecționării sale, cunoașterea esenței" Cu acest gând, în opinia noastră, este distrusă doctrina universală a ideii, ca speculație dată directă Dacă ideea nu poate fi văzută în intuiția

ideală la fel de exact cum este văzut fenomenul în intuiția experimentală, dacă este doar cel mai înalt grad de cunoaștere experimentală, atunci nu numai că este diferența dintre cunoașterea specială și cunoașterea filozofică, așa cum se realizează în ontologie , distrusă, ca și înainte, dar este distrusă și diferența dintre experimentat și necondiționat, ceea ce, potrivit lui Yurkevich, părea să însemne ceva absolut Absolutul cu adevărat nu poate sta în relație reală cu experiența Și odată ce este plasat într-o astfel de relație, ea însăși devine relativă, iar cunoașterea sa este posibilă numai ca cunoaștere a generalului prin mijloacele noastre obișnuite ale logicii raționale Filosofie și știință Astfel, o astfel de rezoluție a antinomiei nu ne poate satisface Desigur, nici pe Yurkevich nu l-ar putea satisface Deși am subliniat mai sus elementul kantianismului care, împreună cu această antinomie, a intrat în filosofia lui Iurkevici, ar fi nedrept să credem că Iurkevici nu a încercat să găsească o ieșire mai puțin formalistă decât cea a lui Kant Esența sa constă în faptul că Yurkevich a extins însuși conceptul de idee, ducând-o dincolo de cadrul epistemologiei pure și furnizând-o cu elemente noi, non-cognitive Fără recunoașterea ideii, se gândi el, lumea ar fi pentru noi un simplu mecanism, sau Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH gât de interes direct și viu Nu ar fi ușor să obișnuim conștiința cu o asemenea imagine a lumii, deoarece am forța spiritul uman să se despartă de ceea ce nu se poate despărți - acestea sunt "atractiile estetice, morale și religioase ale spiritului uman" Evident, aici nu avem nimic altceva decât definiția adevăratei cunoștințe holistice, cunoașterea filozofică Ideea trebuie să o aducă cu ea Oricât de ciudat ar părea, dar trebuie să admitem că această idee corectă despre natura filozofiei, aparent, i-a dat lui Yurkevich motive să rezolve antinomia apărută prin trimiterea ideii la tărâmul "propriului", care privează orice filosofie principiile independenței lor fundamentale De aceea, Iurkevici este obligat să facă următoarele o concesie constând în îndoială, îndreptată către propriile principii și în afirmarea adevărului, ca sursă, parcă capabilă să compenseze ceea ce nu găsim temeiuri în principii filozofice Dar dacă aici cunoașterea sigură nu este posibilă, "atunci în loc de această cunoaștere este susținută aici de încredere, care se naște direct din aspirațiile și nevoile morale, estetice și religioase ale spiritului uman, sau cunoașterea se întâlnește aici cu credința , care în istorie și știință este un agent mai puternic, mai energic și mai esențial decât își imaginează empirismul excepțional " Așa trebuie să fie, dacă ideea nu dă cunoștințe necondiționate, ci este doar o "îmbunătățire" a experienței! Iurkevici ', astfel, nu și-a finalizat studiul ideilor, el nu a văzut trăsăturile specifice ale ideii, ca pe un dat direct ființă ideală, dezvăluind sensul lucrurilor și, într-adevăr, conducând prin înțelegerea sa la totalitate și unitate, în care Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET filosofia îmbrățișează toate direcțiile posibile ale conștiinței interpretative, unde moralul, esteticul și religiosul se regăsesc nu ca un nobil anexă la mecanismul lumii, ci ca propria sa justificare și motivație rațională Este remarcabil că Yurkevich respinge logica fără regret și își pune încrederea în credință, a cărei valoare o vede încă în serviciul ei în ajutorul logicii Yurkevich, după cum se știe, nu este singurul care rezolvă întrebările filozofice în această speranță ciudată! Este ca și cum unei persoane i-ar fi sete să bea din jeturile pure ale unei surse, dar nu dorind să "separe" apa din ea cu vasul său, ar începe să spere într-o minune că va veni momentul și apa însăși va avea ridică-te la gură Este mai ușor să fii în

genunchi și să te agăți de sursă Dar totuși, este imposibil să nu recunoaștem în această relație cu "sursa" un moment extrem de important și semnificativ pentru filozofie: aici se poate vedea conștiința că o sursă strălucitoare nu este doar un obiect pentru potolirea setei, că obiectul al filozofiei nu este doar un obiect de cunoaștere, ci și un obiect al vieții care este în sine viu Filozofia dezvăluie aici astfel de trăsături care o pun într-o poziție excepțională și îi conferă o semnificație excepțională în viața umană, întrucât nu este doar un fel de cunoaștere, dar și un fel de comportament Cunoașterea specială în raport cu ea este aceeași, mai importantă decât această incompletitudine a gândurilor lui Iurkevici decât contradicția lui, înțelegerea sa profundă a sensului acestei atitudini completitudine filozofică în întregul ei și din intens străduindu-se spre inima și iubirea nevoilor și motivelor vieții însăși - Filosofia, crede Yurkevich, ar trebui să fie cunoaștere completă și holistică, dar tocmai din acest motiv nu poate Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH ne limităm doar la cunoașterea mecanismului lumii Între timp, admiterea simplilor agenți mecanici, așa cum am văzut, ar însemna negarea activității creatoare în lume, care constituie în realitate esența, viața și sufletul ei Să admitem că și această activitate se reduce la o producție pasivă din alte cauze, nu ne-ar ajuta să rezolvăm efortul nostru inerent pentru o viziune întreagă asupra lumii Să luăm punctul de vedere al mecanismului universal și "întreaga lume este supusă reprezentării noastre, ca un râu care curge veșnic; părți ale lumii care ies în evidență și ne uimesc prin vitalitatea și frumusețea lor au în adevăr existența iluzorie a valurilor care nu au nimic original, nimic interior, nimic viu și care nu sunt nimic în fața forței indiferente a curentului care le ridică și le ridică le distruge Întregul univers este o externalitate necondiționată, în care am căuta în zadar punctele centrale ca surse ale vieții și dezvoltării sale - este o realitate complet pasivă, în care nu există loc pentru ceea ce numim acționarea, trăirea, bucurarea vieții , ca binele nostru, ca al nostru comoară" De aceea filosofia încearcă să înțeleagă lumea în idei care surprind cea mai rațională esență cu atributele ei necesare de bunătate și frumos Filosofia "încearcă să înțeleagă și să justifice acea viziune asupra lumii, a cărei rudimente sunt în fiecare suflet uman și care este în mod necesar asumat de viața religioasă și morală a omenirii " Întrebările despre temelia și scopul lumii, despre relația dintre lume și om cu Dumnezeu, excită conștiința umană universală și entuziasm cu energie de neoprit cabane înaintea oricărei științe cu necesitatea nu a unui interes temporar, ci ca o sarcină spirituală referitoare la nevoile eterne ale omenirii Yurkevich admite că "filozofia trebuie să fie în primul rând o știință" dar vede în același timp, mărturisită de toată istoria Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET ch rază a filozofiei, dificultatea "de a combina plinătatea conștiinței umane cu rigoarea și minuțiozitatea concluziilor științifice " Prin urmare, el ajunge la concluzia că filosofia, ca viziune holistică asupra lumii, nu este o chestiune a unei persoane, ci a umanității, care nu nu trăiesc într-o conștiință abstractă și pur logică, ci își dezvăluie viața spirituală în toată plinătatea și integritatea ei în momente separate de dezvoltare filozofică Dar de unde în filozofie persuasivitatea a ceea ce ne duce dincolo de limitele dovezilor logice? Ce proprietate au motivele morale și religioase pentru a ne convinge de valoarea și adevărul lor? ■ Pentru a obține un răspuns la aceste întrebări, trebuie în primul rând să ținem cont de faptul că lipsa forței coercitive în

demonstrație nu înseamnă că propoziția care se dovedește este falsă) Este necesar să se facă distincția între corectitudinea logică în gândire și cunoaștere și adevăr Suma adevărurilor de care dispunem și justificate silogistic este destul de nesemnificativă, iar perspectiva mentală umană nu s-ar putea limita la acest câmp îngust de cunoaștere și, în sfârșit, putem avea adevărul în astfel de judecăți, pe care nu le putem găsi o justificare logică completă De multe ori în viață, și, mai mult, în cazurile cele mai importante, ne ghidăm după considerații care nu au una logică forță coercitivă și, totuși, atingem obiectivul urmărit nu mai puțin Spiritul uman nu este o mașină care produce inferențe și separă mecanic adevărul de eroare, ca un bob dintr-o coajă Ca persoană vie și conștientă, el înțelege în interior adevărul care îi dezvăluie conținutul său moral și estetic El nu numai că știe și poate ști *) · Mier de asemenea Proceedings of the Kiev Spiritual Academy i bi, ianuarie, p - Procesele de la Kielsk Spirit - Acad i i, martie, salv Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH adevărul, dar el este interesat de el, iar acest interes, această dragoste pentru adevăr face posibilă abordarea lui prin mijloace atât de particulare și întâmplătoare, care nu se încadrează în niciun silogism Nu avem mijloacele de a observa cu acuratețe toate mișcările numeroase și abia perceptibile ale spiritului și, între timp, din combinarea lor corectă, se formează ceea ce se numește tact, instinct sau simț al adevărului În general, omul nu este doar o ființă care deduce și analizează, ci și o simțire, care se străduiește și, în ambele privințe, este interesat de adevărul propriu-zis, și nu de Forma lui logică Prin urmare, nu se poate crede că omenirea vie își consideră credința ca fiind inexplicabilă și nedovedită - "această credință se bazează în orice moment pe interpretarea fenomenelor experienței exterioare și interne; în ea, în fiecare caz, este dat conținutul care intră în sistemul de cunoaștere clară și definită a spiritului uman Aceste considerații semi-pragmatice, semi-biologice pot provoca multă nedumerire, dar principalul lucru este că întrebarea nu este deloc despre "dovadă", orice dovadă nu poate fi altceva decât reducerea a ceea ce se dovedește la un astfel de sursa originală și începutul În cele din urmă, singurul lucru care ne extinde cunoștințele, le corectează erorile, distruge falsitatea, este un "fapt * Și, de aceea, trebuie să căutăm în el sursă de certitudine sau de persuasiune, este necesar ca orice "Fapt" să fie un fapt evident Într-unul dintre articolele sale *) Yurkevich se apropie de chestiunea dovezilor și, în plus, de dovezile speculației, dar din nou "nevoile" morale ale inimii au prioritate nu numai în raționamentul său, ci și în sine Ib , ianuarie, p Biblioteca "Runivers" S GUSTAV SHPET În orice caz, formularea întrebării aici nu lasă nimic de dorit Atât în domeniul științelor empirice, cât și în cel al filosofiei, afirmă el, există convingeri care sunt justificate fie în fapt, fie prin semnificația lor morală, a le demonstra ar însemna revenirea la eroarea scolastică că valoarea cunoașterii este determinată de cantitatea de probe "Mi s-a spus," spune el, "despre un profesor care iubea orice poziție, chiar și clară ca ziua, să dovedească cu multe argumente și care odată, pentru a dovedi că vom muri într-o zi, s-a referit la convingerile tuturor omenirea, la dovezile dezvăluirilor, pe autoritatea celor mai cunoscuți scriitori din diferite epoci, pe bunul simț și, în sfârșit, da, în sfârșit, pe dovezile experienței Ei spun că ascultătorii, după aceste argumente, au lăsat publicul cu o oarecare îndoială dacă vor muri cândva gândindu-se" - Un orb, găsește el, mergând pe străzi fără ghid, este ghidat de gândirea a priori, crede el, deduce, concluzionează unde

ar trebui să traverseze strada, unde să facă dreapta sau stânga O persoană care vede toate acestea direct nu are nevoie "Ar fi amuzant dacă, apropiindu-se de colțul străzii cu ochii deschiși și în plină zi, el a început să se certe: aici trebuie să fie un colț, pentru că acum am făcut tot atâtea pași din casa mea și simt aceeași oboseală, cât mi s-a întâmplat înainte la cotitura pe altă stradă; și același spațiu poate fi trecut luând același număr de pași și același grad de oboseală se simte parcurgând aceeași distanță Deci, am baze generale, silogistice, dintre care Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH rezultă în mod necesar că trebuie să existe un colț" S-ar putea crede că prin această comparație Yurkevich realizează ceea ce a cărei absență s-a făcut simțit în discuțiile sale despre ideile citate mai sus, că el ajunge aici la recunoașterea speculației directe sau a intuiției ideale Dar nu este așa El înseamnă așa-numita experiență interioară "Să spunem pur și simplu", sugerează el, "că Faptul reprezentării sau cunoașterii ne este la fel de direct dat în experiența interioară ca și Faptul de voință și sentiment, că, în expresia simplă și inteligentă a lui Spinoza, când știu, sau imaginați-vă, știu și despre ceea ce știu sau îmi imaginez " Dar, deși "experiența interioară" în adevăratul său sens este una dintre cele mai bogate surse ale speculațiilor și intuiției noastre ideale, dar asta nu este totul De exemplu, întrebarea lui Dumnezeu, despre care Yurkevich exprimă raționamentul de mai sus, nu este rezolvată printr-o referire la experiența interioară, deoarece, evident, ideea lui Dumnezeu în experiența interioară în sine acționează ca o transcendență sui generis Problema trebuie transferată la temeiul principiului și numai acolo poate fi rezolvată în întregime, altfel vom cădea inevitabil în interpretarea spiritului ca suflet și vom transfera problema filozofică în pământul psihologiei În această greșeală cade și Yurkevich "La noi", spune el, "în cea mai mare parte se întâmplă ca, fie că dovedim posibilitatea sau imposibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu, în ambele cazuri tratăm acest obiect etern ca cu un cadavru, îl tăiem cu un cuțit anatomic de să ne gândim, să argumentăm, să interpretăm, să investigăm, să reexaminăm, de parcă acesta ar fi întregul scop și ca și cum nevoile vii ale inimii - care, în cuvintele lui Herbart, "întotdeauna se străduiește nici mai departe și nici mai sus, ca la Dumnezeu, " nu au nicio semnificație și chiar înaintea concluziilor unui gând abstract, nu Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET iubire fără a-L cunoaște pe Dumnezeu - acesta este adevărul pe care adesea îl uităm, bazându-ne în cunoașterea lui Dumnezeu doar pe gândurile noastre, pe silogismele noastre, pe sintezele și analizele noastre slabe Cunoaștere și credință Cu o serie întreagă de dovezi din Sfânta Scriptură, Yurkevich caută să confirme că aici, în Sfânta Scriptură, se află baza concluziilor la care ajunge, bazându-se pe doctrina fiziologică și psihologică a inimii *) Conform învățăturii biblice, inima este paznicul și purtătorul tuturor forțelor corporale ale unei persoane, este centrul întregii vieți spirituale și spirituale a acestuia Este sediul tuturor activităților cognitive ale sufletului, la fel cum este centrul tuturor sentimentelor, agitațiilor și aspirațiilor spirituale În cele din urmă, este centrul vieții morale a unei persoane, locul inițial al tuturor lucrurilor bune și rele în cuvinte, gânduri și fapte, "este o comoară bună și rea a unei persoane" Scriitorii sacri știau nu mai puțin sigur că " cap" are și o legătură strânsă cu viața spirituală ființa umană, dar totuși centrul ei se vedea în inimă Legătura fără îndoială a fenomenelor spirituale cu creierul i-a condus pe filosofi la ideea de a vedea în gândire esența primară a vieții mentale și de a considera

voința și sentimentul inimii doar modificări și stări aleatorii de gândire Cu toate acestea, "cu aceste definiții, ar fi complet inconsecvent cu ideea că în sufletul însuși există ceva dincolo de suflet, există o esențialitate atât de profundă care nu este niciodată epuizată de fenomenele gândirii " Potrivit unei astfel de concepții despre natura vieții noastre mentale, filosofia a condus la mecanizare - a fost dificil să rezolve întrebările morale despre ■libertatea și demnitatea morală a omului Inima c età este sensul vieții spirituale a unei persoane, conform învățăturii Cuvântului lui Dumnezeu Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH pași care decurg nu dintr-un gând abstract al datoriei și obligației, ci tocmai din înclinațiile și sentimentele imediate ale inimii Astfel, porunca caldă și vitală a iubirii, atât de semnificativă pentru inimă, a fost înlocuită de o conștiință abstractă și rece a datoriei, care presupunea nu o atracție inspirată, de foc a inimii către bunătate, ci o înțelegere simplă, indiferentă, a fenomenelor Și din natura umană a cunoașterii noastre despre Dumnezeu, am ajuns la o concepție abstractă a esenței Lui, definind toată bogăția inepuizabilă a vieții lui Dumnezeu, ca întotdeauna egale cu noi înșine, gândind care creează lumea fără voință, fără iubire, după unul necesitate logica Dar gândirea nu epuizează plinătatea vieții noastre spirituale și s-ar putea crede că organul sufletului nu este doar creierul, ci întregul corp uman și, din moment ce inima combină toate forțele corpului, ar trebui să fie și ele recunoscut ca cel mai apropiat organ al vieții spirituale Și putem afirma că sentimentul general al sufletului, adică sentimentul pe care îl avem despre ființa noastră spirituală și trupească se face simțit în inimă, deoarece schimbările cele mai discrete ale acestui sentiment sunt însoțite de modificări ale bătăilor inimii Gândurile, cuvintele și faptele noastre nu sunt inițial imagini ale lucrurilor exterioare, ci produse ale dispoziției inimii noastre În viața de zi cu zi, în grijile noastre legate de realitatea actuală, acordăm prea puțină atenție acestei laturi intime a gândurilor și acțiunilor noastre Între timp, tot ceea ce intră în suflet este procesat în funcție de starea de spirit specială a sufletului și nicio excitație din exterior nu poate provoca activitatea acestuia dacă sunt incompatibile cu starea de spirit a inimii unei persoane "În inima omului stă la baza faptului că ideile, sentimentele și acțiunile sale primesc o particularitate în care sufletul său este exprimat, și nu alta, sau primesc o astfel de direcție personală, particular definită, în virtutea căreia ele sunt expresii Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET nu o ființă spirituală comună, ci o persoană vie separată, cu adevărat existentă" Experiența noastră interioară vorbește în întregime pentru acest lucru Dacă o persoană s-ar dezvălui printr-un singur gând, divers, bogat în viață și frumusețe, lumea ar fi dezvăluită conștiinței sale doar ca o cantitate matematică corectă, dar lipsită de viață Lumea, ca sistem de fenomene vitale pline de frumusețe, există și se deschide în primul rând pentru o inimă adâncă, și deci pentru înțelegerea gândirii În consecință, cei mai buni filozofi și mari poeți au recunoscut întotdeauna inima ca locul de naștere al ideilor lor profunde, iar activitatea gândirii a adus doar claritate și certitudine ideilor lor Și deja într-o idee simplă, venită din impresii exterioare, trebuie să distingem două laturi: I, cunoașterea obiectelor exterioare și , starea de spirit datorată acestei cunoașteri Această ultimă latură nu este susceptibilă de calcul matematic, dar ar fi greșit să ne evaluăm conceptele numai în măsura în care servesc ca expresie a imaginilor exterioare Această latură, care determină starea și starea

de spirit a sufletului, are mai multă valoare pentru întreaga viață a spiritului decât ideea, ca imagine a unui lucru "Dacă din punct de vedere teoretic se poate spune că tot ce este demn de a fi este și demn de cunoștințele noastre, atunci în interesul celei mai înalte educații morale și spirituale ar fi absolut corect să cunoaștem doar ceea ce este demn de ființa noastră morală și asemănătoare lui Dumnezeu Arborele cunoașterii nu este un copac al vieții, dar pentru spiritul vieții sale pare ceva mai prețios decât cunoștințele sale "Nu vom putea niciodată să traducem în cunoaștere distinctă acele mișcări de tristețe și bucurie, frică și speranță, acele sentimentele de bunătate și iubire, care ne schimbă atât de direct bătăile inimii Inima precedă mintea însăși în cunoașterea adevărului și de multe ori trăim acest lucru, mai ales în momentele de mare dificultate, când nu există Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI I D IURKEVICH timp pentru silogisme, dar trebuie să te lași în atragerea directă a inimii, ca un fel de tact moral și spiritual Numai dacă adevărul cade în inimile noastre, el devine binele nostru, comoara noastră interioară Numai pentru ea, și nu pentru un gând abstract, o persoană intră într-o luptă cu alți oameni și împrejurări, pentru că numai pentru inimă este posibilă realizarea și sacrificiul de sine Pe de altă parte, atunci când intră în relații sexuale cu o altă persoană, în cazuri importante așteptăm ca acesta să-și exprime părerea nu cu dublu inimă, ci din inimă Mai mult, am dori să știm, atunci când evaluăm oamenii, nu numai cunoștințele și înțelegerea lor, ci și atitudinea lor cordială față de ei, dacă adevărul le excită inima, care sunt înclinațiile lor, ce le stârnește simpatia, ce îi place și îi întristează Acele relații vitale în care formalitatea și înfățișarea sunt depășite sunt relațiile inimii, relațiile de prietenie, fraternitate, iubire, unde o persoană se manifestă în toată amploarea și plenitudinea stărilor sale spirituale Din aceste prevederi generale rezultă direct aplicațiile lor practice, care determină sensul moral al personalității umane și comportamentul acesteia Dacă inima este centrul vieții spirituale a unei persoane, din care provin în mod direct toate aspirațiile și gândurile sale, atunci nicio teorie a vieții mentale nu poate determina acele trăsături și diferențe cu care se găsesc într-un suflet dat în anumite circumstanțe Omul nu este o instanță a unui gen în care se repetă conținutul general al altor instanțe, el este singur în lumea cunoscută de noi și în acest sens este un individ sau un individ Așa se cunoaște pe sine în conștiința sa de sine, care îi dezvăluie nu orice suflet, nu un suflet în general, ci acesta deosebit, cu gânduri, aspirații și stări speciale Și de aici rezultă că cel puțin în istoria naturii totul, fără excepție, a fost supus unui mecanism strict, în istoria omului Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHLET conexiunile sunt posibile Fapte, evenimente și fenomene care vor mărturisi despre ele însele prin simpla lor existență și a căror posibilitate nu poate fi nici negata, nici admisă pe baza legilor generale ale științei sufletului Mai departe, observând fenomenele lumii materiale, descoperim în lucrurile materiale o anumită proprietate caracteristică acestora și constând în faptul că putem, parcă, să trecem dincolo de ele și să aruncăm cu ochiul cauzele care le-au cauzat; la fel putem pătrunde în condiţiile şi cauzele acestor din urmă etc Dar dacă tot ce există avea un asemenea caracter, adică, era o astfel de esență compusă din cauze exterioare, unei persoane nu i-ar trece prin cap să vorbească despre o cauză necondiționată Dar dacă omenirea încheie Vera Atot-Religioasă a explicației sale, dacă este capabilă până la sfârșitul și începutul tuturor firelor vieții, cunoașterii și copilăriei să se

reducă la Dumnezeu, atunci această conștiință religioasă este justificată prin natura unei inima persoanei, pentru care nu putem să devenim și să-i spionăm pe stăpânii rațiunilor sale, deoarece posedă toată instantaneitatea ființei, pusă de Dumnezeu "Baza conștiinței religioase a rasei umane se află în inima omului: religia nu este ceva străin naturii sale spirituale; este stabilit pe sol natural" Dar și mai decisivă este semnificația inimii în domeniul activității umane Judecăm în mod rezonabil acțiunile unei persoane, în funcție de faptul că acestea sunt determinate de circumstanțe și considerații externe sau dacă apar din mișcările directe și libere ale inimii Numai celor din urmă le putem atribui demnitatea morală corespunzătoare Revelația creștină despre iubire, ca sursă a tuturor acțiunilor cu adevărat și cu adevărat morale ale unei persoane, își găsește temelia în învățătura morală care decurge din învățătura despre inimă Binele este bun dacă este gratuit, și nu involuntar, din necesitate, din calcul Dar ce vânătoare Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH a acţiona drept pentru un om, unde nu există niciun spectator care să-l aprobe, unde nu există nici un folos personal? "Inima omului iubește bunătatea și este atrasă de ea, așa cum ochiul adoră să contemple o imagine frumoasă și se oprește de bunăvoie asupra ei " Cuvântul hotărât al lui Dumnezeu ne dezvăluie acest început metafizic al iubirii inimii pentru bunătate, atunci când învață că omul este creat după chipul lui Dumnezeu Desigur, condiția Libertatea morală a omului constă în faptul că "Dumnezeu ne-a iubit mai întâi (I Ioan , IÇ), și prin această influență a iubirii ne-a făcut spiritul capabil nu de o simplă creștere fizică sau creatură și întărire în forță, ci și de faptă liberă adevăr și iubire și de triumful senzualității și iubirii de sine asupra înclinațiilor creaturii: în aceasta constă ultima condiție a libertății morale a omului Faptele vorbesc în cea mai mare parte împotriva acestei libertăți morale și împotriva iubirii libere a omului pentru bine - omul acționează din motive de interese personale și avantaj personal Dar revelația știe despre aceste Fapte, "de aceea Iisus Hristos dă omenirii o nouă poruncă a iubirii, de aceea este necesară o reînnoire a omului pentru ca el să poată împlini această nouă poruncă" Faptele morale sunt posibile pentru o persoană pentru că este liberă, iar această libertate se dezvăluie în manifestările sufletului prin autodeterminarea activității sale Faptele de adevăr, în virtutea necesității, au doar o semnificație juridică, dar nu și morală Numai cei care se angajează în mod liber, de bunăvoie, din dragoste sau din inimă, din sârguință, primesc un preț moral ridicat Și, în consecință, judecăm de fapt oamenii, contrar științei, care vorbește despre alte surse ale moralității Există credința în toată omenirea că demnitatea morală a unei acțiuni este determinată de gradul de iubire liberă a inimii pentru binele pentru care este săvârșită Prin urmare, cea mai mare greșeală a teoriilor moderne ale moralității trebuie recunoscută ca fiind identificarea Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET raționalitatea rațională și morală bună a actului și demnitatea morală a acestuia "După cum știm cum", spune Yurkevich, "să fim deștepți fără convingere, așa că vrem să fim HpàBCTBeHHbiMH fără nicio ispravă; Într-adevăr, ambele lucruri se întâmplă în măsura în care transferăm principiile de bază ale vieții spirituale din adâncul inimii în zona luminoasă a unei minți calme, impasibile și indiferente Aceasta nu înseamnă că rațiunea nu joacă deloc un rol în comportamentul nostru, dar înseamnă că regulile și reglementările sale pot dobândi sens moral numai după ce trăim deja și acționăm în conformitate cu destinul nostru moral Deci, de exemplu, regula "respectă-te pe tine sau personalitatea"

în sine dezvăluie începutul faptelor bune ale unei persoane la fel de puțin ca și regulile care decurg analitic din această cerință generală: hrănește-te, salvează, încălzi, sprijină-ți corpul, exersează-ți memoria dezvoltă mintea, talentele muzicale etc Fără implementarea prealabilă a vieții morale, toate aceste reguli nu au valoare morală, așa cum nu o are dorința animalului de autoconservare toată minte, poți avea astfel de tărie și invincibilitate de caracter pe care nu o veți crede, în cazul în care cinstea voastră sau alt interes vă va cere, să vă trădezi trupul, într-un arici e (I Cor ,), și totuși, cu această dezvoltare extraordinară a personalitate, să nu aibă demnitate morală De o importanță mai mare pentru filosofia morală este conceptul de lege morală și doctrina îndatoririi de a o îndeplini, dar această doctrină este asociată cu presupunerea nejustificată că sursa inițială a legislației morale este rațiunea Doctrina autonomiei minții este în contradicție cu Sfânta Scriptură și, într-adevăr, conține deficiențe interne care nu pot fi nimicite Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI I D IURKEVICH Potrivit învățăturii Sfintei Scripturi, legea de sine nu este deloc caracteristică minții umane, deoarece Dumnezeu este Creatorul atât al sufletului uman, cât și al legilor sale Legea activităților spirituale nu este presupusă de puterea minții, ca invenție, ci este supusă omului, ca ordine neschimbată stabilită de Dumnezeu a vieții morale și spirituale a omului și a omenirii Și, într-adevăr, nu este greu să vezi unde se află imperfecțiunile lui interioare În primul rând, legea activității morale nu este însăși și cauza ei, așa cum legea căderii trupurilor nu este cauza acestei căderi Orice precept moral al rațiunii deschide doar perspectiva faptelor așteptate, dar nu îndeplinite, despre ceea ce ar trebui să fac și dacă pot realiza aceste fapte, dacă am suficientă forță morală pentru aceasta, legislația morală a rațiunii nu spune orice despre asta Mintea poate prescrie, comanda, dar numai atunci când are în față nu un cadavru mort, ci o persoană vie și inspirată și când prescripțiile ei sunt luate din natura acestei persoane și nu i se impun, ca ceva străin și fără legătură Mintea este o putere guvernamentală și dominatoare, dar nu este o putere care dă naștere Nu regulile și gândurile despre moralitate ne sunt înnăscute, ci însăși atracția și străduința pentru aceasta Activitatea morală vie necesită o lampă și ulei: "Pe măsură ce uleiul iubirii se usucă în inima unei persoane, lampa se stinge: principiile și ideile morale devin întunecate și în cele din urmă dispar din conștiință Această relație dintre lampă și ulei, dintre cap și inimă, este cea mai frecventă întâmplare din istoria morală a omenirii* Mai departe, atunci când conștiința îi reproșează unei persoane, nu îi spune: ai greșit cu rațiunea ta legislativă, nu te-ai supus prescripției rațiunii Acceptăm astfel de reproșuri cu indiferență, ca reproșuri pentru o eroare de calcul matematic, sunt prea multe Questions of Philosophy, KN $ Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET vrednic și ușor în comparație cu formidabilul și uimitor cuvânt de conștiință: "Ai făcut o minciună, ai făcut rău: ce ai făcut, om nevrednic de numele lui, acum uită-te la tine, ce ești și care sunt roadele inima ta rea! Aici auzim tonuri complet diferite, care sunt de înțeles doar pentru inimă, și nu pentru mintea indiferentă " "De aceea, este corect să spunem," conchide Yurkevich, "că în fiecare act de dragoste, un creștin își pune ■ dyiuij-ul pentru prietenii săi: nevoile unui vecin, suferința și nenorocirea cad asupra unei inimi iubitoare cu o asemenea greutate, de parcă l-ar fi interesat direct îmbracă anumite Forme, care sunt: dreptatea, onestitatea, fidelitatea liberă față de cuvânt și contract, generozitatea și noblețea, hotărârea de a dona,

preferința binelui comun, fericirea personală etc " În acest fel, Yurkevich conectează învățătura biblică despre inimă cu principiul creștin al moralității și prin aceasta dorește să clarifice semnificația moralei creștine pentru nevoile filosofiei practice El vrea să arate cum sunt legate marile interese practice ale spiritului omului și ale creștinului În fine, el speră că din acest punct de vedere este corect definită "relația armonioasă dintre cunoaștere și credință", că aici, în doctrina inimii, sunt indicate cele mai profunde fundamente ale conștiinței religioase a omenirii, și însăși învățătura morală creștină este cuprinsă în spiritul său cel mai profund și demnitatea incomensurabilă Diviziunea dintre cunoaștere și credință care predomină astăzi, spune el, întrucât cerința de a cunoaște astfel și de a crede altfel, pare intolerabilă oamenilor cu convingerile cele mai eterogene Biblioteca "Runivers" știința nu este un serviciu pentru mamona, cu care slujirea lui Dumnezeu ar fi inconsecventă, dar nu toată lumea vede clar mijloacele de a împăca știința și credința Iurkevici vede unul dintre mijloace într-un studiu atent și imparțial al Bibliei: "Ia-o și citește-o", i-a spus o voce invizibilă lui Augustin, care era pierdut printre îndoieli și contradicții! cunoștințele sale vaste " · A reușit astfel Iurkevici ceea ce el considera scopul său? A reușit să arate că credința și cunoașterea sunt "combinabile" în sensul în care a înțeles-o, adică în sensul că credința joacă rolul de izvor de cunoaștere și, mai mult, din momentul în care neputința rațiunii? este dezvăluit? Dar dacă luați în considerare cu atenție considerentele exprimate de el, atunci, aparent, trebuie să faceți o concluzie complet opusă dorinței lui Iurkevici: el a arătat foarte clar că credința și cunoașterea sunt incompatibile, precum uleiul și apa Se poate spune doar: bazat pe sensul raționamentului lui Yurkevich, că este imposibil să legați credința și cunoașterea într-o asemenea măsură pe o singură bază, încât să poată coexista într-adevăr în același suflet fără conflicte reciproce Iurkevici însuși a dat cea mai bună expresie a acestei idei, doar că nu într-un articol despre Inimă, dar într-unul dintre alte articole *): "Orice ar fi semnificația acestei idei despre Dumnezeu ca substanță comună a lucrurilor, trebuie totuși să recunoaștem că nu este pentru acest Dumnezeu care o persoană se întoarce în sentimentul său religios, nu în fața acestui Dumnezeu își revarsă angoasa sufletului, îngenunchează și se roagă Inima omului este înălțată în credință și în rugăciune către o astfel de ființă care poate să-i asculte strigătele și să-i ușureze suferințele; și ceea ce poate spune filosofia despre conținutul pozitiv, real sau esențial al lumii fenomenelor, acesta este un subiect care nu are nicio legătură directă cu nevoile conștiinței religioase a omenirii !) Procedurile de la Kiev Spirit Acad i bi, februarie, p Biblioteca "Runivers" Dar, din moment ce Yurkevich și-a stabilit scopul de a pătrunde până la cunoașterea completă cu ajutorul credinței, pur și simplu și-a înecat mintea în inima lui Și dacă rațiunea ar fi într-adevăr doar o forță de comandă - așa cum o dorește kantianismul, dar nu Platon - o putere, și nu o forță generatoare, justificatoare și cuprinzătoare în același timp, atunci în numele cerințelor bune și morale, am fi trebuie sa renunte la el Și cred că acesta este sfârșitul firesc al rațiunii, care este călăuzită de datoria binelui: renunțarea la sine în numele scopului propriu Dar, poate, aceasta este calea mântuirii, a mântuirii, pentru că dacă mintea "poruncește", dacă interpretează natura pentru a controla, cunoaște pentru a acționa, atunci, până la urmă, iubirea și inima dau naștere "acțiunilor morale" numai pentru a sluji pentru mântuire Calea pe care

o propune astfel Iurkevici este calea purificării minții însăși și se pare că această cale ar trebui străbătută, așa cum a fost parcurs calea criticii sale Dacă mintea poate ieși din acest test, atunci ce mai rămâne înainte pentru ea? Singurul lucru care i se poate reproșa lui Yurkevich în acest caz este că el însuși a luat mintea în sensul prea restrâns al minții științifice Dacă există rațiune pură, neîngrădită de logica științifică, atunci ar fi necesar să o conducem prin purgatoriul inimii Considerăm că este necesar să subliniem încă o dată câteva dintre gândurile lui Yurkevich Ideea sa despre originalitatea nu a imaginilor lucrurilor exterioare, ci a unui sentiment general, ca produs al activității inimii, merită cea mai profundă atenție Și este, de asemenea, fără îndoială că inima este adesea un ghid mai de încredere al acțiunilor și mișcărilor noastre spirituale decât relatarea rațională Nu este mai puțin sigur că pentru filozofie toate întrebările inimii sunt întrebările ei și este o idee foarte fascinantă nu numai să ridicăm întrebări "din inimă", ci și să le rezolvi după inimă Cu toate acestea, doar aceasta spune deja că "inima" nu poate Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH fi principiul filosofiei O inimă ridicată la un principiu ar înceta să mai fie o inimă, deoarece o inimă "identică", egală, "dreaptă", imperturbabilă și imparțială este cea mai mare absurditate Filosofia teoretică poate și trebuie să-și găsească principiile inimii, dar o doctrină morală construită pe inimă se poate descurca cu ușurință fără filozofia teoretică Un amestec de credință și cunoaștere, așadar, din acest punct de vedere, nu este necesar - la fel este și pentru filosofia teoretică și pentru comportamentul moral Dacă rațiunea nu poate prescrie datoria morală, atunci binele nu poate prescrie căile cunoașterii Iurkevici însuși admite posibilitatea unor fapte care sunt complet în afara legilor generale, dar este cu adevărat dificil de ghicit că astfel de fapte au, mai presus de toate, o semnificație morală? Dar, stând în afara legilor, ele nu pot fi o obligație pentru minte Această convingere a lui Yurkevich în existența Faptelor, aflată în afara legilor generale și atestată doar în simpla lor existență, este complet antiștiințifică și aceasta este valoarea ei excepțională Din această "existență, mi se pare, se poate obține - nu o soluție, desigur, a unei probleme morale, ci o indicație a ceea ce se află în ghicitoarea ei fundamentală, întrucât rolul adevăratelor mișcători în domeniul moralității este întotdeauna jucate de acele evazive, dar neîndoielnice "revoluții", "transformare", "înviere" și naștere la o viață nouă, a cărei fiabilitate constă doar în faptul de a le recunoaște existența Și din același punct de vedere, protestul lui Iurkevici împotriva identificarea bunului rezonabil și moral, sau ceva la fel, recunoașterea moralului ca nerezonabil În cele din urmă, poate cel mai subtil gând al lui Yurkevich este gândul la semnificația inimii în sensul definirii individualității și personalității Dar cu atât mai mult, tocmai aici ne-am dori să fie dezvăluit în ce fel Biblioteca "Runivers" GUSTAV SHPET ea, inima, este sursa înțelegerii noastre reciproce, a unității sociale și, în consecință, a unității sociale actuale și nu "rezultat" Cu alte cuvinte, cum este "ștersă" separarea și izolarea între "vecini"? conștiința de sine a inima deschide doar acest suflet, dar de unde vine unitatea și comunicarea lor reciprocă?Nu ar fi în spiritul filozofiei ruse să recunoaștem realitatea separată și originalitatea individului, iar Iurkevici însuși încheie unul dintre articolele sale cu cuvinte remarcabile : nu a omului, ci a umanității, care nu trăiește niciodată într-o conștiință abstractă sau pur logică, ci își dezvăluie viața spirituală în toată plinătatea și totalitatea

momentelor sale Deci, dacă inima creează definiția persoanei și individului, atunci cum este posibilă prin inimă această cauză comună a umanității? Această întrebare ne oferă un motiv pentru a atinge un alt punct important în concepțiile etice ale lui Yurkevich Istoria omenirii, crede el), începe cu viața imediată a unei persoane în general, într-un trib, într-un clan; o persoană de mult timp nu vrea și nu știe să se distingă de general - moralitatea sa este obiceiurile tribului, cunoștințele sale sunt autoritatea bătrânilor, se bucură și plânge nu pentru sine, ci pentru tribul său , pentru fericirea și nenorocirea ei; perfecţiunea şi slăbiciunile întregului la care se referă însuși, ca și cum spiritul acestui comun ar fi spiritul său imediat Binele comun este atât de aproape de inima lui încât de mult timp nu poate extrage din această idee ideea propriului său avantaj privat Chiar și obiectelor de natură neînsuflețită el dă propria sa demnitate, le însuflețește, își pune sufletul în ele cu nevoia ei ") Idee Din știință, despre spiritul uman Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH și simpatizați cu ei "Nevoile vii ale unei inimi iubitoare, care nu este încă răcită de experiență, îl obligă să vadă și să iubească viața chiar și acolo unde o minte experimentată nu vede nimic viu și inspirat O persoană își începe dezvoltarea morală din mișcările inimii, care ar dori să vadă bunătatea, fericirea, jocul dulce al vieții peste tot, pretutindeni și-ar dori să întâlnească ființe care se bucură, încălzindu-se reciproc cu căldura iubirii, legate de prietenie și simpatie reciprocă Numai în această formă a fericirii universale realizate îi apare lumea ca ceva demn de existență " Așadar, noi, egoiști dezvoltați, nu putem fi indiferenți și reci, după un calcul personal, nu numai față de o persoană, ci și față de natura neînsuflețită "Când vezi că florile din grădina ta se ofilesc, ești cuprins de un fel de sentiment asemănător cu regretul: nu ai vrea ca această viață să sufere tu însuți, ci pentru o viață care îți este complet străină Astfel, deja natura neînsuflețită dă naștere în tine cu impresiile sale de sentimente nu numai estetice, ci și morale: inima ta experimentează o ușoară emoție de la ideea de bine comun, a cărui realizare ai vrea să o observi oriunde mergi ochii tăi se vor întoarce " În spiritul uman există ceva asemănător cu ceea ce catolicii numesc faptele restante ale sfinților lor, există mijloace și forțe, ca să spunem așa, de prisos în scopul autoconservării senzuale Revelația numește acest spirit, deoarece este liber de slujirea instinctelor senzuale, asemănător lui Dumnezeu În virtutea conștiinței sale de sine, care îl ridică deasupra animalelor, omul recunoaște dreptul lucrurilor ca atare, este interesat de originea, de legile, de schimbările lor, indiferent de ceea ce înseamnă pentru beneficiul său imediat Yun găsește satisfacție în cunoaștere, ca cunoaștere, în restructurarea lumii ideilor sale subiective conform Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA ideea de adevăr Transferând acest lucru în domeniul activității practice, vedem că, contrar egoismului său, omul recunoaște dreptul ființelor vii ca atare, adică, dreptul lor la viață, la bucuria și binecuvântările vieții, este interesat de soarta lor, suferința și bucuria lor se reflectă în inima lui și evocă în el simpatie, participare și iubire "Precum în cunoștințele sale, așa și în acțiunile sale, el recunoaște în mod egal dreptul a ceea ce el însuși nu este și, prin urmare, în primul caz, se dezvoltă sub ideea de adevăr, iar în al doilea, sub ideea de bunătatea, în primul caz el acționează ca un adevăr cunoscător, în al doilea, ca o inimă iubitoare și sacrificatoare " În spiritul uman, există condiții care, prin frecare reciprocă, dau naștere unei "scântei de bunăvoință" capabil, în cele mai bune

condiții, să inflameze întreaga persoană la isprava adevărului și a iubirii Omul nu este un spirit distrugător rău, la fel cum nu este un înger strălucitor Nevoia naturală de autoconservare se poate dezvolta în egoism, indiferent față de adevăr și iubire, sacrificând fericirea altor oameni în beneficiul său, dar "aceste aspirații egoiste nu sunt toate aspirații spirituale: o persoană rămâne totuși o persoană, el găsește umanitatea în primul rând toate în sine ѣ, în conceptele lor și mișcările involuntare ale inimii, precum și în soarta lui, care îl lega prea strâns de ceilalți, de familia; de aceea, pe o parte, în el rămâne întotdeauna posibilitatea psihică a iubirii, compasiunii, participării, respectului pentru ceilalți etc " Revenind la întrebarea noastră, vedem că Yurkevich recunoaște cu deplină claritate și certitudine genul și umanitatea ca fiind primele ale individului, dar el pur și simplu afirmă acest primat ca Fapt, stabilește că este Dar întrebarea, o întrebare foarte esențială, cum este, cum o persoană înțelege o persoană în alta, cum transmite inima un mesaj inimii - această întrebare, din păcate, rămâne fără răspuns Și acest răspuns pentru Yurka- Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH vich ar fi putut să primească dacă nu ar fi identificat rațiunea cu rațiunea, ideea cu conceptul, dacă nu ar fi slăbit denumirea de obligaţie a sensului perceput direct şi a raţionalităţii ideii Atunci idealul concret al vieții morale comunale, pe care Iurkevici l-a văzut înaintea lui, ar fi avut o fundație solidă și, ceea ce este remarcabil, în aceeași inimă în numele căreia a slăbit rațiunea Dar nu ne vom opri asupra a ceea ce necesită încă dezvăluirea lui pozitivă și vom încheia expunerea noastră cu gândurile lui Iurkevici despre Pacea cu vecinii, ca condiție a comunității creștine "Când animalele dezvăluie dorințe opuse, ele intră în mod necesar în dușmănie reciprocă, se extermină reciproc sau își realizează dorințele prin moartea altora, sau ele însele pierd O persoană, ca persoană morală, nu este supusă acestei nevoi de a se ciocni orbește de oameni și de a fi dușmănoasă cu ei pe viață și pe moarte " Când sunt îndeplinite dorințe opuse, o persoană se întoarce la cerințele morale ale dreptății și iubirii Ei conţin condiţia cea mai puternică pentru stabilirea păcii între oameni, pentru fundamentele prieteniei şi fraternităţii comune Cei care trezesc aceste cerinţe morale în om sunt făcători de pace prin excelenţă "În vremuri străvechi, când oamenii îşi exprimau atât de deschis şi sincer nevoile imediate, salutul obişnuit când întâlnirea omului cu om era dorința de pace; pacea fie cu voi, pacea cu voi, străinii de întâlnire au spus în loc de ai noștri: salut, sau: sănătate Cu acest salut, o persoană părea să spună altuia: am vino la tine nu ca un dușman, nu cu intenție răutăcioasă, fii liniștit, nu te voi jigni, nu-ți voi tulbura lumea" Obiceiurile umane se schimbă Biblioteca Runiverse GUSTAV SPETA a băut, dar dorința de pace și străduința pentru ea constituie nevoia morală a fiecărui om Dacă relația de dușmănie ar fi firească pentru el, ar trăi singur Dar o persoană simte nevoia vie de a se umple de alți oameni, și nu numai în sens material, ci cu atât mai mult în sens spiritual "O persoană experimentează o atracţie morală față de o persoană, atât pentru a primi emoție interioară din cuvântul său și din gândul său, pentru a-și hrăni și educa sufletul cu ele, cât și pentru a-și deschide, la rândul său, sufletul, gândurile, dorește, pentru el, bucurie și suferință Aici avem așa-numitul sentiment de umanitate, care conferă rasei noastre o semnificație deosebită, mai înaltă, printre alte ființe inspirate ale acestei lumi și care este jignit de ostilitatea generală a unei persoane față de alta " Din acest sentiment se naște sociabilitatea, sinceritatea , franchețe, simplitate,

participare și compasiune pentru nefericiți, este adusă de influența științei, a exemplelor vii, dar mai ales de religiozitatea adevărată și caldă, pentru care totul este bun nu numai bun, ci și sacru poți arunca semințe de lumea, care, dacă nu este întotdeauna vizibilă în ochii oamenilor, va fi mereu vizibilă Dumnezeului atotștiutor, ca germeni curați ai binelui comun Unitatea întregii omeniri, unitatea sa completă și necondiționată sub un singur Dumnezeu, într-o singură credință, într-un singur gând, sub o singură lege, într-un singur bine, într-o singură perfecțiune - acesta este scopul cel mai înalt indicat rasei umane de Răscumpărătorul ei "Toate acțiunile noastre, toate comportamentele noastre față de aproapele trebuie să fie guvernate de credința că Isus Hristos a chemat întreaga rasă umană la unitate sub un singur Dumnezeu Cine a tradus această credință dintr-un simplu gând într-un conținut viu? Biblioteca "Runivers" MOȘTENIREA FILOZOFICĂ LUI PD IURKEVICH fără spiritul său, din cap până inimă, el își va întâlni fratele, apropiat, familiar, drag, în fiecare persoană Neînțelegerile și ciocnirile cu oamenii, inevitabile în viață, nu vor stinge în el sentimentul acestei rudenţe spirituale a oamenilor, prin urmare, nu vor stinge în el adevărul și iubirea, care reprezintă temeiul comun și comun pentru instaurarea păcii și comuniunea fraternă între oameni Gustav Shpet Biblioteca "Runivers" Problema transcendentala a religiei Natura mitului) În primul rând, este necesar să lăsăm deoparte înțelegerea pe scară largă a mitului, conform căreia este o Fantezie, o ficțiune Susținătorii unei astfel de înțelegeri a mitului nici măcar nu se gândesc la o întrebare atât de simplă: ce a fost myo pentru înșiși creatorii de mituri, în mintea cărora s-a născut, că ei înșiși s-au gândit la ceea ce se naște ei un mit? Sau, poate, vor spune că au inventat-o în mod deliberat pentru a-i înșela pe alții mai târziu (la urma urmei, au afirmat serios că preoții înșiși au inventat religia și, prin urmare, au aprobat-o pe o înșelăciune conștientă și voită) Totuși, într-un astfel de caz, ei ar trebui în primul rând să se înșele, căci ei înșiși credeau în mituri, atribuiau conținutului lor o semnificație obiectivă, nu considerându-l în niciun caz doar un produs al Fanteziei poetice Numai în baza acestei presupuneri devine clar rolul creației de mituri în istoria omenirii, unde "Dichtung" a mitului explică adesea întreaga "Wahrheit" a istoriei Deci, trebuie în primul rând recunoscut că mitul are și toată acea obiectivitate sau catolicitate, care este Vezi ,,Βοπρ Phil " Nr) miercuri interesantă lucrare a lui E Vhipper Das Symbolisclie in der religiõsen Erkenntniss Beiträge zu einer Théorie des religiõsen Erkennens Tübingen, - (Această lucrare ne-a devenit cunoscută după compilarea acestui capitol) - Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI yutvennoy în revelația generală: exprimă conținutul real al revelației sau, cu alte cuvinte, revelația lumii superioare transcendente se face direct în minte, este scrierea prin care această lume este "conturată în conștiința imanentă, ea proiecție Se poate spune că mie este o judecată religioasă sintetică a priori, din care judecăți a posteriori sunt deja deduse analitic Conține ceva "nou, necunoscut până acum, și își afirmă conținutul ca un adevăr de la sine înțeles Această dovadă de sine este generată de natura experiențial-intuitivă a originii sale Mitul are propria sa certitudine specială, care se bazează nu pe dovezi, ci pe puterea și persuasivitatea experienței directe indiferent cum l-am extinde și am adâncit) și lumea transcendentului, a divinului, prin care transcendentul, păstrându-și propria natură, în același timp devine imanent, iar imanentul se dizolvă, dând loc transcendentului care dorește această întâlnire și în realitatea acestei întâlniri constă

puterea de persuasiune a mitului Este deci un eveniment care are loc la
limita a două lumi care vin în contact în el (Vyach Ivanov) Este ceva
"gratuos" (luând conceptul de har în general) Dacă un mit este un
eveniment, atunci trebuie gândit și într-un mod pur realist: în mit nu
este vorba despre concepte abstracte, ci despre realitățile în sine
Conținutul unui mit este întotdeauna specific, pentru că nu este vorba
despre Dumnezeu în general și ■ omul în general, dar despre o anumită
Formă a unei anumite epifanie și revelație Subiectul unui mit,
subiectul său, nu poate fi desemnat decât printr-un nume "propriu", ■
nu "comun", generic Mitul este sau trebuie deci să fie negația oricărui
subiectivism Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV sau psihologie
Dimpotrivă, este doar conștiința că o forță inumană intră într-un om și
că în el au loc evenimente care depășesc propria sa măsură și creează
convingerea vitală a unui mit Nu persoana acționează sau "crede"
("setzt"), așa cum este cazul construcțiilor subiectiv-idealiste, ci în
persoană vorbește, se presupune, se spune în el esența superioară și
puterea Dorința ocultiștilor prin meditație de a auzi vocea lucrurilor
în sine, credința lui Hegel că în gândire, după ce ei, prin meditația
filozofică, depășesc nivelurile Fenomenologice inferioare ale
conștiinței de sine ale spiritului, iar Logosul însuși acționează deja,
formal asemănător cu făcătorul de mituri m' În special, Hegel a vrut să
fie un adevărat mio-creator în logică, pentru că s-a străduit să se
asigure că logica însăși, transcendentă pentru om în subiectivitatea
sa, va acționa în ea și prin ea Drumul logicii hegeliene constă tocmai
în trăirea unei astfel de întâlniri a Logosului transcendent și a
gândirii imanente, în contopirea sau transcenderea lor a imanentului și
imanentizarea transcendentului, iar logica însăși primește un sens clar
teurgic, supralogic Acest patos mitologic al lui Hegel, poate, cel mai
bine explică de ce el a plasat filozofia mai presus de religie, doar
intuiția filozofică a devenit un adevărat mit pentru el și numai
filosofia a devenit adevărată mitologie Contemplarea logică devine
pentru el un ochi pentru înțelegerea lumii noumenale (deci, ostilitatea
lui Hegel față de doctrina kantiană a lucrului în sine și
incognoscibilitatea acestuia, în general, imanentismul ascuțit și
patetic al doctrinei sale, este de înțeles) Partea slabă a
hegelianismului din acest punct de vedere se rezumă (după cum s-a
indicat mai sus) la faptul că, în formarea sa de mituri, toată energia
aparține persoanei - făuritorul de mituri Filozofia lui Hegel este
autofertilizarea, o parodie a concepției fără semințe, crearea de
mituri în imanent (pentru că este suficient să treci prin încercarea
naturală a Fenomenologiei și să intri în tărâm) Biblioteca "Runivers"
PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI logica, iar Logosul a fost deja
atins) Dimpotrivă, în filosofia lui Kant, tocmai în doctrina sa despre
"idei" ca concepte ultime, precum și în doctrina de a distinge
judecățile rațiunii practice de cele teoretice și "puterea de
judecată", se află implicit întregul teoria pacificării, deși are un
conținut negativ sau agnostic Conform acestei teorii, Ding an sich,
deși transcendent, este totuși imprimat în minte ca idee sau concepte
ultime Cu toate acestea, aceste idei diferă de mioteme, care nu numai
că mărturisesc la Kant prezența sau revelația reală a transcendentului,
ci conțin mai puțină realitate decât cunoașterea experiențială, ele
sunt scheme, urme de umbră, nimic mai mult Știm deja la ce consecințe
duce acest lucru în teologia lui Kant, unde el tratează totul mitic
fără nicio înțelegere și cu dispreț răutăcios, limitându-se el însuși
la teologia morală imanentă Și totuși, chiar și în această învățătură a
lui Kant despre ideile ca proiecții imanente ale lui Ding an sich,

există un grăunte prețios al teoriei creării de mituri: Ding an sich, transcendent cunoașterii teoretice, este totuși cognoscibil într-un mod special, nu imanent-experiential; Ipostulele lui Kant ale rațiunii practice, credința sa "rezonabilă", nu sunt, de asemenea, altceva decât mitologie mit filozofic de conținut agnostic Inconsistența filosofică a acestei învățături kantiene a fost întotdeauna remarcată: Ding an sich este atât transcendent, cât și imanent rațiunii, este pentru ea atât nimic, cât și ceva Totuși, această contradicție devine destul de naturală dacă înțelegem învățătura lui Kant în sensul său propriu, nu ca o filozofie, ci ca un mit sau o înțelegere religioasă, pentru o definiție contradictorie cu filozofia Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV transcendent-imanent, Ding an sich, exprimă însăși esența experienței religioase Crearea de mituri religioase trebuie distinsă de domeniile de înțelegere asemănătoare acesteia În special, creativitatea artistică are cea mai strânsă afinitate cu ea, deoarece se bazează pe o adevărată "viziune inteligentă": imaginile pentru artist au în felul lor aceeași obiectivitate și constrângere ca și mitul Imaginile posedă conștiința de sine creativă a artist, el trebuie să le stăpânească în propria sa sarcină este să vadă și să audă în mod corespunzător, apoi să întruchipeze ceea ce vede și aude într-o imagine (indiferent de ce: colorat, sunet, verbal, plastic, arhitectural); un artist adevărat este legat de cea mai mare veridicitate artistică - nu ar trebui să compună nimic *) Strict vorbind, nu există nicio diferență între artist și făcător de mituri în ceea ce privește natura "transcendentală" a viziunii lor Diferența aici este stabilită de zona sau subiectul lor Am subliniat deja că transcendentul, în relația sa cu imanentul, are diferite grade sau adâncimi diferite și, pe lângă transcendent în sensul său propriu, adică, zone ale religiosului, există încă multe straturi ale relativ transcendent, deschizându-se în imanent, iar formal-epistemologic în toate astfel de cazuri avem prezența înțelegerii mitice, a creației de mituri Diverse elemente naturale (lumină, apă, sirene, spiriduși, pitici etc) se dezvăluie în mituri, iar basmele populare într-o anumită parte a esenței lor sunt astfel de mituri naturale, apărute, desigur, în !) Nu pot să nu citez aici, ca ilustrație, o poveste pe care am auzit-o de la L N Tolstoi despre un contemporan al lui Pușkin, care și-a amintit cum însuși Pușkin, într-o conversație cu ea, o admira pe Tatyana pentru că îl tratase atât de bine pe Eugene Ongin la ultima lor întâlnire Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI timpul celei mai mari imediate şi sensibilitate la vocile de dincolo Natura vorbește cu multele ei voci în legende și credințe întunecate, în basme, în folclor, în "Fantezia" artistului; uneori vorbește cu profunzimea ei mistică (așa ia naștere misticismul naturii în timpurile străvechi și moderne; un gânditor, de exemplu, aparține reprezentanților săi, ca Jake Boehme, creatorul de mituri al naturii, care ar trebui deci numiți nu inspirat divin, ci inspirat de natură Așa este clarvăzătorul poetic al "haosului" Tyutchev) În general, tipurile de "revelație", precum și subiectele ei, pot fi diferite: atât naturale, cât și divine și demonice (cum au numit Părinții Bisericii "farmecul"); poate proveni din lumi și ierarhii diferite, de aceea în sine "revelația" cu mitul care îl exprimă, înțeles ca un concept epistemologic formal, poate avea conținut diferit: atât bine, cât și rău, și adevărat și înșelător (căci până la urmă, Satana ia și el forma unei lumini de înger) și, prin urmare, caracterul "dezvăluit" sau mistic al învățăturii date în sine vorbește doar despre modul intuitiv de a o primi, dar nu spune încă nimic despre calitatea ei În principiu, posibilitatea erorii și înșelăciunii nu este

deloc exclusă aici Acesta este tocmai pericolul de a fi sedus de false revelatii, acceptate ca adevar doar pentru ca epistemologic au caracter de revelatie, sunt intuitive Revelația, crearea de mituri, este acea formă în care are loc revelația Duhului Sfânt, dar nu este încă legată în sine de această formă, ca atare, pentru că este foarte posibil ca chiar și cu toată aparența formală a "revelației" ", se dovedește a fi gol, lipsit de autentic Prin urmare, precauție, verificare, garanții, atât în misticism, cât și în revelație, sunt necesare nu mai puțin, dacă nu mai mult, decât în cunoașterea discursivă filozofie, KS $, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV noi'; și să nu credem tradiția bisericească prin intuiție personală Și aici apare iarăși semnificația enormă a celei deja cristalizate, întruchipate în dogmă, cult și mod de viață, tradiția bisericească, biserica istorică, care își moderează mereu pretențiile autoproclamate în numele "bisericii mistice", adică adesea în numele propriului misticism personal (sau, ceea ce se întâmplă și mai des, și mai ales în vremea noastră, este doar o ideologie mistică luată drept misticism autentic) Aici, ca în multe cazuri în viața religioasă, întâlnim o antinomie : istoricismul gol, autoritarismul exterior în religie este osificarea eclezialității, misticismul de sine stătător este descompunerea ei; nu este nevoie nici una, nici alta, dar sunt necesare ambele împreună: atât autoritatea bisericească, cât și mistica personală Pentru a găsi măsura potrivită, pt care nu există criterii externe, ci doar interne, și există doar un criteriu al gustului spiritual, un simț al măsurării spirituale- Conținutul mioei este o judecată care afirmă o anumită legătură între subiect și predicat În ce limbă este exprimat acest conținut, este limba conceptelor care sunt supuse prelucrării filosofice nu numai în sensul lor, ci și în însăși apariția lor, sau sunt semne de altă natură și structură, care sunt legate de conceptele filozofice? în aceeași relație aproximativă, ca imaginile artei: se poate filozofa despre ele discursiv, dar în ființa lor ei deja gândind Rani Evident, așa este natura și imaginile unui mit religios, simbolismul acestuia Conținutul mitului este exprimat în simboluri Ce este un simbol religios? Aici ne întâlnim cu o întrebare deosebit de apropiată de literatura rusă (Vyach Ivanov, A Bely) Simbolismul poate avea semnificații diferite Deci un simbol într-o aplicație raționalistă este luat ca un semn convențional, o abreviere a unui concept, uneori un întreg set de concepte, o schemă constructivă, un desen logic; el Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI există o convenție a convențiilor și în acest sens ceva inexistent; este pragmatic în aspectul său și iluzoriu în afara pragmatismului său; apare dintr-un anumit motiv, se agață de lucruri numai în puncte predeterminate, realismul său al particulelor este accidental Așa este simbolismul matematicii, așa este simbolismul conceptelor științifice În acest sens, toată știința este simbolică, iar simbolismul aici se dovedește a fi sinonim cu pragmatismul, subiectivismul și, în ultimă analiză, cu scepticismul și iluzionismul Fiind pragmatică, știința este psihologică în natura ei, totul este un psihologism uriaș, deși își are baza în esența obiectivă Opusul acestui simbolism al semnelor convenționale și al schemelor pragmatice este simbolismul în religie și artă, care folosesc în egală măsură simbolul (care sugerează apropierea lor misterioasă) Simbolismul, după excelenta definiție a lui V Ivanov, merge a realibus ad realiora, de la ον la όντως ον, motiv pentru care psihologismul îi este străin Spre deosebire de natura pragmatic convențională a conceptelor științifice, conținutul unui simbol este obiectiv și cu drepturi depline, spre deosebire de conceptele de "cochilii" care nu au propriul conținut sau cuvintele

care sunt străine în interior de cuvânt dar mitul se exprimă prin persoană Acesta este sensul epistemologic al mitului: alături de gândire și știință-creație, alături de creativitatea artistică se află crearea de mituri religioase, ca zonă specială, auto-legitimată a spiritului uman; mitatea este un instrument al viziunii religioase Este de la sine înțeles că ceea ce se depune în conștiință în Forma de mit, intrând în conștiința umană generală, afectează toate abilitățile sufletului, devine subiect de gândire, de studiu științific și de reproducere artistică Dar) miercuri caracterizarea științei în capitolul "natura economică a științei" din Filosofia economiei mele * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV scheletul unui mit, conținutul său esențial nu este creat de gândire și nu este creat de artă, se naște în experiența religioasă Conținutul mitului aparține domeniului ființei divine, care, totuși, este în contact cu umanul Este posibil să vezi divinul prin învelișul empiricului, privindu-l nu din exterior, ci din interior Într-un asemenea caz, istoria, fără a înceta să fie istorie, este în același timp mitologizată, căci ea este cuprinsă nu numai în veșmântul ei empiric, temporal, ci și în ființa sa noumenală, supratemporală; așa-numita istorie sacră, adică istoria poporului ales al lui Dumnezeu, și există o asemenea istorie mitologică: evenimentele din viața poporului evreu se dezvăluie aici în semnificația lor religioasă, istoria, fără a înceta să fie istorie, devine mit Dar singurul exemplu al unei astfel de combinații de noumenal și istoric, mit și istorie, sunt fără îndoială evenimentele evanghelice, al căror centru este Dumnezeu Cuvântul întrupat, El s-a născut și el cu ele sub Tiberiade și a suferit sub Pontiu Pilat omul Isus: istoria devine aici imediată și cea mai mare taină, vizibilă, însă, doar prin ochii credinței, pentru care istoria și mitul coincid, se contopesc în actul întrupării Mitul ia naștere dintr-o experiență religioasă, motiv pentru care mitul presupune nu o tensiune abstractă a gândirii, ci o anumită ieșire din sine în sfera ființei divine, un fel de divinitate - cu alte cuvinte, mitul are o origine teurgică și un sens teurgic În același timp, crearea de mituri nu este un act unic, ci un act repetat în mod repetat Prin natura sa teurgică, mitul are legătura necesară cu cultul, ca sistem de acțiuni sacre și teurgice, divinitate și cult De aici primordiala semnificația cultului pentru conștiința religioasă, și nu numai practică, ci și teoretică, chiar epistemologică Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI Un cult este un mit trăit, un mit în acțiune De aici semnificația universală a închinării, închinarea în orice religie, pentru simbolismul ei viu, real, nu este doar un mijloc de evlavie, ci și inima religiei, hrănindu-o și, împreună cu ochiul său, organul alcătuirii miturilor Gusturile iconoclaste ale secolului nostru, asociate cu abstractismul și raționalismul lui, au ascuns complet pentru omul modern, care este obișnuit să pronunțe cuvântul ritual, sensul religios și religios-epistemologic al cultului cu dispreț mândru și orb Totul depinde de același păcat de bază în înțelegerea simbolismului în general și a cultului în special, subiectivismul sau psihologismul antropomorf O astfel de înțelegere a cultului duce la faptul că în acțiunea sa simbolică se vede doar simboluri alegorice stabilite în mod arbitrar, sau gesturi teatrale care trezesc o anumită dispoziție sau exprimă o anumită idee (aproape același sens a primit ritul în protestantismul modern, unde chiar şi Euharistia este înţeleasă ca un astfel de act simbolic) acţiune) Cu o asemenea înțelegere, liturghia capătă sensul unui spectacol religios în care sunt "prezentate" piese didactice au fost sentimentele dominante de-a lungul Reformei, în special în

calvinism, puritanism, quakerism) În cult se văd fie ceremonii teatrale, fie " păgână" magicism, "mistagogie" (este suficient să citim teologii protestanți moderni, de exemplu, chiar istoria dogmelor lui Harnack) ca biserică liturgică prin excelență, în acest sens este atacată în mod deosebit, chiar și în comparație cu catolicismul , care, cu fastul ei mai mare de închinare, are o liturghie mai puțin bogată Pentru a înțelege semnificația închinării, trebuie să țineți cont Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV mania realismului său simbolic, a energiei mio-creative: pentru credincioși, cultul nu este o reprezentație teatrală cu scopul de a crea o stare de spirit și nu un set de simboluri alese cu voință, ci o divinitate complet reală trăită de un mit, sau o mitologizare a realităţii Adevărat, este limitat de loc (templu, locuri sacre), obiecte (altare) și timp (cult, timpuri sacre), de aceea formează doar puncte teurgice pe linia timpului, dar această parțialitate corespunde naturii religiei: deși religia caută să-L aibă pe Dumnezeu ca "totul în toate", să îmbine transcendentul și imanentul împreună și, prin aceasta, să depășească polaritatea lor reciprocă, dar la urma urmei, ea însăși ia naștere tocmai din această tensiune și există numai prin ea și împreună cu ea, și în acest sens religia este un fel de stare de tranziție, - dacă ea se străduiește să se depășească, ea însăși se simte "un vechi legământ" Când Dumnezeu va deveni "totul în toate", nu va mai exista religie, nu va fi nevoie de reunirea (religare) pe cei dezbinați, nu va exista nici un cult special, căci toată viața va fi închinare divină Nu am văzut în el, căci Domnul Dumnezeul Atotputernicul este templul Său şi mielul" (Apoc :) Cultul, creează o experiență preliminară și parțială a divinului în empiric, de altfel, ca tot în religie, nu abstract, nu "în general", ci calitativ, concret, în legătură cu un anumit mit-dogma Prin urmare) cult, cult , este o dogmă vie, mituri și dogme în acțiune, în viață Prin urmare, prevalența universală a cultului este de înțeles, pentru că nu există religie fără cult, aceasta poate fi stabilită ca o axiomă; ƅ cu întuneric cultul este și un mijloc de învățătură dogmatică constantă, de reînvie adevăruri dogmatice Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI a spune că numai ceea ce este în \ cult este viu și vital în religie, dar ceea ce nu este în cult moare sau nu este viabil În centrul închinării, evident, se află rugăciunea, a cărei semnificație pentru crearea de mituri este clară din cele de mai sus Viața de rugăciune primește dezvoltare și expresie în creativitatea liturgică, în care tradiția bisericească acumulează mărgăritare prețioase de poezie și inspirație rugăciunii conștiința sa de sine; celelalte aspecte ale simbolismului cultului, cu excepția celor exprimate în cuvinte, au același sens Iconografia ar trebui pusă aici pe primul loc; pe lângă semnificația religioasă a icoanei ca atare, acest lucru mitologic, în care obiectivitatea misterios empirică se îmbină cu o esență transcendentă, are întotdeauna un conținut complet definit, aceasta este mitologia [în vopsea, piatră sau marmură De aici și importanța primordială a iconografiei pentru dezvoltarea vieții religioase și a conștiinței de sine, atât în religiile creștine, cât și în afara religiilor creștine Iconoclasmul și declinul iconografiei, în cea mai mare parte, marchează declinul religiei În general, mitul ia în stăpânire toate artele pentru realizarea lui, astfel că cuvântul scris, cartea, este, de fapt, doar "unul dintre multele mijloace de exprimare a conținutului credinței Alături de liturghie și iconografie trebuie puse și acțiuni simbolice care au sens teurgic: ritul de cult, jertfe, sacramente În ritualul liturgic, care ia naștere firesc în jurul fiecărei religii, conținutul mitului este

trăit simbolic, dogma devine nu o formulă, ci un simbol religios viu Locul cel mai central în cult este ocupat, desigur, de sacramente Caracterul tainic, după cele spuse, aparține, strict vorbind, întregului serviciu divin, dar această taină se îngroașă și, ca să spunem așa, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV se cristalizează în acte separate, constituind sacramentele în sine Sacramentul nu înseamnă în niciun caz comunicarea vreunui secret sau secret și nu are nimic de-a face cu "cunoașterea secretă", ocultismul și magia Sacramentul este la fel de necesar și chiar, ca să spunem așa, un atribut epistemologic inevitabil al religiei, precum rugăciunea; prin urmare, pe lângă înțelegerea lor religioasă, ar trebui să se înțeleagă și acest sens epistemologic al lor Religia decurge din sentimentul unui decalaj între imanent și transcendent și, în același timp, o atracție intensă față de ea: o persoană în religie Îl caută neobosit pe Dumnezeu, iar cerul i se răspunde sărutându-l se agață de pământ religia este posibilă nu numai ca sete și întrebare, ci și ca stingere și răspuns, este necesar ca această polaritate, această tensiune să cedeze uneori la saturare, astfel încât transcendentul devine tangibil, și nu numai căutat, se alătură realității imanente în viață comunicarea cu acea lume, care ne rămâne închisă, iar lumea de aici este simțită ca un receptacol al acelei alte lumi; pe scurt, sacramentul este experiența transcendentului în imanent, comunicarea "harului" către creație în anumite acte misterioase puterea rafinată și adâncită a omului asupra lumii naturale cu ajutorul celor mai înalte cunoștințe ale sale, magia este aceeași ca știință, doar la un alt nivel, cu metode diferite La fel ca ea, magia se limitează la tărâmul imanentului, este cosmic și natural, nu există "har" în sensul propriu al cuvântului, în afară de natural, revărsat în întreaga lume; și este uman, pentru că se bazează în întregime pe puterea omului, pe Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI puterea și energia lui Dimpotrivă, sacramentul se bazează în întregime pe har, se realizează prin revărsarea unui principiu transcendent, supranatural în lumea naturală ^' Acest semn distinge între sacramente adevărate și cele false, care nu sunt altceva decât varietăți de magie (naturale) sacramente) Creștinul trebuie să creadă că în lumea păgână, deși este nevoie de sacramente, căci ea nu poate fi îndepărtată de religie prin însăși esența ei, dar nu existau sacramente adevărate, "hrănite în viața veșnică"; ele au apărut numai în creștinism, după întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, care a dat Trupul și Sângele Său în viata vesnica in Biserica Vechiului Testament a Israelului In acelasi timp, se stie ca sacramentele au fost si in paganism Ramane fie sa vedem in ele, impreuna cu teozofii, "scoli oculte" fie sa le intelegem ca fiind naturale sacramente fără har, care comunică doar harul naturii, adică, în esență, aceeași magie Formula Dogmatică este o încercare de a exprima conținutul mitului religios în cuvinte, descriindu-l în concepte Dogma în sensul Formulei vine întotdeauna după mit, nu se naște în Formula și împreună cu Formula, ci este doar fixată de aceasta, intrat în inventar Dogmatica este evidența creativității religioase, iar Formulele sale sunt produsele reflecției asupra realității religioase Istoria dogmelor arată că motivul instituirii și proclamării lor a fost cel mai adesea una sau alta erezie, adică abateri nu numai în gândirea religioasă, ci, mai presus de toate, în viața religioasă (la urma urmei, este evident, de exemplu, că arianismul este o cu totul altă percepție a creștinismului decât cea a Bisericii Ortodoxe) Dogma, respingând înțelepciunea falsă, își pune Formula corectă în locul ei, iar această Formula este linia logică,

gardul dogmei Își definește limita exterioară, dincolo de care este imposibil să devii, dar nu este în niciun caz adecvat dogmei, nu își epuizează conținutul, în primul rând pentru că orice dogmă Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Formula logică, așa cum am menționat deja, este doar o schemă logică, un plan al unei experiențe religioase holistice, traducerea ei imperfectă în limbajul conceptelor și apoi și pentru că, de obicei, care decurge din erezie, "diviziunea" (αί'ςίσις-diviziune)) , are un caracter predominant formal-critic și chiar negativ, "necombinat și inseparabil", "o Zeitate și trei ipostaze", "unul într-o trinitate și o treime într-una" Omitis definiția est negația, această Formula lui Spinoza este aplicabil mai ales dogmaticii, căci aici motivul definitio este cel mai adesea negatio, lovind dogmele ca niște scântei dintr-o piatră Numărul posibilelor definiții dogmatice în creștinism ar putea fi mult mai mare decât cele formulate la concilii Dogmale, născute dintr-o dispută , au caracter de enunţuri volitive Se deosebesc în acest sens de cunoaşterea teoretică şi se apropie din punct de vedere psihologic de ceea ce se numeşte "convingere") Formele în care sunt îmbrăcați, veșmintele lor logice sunt împrumutate din doctrina filozofică predominantă: astfel, de exemplu, desigur, nu fără voia specială a lui Dumnezeu, în istoria dogmei creștine, influența filosofiei elene este foarte palpabilă si benefica Cu toate acestea, nu rezultă în niciun caz din aceasta că acestea sunt generate de acesta (cum cred Harnack și alții) Credința în Învierea lui Hristos, "nebunia elenilor, ispita evreilor", ca principală temă a propovăduirii creștine, nu putea proveni decât din plenitudinea revelației religioase, ca "mit" în sensul pozitiv al acestui concept, și numai în viitor a crescut sistemul de dogme ale învățăturilor bisericii Dogma este imanentizarea conținutului transcendent al religiei *) Cp Schelling Philosophie der Mythologie, II, I : "Dogma înseamnă evident, ca decretul latin, că într-adevăr, după termenii folosiți de învățați, o intersecție și apoi primul termen eme Dogma este eiwa care trebuie luată în considerare, astfel încât să nu se gândească la un limbaj mai larg (o contradicție) Билиотека"Рунверс" ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА РЕЛИГIИ iar asta presupune o serie întreagă de daune, pericole de substituiri; Cu această transcriere logică, scolastica (sau "teologia de seminar"), prelucrarea ționalistă a dogmei, împărtășirea lor propriu-zisă, în care gustul lor se pierde, iar "teologia" se transformă în "știință" este inevitabil alte științe , numai cu propriul lor obiect special Adevărat, aceste alte științe, mândre de originea lor imanent experimentată, privesc mereu cu depărtare la ruda săracă, văzând în ea un agățat, iar această poziție în lume nu este ieftină pentru teologia însăși Nu se poate nega, însă, că în această lucrare "științifică" de teologie există o anumită utilitate a inventarului și propria ei onestitate a Martei, care deja încetează să mai fie Maria Între mitul-dogma religioasă vie și formularea sa dogmatică, așadar, există o discrepanță deliberată, asemănătoare cu cea dintre catalogul unui depozit de artă și operele însele adunate în acesta, sau programul unui concert și spectacolul muzical în sine Această inconsecvență depinde nu numai de inexprimabilitatea în cuvinte a plinătății experienței religioase, ci și de inadecvarea conceptelor față de ceea ce sunt chemați să exprime aici Căci conceptele care decurg din utilizarea categoriilor de către gândirea discursivă sub asumarea spațialității și temporalității aici trebuie să exprime obiecte ale lumii celeilalte Trebuie să vorbim despre Dumnezeu în definiții numerice, temporale, spațiale care aparțin lumii noastre empirice Dumnezeu este unul, Dumnezeu este trinitate în persoane: unu,

trei sunt numere, supuse oricărei limitări numerice (cu ajutorul unei unități este complet imposibil de exprimat o singură Zeitate, căci o unitate există doar în pluralitate, iar trei în Sfânta Treime nu sunt deloc trei în sensul numărării : unu, doi, trei sau unu-unu-unu, sau unu-doi) Numărul exprimă aici ceea ce este super- număr și supra-valoare, timpul este ceea ce este super-timp, eternitate, iar spațiul este ceea ce este supra-spațial, omniprezent Pentru mulți, această inadecvare deliberată a categoriilor rațiunii la subiectul religiei servește drept motiv pentru agnosticismul dogmatic (Kant și școala sa) Dar această considerație ar fi valabilă dacă dogmele ar fi instrumentul direct al cunoașterii religioase; în acest scop, conceptele ar fi, desigur, un mijloc nepotrivit Dumnezeu este inaccesibil rațiunii ca obiect de cunoaștere, există pentru el Ding an sich, este inaccesibil pentru categoriile sale Dar dogma nici măcar nu se preface, ei afirmă Faptul deja realizat de revelație în mitul religios și doar traduc conținutul său în limbajul conceptelor Originea experimentală a dogmei, un fel de empirism religios, făcând dogma invulnerabilă criticii cunoașterii raționale, duce în același timp la faptul că exprimarea ei în concepte dă naștere la contradicții și absurdități din punctul de vedere al gândirii raționale Nu sunt aproape toate dogmele de bază ale creștinismului așa și nu degeaba sunt respinse cu atât de dispreț și indignare de cei care consideră verificarea rațională drept cel mai înalt și singurul criteriu al adevărului religios: un exemplu pe față - JL Tolstoi Critica sa rațională a teologiei dogmatice este irezistibilă dacă rațiunea este acceptată aici ca judecător suprem, dar se transformă într-o neînțelegere lamentabilă dacă această premisă este respinsă Dogmatica primește de la religie o masă brută de dogme, pe care trebuie să le asimileze, să le clasifice și să le sistematizeze pe cât posibil Efortul rațiunii pentru unitate, stilul ei "arhitectonic", înclinațiile "scolastice" (la urma urmei, scolastica într-un anumit sens este o virtute a rațiunii, conștiinciozitatea ei, rațiunea trebuie să fie scolastică) conduce la faptul că această dogma- *) Pentru mai multe despre aceasta, vezi următorul capitol despre "teologia negativă" un sistem sau altul, în mare parte extern, izvorât din nevoi pedagogice, este dat maselor; se obţine în acest fel ce constituie "teologii dogmatice", "sisteme de dogmă", "summae theologiae" Totuşi, dacă tocmai aceasta este relaţia dintre dogmatică şi mitică, atunci este posibil să ne întrebăm care este valoarea un astfel de inventar rațional al revelațiilor supra-raționale?dogma și dogmele în general?Dogmatizarea nu este mai degrabă o boală a religiei,rugina care se formează pe ea și nu este necesar să se declare război dogmei în numele religiei?pentru dogme , nu a fost biserica sfâșiată din cauza iotei?Așa sunt obiecțiile populare față de dogmă, religioase, filozofice, lumești În măsura în care vin din indiferență și lene spirituală, se poate ignora: desigur, e mai calm și mai ușor de trăit fără a fi interesat de obiecte cine nu are convingeri, care nu mărturisește niciun adevăr, pe care s-ar simți obligat să-l apere cu toată tăria sufletului, va fi întotdeauna un adversar al dogmei, referindu-se cu frivolitate epicuriană la "fanatismul" dogmatici Nu este nimic de vorbit cu acest adogmatism al oamenilor lipsiți de principii și indiferenți: ei sunt sub dogmă și sub religie și, deși, în virtutea predominanței lor cantitative, dau acum tonul în opinia publică, nu există nici putere ideologică, nici conținut ideologic în spatele lor Alții resping dogma în numele castității religioase: li se pare că credința exprimată în Formula

dogmatică nu mai este credință, așa cum "gândul rostit este o minciună " Dar ei uită că dacă această zicală este adevărată într-un anumit sens , atunci este adevărat și contrariul : inexprimabilul nu este un gând și, prin urmare, nu poate deveni adevărul și negația unei minciuni Tot ceea ce trăim în viața noastră spirituală devine un gând, trece printr-un gând, deși nu este Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV doar un gând și niciodată fără urmă este exprimat într-un cuvânt Experiența religioasă, în plinătatea ei zguduindu-ne întreaga ființă, și nu doar natura sa mentală, trece inevitabil și prin gândire, caută să se exprime în cuvinte Fiecare experiență a lui Dumnezeu dă naștere în mod necesar la un gând corespunzător despre Dumnezeu, deși nu este niciodată doar un gând Mitul în plinătatea lui nu este un gând, la fel cum nu este gândul și simbolismul unei opere de artă, totuși, el cere și un gând, devine un gând, îmbrăcat într-un cuvânt Inexprimabilitatea nu este sinonim pentru lipsă de cuvinte, ilogicitate, antilogicitate, ci mai degrabă, dimpotrivă, este o enunțare continuă care dă naștere la simboluri verbale pentru întruchiparea sa Fără aceeași generație, este un gând neîntrupat, ceva prematur, care nu depășește gândul, dar nu ajunge la el II, așa cum nimic nu se poate ascunde de razele soarelui, așa nimic nu se poate ascunde de lumina rațiunii Fiecare experiență pe o parte este, de asemenea, o experiență mentală Totul devine obiect al gândirii, iar în acest sens totul este un gând, totul este un cuvânt, are sigiliul postasis al Logosului În acest adevăr, deși distorsionat de unilateralitate, se află adevărul lui Hegel Iar această concesibilitate a tot ceea ce există, care nu contrazice în nici un fel neconceputul ei, este o normă imanentă a vieții spiritului, care nu poate fi încălcată nici în cuvinte de cei care o resping, căci agnosticismul este întotdeauna un fel de dogmatism, un fel de de învățătură dogmatică pozitivă despre Dumnezeu, deși cu un conținut minim Gândirea este anterioară minții noastre, "la început este Cuvântul" și, deși mintea noastră prezentă nu este deloc ceva mai înalt și ultim, ea poate și trebuie depășită, nu mai este posibil să depășim gândul, pentru că este o definiție ontologică a existenței cosmice, corespunzând celei de-a doua divine pozițiile Logosului: "toate lucrurile erau, și fără el nu era nimic, dacă ar fi" (Io II,) Prin urmare, celor slabi de inimă și inconștienți, dar în a lui Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI şi adogmatismului dogmatic opunem dogmatismului conştient (şi în acest sens "critic") şi principial Experiența religioasă este imperfectă, neterminată, până când este exprimată într-un cuvânt, un mit nu este distinct, până când din el se naște un gând Căci numai în gândire, în cuvânt, experiența religioasă dobândește certitudine, vagul sentimental (Schleiermacher) este depășit, mitului i se dă monedă finală, numai în gândire și prin gândire îi sunt în sfârșit recunoscute obiectivitatea și catolicitatea Prin urmare, dogmele constituie bogăția prețioasă a religiei, "cuvântul ei rostit", λόγος προφορικός Conștiința religioasă se străduiește în mod natural și irezistibil spre dogmă, și este oare căutarea dogmei, eu" nu constituie anxietatea constantă a fiecărui suflet viu care face nu se poate mulțumi cu o prematuritate spirituală, o inefabilitate amorfa a simțirii? Și din aceasta nu sunt doar pironiști sau kantieni sceptici (oricât de sărace ar fi dogmele lor), ci și "mistici" aparent anti-dogmatici: acest lucru este dovedit de scrierile lor, în care găsim de obicei sistem mistic mai mult sau mai puțin revelat, adică este posibil să transmitem în cuvinte ceea ce este cu totul străin gândirii?Caracterul obiectiv, catolic al experienţei religioase, care o deosebeşte de muzica simplelor dispoziţii, de subiectivitatea cu

psihologismul ei, necesită tocmai o cristalizare dogmatică Natura catolică a dogmei este revelat şi în faptul că numai în cuvânt şi prin cuvânt experienţa religioasă poate fi iniţial comunicată altor oameni, datorită cărora este posibilă w/wwwdb religiei, "slujirea cuvântului" Nu vă amorțiți în dulcea lânghie a unei experiențe mistice, dar natura curajoasă și severă a dogmei poruncește să predicați și să învățați: "Mergând înainte, învățați toate limbile" (Mt ,), a poruncit Cel Înviat apostolilor săi Saul, desigur, nu a făcut-o Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV putea exprima pe deplin în cuvinte ceea ce a trăit în drum spre Damasc, dar din această experiență inexprimabilă a lui Saul s-a născut Apostolul Pavel, care a mers să-l propovăduiască pe Hristos răstignit, a devenit primul dogmatist creștin Și fiind prins până în al treilea cer, chiar și acolo aude verbe care, deși nu pot fi rostite în limbajul uman, sunt totuși fundamental verbe Pe baza celor spuse, trebuie să admitem că dogmele sunt bogăția religiei Semnificația lor pozitivă, prin care se răscumpără lupta dogmatică veche de secole, care se oprește doar în epocile declinului vieții religioase, constă în faptul că dogmele sunt, parcă, pietre de hotar puse pe calea unui drept religios viata, cresterea ei normala Dogmele sunt hieroglifele misterelor religioase, revelate doar în experiența religioasă și în măsura acestei experiențe Sunt, așadar, norme și sarcini pentru această experiență, nu individuală, ci eclesiastico-catolice Nu se poate spune niciodată despre o persoană care a atins cu adevărat viața Bisericii că pentru el dogmele sunt doar scheme de învățătură sau raționale, simboluri logice, căci această implicație semnifică tocmai conflictul real dintre Dumnezeu și om în experiența personală vie, mitul personal -facerea Din această experiență, întotdeauna parțială, dar care permite o creștere nedefinită și incomensurabilă, va exista un indiciu general că dogmele mărturisesc realitățile religioase și, prin urmare, arată calea Nimeni nu își poate spune vreodată că în realizarea sa personală a întruchipat plinătatea experienței bisericești conturată în dogme, dar nimeni nu poate atinge viața bisericească în afara oricărei experiențe personale, chiar dacă aceasta este minimă Prin urmare, bogăția ecleziastică a dogmelor, ca sarcină, depășește întotdeauna prezența experienței religioase, dar în același timp ea intră mereu în ea, o determină De aici Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI de aici semnificația regulativă supremă a dogmaticii și semnificația pedagogică a predării adevărurilor de credință, indiferent de forma acesteia Astfel, aparea contradicție dintre caracterul personal al experienței religioase, care elimină dogmele date din exterior (căci dogma nu este geometrie), și sistemul obiectiv al dogmei, în care conștiința catolică supra-personală (și aparent impersonală) a Biserica este exprimată, este eliminată Punctul de vedere opus, care neagă dogmatica sub pretextul experienței religioase personale, distruge la rădăcină ideea de catolicitate de dragul individualismului religios, anarhismului, impresionismului În conceptul de dogmă, astfel, ambele momente sunt legate dialectic: personal și suprapersonal, intern și extern, libertate și autoritate, cunoaștere și credință Astfel, se stabilește posibilitatea și necesitatea fundamentală a "crezului" Religie și filozofie Dogma este o semnalizare prin concepte a ceea ce nu este un concept, deoarece este deasupra gândirii logice în abstractitatea ei; în același timp, el este o Formulă exprimată în concepte, o transcriere logică a ceea ce este dat în experiența religioasă Prin urmare, dogma, intrând în gândire, îi este străină și în acest sens transcendentă gândirii discursive, nu este concluzia și generarea ei Dogma încalcă, sau mai bine zis, nu ține

cont de cerința de bază a discursului logic (cu atâta claritate Formulată de G Cohen), și anume, continuitatea în gândire (Continuitât des Denkens), care se bazează pe generarea obiectului său de către acesta (reiner Ursprung) Gândirea în sine creează un obiect și o problemă pentru sine Dificultatea problemei filozofice a dogmei constă în această inconsecvență a definiției sale logice: pe de o parte, este judecată în concepte și, prin urmare, aparține imma- Sondaje de filosofie, KN $ Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV pe de altă parte, este transcendent gândirii, introduce discontinuitate în ea, îi perturbă autogenerarea, cade, ca un aerolit, pe câmpul rostogolit al gândirii Ne confruntăm, în toată dificultatea, cu problema relației dintre filozofie și religie Este posibilă filosofia religioasă și în ce sens este posibilă afirmații? Unde este locul pentru căutarea filozofică? dacă adevărul este deja dat sub forma unei dogme - un mit? Unde este locul libertății cercetării dacă pentru ea fidelitatea față de dogmă este norma călăuzitoare? Unde este locul criticii dacă domnește dogma? Acestea sunt prejudecățile împotriva filosofiei religioase, datorită cărora însăși întrebarea posibilității filosofiei religioase sau, ceea ce este același lucru, dogma filozofică, este cel mai adesea rezolvată negativ (în același timp, formula scolastică este amintită în mod ironic : philosophia est ancilla theologiae, iar anelila este înțeleasă invariabil ca serva, nu un slujitor, ajutor și aliat, ci un sclav) Diferența fundamentală dintre Filosofie și religie constă în faptul că prima este urmașul activității minții umane, căutând adevărul cu propriile forțe, este imanent și uman și, în același timp, este inspirat de dorința de a să-și depășească imanența și umanitatea, alăturându-se ființei supranaturalului, dincolo de uman, transcendent, divin; filosofia tânjește după adevăr, care este principalul și singurul stimulent al filosofării Ideea filozofică a lui Dumnezeu (oricare ar fi ea) este în orice caz concluzia, produsul sistemului sau esprit de système, ea există doar ca moment al sistemului, partea sa Din punct de vedere filosofic, Dumnezeu este în mod necesar definit și dovedit pe baza acestui lucru Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI tulpini, structura, dezvoltarea sa "Dovezile" existenței lui Dumnezeu, oricare ar fi ele, sunt toate din filozofie și numai printr-o neînțelegere cad în teologia dogmatică, pentru care Dumnezeu este dat și este mai presus sau dincolo de dovezi; în filozofie, pentru care Dumnezeu este dat ca concluzia sau produsul sistemului, ideea despre El este adusă în legătură cu toate ideile Doctrinei Filosofice, există numai prin această legătură Iar locul logic al Divinității în sistem este determinat de caracterul general al acestui Filosofic Doctrină: mai puțin sistemul religios al lui Spinoza în aspirația sa generală, sau comparați cu Kant, Schelling, Fichte, Hegel în învățăturile lor despre Dumnezeu Pentru filozofie, Dumnezeu este o problemă, așa cum totul pentru ea este și ar trebui să fie o problemă În problematismul său fundamental, ea este liberă de dăruirea lui Dumnezeu, de orice experiență pur religioasă; ea investighează, se îndoiește, se întreabă: dubito, cogito, deduco! Desigur, filosofia tinde inevitabil spre absolut, spre unitate totală, sau spre Divin, în măsura în care se dezvăluie în gândire, până la urmă, și are problema ei singura și universală - Dumnezeu, este și teologie, mai exact - Căutând pe Dumnezeu, căutând pe Dumnezeu, gândind pe Dumnezeu Filosofia, în măsura în care merită, este pătrunsă de Dei intelectualis, o evlavie specială a gândirii Dar pentru filozofie există doar absolutul abstract, doar postulatul Dumnezeului concret al religiei, iar prin propriile ei eforturi, fără să sară peste abis,

filosofia nu poate trece de la "zeul intelectual" sau "dragostea intelectuală pentru el" la iubire vie pentru un Dumnezeu concret Amor intelectualis, într-adevăr, constă în faptul că subiectul său devine o problemă pentru gândire Problematicitatea este natura fiecărui obiect al filosofiei; dragostea este exprimată aici în filozoful- * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV, skom îndoială și reflecție, într-un semn de întrebare plasat peste conceptul dat și transformându-l într-o problemă Fundamentul de sine stătător al filosofiei, despre care ea nu mai are posibilitatea de a se îndoi și problematizare, deci fundamental neproblematică, ci dogmatică (căci dogmatismul este antiteza filosofică a problematicității), este, fără îndoială, gândirea: cogito - ergo surn , filosofia vorbește despre ea însăși Gândirea în încrederea în sine este un obiect de credință pentru filozofie, gândirea pentru ea este mai de încredere decât Dumnezeu și mai de încredere decât lumea, căci atât Dumnezeu, cât și ființa sunt cântărite, certificate și verificate prin gândire Gândirea este Absolutul în filosofie, acea lumină în care se ridică atât lumea, cât și Dumnezeu în mod logic În problematismul său, filosofia este, în esență, o "dragoste pentru Sophia" nesățioasă și mereu înflăcărată; după ce a găsit satisfacție, ar îngheța și ar înceta să mai existe Obiectul efortului ei este dincolo de posesiunea ei este "ewige Aufgabe" Și acesta este, în primul rând, toate, pentru că Adevărul nu este deloc adevărul teoretic pe care îl caută filosofia Adevărul în ființa sa divină este "Calea și Viața" Ca și viața, este plinătatea ei inexprimabilă și indecompusa Adevărul, ca realitate supremă, este prin aceasta atât Bine, cât și Frumusețe, într-o trinitate inseparabilă Dumnezeu este Adevărul, dar nu se poate spune că adevărul este Dumnezeu (Hegel); Dumnezeu este Bun, dar nu este adevărat că binele este Dumnezeu (Kant); Dumnezeu este frumusețe, dar nu este adevărat că frumusețea este Dumnezeu (Schiller, Goethe) Adevărul, ca obiect al speculației teoretice, nu mai este un adevăr viu, este doar unul dintre aspectele sale, "abstras" dintr-o unitate de necompunet Adevărul însuși este transcendent filozofiei, care nu-și cunoaște decât reflectarea, aspectul său este adevăr, ca o veşnică căutare a Adevărului comuniune vie cu Adevărul ar fi şi depăşirea filozofiei, căci filosofia însăşi provine din acea scindare a fiinţei, neadevărurile ei Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI ness, în care gândirea se dovedește a fi o zonă separată a spiritului Dar dacă nu Adevărul este cu adevărat accesibil filozofiei, ci adevărul, implicarea teoretică a Adevărului suprateoretic, acesta stabilește nu numai originea sa din scindarea păcătoasă a ființei spirituale, ci și o legătură reală cu acest Adevăr, care este dezvăluit în filosofie și vorbește minții filozofatoare în limbajul de care dispune Filosofizarea autentică se bazează pe un tip special de revelație, "viziune inteligentă" a ideilor, așa cum a proclamat pentru totdeauna Platon despre filozofie În baza sa intuitivă, filosofia se apropie de artă, a cărei natură intuitivă nu este în discuție, filosofia este arta de a concepte cercetare, analiză, dovezi "Ideile de bază ale filosofiei nu sunt inventate, ci se nasc în minte, asemenea seminţelor, ca embrionii sistemelor filosofice viitoare străine de o logică specifică de creare de mituri, și cu adevărat originale, sistemele filozofice creative se bazează întotdeauna pe b-horribile dictu-mit filosofic Natura mitologică a filozofiei este exprimată deschis la Platon, care, cu o indiferență seducătoare pentru filosofi și parcă cu dezordine voită, de la culmile cercetării dialectice trece la mit și chiar și ideile sale cele mai de bază sunt adesea exprimate prin mit, lăsând comentatorii să dea seama p pentru a pune întrebarea

cum ar trebui să ne raportăm la acest tip de prezentare Platon este serios sau glumește? Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV O astfel de manieră este folosită de el în aproape toate cele mai importante dialoguri ale perioadei mature (singura excepție pare să fie Parmenide, Filebus și Sofistul), speculația filozofică cea mai intensă este înlocuită de mit, care nu ocupă deloc întâmplător loc de podoabă literară, dar despre un anumit rol în dezvoltarea gândirii, uneori sub forma unui mit, se fac cele mai elementare afirmații, care joacă rolul unui argument necesar (Să ne amintim de învățătura despre Eros în Piri, despre crearea lumii în Timeu și Politică, despre originea cerească a sufletului în Fedro, despre viața de apoi într-o serie de mituri eshatologice în Stat, Gorya etc , despre nemurirea în Phaedo) Această trăsătură paradoxală a lui Platon este adevăratul ii "scandal în filozofie", cu care fiecare se descurcă în felul lui *), iar de cele mai multe ori miturile sunt luate deoparte cu o grimasă zguduitoare sau condescendentă Între timp, Platon nu poate fi înțeles și acceptat altfel decât privind direct în fața acestui Fapte filosofarea pură și teologia dogmatică sunt acoperite inseparabil de o singură cupolă: Platon rămâne mereu în același timp - și aceasta este natura paradoxală a imaginii sale filosofice - mitolog iar filosof, dogmatist și critic, între cei care se agață de toga întemeietorului Academiei, ridică timid sau zguduitor din umeri tot ce este "mitic" ' Pe baza celor spuse despre filosofie și mitologie, este ușor să dăm un răspuns general la întrebarea: cine a fost Platon și cum să-i înțelegem dualitatea? A fost un teolog filozofator, adică un dogmatist, un mitologist, pentru care miturile expuse de el aveau o valoare, acuratețea și indiscutabilitatea adevărului teologic diferită Platon a luat destul de în serios și cu credință miturile pe care le-a expus, asta trebuie spus cu tot respectul) miercuri despre aceasta (preot) II Florensky Rădăcinile umane generale ale idealismului Sergiev Posad Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI sângeros Dar în ceea ce privește adevărurile proclamate în aceste mituri și în legătură cu acestea, Platon a filosofat și el și tocmai aceste bucăți din του διαλέγεσθαι au constituit acea vistierie pe care timpul nostru învață să-l aprecieze din ce în ce mai mult Prin urmare, lui Platon îi lipsește sistemul și esprit de système și, prin urmare, este părintele dialecticii filozofice libere Platon nu este sistematic, ci tematic și dialectic, de aici și fragmentarea Filosofării sale, pentru că fiecare dintre dialogurile sale, cu toată perfecțiunea artistică și forma sa muzicală, pentru sistemul filosofiei este doar un Fragment, un studiu, un articol, nimic mai mult , fără a fi nevoie de rotunjire, adunarea capetelor împreună cu capete într-un singur sistem holistic, pentru care Platon nici măcar nu încearcă și gustă Platon este un eseist filozofic care nu vrea un sistem, îi place să filosofeze și nu-i place filozofia Este extraordinar de instructiv să-l comparăm după tipul de creativitate filosofică cu Aristotel Deși este imposibil să nu vedem motivul religios al filosofiei în aceasta din urmă *), totuși, Aristotel nu este deloc un teolog, dogmatist și mitologic Aristotel este un filozof prin excelență, Philosophus, așa cum era numit în Evul Mediu, între timp, la fel ca și pe "divinul" Platon, stă mereu o aură de sofism profetic, misterios, mistic Doctrina lui Aristotel despre Dumnezeu este în primul rând o concluzie din filosofia sa Nu există o singură trăsătură în ea care să nu fie justificată logic, într-un fel sau altul să nu fie dovedită Alături de creatorul de mituri Platon, Aristotel este un reprezentant al filozofiei pure, cu aspirația ei către sistem, completitudine arhitectonică , continuitatea imanentă a

gândirii raționale Și Aristotel îl are pe Dumnezeu) Ey este bine arătat în Olio Gilbert Griechische Religionsphilosophie Leipzig , p - Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV doar ideea Filosofică, postulatul Divinului, "dovada existenței lui Dumnezeu", în afara oricărei relații personale cu El Iar științificul însuși al lui Platon, volumul de idei, ca bază a cunoașterii, poate fi înțeles ca o științifică despre structura mimică a gândirii: transcendentalul, "viața inteligentă", precede logic, dă baza radionalului abstract cunoașterea Toată cunoașterea lui Platon este în acest fel Interpretarea învățăturii lui Platon despre idei în sensul de creare a miturilor aruncă în lumină problema cea mai centrală și obscură a platonismului, care a fost pusă atât de acut în cercetările moderne (Natorp, N Hartmann și școala de la Marburg în general): dacă ideile lui Platon înțeleg în sens transcendental-critic, ca condiții formale ale cunoașterii și fațetele ei limitative (ideile kantiene), sau în sens transcendental-metafizic? Este înțeles aici a priori formal-logicul, care se manifestă în fiecare act separat de cunoaștere, sau este o amintire reală a viziunii creatoare de mituri, iar întrebarea când a avut loc întâlnirea cu transcendentul are o importanță secundară pentru rezolvarea acestei întrebări: dacă în această viață sau mai departe? Dacă ceea ce s-a spus despre rădăcinile intuitive ale filosofiei este adevărat, atunci se poate și ar trebui să se vorbească despre rădăcinile religioase ale filosofiei, precum și despre legătura firească și inamovibilă a filozofiei cu religia Cu toate acestea, chiar și cu această afinitate, rămâne o diferență fundamentală între Filosofie și religie Acesta din urmă se bazează pe revelația transcendentului, pe experiența Divinului Această experiență este diferită din punct de vedere calitativ decât în filozofie, deoarece există nu sub forma înțelegerii teoretice, ci în concretetatea ei, deoarece percepția vieții, experiența și expresia acestei experiențe sunt dogme Revelații Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI Õ dar filozofiile sunt pentru ea singurele teme și probleme care, înaintea unui studiu critic, nu au nicio semnificație filozofică Semnificația religioasă a unei dogme nu depinde de verificare: ea este dată în autenticitatea ei Certitudinea religioasă nu poate fi înlocuită de nicio Filosofizare, care poate dovedi doar conceperea, posibilitatea, chiar necesitatea logică a Divinității, dar nu dă experiența în sine, așa cum nicio teorie a soarelui nu poate înlocui pentru mine raza lui, care a afectat vederea și atingerea mea Filosofia și religia, așadar, nu se pot înlocui niciodată una pe cealaltă sau nu pot fi considerate stadii diferite Aici întâlnim din nou învățătura lui Hegel despre relația dintre filozofie și religie, care este deosebită și de mare interes fundamental Pentru Hegel, în general, nu există nicio îndoială că Dumnezeu, obiectul religiei, este și singurul obiect demn pentru filozofie *) "Subiectul religiei, ca și filosofia, este adevărul etern în însăși obiectivitatea sa: Dumnezeu și nimic altceva decât Dumnezeu și explicația lui Dumnezeu Filosofia nu este înțelepciunea lumii, ci cunoașterea nelumeanului (Nichtweltlichen), nu cunoașterea măsurilor exterioare, a ființei empirice și a vieții, ci cunoașterea a ceea ce este etern, a ceea ce este Dumnezeu și a ceea ce decurge din natura sa Prin urmare, Filosofia se explică doar pe ea însăși explicând religia și explicându-se pe ea însăși, ea explică religia Ca ocupație a adevărului etern care există an und für sich, tocmai ca ocupație a spiritului gânditor, și nu de arbitrar sau de interes deosebit pentru acest subiect, este aceeași activitate ca și religia Religia și filosofia coincid Filosofia este de fapt cult, este religie, pentru că

este aceeași renunțare la capricii și opinii subiective în) Religionsphilosophie a lui Hegel (în Diederichs, ed Artur Drews)) miercuri Hegel's Encyclopädie der philosophischen Wissenschaften im Grundrisse" I Th Logik (WW, VI, nd Aufl), SS XXI-II, etc Biblioteca "Runivers" p BUL G A kov ocupație cu Dumnezeu (Beschaftigung mit Gott)" (Religionsphilos ,) Filosofia religiei se referă la sistemul general al filosofiei în așa fel încât "Dumnezeu este rezultatul celorlalte părți ale sale Aici acest sfârşit devine începutul" (i) "Filosofia consideră, deci, absolutul, în primul rând, ca idee logică, o idee, aşa cum există în gândire, întrucât conţinutul ei sunt determinările gândirii înseşi Mai departe, absolutul se dezvăluie în activitatea sa, în produsele sale, iar aceasta este calea absolutului pentru a deveni spirit pentru sine Astfel Dumnezeu este rezultatul filosofiei, despre care se știe că acesta nu este doar un rezultat, ci și reproduce veșnic în sine, este ceea ce se întâmplă minți și două spirite nu pot exista , nu pot exista o minte divină și una umană, un spirit divin și un om, care ar fi complet diferit de reciproc conștiința esenței sale este rațiunea în general, divină în om, iar spiritul, în măsura în care este spiritul lui Dumnezeu, nu este un spirit deasupra stelelor, dincolo de limitele lumii, ci Dumnezeu este prezent omniprezent și ca spirit în toate spiritele Dumnezeu este un Dumnezeu viu care este activ și activ Religia este un produs al spiritului divin, nu o invenție a omului, ci o chestiune de influență și influență divină asupra lui Expresia că Dumnezeu conduce lumea ca rațiune ar fi nerezonabilă dacă nu am accepta că ea se aplică și religiei și că spiritul divin acționează în determinarea și formarea acesteia din urmă Ce mai face ca o persoană în gândirea rațională să acționeze pentru el însuși, renunță la izolarea sa, se tratează pe sine ca o conștiință universală, mintea ei nu își caută a ei în sensul specialului și cu atât mai puțin poate cădea în această contradicție, pentru că, Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI minte și există chiar acel lucru, spiritul, spiritul divin" ( ) (Compară cu justa remarcă critică despre această judecată a lui A Drews: nota , p) Dacă în minte îl avem pe Dumnezeu direct , atunci "rațiunea este acel loc din spirit în care Dumnezeu se descoperă omului" ( ), "solul pe care numai religia se simte acasă" ( ), "solul religiei este raționalul, sau mai bine zis, speculativul" "(ib) "Religia există doar prin gândire și prin gândire Dumnezeu nu este senzația cea mai înaltă, ci gândul cel mai înalt" ( ) În acest sens, se înțelege și ideea de "revelație" și religie "revelată": "religia revelată (geoffenbarte) este evidentă (offenbare), deoarece în ea Dumnezeu a devenit complet evident Aici totul este conform conceptului; nimic nu este secret în Dumnezeu" *) ( ) În comparație cu gândirea, cea mai joasă formă a conștiinței religioase este ceea ce se numește de obicei "credință" și ceea ce Hegel caracterizează drept cunoaștere în Forma "reprezentării" (Vorstellung); poartă pecetea subiectivității, a dualității de netrecut între subiect și obiect "Reprezentarea înseamnă că conținutul dat este în mine, al meu" ( ) "Credința este ceva subiectiv în măsura în care nevoia de conținut, dovada se numește obiectivă, - cunoaștere obiectivă, cunoaștere" ( ) Iar așa-numita "cunoaștere directă nu este altceva decât gândire, luată doar într-un mod complet abstract" ( ) Cunoașterea directă a lui Dumnezeu nu poate spune decât că Dumnezeu există Dar întrucât ființa, conform definiției logicii, este "universalitate" în sensul gol și mai abstract, o relație pură cu sine, fără nicio reacție înăuntru sau în afară" ( ), atunci "această neplăcere imediată, care este ființa, culmea abstracției uscate, este definiția cea mai goală, mai slabă" (ib

) (Este evident cât de mult se leagă puterea acestui argument) Ideea că nu există un mister în Dumnezeu, că El este pe deplin cognoscibil, apare de mai multe ori pe paginile filozofiei hegeliene a religiei: pp , - Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV puterea logicii lui Hegel: chestiunea centrală a naturii și conținutului credinței este decisă printr-o referință cu un paragraf despre "ființare"!) Din aceasta Hegel concluzionează că "micara definiție a cunoașterii directe a religiei nu stă în afara tărâmul gândirii aparține gândirii " ( ) *) Ideea principală a lui Hegel despre diferența dintre religie și filosofie este, după cum știm deja, că "religia este adevăratul conținut, dar numai sub forma reprezentării" ( ), "reprezentarea mea este o imagine, deoarece a fost deja ridicată la Forma universalității gândirii, astfel încât se reține o singură definiție de bază, care constituie esența obiectului și este prezentată spiritului reprezentativ "( ) nevoia de trecere la filozofie, care face același lucru ca și religia în Forma gândirii, în timp ce "religia, ca, ca să spunem așa, mintea gânditoare involuntar (unbefangen), rămâne în Forma reprezentării" Numai în gândire se realizează "acea identitate în care cunoașterea se pune în obiectul său pentru sine, "este "spirit, rațiune, obiectivat pentru sine" (I I) "Astfel, religia este relația spiritului cu spiritul absolut Numai în acest fel spiritul, ca cunoscător, devine cunoscut Aceasta nu este numai relația spiritului cu spiritul absolut, ci spiritul absolut însuși se raportează la ceea ce am pus pe cealaltă parte ca diferență; iar deasupra religiei există, așadar, ideea de spirit care se referă la sine, este conștiința de sine a spiritului absolut Religia este cunoașterea spiritului absolut despre sine prin mijlocirea finitului Note (p) A Drews remarcă pe bună dreptate: "Hegel uită aici că ființa logicii înseamnă doar conceptul pur de ființă, și nu această ființă însăși, că afirmația: Dumnezeu este universal, poate justifica doar logic, ideal, dar nu adevărat fiind Dumnezeu" Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI spirit)" - (I I) "Filosofia are scopul de a cunoaște adevărul, de a-L cunoaște pe Dumnezeu, căci El este adevărul absolut; în măsura în care nimic altceva nu merită osteneala în comparație cu Dumnezeu și explicația Lui Filosofia îl cunoaşte pe Dumnezeu în esenţă ca universalitate concretă, spirituală, reală, care este străină de invidie, dar se comunică pe sine Iar cine spune: Dumnezeu este de necunoscut, el spune: este invidios' ( ) (Este evidentă întreaga inadecvare a acestui argument, care poate fi dat mai degrabă în apărarea ideii de revelație decât pentru a confirma punctul de vedere general al lui Hegel: pentru el, Dumnezeu este dat în gândire, gândește și la în același timp, strict vorbind, nu există nimeni și nimic de deschis, și dacă de câte ori Hegel vorbește despre o religie fățișă, o face în maniera obișnuită de a folosi datele empirice pentru a le înșira într-o schemă panlogică) "În filozofie, care este teologia, singura întrebare este de a arăta rațiunea religiei" ( ) - "Toate Formele considerate mai sus: sentimentul, reprezentarea, pot avea, desigur, adevăr în conținut, dar ele însele nu constituie adevărata Forma, care este necesara pentru continutul adevarat Gândirea este un judecator absolut, in fata caruia continutul trebuie sa se dovedeasca si sa se împuterniceasca Filozofiei i se reproșează că s-a plasat deasupra religiei Acest lucru este de fapt neadevărat, deoarece nu are decât același conținut și nu are alt conținut, ci doar o dă sub formă de gândire; devine astfel mai înalt decât forma credinței, conținutul rămâne același" (-) "Filosofia este teologie, în măsura în care înfățișează împăcarea lui Dumnezeu cu sine însuși (sic!) și cu natura" ( ) O trăsătură distinctivă a punctului de

vedere filozofic și religios al lui Hegel este aceea că gândirea modernă J) Nu e de mirare că Hegel îl citează cu simpatie pe predecesorul său mistic în imanentism, Meister Eckegart: "das Auge, mit dem mieli Gott sieht, ist das Auge, mit dem ich ihn sehe, mein Auge und sein Auge ìst eins In der Gerechtigkeit werde ich in Gott gewogen sub er in mir Wenn Goti nicht wãre, wãre ich nicht, wenn ich nicht wãre, deci wãre er nicht ( ) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV foarte adecvată adevărului, cu atât mai mult, este conștiința de sine a adevărului; gândul divinității, divinitatea însăși și conștiința de sine a zeității sunt una și aceeași Conștiința umană în gândirea obiectivă nu numai că se depășește pe ea însăși, ci se transcende direct, nu devine umană, ci absolută Toată tensiunea imanentului și transcendental, cognitiv și cognitiv, omul și zeitatea "înlăturați", depășiți de monismul divin, liber de izolarea lui și a omului: logica este "Dumnezeu în toate " Este evident că filozofia, astfel înțeles, încetează să mai fie o filozofie dar devine divinitate, ființă-Dumnezeu, conștiință-Dumnezeu Aceasta nici măcar nu este o religie, căci religia presupune un dualism tensionat al imanentului și transcendental, corespunde unui defect, căutător de Dumnezeu și, parcă, ființă părăsită de Dumnezeu, nu, aceasta este o superreligie, ceva care se află pe interpretarea intelectuală a religiei, Hegel ia religia doar ca pe un fel de gândire, ca filosofare, și în această calitate îi atribuie un loc inferior pentru că recunoaște adevărul numai sub formă de "reprezentare", adică opoziție dualistă dintre subiect și obiect, om și zeitate Idealismul panlogistic rezumă aici până la urmă ideea principală a idealismului subiectiv: și anume esse-percipi La Hume avea un sens subiectiv-uman, "a fi pentru un om", la Berkeley a primit sensul acțiunilor Divinului în conștiința umană; la Hegel era deja transpus în limbajul ființei divine: gândirea de gândirea este ea însăși absolută, una în ființă și conștiință *) *) La aceste argumente generale este necesar să se adauge o altă considerație că, dacă religia este stadiul cel mai de jos al conștiinței filozofice, atunci ea este anulată și abolită ca inutilă după cea mai înaltă realizare a ei și numai inconsecvența îi permite lui Hegel să păstreze religia corespunzătoare "reprezentării" ", în b sensul său independent alături de filosofia corespunzătoare "conceptului" Acest lucru este deja subliniat de Hartmann: Philos, d Rei , Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI Este izbitor acest extaz luciferic care definește patosul hegelianismului: în afară de Hegel însuși, cine poate experimenta această beatitudine a conștiinței-Dumnezeiești și a ființei lui Dumnezeu, experimentând logica sa? Dacă el însuși a experimentat-o cu adevărat, acesta este, desigur, un Fapt extrem de important și interesant, un document religios de mare importanță Unul din două lucruri: fie aroma eternității, lumea divină, este inerentă gândirii teoretice în așa măsură încât slujitorul ei, prin gândire, a simțit această lume în imediata ei (ceea ce, sincer vorbind, nu o permitem), sau, dimpotrivă, avem aici un exemplu de doctrinarism extrem, care duce la auto-orbire și autohipnoză, o stare tipică de "farmec" Panteismul logic al lui Hegel provine din principala trăsătură a viziunii sale asupra lumii, intelectualismul său extrem, datorită căruia era sortit să spună ultimul cuvânt al raţionalismului în Forma speculaţiei idealiste Întrucât gândirea, imaginabilitatea, gândirea constituie, în ochii lui Hegel, singura ființă adevărată, întreaga latură ilogică a ființei, întreaga ei rămășiță dincolo de gândire, este o serie de neînțelegeri, subiectivism sau, așa cum s-ar spune acum, psihologismul, fiind pt Hegel este înlocuit și epuizat, conceptul de ființă, iar Dumnezeu

gândul despre Dumnezeu Înarmat cu "metoda dialectică", în care se presupune că însăși viața gândirii este surprinsă, el o transformă într-un fel de magie logică, conectând totul, asumând, înlăturând, depășind și își imaginează în misticismul său logic că toate trecutul, prezentul și viitor, natura vie și moartă De fapt, știm că această deducție filozofică a pământului și a cerului se realizează prin intermediul împrumuturilor faptice de la ființa empirică, care în niciun caz nu acceptă să fie doar un concept ')) Pe bună dreptate remarcă A Drews în notele sale la filozofia religiei a lui Hegel: "Hegel identifică conștientul Biblioteca "Runivers" S B U L G A k o v b și rodnicia anumitor construcții și remarci ale lui Hegel, sistemul său poate servi drept exemplu de abolire completă a religiei Pentru Hegel, autenticitatea filozofică este mai înaltă decât cea religioasă, mai exact, ea constituie treapta sa cea mai înaltă, fiind pe același plan cu aceasta Această opinie la Hegel provine din convingerea sa generală că este posibil un sistem absolut, care nu ar fi Filosofia, ci deja Sofia însăși, și tocmai ca atare a considerat propriul său sistem Tragedia Filosofării a fost depășită, cavalerul și-a găsit Doamna drăguță (dacă nu din greșeală a confundat-o pe corpuloasa Dulcinea cu ea), mintea a realizat o transformare și vindecare din antinomiile ei; pentru Hegel, sistemul lui este Împărăția lui Dumnezeu, a cărei putere este paro în gândire, este biserica în gloria ei logică În această convingere, boala luciferică a acestui tip de filozofie este pe deplin dezvăluită, iar hegelianismul este într-un fel limita pentru această direcție În idealismul german modern, aceleași motive sună ascunse și nehotărâte, deși imanentismul neo-kantian, care elimină și tragedia gândirii, este o timidă repetare a lui Hegel, izolat de integritatea spiritului religios, este un descendent specific germanic, având rădăcinile în protestantism De fapt, spre deosebire de Hegel, certitudinea religioasă este în esență diferită de certitudinea filozofică, deoarece credința este diferită de gândirea discursivă și ființa nu este cu latura conștientă a ființei (Bewusst-Sein) sau ființa ideală, ci direct cu realul și ajunge astfel la afirmația monstruoasă că este posibil, prin ființă finită, discursivă, conștientă, să se gândească prin procesul de gândirea absolută, eternă, preconștientă și supraconștientă direct ca atare Hegel uită că ființa logicii denotă doar conceptul pur al ființei, și nu această ființă însăși, că afirmația: Dumnezeu este universal poate justifica doar conceptul logic, și nu cel real al lui Dumnezeu , S) Biblioteca "Runivers" mitologie din Filosofie Prin urmare, este chiar greșit să se ridice întrebarea care dintre ele este mai mare sau mai mică - nu sunt comparabile sau sunt comparabile doar ca tipuri diferite de certitudine Desigur, pentru filozofie, religia trebuie să-i pară inferioară, ca non-Filosofie, dar această evaluare profesională, ca să spunem așa, nu schimbă nimic în poziția ierarhică a religiei, care are de-a face cu întreaga persoană, și nu cu doar o parte a lui și este o relație vitală cu lumea divină, și nu doar să ne gândim la asta Cu toate acestea, poate mai importantă decât această diferență este afinitatea și legătura dintre filozofie și religie Revenind la problema noastră inițială, dacă filosofia religioasă este posibilă și cum este posibilă, trebuie să subliniem cu insistență că dacă, într-adevăr, la baza Filosofizării stă un fel de "viziune inteligentă", o înțelegere directă, mistico-intuitivă a fundamentele ființei sau, de către alții cu alte cuvinte, un fel de mit filozofic, lipsit doar de strălucirea și strălucirea religiosului, atunci orice filozofie adevărată este mitică și în aceeași măsură religioasă și,

prin urmare, o ireligioasă, "independentă"" "filozofia pură" este imposibilă Aceasta din urmă este inventată în zilele noastre de oameni care, deși "se angajează în Filosofie", se rafinează în tehnica filozofică, perfecţionează instrumentul formal al gândirii, dar ei înşişi sunt străini de spiritul filosofic, lipsit de filozofie eros și, prin urmare, înlocuiți principalele întrebări ale viziunii filosofice asupra lumii ("metafizica") cu metodologie și epistemologie filosofice; indiferent de cât de onorabile și importante ar fi aceste întrebări, dar, desigur, ele singure nu formează încă un Filosof pe măsură ce urcă de la întrebări tehnice la cele generale și fundamentale, atunci se încadrează și sub aceeași lege - calitatea religioasă a filozofiei, deși nu este întotdeauna ușor să o discerne J) Numai în studiul întrebărilor "științifice" ale filozofiei se poate i) Astfel, de exemplu, nu este ușor să vedem sub "logica pură" a lui Cohen marginea ascuțită a neojudaismului ascuns în ea ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE, KN I J Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV a părea că Filosofarea este autonomă și independentă de orice calitate non-filosofică; la bază, însă, va exista întotdeauna o premisă metafizică, care este doar o expresie a unei viziuni intuitive asupra lumii Astfel, în special, sunt atât epistemologia, cât și filozofia epistemologică, acest descendent favorit al modernității; așa este, în special, învățătura lui Kant, "filozoful protestantismului" recunoscut Dacă avem în vedere această bază axiomatică sau mitică a filosofării, atunci filosofia poate fi numită mitologie critică sau ideologică și prezintă istoria filosofiei nu numai ca istoria autodezvoltării conceptului (după Hegel), ci și ca istoria conștiinței de sine religioase Aceste considerații generale dau un răspuns la o întrebare mai particulară, și anume, este posibil să existe o filozofie religioasă de un anumit tip, de exemplu, creștină (sau chiar mai precis: filozofie ortodoxă, catolică, protestantă) Această întrebare, fără nicio dificultate, se rezolvă afirmativ Căci dacă filosofia în general, oricât de critică ar părea, este fundamental mitică sau dogmatică, atunci nu poate exista niciun temei pentru respingerea fundamentală a unei anumite filozofii religios-dogmatice, iar toate obiecțiile se bazează pe o prejudecată cu privire la presupusa "puritate" şi "independenţa" filosofiei faţă de presupoziţii de natură nefilosofică, care constituie însă adevăratele teme sau motive ale sistemelor filosofice Desigur, cutare sau cutare construcție poate fi reușită sau nereușită, aceasta este o chestiune de fapt, dar un sistem prost de filozofie creștină nu indică deloc că nu poate fi bun, sau că filosofia creștină este în general imposibilă Principala teamă care se naște în acest caz printre principalii săi oponenți este că aici este pusă în pericol, libertatea cercetării filosofice are de suferit și, ca să spunem așa, sinceritatea filozofică, astfel că nervul principal al filosofiei este ucis Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI se creează o prejudecată care devalorizează în avans opera filozofică Totuși, cei care afirmă acest lucru țin cont de Faptul validității intuitive universale și, prin urmare, în acest sens, de inevitabila părtinire a sistemelor filozofice? Și nu sunt ei înșiși într-o anumită prejudecată dogmatică? La urma urmei, o persoană filosofează în plinătatea sa ontologică, și nu "subiectul transcendental" Fantastic, care este doar o idee reglativă, o tăietură a conștiinței, o ficțiune metodologică, deși, poate, fructuoasă Și filozofează mereu pe un subiect specific, și numai ostilitatea conștientă sau inconștientă față de creștinism obligă pe cineva să excludă dogmele creștine din numărul posibilelor subiecte de filosofare Dar pentru filozofie, aceste dogme devin tocmai teme, motive, sarcini,

probleme, în ele trebuie să devină o concluzie, rezultatul final al filosofării completitudine, nu are nimic de-a face cu gândirea filosofică, o leagă;ea trebuie să fie, cu deplină sinceritate filozofică, transformată în problemă de filosofie, în subiect de studiu al acesteia Filosofia creștină este amestecată cu încăpățânare și persistență fie cu "apologetica" creștină, fie cu dogmatica Prima este complet lipsită de eros filozofic și prin mijloace cvasi-filozofice se străduiește să atingă un scop nu filosofic, ci religios-practic, motiv pentru care nu este filosofică, dar polemică și pragmatică în felul ei teologia dogmatică nu este deloc o investigație filosofică a dogmelor, chiar dacă folosește filosofia în expunerea ei, ci un inventar al acestora Dacă pentru filozofie dogma este terminus ad quem, pentru dogmatică este terminus a quo Filozofia, așa cum s-a subliniat deja, există o artă a conceptelor, care are proprii artiști, iar în această artă slujitorul numit de ea nu poate fi Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV se poate minți artistic, ceea ce ar fi cazul dogmatismului deliberat, non-FILOZOFIC din Filosofie - acesta ar fi, în primul rând, o manifestare de prost gust, un păcat estetic Ei admit de bunăvoie că un artist creștin nu poate fi mai puțin sincer în căutarea sa artistică decât un artist care nu alege subiecte religioase, de ce le este greu să admită același lucru în ceea ce privește artistul conceptelor, adică Filozof? De aici rezultă că filosofia religioasă necesită, de asemenea, libertatea de investigare și, în consecință, îndoiala teoretică în aceeași măsură ca orice altă filosofie; de partea ei există chiar avantajul viziunii critice acute, deoarece ea este conștientă de condiționarea ei religioasă și își cunoaște latura periculoasă Libertatea este nervul filosofării Dogma credinței nu pune așadar presiune asupra libertății cercetării filosofice, deoarece semnificația ei religioasă se află pe un alt plan și nu este pusă sub semnul întrebării de îndoiala filozofică În dezvoltarea filozofică, nu contează ce contează, ci cum, nu tema este dată, ci execuția care este dată Libertatea creativității filosofice se exprimă și prin faptul că sunt posibile diferite sisteme FILOZOFICE pe aceeași temă, diferite sisteme ale filosofiei creștine sunt posibile (și există de fapt), iar acest lucru nu subminează câtuși de puțin semnificația sa fundamentală Căci un sistem filozofic unic, absolut, care ar conține adevărul absolut, nu există deloc Dacă numai adevărul este accesibil filozofiei, și nu Adevărul însuși, care este revelat omului în simbolurile religiei, atunci calea lui este o înțelegere constantă, fără înțelegere finală, "ewige Aufgabe" Mijloacele filozofiei sunt supuse dezvoltării istorice; sunt modificabile, prin urmare, sunt posibile diverse abordări epistemologice și metafizice ale acelorași subiecte Condiționalitatea dogmatică a filosofiei este văzută ca o amenințare la adresa libertății sale Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI pentru că înțeleg complet greșit în ce sens și cum sunt date dogmele filosofului; se crede că sunt impuse din afară, prescrise cu forța de cineva care are puterea sau și-a însușit-o Între timp, percepția dogmei este și o chestiune de libertate, autodeterminarea interioară a unei persoane, auto-crearea sa Prin urmare, dogma fructifică, dar nu forțează, căci aceasta este credința omului, iubirea lui, simțul vieții, el însuși în libera sa autodeterminare Așadar, libertatea filozofiei nu este libertatea golului și a lipsei de motivație, creativitatea din nimic sau din ființa hegeliană, care, de asemenea, este nimic, din abstracție, nedistrasă de la nimic, nefertilizată de nimic Libertatea filozofiei constă în calea sa specială, căutarea, înțelegerea Ceea ce filosoful cunoaște ca dogmă

religioasă, el vrea să cunoască și ca adevăr filozofic, teoretic, așa cum un sculptor caută același lucru într-o statuie de marmură Lucrarea filozofiei este făcută cu seriozitate, de o minte nemăgulitoare, și numai sub condiția onestității intelectuale, a căutării cinstite și a îndoielii conștiincioase: la urma urmei, nu se poate înșela pe sine, propria minte Filosofia creștină este filozofarea creștinilor care se străduiesc să-și realizeze filozofic conștiința lor religioasă, așa cum orice filozofie este filosofia cuiva și despre ceva, iar "filozofia în general" este o fantomă și o prejudecată, o fantomă hegeliană Prin urmare, libertatea de Filosofarea determină nu conținutul, ci calitatea filosofării, tonul ei Filosofarea, ca orice creativitate, necesită curaj din partea unei persoane: trebuie să părăsească malul și să se îmbarce într-o călătorie vagă, rezultatul este nesigur, s-ar putea să nu se întoarcă la mal , pierzi-te, sau chiar mori in valuri doar o astfel de calatorie promite vreo descoperire Libertatea de a filozofa, ca orice libertate, are un anumit risc, dar in libertate se afla demnitatea ei regala Religiile in filosofie sunt valoroase Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV un coleg de muncă (ancilla), dar un sclav inutil La urma urmei, credința religioasă și crearea de mituri nu pot fi abolite de nicio filozofie, iar religia există cu mare demnitate în afara oricărei filosofii, mai degrabă decât cu o Filosofie neliberă și, prin urmare, nesinceră, care pare să vrea să arate cu "apolegia" ei că religia însăși are nevoie de scuze Sarcina apologeticii, care se închipuie a fi o filozofie religioasă, este așadar în general o sarcină falsă, la fel de nedemnă atât de religie, cât și de filozofie, deoarece îmbină absența unei credințe religioase și a unui spirit filosofic liber Desigur, filosofia religioasă poate avea și o întrebuințare "apologetică", mai exact, este un mijloc puternic de iluminare religioasă, dar numai atunci când nu își stabilește acesta ca scop practic imediat Adevărata filozofie este, până la urmă, "hrana zeilor" și orice utilitarism, oricât de exaltat, este contrar libertății și demnității sale Deci, numai cu deplină sinceritate, atinsă numai cu deplină libertate, este posibilă filosofia religioasă Și doar o astfel de filozofie are valoare pentru religie Se poate, totuși, să pună întrebarea: dacă în mit religia are o revelație a Adevărului însuși, accesibilă ochiului credinței, atunci care este semnificația filosofării despre același lucru? Nu devine oare o inutilitate inteligentă, înțelepciunea arogantă a veacului acesta, căreia trebuie să i se opună simplitatea copilărească? Această considerație este adesea auzită tocmai de la cei care sunt departe de această simplitate și copilărie și vor să treacă drept lene și grosolănie, obscurantism sau despotism Căci simplitatea copilărească a copiilor lui Dumnezeu, care trăiesc prin contemplarea directă a raiului, nu are nimic în comun cu această simplificare manierată, pseudofilozofică, care, în esență, nu renunță la filozofare, ci vrea să o aibă la un preț ieftin Filosofia are cerințele ei, pe care nu poate și nu trebuie să le facă Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI ■ a dormi Se poate sta în afara filosofiei și deasupra ei, în general, fiind în religie, se poate lipsi deloc de filozofie, dar, trecând în domeniul ei propriu, trebuie să părăsești acest simplism insipid În această umilire a filosofiei, un lucru este adevărat și anume că filosofia nu înlocuiește religia, ci are o sarcină de sine stătătoare, a cărei semnificație nu trebuie exagerată, dar nici subestimată Adevărurile religiei, deschizându-se și prinzând rădăcini în conștiința credincioasă copilărească, într-un mod direct și în acest sens miraculos, sunt apoi supraviețuite de om și în propriul său element uman, în conștiința sa

de sine imanentă, regenerându-l și fecundându-l Și cu cât această experiență este mai bogată, mai ramificată, mai profundă, cu atât mai vital este adevărul religios, care în sens opus riscă să rămână sămânță fără pământ sau dospit fără aluat, murind din neutilizare Din înțelegerea noastră a filozofiei religioase, ca artă liberă pentru motive religioase, rezultă că nu poate și nu trebuie să existe una obligatorie canonic *) Hartmann, printre cei mai noi filosofi ai Germaniei, care dezvăluie cea mai mare înțelegere a problemelor religioase și filosofice, definește relația dintre filosofia generală și filosofia religioasă în acest fel: "metafizica religioasă diferă de metafizica teoretică prin faptul că trage concluzii din postulate a conștiinței religioase și dezvoltă premisele metafizice necesare pentru conștiința religioasă dintr-o relație inerentă psihologiei religioase, în timp ce metafizica teoretică urmează calea inducției științifice Metafizica religioasă este, așadar, partea metafizică a viziunii religioase asupra lumii și trebuie, conform celor de mai sus, să coincidă cu partea metafizică a viziunii teoretice asupra lumii, deși este dobândită într-un mod diferit; Acordul lor ar trebui să fie mai precis, cu atât mai importantă pentru conștiința religioasă este partea metafizică a viziunii asupra lumii, cu atât mai puțin conține puncte indiferente din punct de vedere religios (Hartmann Philosophie der Religion, ni) Înțelegerea dezvoltată în textul relației dintre filozofie și religie oferă o interpretare diferită a acesteia și înlătură într-o mare măsură însăși problema diferenței dintre metafizica religioasă și cea generală, deoarece, în esență, ele coincid și pot diferi mai mult în metodele de prezentare Particularitatea "filozofiei inconștientului" a lui Hartmann este că se imaginează construită pe inducție și, prin urmare, se consideră completarea științei Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV acest tip de filozofie religioasă sau "teologie": dogmele sunt neschimbate, dar apercepția lor filosofică se modifică odată cu dezvoltarea filozofiei Dogmele religioase caută noi întrupări în creativitatea filosofică De aceea, tendința teologiei catolice, a urmărit să facă tomismul , ca să zicem, norma creativității filosofice, impune filosofilor catolici povara unui dogmatism inutil și vătămător, care duce inevitabil la ipocrizie Înțeleaptă în acest sens a fost practica elenului, precum și religia evreiască, care a preferat nu au deloc teologie oficială și s-a mulțumit cu citirea directă a credinței în mit, cult, cărți sacre Filosofia religioasă poate fi privită ca un serviciu religios deosebit, iar dezvoltarea și succesele ei servesc drept una dintre mărturiile indirecte ale vitalității religiei Și să nu indice că filozofia religioasă aproape că nu a fost în epoca clasică a religiei, deloc pentru prima dată, pentru acest scurt timp este pentru prima dată când credința și bucuria, luminate de Rusalii și inundate de strălucirea ei, sunt timpul de aur a copilăriei, care nu se va mai repeta în istorie Încă din secolul al II-lea-III începe o epocă de muncă teologică de mare intensitate, care continuă, când se stinge, când se aprinde din nou, până în zilele noastre Deci, credința nu condamnă mintea care filosofează la hibernare și inactivitate ca fiind inutilă și nu ia sub bănuială mintea care filosofează, ci își stabilește propria sarcină, creează un stimulent special pentru activitate În mod logic, tărâmul credinței începe acolo unde se oprește rațiunea, care trebuie să depună toate eforturile pentru a înțelege tot ce îi este la îndemână Limitele rațiunii nu sunt indicate de autoritatea externă, ci de propria ei conștiință de sine înțelegerea naturii lor De aceea, filosofia nu pornește din dogmele credinței, ci conduce la ele ca fundamente

implicite și necesare ale filosofiei Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI stvovaniya ') Prin urmare, tipul de filozofie religioasă este dogmatismul critic sau intuiționismul critic Numai adevărul eliberează, iar rațiunea, înțelegându-și natura, dogmatismul ei firesc, este capabilă să înțeleagă și să evalueze corect libertatea sa, de aceea dogmatismul critic al filosofiei religioase este, mai precis, poate și ar trebui să fie Filosofia cea mai liberă și mai critică Cuvintele lui ap Pavel despre conștiința divină naturală a păgânilor, căci filosofia este o conștiință divină și conștiință de sine "păgână", naturală, imanentă: legea lor este scrisă în seceri, despre care mărturisește conștiința lor, iar gândurile lor, acum acuzatoare, acum îndreptăţiţi-vă unii pe alţii" (Rom , -) Filosofia semnifică căutarea lui Dumnezeu de către om, lăsat în seama propriilor puteri, a divinității sale imanente Căci Dumnezeu "dintr-un sânge a făcut toată neamul omenesc ca să-L caute pe Dumnezeu, dacă nu L-ar simți și dacă n-ar găsi; deși El nu este departe de fiecare dintre noi: căci trăim prin El, ne mișcăm și existăm) cf Definiția lui Schelling a relației dintre credință și "știință" (prin care el înțelege, în primul rând, filozofie): "Credința nu trebuie prezentată ca cunoaștere nefondată; dimpotrivă, trebuie spus că este cea mai justificată, căci numai ea are aceea în care orice îndoială este învinsă, ceva atât de absolut pozitiv încât orice trecere ulterioară la altul este întreruptă Tocmai de aici rezultă că știința nu poate începe cu credință, așa cum mulți învață și predică Căci certitudinea, care elimină orice îndoială (și numai așa poate fi numită credință), este doar sfârșitul științei Mai întâi legea, apoi Evanghelia Rațiunea corespunde legii, credința evangheliei Dar, după cum apostolul spune că legea a fost un educator pentru Hristos, tot așa școala strictă a științei trebuie să preceadă credința, deși noi doar prin credință, adică, prin posesia certitudinii care elimină orice îndoială, putem fi justificați, adică a deveni cu adevărat perfect Credinţa nu anulează astfel căutarea, ci o cere, căci este sfârşitul căutării Dar căutarea finală trebuie să existe " {Schelling, Philosophie der Offenbarur g, -ter Th) " Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV noi marş (Fapte Ap , I /, -) În libertatea regală acordată omului, în cununa fiului său divin, i se acordă însăși ființa lui Dumnezeu de a pune o problemă, de a-L căuta filozofic (și, în consecință, i se oferă și posibilitatea deplină de a nu găsi și chiar respinge-L, adică alături de evlavia filozofică se află posibilitatea necinstei filosofice), de a experimenta ostenelile căutării și bucuria de a găsi Deci, distingem: I) nefilosofică, confecționare de mituri religioase;) dogmatica, reprezentând sistematizarea exterioară a dogmelor; h) filosofia religioasă ca creativitate filozofică pe teme religioase;) "filozofia generală , care este o căutare a "minții naturale , păgâne, dar, bineînțeles, mereu fertilizată de intuiție;) canonul filosofiei, poetica și tehnica ei, care includ diferite ramuri ale "filozofiei științifice" (epistemologie, logică, Fenomenologie, știință a științei) În epoca noastră "științifică", știința religiei a primit o dezvoltare și o semnificație deosebită, înlocuind în mod semnificativ chiar și filozofia religioasă sau înlocuind-o Aceasta indică dezvoltarea spiritului științei în general și, odată cu aceasta, declinul creator al religiei care adună comorile altora te face să uiți de propria ta sărăcie *) *) Această semnificație a dezvoltării științei religiei a fost remarcată de Hegel "Dacă cunoașterea religiei este înțeleasă doar istoric, atunci trebuie să luăm în considerare teologii care au ajuns la o astfel de înțelegere ca funcționarii unei case de comerț, care țin

contabilitatea numai în raport cu averea altora, lucrează numai pentru alții, fără a dobândi propria lor proprietate; deși primesc o taxă, meritul lor este doar în menținerea și înregistrarea a ceea ce constituie proprietatea altora Cu acțiune mulțumiți, cu cunoașterea lui Dumnezeu, acești teologi nu au nimic de-a face" (Hegels Religionsphilosophie, -) Deja în Fenomenologia Spiritului, Hegel oferă următoarea caracterizare potrivită a tendinței "istorice" din teologia germană, care a devenit atât de influentă în zilele noastre: se găsește pe niște dovezi istorice separate, care, dacă sunt considerate drept dovezi istorice, ale desigur, nu a putut oferi un relevant Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI Pentru a determina relația dintre știința religiei și religia însăși, ar trebui să acordăm atenție modului în care religia este percepută de știință Este evident, în primul rând, că îi este disponibilă doar Fenomenologia empirică a religiei, care este studiată precum Faptele de etnografie sau de istorie, înregistrate, clasificate, schematizate Potrivit intereselor speciale ale acestei sau aceleia științe, se produce unul sau altul preparat religios-istoric și astfel de preparate, plante și flori uscate, părți fragmentate și dezasamblate ale organismelor și muzeele istorice religioase sunt pline Rafinamentul atenției, desigur, se realizează prin acest enorm, dar la baza întregului studiu științific stă vivisecția religiei Prin urmare, este posibil să se angajeze în știința religiei, cu o anumită pregătire metodologică sau școală, fără a avea vreun talent religios intern, referindu-se la Faptele istoriei religioase, ca colecționar, de exemplu, culegând fluturi brazilieni sau gândaci rari Știința extinde incontestabil cunoștințele despre religie și astfel, deși indirect, influențează conștiința de sine religioasă Cu toate acestea, această cunoaștere a religiei rămâne externă: o înțelegere religioasă a Faptelor studiate poate fi complet absent Știința studiază religia cu un ochi necredincios, din exterior, și acesta este avantajul ei (din punctul de vedere al obiectivelor cunoașterii științifice), imparțialitatea (Voraussetzungslosigkeit), dar este și limitată în funcție de conținutul său, gradul de fiabilitate pe care ni-l oferă reportajele din ziare despre un anumit eveniment; ca și cum, în plus, fiabilitatea sa se bazează pe păstrarea accidentală a acestor mărturii - păstrarea, pe de o parte, prin intermediul hârtiei și, pe de altă parte, datorită artei și onestității în transferul de la o hârtie la alta și, în sfârșit, , pe o înțelegere corectă a sensului cuvintelor și literelor moarte Într-adevăr, nu este deloc firesc ca o credință să-și atașeze certitudinea unor astfel de dovezi și accidente; este în certitudinea sa o relație independentă cu obiectul său absolut, o cunoaștere pură a acestuia, care nu interferează cu scrisorile, hârtiile și cărturarii în conștiința sa de ființă absolută și nu este mediată de astfel de lucruri" (Phénoménologie des Geîstes a lui Hegel, Jubilãumausgabe, Phil Bibi Bd p , -b) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV ness Desigur, prin exterior strălucește și interiorul Când se încheie sarcina pur științifică a colectării sistematice de materiale despre istoria religiei, ceea ce, desigur, extinde nemăsurat experiența limitată a fiecărei persoane în parte, atunci inevitabil apare sarcina de descifrare religioasă și interpretare religios-filosofică a Faptelor colectate În tendința științifică (religio-istorice), sub steagul științei, contrabanda religioasă se desfășoară de obicei: reprezentanții științei de bună-credință își transmit propria religie și filozofie religioasă în dogmatismul lor necritic drept concluziile cercetării "științifice* " Cert este că știința se construiește în funcție de anumite sarcini, ea

își pune doar anumite probleme și, în consecință, își concentrează atenția doar asupra fenomenelor cunoscute, respingându-le pe altele (de exemplu, este evident că toată știința religios-istorică, cu raționalismul fundamental și metodic ъ este construit pe principiul negării miracolului și, prin urmare, toate elementele miraculosului în religie, fără de care, poate, este imposibil de înțeles pe acesta din urmă, ea se referă la tărâmul legendelor și basmelor nyh Învățături religios-filosofice Faptul principal, care este afirmat de știința religiei, se reduce la pluralitatea religiilor, cu o anumită afinitate între ele, proximitatea externă și internă Atât, cât și diversitatea și afinitatea, constituie una dintre probleme importante ale filozofiei religioase Și numai pe baza unei anumite concepții religioase este posibil să se răspundă la întrebarea despre semnificația și semnificația religioasă a acestui fapt Știința, pe de altă parte, se află în mod fundamental pe o poziție non-religioasă și non-profesională (spun fundamental, pentru că de fapt această cerință fundamentală nu este niciodată îndeplinită Biblioteca "Runivers" PROBLEMA TRANSCENDENTALA A RELIGIEI și este imposibil, deoarece miniștrii științei, oamenii de știință, sunt și confesionali și au propriile lor convingeri religioase sau antireligioase) Ele se referă la monumente religioase ca folclor, etnografie sau "cultură" Triumful metodei științific-critice în aplicarea ei la scrierea sacră, în special la Vechiul și Noul Testament, a fost Studiul lor filologic și literar, în care textele, Formele, în general, toate exterioare, condiționate istoric, învelișul lor concret (ca să nu mai vorbim de asemenea lucrări) sunt supuse unei analize cuprinzătoare ca enunţ critic al textului) Și, desigur, din acest punct de vedere, nu există și nu trebuie să existe nici cea mai mică diferență între vreun monument literar și istoric și, de exemplu, Evanghelie Dar, în același timp, este clar că, deși sofisticarea atenției științifice face posibilă o mai bună studiere a textului cărților sacre, că, desigur, acest lucru nu rămâne ineficient pentru percepția lor religioasă, totuși, nicio analiză științifică nu va dezvălui în Evanghelie acel conținut religios etern care este dat credinciosului inima Există o diferență fundamentală în raport cu Cuvântul lui Dumnezeu din partea științei și a credinței, pe care o stabilesc chiar și, ca să spunem așa, metodologic Ideea este că, dacă știința se caracterizează printr-o metodă de critică ne-credință, rece, care pune sub semnul întrebării rațional, atunci religia are o metodă de reverență, incompatibilă cu această critică rece și rațională și poate să nu vadă ce există pentru religie Aceeași Evanghelie, care este studiată la întâmplare de știința critică, are și o întrebuințare liturgică, liturgică: se citește în biserică sau în tăcere solitară și rugătoare ca Cuvânt al lui Dumnezeu Prin urmare, de exemplu, povestea umblării lui Hristos pe ape, ca subiect de studiu critic și ca conținut al "Evangheliei zilnice", sunt în mare măsură lucruri diferite, sau povestea studiată critic a învierii lui Hristos, cu toți cei fără speranță Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Neînțelegerile "Auferstehungsberichte" și vestea veselă din Duminica Paștelui sunt departe unele de altele Cine crede în Înviere și i se alătură spiritual, pentru aceasta, variantele și neînțelegerile Auferstehungsberichte dispar ca iarba care crește în fața Mont Blancului şi vizibilă numai pentru cei care se apleacă asupra ei Cu toate acestea, despre această invulnerabilitate a credinţei "Ştiinţa trebuie să vorbească doar cu mari rezerve Viaţa religioasă slabă şi ştiinţa puternică, ciocnindu-se între ele, provoacă adesea o pierdere a echilibrului religios Diferenţa în metodele de critică și reverență nu

împiedică rivalitatea lor în sufletul uman Cuvintele și literele înscrise în limbajul uman cu toată specificitatea și condiționalitatea istorică, iar pentru conștiința științifică fiind doar un monument literar și istoric, pentru conștiința credincioasă sunt cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu, învelișul istoric acoperă doar conținutul lor divin Aceste cuvinte sunt transformate de Duhul Sfânt în Cuvântul lui Dumnezeu; ele au o natură religioasă și simbolică, adică sunt inerente religiei cunoscând realitatea Cuvântul lui Dumnezeu este un mit religios în cuvântul scris, radiind constant lumina sa divină Cu toate acestea, această lumină poate să nu fie vizibilă unui cercetător științific, ci este revelată doar celor care se împărtășesc cu Cuvântul lui Dumnezeu, în măsura vârstei lor religioase Prin urmare, profunzimea conținutului Cuvântului lui Dumnezeu este infinită și complet incomensurabilă cu profunzimea cărților umane, deși acestea din urmă o depășesc uneori prin luxul ținutei lor verbale, care, conform providenței lui Dumnezeu, în cărțile sacre este modestă , și uneori mizerabil Această idee a fost exprimată în mod repetat în distincția dintre cele două sau chiar trei înțelesuri ale Sfintei Scripturi: literal (care corespunde de fapt subiectului de studiu științific), alegoric (al cărui sens, deși acoperit, este vizibil pentru ochiul uman) şi misterios, mistic, care se dezvăluie numai cu harul de Biblioteca "Runivers" fulgerare Biblia este în același timp doar o carte accesibilă studiului științific, și un monument al scrierii evreiești, iar Cartea Cărților, un Simbol etern, care dezvăluie doar credință, doar rugăciune, doar evlavie Persoane experimentate în viața spirituală mărturisesc că Cuvântul lui Dumnezeu are un conținut infinit și din ce în ce mai adânc La fel, dogmele în forma în care Dogmengeschichte le studiază sunt doar teze doctrinare, Lehrsãtze, condiționate istoric în originea lor, pentru conștiința religioasă sunt simboluri ale unei întâlniri cu realitatea Divină, religioasă În ceea ce privește știința religiei, se cuvine să ne punem aceeași întrebare ca și în ceea ce privește filosofia religioasă: este o știință a religiei necesară pentru religie, are ea un sens sau o valoare religioasă pozitivă? Și la această întrebare nu se poate răspunde decât afirmativ Întrucât știința a apărut deja cu metodele sale, ar fi nefiresc dacă, din cauza uneia sau alteia prejudecăți dogmatice, ortodoxiei clericale sau ateiste, ar închide ochii și și-a îndepărtat mâinile de un domeniu atât de esențial al studiului științific precum Fenomenologia a religiei Din partea științei, aceasta ar fi doar expresia celei mai complete independențe religioase și chiar nihilism și, dimpotrivă, studiul științific al religiei este expresia unei evlavie științifice deosebite Știința aduce la altar darul pe care îl are: nu știe să creadă, nu știe să se roage, dragostea inimii îi este străină, dar cunoaște amor Dei intelectualis și are virtutea corespunzătoare la această iubire - onestitatea intelectuală, împreună cu truda vigilentă, austeritatea muncii și datoria științifică Și ea aduce povara ei a legii ca un dar în împărăția harului Interesul științific pentru religie poate fi o manifestare a creativității religioase, ca și filosofia religioasă Faptul că cercetarea științifică este adesea asociată Biblioteca "Runivers" amestecat cu sentimente ostile religiei, nu ar trebui să ascundă Faptul că în știință religia capătă o nouă zonă de influență vitală Dacă ne uităm din acest punct de vedere la magnifica dezvoltare a științei religiei în ultimul secol, se poate avea inițial impresia de nereligiozitatea completă a științei, chiar și de sterilitatea ei pentru religie Această judecată va fi însă miop: trebuie să privim dincolo de tendințele

întâmplătoare și trecătoare ale momentului prezent, care sunt rapid înlocuite de alte tendințe, și să evaluăm faptul dezvoltării științei religiei în semnificația sa vitală Atunci ea va fi prezentată în lumina ei cuvenită, tocmai ca o manifestare specială a vieții religioase, deși uscată și rațională, ca o gândire intensă despre religie, legată de studiul ei și, la urma urmei, gândirea și înțelegerea științifică sunt și ele viață și sunt nerealizat în afara spiritului uman În niciun caz nu vedem în știință cea mai înaltă manifestare a spiritului uman Dar dacă există o știință, atunci este posibilă și evlavia științifică, care, într-o anumită măsură, este știința religiei (și tocmai din această cauză ea poate deveni impietate dacă se abate de la calea ei directă pentru de dragul ostilității față de religie) S Bulgakovo ') Pietatea științifică, care distinge noua eră, este o analogie completă cu evlavia artistică, evlavia în artă și prin artă Nici arta nu este o religie și în niciun caz nu o poate înlocui, dar, devenind religioasă, poate sluji religiei, iar epocile de ascensiune religioasă sunt marcate firesc și inevitabil de ascensiunea artei religioase Desigur, arta este mai profundă decât știința și, prin urmare, mai aproape de religie, dar pentru analogia noastră, această diferență nu contează ■ % Biblioteca "Runivers" Criza internă a idealismului transcendental*) Filosofia a fost întotdeauna un câmp de luptă și dispută ideologică Heraclit, Platon, Aristotel, Bruno, Leibniz, Kant, Schelling, Schopenhauer și mulți alți filozofi și-au dezvoltat punctele de vedere în poziția cutare sau cutare critică și negare, care, în funcție de temperamentul și acuitatea dezacordului, luau uneori forma unei dispută politicoasă, uneori departe de a fi o polemică politicoasă Nici o singură știință în dezvoltarea sa nu ne oferă un exemplu de o asemenea claritate și constanță a dezacordurilor Motivul pentru aceasta constă, desigur, nu în simpla posibilitate de a argumenta pe orice subiect filozofic și înapoi în indiscutabilitatea achizițiilor de neclintit ale altor științe Motivul pentru aceasta constă în faptul că în filozofie își găsesc locul cele mai înalte valori ale spiritului uman și, odată cu aceasta, ultimele izvoare ale voinței umane În acest sens, filosofia este echivalentă cu religia Fiecare filozofie în cele din urmă fie afirmă religia, fie o neagă Și chiar dacă ea tace despre religie, atunci ea îi ia locul și, prin urmare, o neagă În această dilemă, ea) Acest articol, în principalele sale trăsături și formulări, este un discurs introductiv rostit de autor la o ședință publică a Facultății de Istorie și Filologie a Universității Imperiale din Moscova din noiembrie , înainte de a-și susține teza "Gândire și realitate" " Întrebări de filosofie, cp , Biblioteca "Runivers" S S ASKOLDOV giznoe sensul și în același timp justificarea tuturor războaielor filozofice Cu toată varietatea de subiecte filozofice și disputele care apar în jurul lor, se poate găsi întotdeauna o zonă centrală de interes filozofic printre ele Fără îndoială, înainte de Kant, problema ontologică a fost în centrul atenției tuturor filozofilor, adică problema esenței lumii, ce este ea în sine Au fost epoci, de exemplu, în Evul Mediu, când această întrebare de bază a căpătat o formă religioasă evidentă, când filosofia a devenit arena de luptă a diferitelor învățături teologice sau lupta teologiei cu necredința Începând cu Kant, problema ontologică, fără a-și pierde importanța, a devenit, în orice caz, secundară, întrucât rezolvarea ei era în întregime subordonată soluționării problemei epistemologice Prin "actul său copernican" Kant a respins însăși posibilitatea ontologiei, adică a metafizicii Această negare a problemei ontologice nu era, desigur, noua nici înainte de Kant Cu toate acestea, Kant a făcut, fără îndoială, o

revoluție completă în această întrebare înainte de Kant, și care a afirmat incognoscibilitatea lumii, au fundamentat acest lucru în așa fel încât au ajuns în același timp la un scepticism filozofic general Subminând încrederea în metafizică, au subminat încrederea și în orice altă cunoaștere, adică au condus la răsturnarea științei Hume, care a încălcat chiar și inviolabilitatea matematicii Numai în sistemul lui Kant contraacțiunea împotriva metafizicii a luat o formă atât de abil construită încât, odată cu eliminarea metafizicii, știința exactă nu numai că nu a căzut, ci chiar a căpătat o uniformitate Datorită acestui fapt, epistemologia lui Kant a devenit ultima plută a pozitivismului filozofic și, împreună cu aceasta, centrul principal al luptei ideologice Ar fi o mare greșeală să credem că sistemul lui Kant rezolvă doar problema posibilității sau imposibilității Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL al metafizicii că Kant a fost doar un judecător impasibil, sau, în orice caz, o instanță neutră, reconciliând orice dușman sau, mai degrabă, îndepărtând din arena filozofică două părți în război: materialiști și spiritiști, teologi și atei Cu toate acestea, Kant însuși, ca personaj istoric, poate să fi fost un astfel de conciliator, dar nu a fost sistemul său, care, prin potențialele ideologice ascunse în el și prin rezultatele care au fost dezvăluite, a depășit fără îndoială limitele intențiilor și planurile creatorului său De fapt, în toate fundamentele ei, critica este o tendință încărcată cu tendințe foarte profunde, atât de natură pur teoretică, cât și religios-morală Fiind un Fenomenalism pur în domeniul teoriei științifice, construind o lume cognoscibilă din legile imuabile ale rațiunii, critica creează o imagine teoretică sau științifică complet definită a realității lumii, care capătă inevitabil un caracter mecanic Respingând materialismul ca sistem metafizic, critica a lăsat lumea cognoscibilă supusă aceleiași cauzalități elementare care domnea în materialism Adevărat, odată cu aceasta, cauzalitatea prin libertate, cauzalitatea provenind din lucrurile în sine, a fost abandonată Dar care este rolul acestei cauzalități libere în construcția teoretică a lumii? Desigur, cuvântul "libertate" la Kant dă doar un impuls voinței, și nu gândirii, deoarece conceptul de libertate este exclus categoric din orice teorie critică a realității lumii Mintea teoretică trebuie să gândească lumea exclusiv determinist lume : unul după "Critica rațiunii pure" și celălalt după "Critica rațiunii practice" Dar în afară de dificultatea acestei combinații, este clar evident că numai ceea ce decurge din * Biblioteca Runiverse S ASKOLDOV raţiunea", la fel ca cea dată de "Critica raţiunii practice", este în esenţa ei doar o justificare generală a libertăţii Cu tot patosul moral, nu există nicio îndrumare morală în el, deoarece principiul său rămâne pur formal și nu clarifică deloc ce anume cere liberul său arbitru de la o persoană Dar chiar dacă introducem în Legea Etică Formală a lui Kant un principiu umanist, împrumutat în esență din afară, atunci nu vom obține altceva decât etica umanistă, care doar își adaugă ilegal denumirea de religie În realitate, această etică nu oferă nici un suport pentru stabilirea unei legături între om și Dumnezeu, deoarece toate dogmele creștinismului primesc în ea doar un sens moral și simbolic Deci, dacă perspectivele criticii față de element-ism științific sunt extrem de largi, atunci perspectivele față de religie sunt extrem de înguste, dacă se poate vorbi deloc despre ele Că acest lucru este așa este evidențiat în mod elocvent de însăși istoria gândirii filozofice după Kant Critica pură, care a rămas cel mai fidelă renunțării lui Kant la metafizică, adică care a continuat în principal Critica rațiunii pure, a dat așa-zisul neokantianism Pe lângă munca enormă de interpretare a

lui Kant și reabilitarea încăpățânată a "actului său copernican", găsim aici o largă dezvoltare a pozitivismului unui raționalist ordine, care a atins o înflorire magnifică în școala de la Marburg și ducând la una pur matematică interpretări ale realității, adică până la punctul culminant al "elementarismului"') *) Ajungi inevitabil la termenul "element arizm" Justificarea acestei inovații în terminologie este insuficiența primelor denumiri prea speciale: "materialism" "pozitivism", "fenomenalism", "energyism", care în moduri diferite și cu diverse abateri realizează aceeași idee de crearea, uneori simplă însumare, a întregului elemente constitutive ale ei (atomi, forțe, fenomene, numere etc) după legile cauzalității oarbe sau ale calculului matematic Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL Dar dacă luăm cea mai completă dezvăluire a tuturor tendințelor de critică, găsită în idealismul german al lui Fichte, Schelling (înainte de ani) și Hegel, atunci deși aici aceste tendințe s-au schimbat clar, transformându-se în metaoisici deschise, totuși, aici de asemenea, cătuşele sunt impuse Eu cântăm gândirii filosofice, s-au dezvăluit foarte clar Atât metafizica, cât și filosofia religiei a lui Hegel, poate cea mai cuprinzătoare "Kantiană", au caracter de umanism, în care întregul creștinism primește din nou doar o semnificație simbolică În cele din urmă, totul se termină cu o stare umană și o Filosofie umană , care este ultima expresie mânca adevăr religios Deci, critica în esența ei nu pare a fi evanghelia lumii filosofice și o sinteză largă, ci doar una dintre părțile litigioase, și anume, apoteoza rațiunii umane și a moralității umane Caracterizarea acestei părți în litigiu ar fi incompletă dacă nu am evidenția caracterul imperativ specific al criticii Nicio filozofie nu a comandat atât de mult mințile și nu a fost în stare să comande atât de mult ca filosofia criticii Atât Kant, cât și descendenții săi ideologici, ca niciunul dintre filozofii istoriei, s-au simțit întotdeauna cei mai înalți judecători ai adevărului filozofic și au dezvăluit această conștiință de sine în cele mai diverse moduri Avem aici toate gradele de tranziție de la tunetele și fulgerele lui Fichte la un public de neînțeles și "filozofi cu gândire servilă", incapabili să-și înțeleagă tratatele "clare ca soarele", până la cele politicoși, dar în același timp, cea mai profundă disprețuire față de modernul lui Kant succesori ai tuturor celor care este încă "blocat într-un vis dogmatic" și nu înțelege faptele lui Kant Această trăsătură a școlii critice nu este deloc lipsită de importanță - în ea ar trebui să vedem întreaga esență a materiei și nu exact în ce elemente și prin ce metodă epistemologică sunt construite unitățile superioare ale vieții Biblioteca "Runivers" G p Askoldov pe, dacă ținem cont că creează stări și autorități Tocmai datorită ei se întâmplă, de exemplu, că chiar și aici, în Rusia, pentru fiecare filozof abia începător, se presupune că este obligatoriu să se familiarizeze atât cu Rickert, cât și cu Husserl și, în același timp, este destul de permis să nu știe despre existența lui Teichmüller, pentru a nu fi familiarizat cu lucrările lui Vl Solovyov și alți filozofi ruși, chiar dacă aceste lucrări aveau o valoare mult mai educativă Aș putea sublinia ecouri ale celor mai mari pretenții ale idealismului transcendental într-un alt domeniu, dar acesta ar fi deja μετα^ασις ite ail γένος, de la care mă voi abține Vreau doar să stabilesc poziția conform căreia disputa cu critica este principala dispută în filosofia modernă, de care depinde tot viitorul ei Odată cu soluționarea acestei dispute într-o direcție sau alta, ca să spunem așa în mod automat, multe alte întrebări sunt rezolvate, ușile se deschid sau se închid către sălașul de mult deschis al gândirii filozofice Dacă

ne întoarcem la o considerație a formei în care va lua poziția criticii în filosofia modernă, atunci trebuie să spunem că afirmațiile formulate de Kant au suferit modificări foarte semnificative De fapt, a critica Kantul istoric în prezent ar fi într-o oarecare măsură anacronic, deoarece adepții și succesorii săi înșiși s-au îndepărtat nu numai de literă, ci chiar de unele dintre conceptele de bază ale învățăturii sale și au rămas doar fideli spiritului său și direcție Și, desigur, trebuie să ținem cont de critică tocmai în Formele sale îmbunătățite Aici trebuie să remarcăm în primul rând complexitatea și diversitatea extremă a acestor Forme Niciodată până acum filosofia nu a ajuns la construcții atât de complicate și artificiale ca astăzi Iar legătura dintre aceste construcții cu tema filozofică principală nu este adesea deloc clară Nu imediat, de exemplu, poți Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL pentru a lua, de ce în literatura nouă a primit un antipsihologism expresiv atât de accentuat, de ce a primit o dezvoltare atât de excepțională a filozofiei -matematicieni, de ce mulți filosofi au stabilit o categorie specială " Nimeni* și așa mai departe Totuși, în toate aceste diverse generos critice , există în general generale II Principii , care leagă detaliile gândirii într-un singur întreg și permit să se vorbească în general despre critică sau, ceea ce este același lucru, despre idealismul transcendental, ocolind diferențele și detaliile particulare ale diferitelor școli Idealismul transcendental modern este reprezentat de trei școli principale:) Filosofia Imanentă,) școala de la Marburg și) acea școală caracterizată prin numele de Windelband, Rickert și Lask Cu toate diferențele dintre aceste trei școli, există însă trei teze de bază comune, înțelese, desigur, cu nuanțe diferite Prima teză, care poate fi numită "poziția de imanență*, constă în afirmația că fiecare obiect cognoscibil este întotdeauna ceva dat conștiinței sau gândirii într-un fel sau altul, sau chiar generat de gândire și, în general, în domeniu a ființei nu există nimic dincolo de conștiință și gândire, adică- e numele transcendentului Această teză este cea mai nouă în raport cu Kant, întrucât Kant doar a afirmat incognoscibilitatea transcendentului, dar nu a negat clar și categoric existența acestuia A doua teză decurge logic din prima Dacă cunoașterea nu se referă la ceva dincolo de limitele sale, atunci nu poate reprezenta sau reproduce nimic Și astfel, înțelegerea anterioară a cunoașterii ca funcție reprezentativă, adică obiectele care reproduc nu pot fi reținute Obiectul cunoașterii este construit din legile gândirii umane însăși și nu i se impune deloc din experiența exterioară Aș numi această teză propoziția "autonomiei gândirii*, spre deosebire de vechea înțelegere a gândirii ca reprezentare În sfârșit, a treia "teză Biblioteca Runiverse S ASKOLDOV "ss critica, şi anume ¿antnpsihologism'", se asociază foarte uşor şi cu primele două De fapt, dacă cunoașterea nu reprezintă nimic, dacă se dezvoltă după legile rațiunii însăși, atunci aceasta este cunoaștere care se distinge printr-o necesitate internă și, în plus, absolută, adică este o cunoaștere pur logică Ea nu apare în suflet ca urmare a faptului că este fixată de obiecte exterioare și, în general, nu are suport în originea sa, ci exclusiv în conținutul său ideologic Prin urmare, condițiile psihologice pentru apariția cunoașterii umane nu au nicio importanță în justificarea adevărului acesteia Este obligatoriu și de neclintit indiferent de originea sa în conștiință Tocmai această concepție constituie esența antipsihologismului Aceste trei principii: imanența, autonomia gândirii și antipsihologismul reprezintă cele trei fortărețe principale ale idealismului transcendental Dacă cel puțin una dintre aceste cetăți cade, atunci

celelalte cad, și odată cu ele întreaga structură a criticii De fapt, dacă obiectul cunoașterii nu este imanent în gândire sau conștiință, atunci aceasta înseamnă că se află în afara lui, ca un fel de entitate supusă expunerii în natura sa interioară Dar în acest fel gândului i se dă tocmai sarcina la care s-au străduit metafizicii din toate timpurile, adică cunoaşterea "lucrului în sine" Astfel, recunoaşterea transcendenței obiectului cunoașterii amenință critica cu o străpungere constantă în metafizică Este exact la fel și cu reprezentativitatea cunoașterii Dacă critica ar admite că cunoașterea reproduce în mod corect ceva exterior ei, că acesta este adevăratul ei scop, atunci ar recunoaște astfel transcendența obiectului cunoașterii și, împreună cu aceasta, cunoașterea lucrurilor în sine La fel de inevitabil este și antipsihologismul extrem pentru critică: în ea, critica dorește să stabilească un criteriu pentru adevărul cunoașterii din exterior Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL de orice dependenţă de originea sa Și acest lucru este necesar pentru critică tocmai pentru că numai așa se poate apăra apriorismul absolut al cunoașterii în întreaga sa structură Iar idealismul transcendental stă și cade cu teoria apriorismului absolut Pentru a menține apriorismul cunoașterii, este necesar să ne bazăm pe legi pur formale, adică la logica pură Și, în cele din urmă, idealismul critic nu se străduiește la nimic atât de mult încât să proclame coincidența teoriei cunoașterii cu logica Și asta tocmai pentru că numai în limitele deducțiilor logice este posibil, cu o oarecare plauzibilitate, să se afirme generarea cunoașterii prin gândire pură și chiar crearea unui obiect prin gândire Că deducția unei astfel de naturi raționalizate duce la reprezentarea ei în schemele matematicii este deja o consecință clară a tot ceea ce s-a întâmplat înainte Pentru a critica principalele poziții ale idealismului transcendental pe care le-am conturat, există, desigur, multe abordări și posibilități, în funcție de caracteristicile fiecărei școli date Nu le voi atinge acum Mă voi limita să subliniez acea criză ideologică internă care are loc inevitabil în orice variație de critică Afirm că în fiecare dintre școlile pe care le-am menționat are loc o evoluție internă fatală a ideilor, care duce la un rezultat care desființează însăși fundamentele idealismului transcendental Această autocritică internă și, ca să spunem așa, inconștientă a idealismului transcendental nu este mai puțin decisivă decât critica "din afară" Deoarece până acum i s-a acordat prea puțină atenție, îmi voi permite să mă opresc asupra ei Să ne amintim afirmația de bază a idealismului transcendental, sau cu alte cuvinte sensul "faptelor copernicane" ale lui Kant Ea constă în faptul că toată realitatea, întreaga lume, atât percepută, cât și cunoscută, este construită de însuși subiectul cunoscător din legile gândirii pure Biblioteca "Runivers" s Askoldov *)· Această afirmație ridică inevitabil întrebarea: ce fel de subiect de cunoaștere și, în același timp, de a-și crea cunoașterea Primul răspuns posibil este că este parțial individual, parțial colectiv: fiecare persoană individual și toți oamenii împreună De fapt, Kant însuși are parțial un astfel de răspuns Cel puțin pentru această înțelegere, până și adepții lui îl acuză de psihologism Dar Kant a dat în același timp o indicație a unei alte soluții la problemă Crearea lumii nu are loc în cunoașterea unui subiect individual sau colectiv, ci în funcția cognitivă a rațiunii "în general" sau a gândirii "în general" Acest "în general" se vede clar la Kant, în măsura în care el înțelege rațiunea, gândirea, cunoașterea pur "epistemologic", adică tocmai "în general" Totuși, ce fel de rațiune este acest "în general", care în același timp presupune subiectul "în

general" La urma urmei, aceasta este o simplă abstracție umană, un concept general al asemănării cognitive Forme în ființele gânditoare Cel puțin așa trebuie înțeles "în general", supunând cererii înșiși a criticilor de a renunța în epistemologie la orice psihologie, și, în consecință, de la subiecții individuali și colectivi și chiar de la umanitatea în ansamblu Totuși, să insistăm serios că această abstracție, Este absolut imposibil ca un simplu concept de un fel de "în general" să aibă tot potențialul creativ al gândirii care creează lumea Și astfel, pentru idealismul transcendental, pare necesar să se acorde acestei abstracții un caracter obiectiv sau altul La urma urmei, această cunoaștere a priori de stabilire a păcii aparține cuiva Dacă acest cineva este doar un bărbat, cel puțin) Adevărat, potrivit lui Kant, pentru cunoaștere este absolut necesar un moment suplimentar de intuiție senzuală Totuși, acest moment provoacă doar un "empirism" foarte particular, postulând doar adăugarea de material senzual, fără nici cea mai mică adăugare de formă și structură din partea empirismului Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL colectiv, deci, ca să nu mai vorbim de "păcatul" psihologismului, întreaga lume se transformă într-o iluzie pură Evident, acest "cineva" nu este o persoană, nici oameni, nici umanitate, și în orice caz nu un fel de " în general" Fără îndoială, Cu toate acestea, dacă acest lucru este recunoscut, atunci idealismul transcendental se transformă în obiectiv, iar cu aplicarea strictă a principiilor apriorismului, în idealism absolut Că această transformare este o anumită necesitate imanentă a criticii, că ea provine din profunzimea învățăturii sale, este dovedită de faptul că atât Fichte, cât și Schelling erau apărători înfocați ai lui Kant și erau, în plus, profund convinși că rămân adevărați kantieni Totuși, la Schelling, și cu atât mai mult mai târziu la Hegel, această transformare era prea evidentă o revenire la metafizică și, în consecință, o negare directă a principiilor de bază ale criticii Iar Hegel l-a supus deja pe Kant unei critici radicale După aceea, a rămas fie să recunoaștem întreprinderea lui Kant ca un eșec fundamental, fie să începem de la început Istoria, în persoana lui Libman, a început un nou ciclu de critică A apărut neokantianismul Și acum logica inexorabilă a evoluției interne a ideilor duce în zilele noastre chiar și acest al doilea ciclu la aceleași rezultate ca și primul În ciuda experienței istorice deja trecute și a intenției ferme de a interpreta diferit Kant, toată munca complexă de reconstrucție și interpretare a idealismului transcendental duce la aceeași transformare treptată în idealism obiectiv și chiar absolut Deja Windelband, cel mai ortodox și mai prudent kantian, a văzut inevitabilitatea recunoașterii "unității transcendentale a apercepției" a lui Kant de către unii față de unitatea individuală Biblioteca Runiverse S ASKOLDOV diferă puțin de o esență metafizică, de exemplu, de "Eul" absolut al lui Fichte) Școala Rickert vorbește despre "valori" transcendentale care, deși nu sunt esența ființei, totuși domină într-un fel ființa, îi conferă sens și sancțiune Aceeași expresie clară a obiectivizării idealismului transcendental este prezentată de școala de la Marburg, care a proclamat în persoana lui Cohen că gândirea creativă, crearea cunoașterii, nu este, desigur, gândire umană Așadar, așa cum a fost la Fichte, Schelling și Hegel, sistemul de categorii de creație a cunoașterii, încetul cu încetul, s-a mutat din nou din om în realitate exterioară lui și a apărut deja ca un fel de minte universală, atent notat de vag termeni "conștiință în general" "valori de sistem" ", "gândire non-umană "și tot felul de alte gnoseologisme" în general" Dar nu este acest motiv universal un fel de

"lucru în sine"?deopotrivă explicit și secret, există deja un fel de metafizică și, în consecință, filozofie, care renunță la punctul de vedere al lui Kant și îl schimbă în cel mai elementar? , adică tocmai în actul copernican, căci se dovedește că există ceva în afara cunoașterii umane, care nu este creat de el și, dimpotrivă, călăuzindu-l, și anume mintea universală Nu este aceasta o idee metafizică care a apărut din *) Este destul de firesc ca atât Schuppe, cât și adepții săi să avertizeze împotriva înțelegerii "conștiinței ancestrale" ca un fel de entitate ipostazată îi atribuie unitate și semnificație ontologică sistem la tot ceea ce nu cade în conștiința individuală (de exemplu, toate obiectele care nu sunt contemplate de nimeni) Este evident că în sistemul lui Schuppe conceptul de conștiință generică "funcționează" ca metafizic și este prezentat doar ca epistemologic Biblioteca "Runivers" epistemologie? Este nu un dușman care a intrat în cetate printr-un pasaj subteran și a fost deghizat cu grijă? Acest prim dușman al criticii este urmat de alții Idealismul obiectiv duce în mod firesc la empirismul epistemologic De fapt, ideile care s-au cristalizat în natură sunt înfruntate de om la început ca pe ceva irațional și doar empiric Ele trebuie percepute ca ceva în primul rând Faptic Și numai în evoluția cunoașterii orb Faptele încep să strălucească prin conținutul lor ideologic, ceea ce face posibilă conectarea rațională a una cu alta Acest adevăr al empirismului a fost recunoscut în esență de Schelling în perioada filosofiei identității; ea mărturisește în secret la școala Rickert, în principal în Lask Indiferent cât de obscură ar fi sursa supraomenească și universală a cunoașterii în termeni epistemologici, această sursă se confruntă inevitabil cu mintea umană ca un fel de "lucru în sine" și, în cutare sau cutare privință, dezlegată Deci, acel aparat epistemologic, care avea ca scop desființarea metafizicii, ca urmare, ca să spunem așa, cu forța și împotriva voinței, împinge gândirea filosofică în acest domeniu interzis Istoria a demonstrat acest lucru clar și distinct în primul ciclu al idealismului german de la Fichte la Hegel În esență, la fel, dar numai în Forme obscure, cu ascunderea constantă a conceptelor metafizice sub învelișul unor termeni vagi, a demonstrat ea în al doilea ciclu, care a ajuns la dezvăluirea deplină în zilele noastre În principalele trăsături ale filozofiei lui Schuppe și Rickert, este ușor să recunoaștem gândurile principale ale filosofiei lui Fichte O paralelă nu mai puțin frapantă cu Hegel este Cohen Este evident că, dacă s-ar proclama încă o dată întoarcerea la Kant, atunci o nouă variație pe o temă deja jucată de două ori s-ar repeta probabil a treia oară Este prea evident că vagul "în general" nu poate fi zlfa și omega cunoașterii umane Acum poate apărea gândul că Biblioteca "Runivers" dacă da, ar trebui să lupte apărătorii metafizicii cu critica Nu ar fi mai bine să lăsăm idealismul transcendental să se dezvolte în propriul său opus? La o astfel de posibilă presupunere nu putem răspunde decât negativ Dacă idealismul transcendental are o evoluție inevitabilă care duce la metafizică, atunci această metafizică este întotdeauna sui generis Despotismul rațiunii pure se face simțit în ontologia care se obține în final din ea Arhitectonica categoriilor se transformă inevitabil într-un sistem de idei care există despre ele însele, logica cunoaşterii pure într-un panlogism al fiinţei Idealismul metafizic este finalizarea firească a operei lui Kant Și aici istoria îl batjocorește în mod pozitiv la Kant Filosoful care s-a răzvrătit cel mai mult împotriva aplicării ilegale a principiilor raționale, și anume, construcția lucrurilor în sine din Formele gândirii pure, este strămoșul istoric al celei mai raționale

metafizici De fapt, cât de modeste sunt dovezile ontologice ale lui Anselm și Descartes, monadologia lui Leibniz și chiar etica lui Spinoza înaintea intențiilor lui Hegel și Cohen de a deriva dialectic toate categoriile de ființă din neantul pur Nu este aceasta cea mai mândră și mai pretențioasă utilizare a Formelor pure de gândire pentru construirea cunoștințelor superexperimentale Dar acest lucru nu este suficient Fie ca această metafizică din rațiune pură să fie un sistem clar ca cristalul, ca sistemele prekantiene ale lui Spinoza sau chiar Descartes și Leibniz Și asta nu este Sistemul lui Hegel, cea mai strălucită completare a faptelor lui Kant, este cea mai ambiguă filozofie Reprezentând în conținutul ei concret o bogăție enormă de gânduri care pot fi încorporate de foarte multe sisteme de spiritualism concret, această filozofie în configurația ei generală, în cel mai înalt principiu al Ideei autocreative, se dovedește a fi extrem de obscură și deschisă către diverse interpretări Dacă co- Biblioteca "Runivers" CRIZA INTERNA A IDEALISMULUI TRANSCENDENTAL Dacă Ideea păstrează pentru Idee toată plenitudinea calificărilor ontologice atribuite ei de Filosofia lui Hegel, atunci ea devine imposibil de distins de conceptul de Dumnezeu care se dezvoltă pe sine Dar atunci idealismul hegelian devine doar o formă specială de spiritualism și își pierde deja jumătate din originalitate Dacă totuși termenul "idee" își păstrează sensul specific de Formă mentală impersonală, lipsită de pasiune și slabă voință, deși omnipotentă, atunci apar alte incertitudini La urma urmei, Formele mentale nu pot fi goale Apar schemele abstracte ale idealismului hegelian din aceasta latura sa fie la fel de favorabil perceperii bogatului material psihologic al istoriei si continutului stiintelor naturii b, si dezvoltarea Formelor economice si in general a tot ceea ce evolueaza intr-un fel sau altul Din nou, istoria însăși a arătat cât de divers a fost posibilă stăpânirea schemelor filozofiei lui Hegel și ce interpretări diferite ar putea fi date conceptelor sale finale S-a dovedit că Hegel putea fi interpretat atât în spiritul protestantismului ortodox, cât și în spiritul criticii negative a lui Strauss, Baur și Feuerbach În general, în multe întrebări de bază (de exemplu, despre nemurirea sufletului), Hegel a rămas evaziv și de neînțeles, la fel ca primul dintre idealiștii metafizici, Platon În aceste trăsături ale idealismului se află propria sa autocritică, un fel de judecată imanentă a istoriei Iată răzbunarea pentru neglijarea plinătății experienței cognitive, dată unei persoane în conștiința de sine a unui "eu" personal, această imagine și asemănarea lui Bosch Jivago Prin urmare, afirmând semnele clare ale crizei idealismului transcendental, vrem să exclamăm și în Biblioteca "Runivers" G S ASKOLDOV ca Liebman: "înapoi" Dar numai înapoi nu la Kant sau Hegel, ci chiar mai departe și mai adânc; la Leibniz, Plotin și Aristotel, sau mai bine zis, înapoi la libertatea de gândire filozofică prekantiană, care avea înainte toate mijloacele și căile pentru unirea filozofiei și religiei În această percepție a posibilităților anterioare stă condiția necesară pentru mișcarea înainte a gândirii filozofice Z Askoldov Biblioteca "Runivers" Principala contradicție morală a războiului Nu există momente mai dificile în viață în toate privințele decât timpul războiului La toate poverile obișnuite ale vieții care stau asupra sufletului uman, la toate dificultățile unui drum personal, a vieții de familie, a dezordinelor economice și a discordiei socio-politice, războiul adaugă o povară nouă și amară, care, prin dimensiunea și ascuțimea sa , poate împinge totul în fundal Această povară a războiului suprimă sufletul nu atât prin numărul și volumul sarcinilor și nevoilor practice care

aglomerează întregul orizont al vieții, întreaga perspectivă vizibilă a creativității: un suflet sănătos, plin de energie, nu va face decât să crească și să devină mai puternic , făcând față sarcinilor, chiar și aparent exorbitante: Hercules va fi prototipul ei, iar ciocanul greu al muncii va forma din el un oțel damasc cu adevărat invincibil Războiul copleșește sufletul uman prin calitatea și conținutul sarcinilor pe care ni le aduce asupra noastră, indiferent dacă suntem sau nu pregătiți spiritual pentru rezolvarea lor Caracterul contradictoriu din punct de vedere moral al acestor sarcini este sarcina lor principală Din momentul în care începe războiul, trăim cu toții sub jugul acestei contradicții; senzația de ea nu ne părăsește nici măcar în acele momente în care parcă uităm de ea Fiecare știre care ajunge la noi din acele locuri în care "ai noștri" și "dușmanii" se exterminǎ reciproc, reînnoiește în noi sentimentul acestei contradicții, Întrebări de filosofie, KN I J Biblioteca "Runivers" iv Ilyin obligă sufletul să pronunțe "da" și "nu" la același fenomen din nou și din nou Trăim necontenit într-o atmosferă care ne obligă să simpatizăm cu ceea ce, de obicei, trezește în noi cea mai profundă și hotărâtă repulsie; totuși, această respingere obișnuită și justificată nu ne părăsește nici măcar în timp de război, ci coexistă în mod ciudat cu un anumit sentiment de satisfacție și o vagă, nedefinită jumătate de justificare a inacceptabilului Războiul pare să răstoarne bunele noastre intenții și principiile noastre morale în unele privințe fundamentale Conștiința stă neputincioasă în fața unui fenomen de neînțeles și imposibil din punct de vedere etic: aparent conștiința dă două răspunsuri contradictorii, două care se exclud reciproc, la o singură întrebare Și înaintea absurdității și nerezonabilului acestui fenomen, sufletul este pierdut și nu vede deznodământul: sau nu este conștiința ultima și indubitabilă sursă de dovezi morale? Sau există prevederi asupra cărora este neputincios? sau nu sunt doar legile care tac inter arma, ci și singura lege divină a bunătății? Sau vechea convingere a lui Kant că vocea conștiinței este în același timp vocea rațiunii s-a bazat pe o neînțelegere? Îndoiala în conștiință, ca și în ultima și cea mai înaltă sursă de dovezi morale, este prima consecință profundă la care conștiința filozofică poate fi aparent adusă de război De fapt, într-un moment în care necazul care necesită o acțiune decisivă a izbucnit deja, când nu există timp pentru un studiu și o soluție concentrată a subiectului, când numai unul pentru care totul în lume este simplu și clar poate fi calm din punct de vedere moral - la în acest moment vocea conştiinţei aparent incapabilă să "ne aducă pe drum" Practic, un răspuns contradictoriu este mult mai dificil decât o lipsă completă a unui răspuns: el nu lasă nici măcar sufletul în starea sa anterioară de întrebare incertă, ci își acutizează incertitudinea, nepermițându-i să spună un singur lucru Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI fie un "da" complet, fie un "nu" complet la rezultat Indiferent de rezultatul pe care îl alege o persoană, sentimentul meu vag, dar nu înecat, de dezaprobare morală promite să-l însoțească pe drumul său, iar oamenii sunt salvați de această despărțire sufletească și sentimentul debilitant, ca cine poate, luptă în marea majoritate a cazurilor nu mai pentru corectitudinea morală și conștientizarea deciziei sale, ci pentru povara ei cea mai puțin vitală și lumească; un sentiment de afecțiune, conștiință juridică, temperament, presiunea opiniei publice și , cel mai important, modul personal al sferei spirituale inconștiente - completează restul Moral, acest lucru se exprimă prin faptul că sufletul, imperceptibil, prin distribuirea oportună a luminii și umbrei, își creează oportunitatea de a concentra

atenția asupra părților negative a căii respinse și asupra trăsăturilor pozitive ale rezultatului acceptat; o persoană se convinge și vorbește cu sine, se deplasează din sfera conștiinței cântărind și dezaprobării dureroase a modului său de viață și se adaptează să trăiască de parcă acest reprimat nu ar exista la toate El pare să obțină un avantaj pragmatic din asta; dar în realitate acest avantaj este de o valoare îndoielnică: apelul suprimat al conștiinței poate izbucni brusc și rapid sub forma unui dezgust moral spontan față de sine și acțiunile cuiva și, în cele din urmă, poate slăbi sufletul; sau, în cel mai rău caz, sufletul, odată înecat și distorsionat în sine, și chiar și la o chestiune morală atât de uriașă și acută, vocea conștiinței, s-a înecat pentru că nu a fost capabil să găsească intuitiv un răspuns sau să asculte cu curaj față de ea, sau să-l exprime nedistorsionat în termeni rezonabili, sufletul își pierde încrederea în conștiință, dorința de a-și testa vocea sau chiar capacitatea de a găsi orice acces la ea Desigur, nu numai acest lucru, ci parțial și acest lucru explică oboseala morală și oboseala particulară, care se găsesc uneori la Yu* Biblioteca "Runivers" IV ILYA și b oameni după luptă și ale căror consecințe pătrund apoi în întregul sistem de viață, educație, societate și religie al poporului în război Este permis să ucizi o persoană? Poate o persoană să-și permită, în conștiința sa, să omoare o altă persoană? Aceasta este întrebarea din care pare să izvorască contradicția morală fundamentală a războiului Adevărat, această întrebare este pusă înaintea conștiinței morale nu numai de război, ci și de fiecare pedeapsă cu moartea, orice crimă criminală și politică Cu toate acestea, oamenii sunt implicați în participarea obligatorie la crime organizate în masă doar în epoca războiului, fie că este vorba de un război civil, în izbucnirile sale izolate sau larg răspândite sau de un război internațional Se poate, bineînțeles, să încerce să atenueze această formulare ascuțită a întrebării și să reducă aproape întregul război la împușcarea neintenționată asupra "inamicului invizibil la distanță " Cu toate acestea, strategia modernă recunoaște cu siguranță că victoria constă în înfrângerea forței de muncă a inamicului, iar cea dintre cele patru modalități de a realiza acest lucru - uciderea, rănirea, captivitatea și împrăștierea - prima este cea mai eficientă și mai oportună Un dușman împrăștiat poate să-și vină în fire și să se adune din nou; răniții se pot recupera și se pot întoarce la serviciu; deținutul trebuie păzit, transportat și întreținut; o persoană moartă este în sfârșit îndepărtată din forța de muncă a inamicului și necesită cheltuieli minime pentru înmormântare Dintr-o rană ușoară și o rană gravă adusă unui războinic inamic, o rană gravă într-adevăr; dintr-o rană gravă și moarte, moartea este mai oportună Adevărat, conștiința juridică a noului timp a recunoscut principiul: "nu face mai mult rău inamicului decât cer scopurile războiului, **, dar acest principiu este mult mai valoros din cauza tendinței morale care se ascunde în spatele lui , decât R Srv Vl Solovyov Justificarea binelui M , p Biblioteca "Runivers" RĂZBOIUL DE CONTRADICȚIE MORALĂ DE BAZĂ SOL cu sensul său formal Această tendință propune să ne mulțumim cu o simplă incapacitate, să nu insistăm asupra metodei definitive și profitabile, asupra distrugerii forței de muncă a inamicului; dar scopul direct și imediat al războiului favorizează exterminarea În orice caz, oricine pleacă la război nu are nicio îndoială cu privire la ceea ce îi urmează; Steaua de pe un inamic invizibil are aceeași sarcină ca Steaua pentru a desena în mod clar figurile și sugerează aceeași în împușcătură: armele de foc sunt încărcate, iar armele reci sunt șlefuite pentru forță de muncă și dacă se întâmplă ceva din același,

atunci acest lucru se întâmplă, cu siguranță nu pentru că ratarea este scopul și scopul loviturii În același mod, un om care merge la război ar avea o speranță naivă că el este cel care va avea norocul să nu omoare pe nimeni în luptă; războinicul care speră în acest lucru este rău, pentru că în spatele speranței există întotdeauna dorința ca obiectul speranței să fie realizat, iar această dorință poate, într-un moment critic, să țină mâna ridicată, să împingă trăgătorul sub cot, să țină cuvintele a poruncii pe buzele comandantului si a cauza un prejudiciu ireparabil cauzei comune Inamicul vine la noi nu ca să se predea sau să fugă când soldații noștri se apropie, ci să-i ia dacă nu există rezistență și să-i omoare dacă rezistă Bătălia îl pune constant pe luptător într-o astfel de poziție în care să provoace răni și să provoace moartea fără pricepere și stângacie, sau nedorind să rănească și să omoare, îi trădează cauza, își lasă oamenii fără apărare și îi ajută pe violatorii care merg să-i înrobească și să-i exploateze Nu este nimic mai dificil decât să "demonstrezi" corectitudinea unor axiome aparent de bază, al căror adevăr pare atât de evident și de neîndoielnic, încât se poate pleca de la ele, se poate baza pe ele, Biblioteca "Runivers" (iv ILYIN dar cu greu este posibil să se acorde consideraţii care să le confirme şi să le fundamenteze Printre astfel de axiome morale este inadmisibilitatea ca un om să omoare un om Există ceva ultim și teribil în uciderea unui om; cu toții simțim acest lucru cu intensitate, dar nu putem decât să spunem cu greu ce anume este ceea ce ne îngrozește gândul în el și evocă în noi un sentiment de opresiune atât de apăsătoare Se pare că trei motive principale au o importanță decisivă aici În primul rând, profunzimea și misterul însuși procesului vieții și morții Viața este starea noastră luminoasă, naturală, atât de familiară și atât de imperceptibilă, până când nimic apropiat și acut nu o amenință, atât de simplă încât niciunul dintre noi nici măcar nu ar putea spune în ce constă și ce facem pentru a trăi "cum" reușește să "trăiești" - viața în esența ei, în calitatea ei, nu este descompusă în niciun element constitutiv, dar la început, și la sfârșit și pe tot parcursul ei, rămâne în fața noastră un adevărat mister, care ușor de experimentat, dar greu de studiat, care poate fi descris la nesfârșit, pe care îl putem distruge, dar pe care nu îl putem recrea O nouă viață poate aprinde din noi; și nu mai puțin deținem secretul vieții Putem opri viața empirică a omului; şi totuşi nici noi nu deţinem secretul morţii Experimentăm natura ascunsă a vieții și a morții ca fiind limita reală a voinței noastre, stabilirea neconstrânsă a scopurilor, discreția și dispoziția noastră Cea mai pătrunzătoare descriere analitică a procesului vieții și morții rămâne o reflecție cognitivă și nu ne oferă stăpânirea vieții reale și a morții reale Ceea ce trăiește, trăiește "samoa", iar când tinde spre sfârșit, suntem prea curând convinși de neputința noastră Viața este ceva ce se întâmplă "δι'αοτου", "a se ipso", și înaintea acestui mister Biblioteca "Runivers" POSTURA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOINICILOR de arbitrar interior, o persoană din timpuri imemoriale a experimentat un sentiment de reverență religioasă Acest sentiment de reverență religioasă determină o persoană să se întoarcă în interior către Divin în toate acele momente în care atinge cu adevărat aceste mistere, când experimentează progresul și împlinirea lor Sentimentul egoului poate fi exprimat astfel: "aici nu am putere; aici voința mea este neputincioasă; aici este voința Celui Prea Înalt " O conștiință simplă exprimă cel mai simplu acest sentiment, familiar tuturor, cu cuvintele: "așa este voința lui Dumnezeu" Cu un astfel de sentiment, crima este trăită în mod natural ca o intruziune violentă și arbitrară în sfera competenței

și înțelepciunii divine În problema vieții și morții omului, omul nu are putere; iată această încredere străveche și fundamentală care trăiește în sufletele oamenilor Acest om nu este supus și nu are autoritatea de a decide când cineva ar trebui să-și pună capăt vieții Prin gura stoicilor, viziunea umană asupra lumii a recunoscut că viața este un dar precar al Divinului, adică că cel care a dat viață se poate retrage în orice moment din viață; pe vremuri, conștiința acestei precarități s-a extins într-o oarecare măsură și la părinți, iar aceasta și-a găsit, printre altele, expresie în faptul că în legea antică uciderea copiilor era considerată nu o crimă calificată, ci privilegiată Puterea de a lua viața este acela care are puterea de a o da și nu de a i-o da, a cărui voință intenționată deține secretul vieții și al morții Și când un om ucide un om, atunci apare o întrebare firească în mintea oamenilor: "cine ești, ce îndrăznești?" Tu iei ceea ce nu ai dat; distrugi ceea ce nu ai creat și ceea ce nu poți creați ; întotdeauna, prin însăși esența sa, un act de înviere și de autoexaltare asupra celui care este ucis, căci cel care decide asupra condițiilor vieții altuia își însușește în raport cu el ultima și cea mai mare putere care poate exista in lume: ius vitae ac necis Biblioteca "Runivers" si in si mint poziția de domn și stăpân; nu numai atât, el uzurpează lucrarea lui Dumnezeu și încalcă titlul divin Pentru ca încetarea vieții să fie cu adevărat justificată și motivată, ca o binecuvântare, o conștientizare cu adevărat supraumană a căilor ucișilor, a soartei sale în lume și, în consecință, a destinelor și căilor lumii în ansamblu , este necesar Atitudinea omului atribuie o asemenea viziune numai lui Dumnezeu; cunoștințele oamenilor sunt neputincioși să rezolve și să rezolve aceste întrebări Dar într-un astfel de caz, uciderea unei persoane nu poate fi justificată sau motivată Rămâne un act de arbitrar nejustificat Mai mult decât atât, crima în esența sa, indiferent de experiențele întâmplătoare ale ucigașului, este un act de cea mai mare mândrie: în ea constă nu numai exaltarea de sine mai presus de persoana ucisă, ci și așezarea egală a sinelui față de Divin O persoană își însușește, în raport cu cei uciși, puterea și autoritatea Providenței, acel agent perfect, a cărui voință este liberă de limite și norme Cel care ucide pune deoparte ultima limită, trece peste cea mai groaznică și intră în confederația permisivității Dostoievski a subliniat cu forță izbitoare această legătură substanțială dintre dreptul la ucidere și permisivitatea morală Totuși, totul este permis nu celor care vor să "preia" puterea, care "îndrăznesc" și se încurcă Totul este îngăduit celui care are voință desăvârșită și cunoaștere desăvârșită și care, din această cauză, nu poate să facă rău și să comită crimă; și de aceea, când Dumnezeu cheamă o persoană din viață, el nu ucide, ci pune capăt ei Cel care ucide se încalcă în însuşirea desăvârşirii lui Dumnezeu şi nu înţelege că în încălcarea însăşi îi este ascunsă sentinţa cea mai înaltă; căci voința desăvârșită nu mai cere, nu se rupe și nu se încurcă, ci realizează direct legea naturii sale perfecte De aceea simțim, în relație cu criminalul, acel sentiment empiric adesea nejustificat, vag de groază și curiozitate intensă Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI a realităţii pe care o evocă în noi imaginea îngerului prăpastiei lui Abaddon Al doilea motiv, care ne obosește de orice crimă, este antipatia excepțională și absolută față de acest act Oricare ar fi gradul de spiritualitate al iubirii, indiferent spre ce este îndreptată puterea ei, iubirea unește sufletul iubitor cu obiectul iubit într-un mod creator viu Creativitatea iubirii constă tocmai în această îndepărtare a limitelor

dintre cele două părți, nesupusă înțelegerii abstracte Separarea experiențială vizibilă și izolarea solitară a sufletelor rămân în Forma exterioară și nu dispar Dar relația amoroasă este un mod de viață care depășește de fapt această izolare atomistă Pornind de la o luare în considerare elementară și superficială a existenței altcuiva în Formele decenței și politeței, urcând prin curtoazie și delicatețe la comunicarea iubitoare și iubirea adevărată, omenirea a dezvoltat o întreagă rețea complexă de tehnici și metode de acceptare morală reciprocă și penetrare morală reciprocă Cunoașterea sufletului asupra sufletului rămâne întotdeauna limitată și slabă; dar un sentiment viu, format pe căile unei intuiții educate și dezvoltate obiectiv, poate produce rezultate neașteptate, uluitoare în ceea ce privește puterea de pătrundere adecvată Un suflet iubitor trăiește și comunică prin empatie artistică cu viața reală a oamenilor Această empatie se realizează prin acceptarea maximă a vieții altcuiva prin interesul, imaginația, voința și gândul iubitului; sufletul, acceptând interesul altcuiva și conținutul altcuiva, își concentrează atenția și activitatea pe implementarea, satisfacerea, dezvăluirea și îmbunătățirea a ceea ce a fost acceptat; ea încetează să experimenteze ceea ce este străin ca și cum ar fi al altcuiva, dar îl experimentează ca și cum ar fi al ei Dragostea este un proces de identificare spirituală reală a iubitului cu cel iubit; ca urmare a acesteia, apare identitatea, dar, desigur, nu acea unitate care coincide Biblioteca "Runivers" iv Ilyin conținut semantic identic, care este tratat de manualele de logică, dar acea unitate inseparabilă, acel întreg real, care este compus din diverse și duce la o bogăție creativă vie Când o relație de dragoste este reciprocă și acceptarea este însoțită de dăruire, atunci această identitate a subiecților dezvăluie o oarecare profunzime metafizică în comunicarea umană, a cărei realitate a fost recunoscută și a cărei esență a fost descrisă în mod repetat în istoria filosofiei O astfel de viață face posibil să ne convingem de ceea ce, în esență vorbind, fiecare dintre noi simte constant, deși foarte rar își dă socoteală despre aceasta: în unitatea vie reală a tuturor oamenilor Această unitate constă nu numai în faptul că sufletul fiecăruia dintre noi poartă și concentrează în sine un număr nenumărat de fire care îl leagă în mod viu de alți oameni, sau că sufletul nostru încontinuu, chiar și în singurătate, se cutremură de înțepături a comunicării și le provoacă ea însăși, adesea fără să bănuiască; dar însăși pătrunderea sufletului cu aceste fire i se dezvăluie celui care le cultivă și leagă cu dragoste, ca o legătură continuă, continuă a fiecăruia cu toată lumea, această țesătură socio-spirituală continuă a vieții este cultivată, crescută și îmbunătățită de către iubitorul suflet, în timp ce sufletul neiubitor îl sfâșie, se mototolește și se degradează, suferind el însuși și provocând suferință altora Dragostea le dezvăluie oamenilor nu că toți oamenii trebuie să fie conectați psihic și spiritual într-o continuitate vie și continuă; dar că sunt deja atât de legați, fie că se bucură sau nu, fie că vor sau nu; dezvăluind acest lucru, ea le indică scopul cel mai înalt al vieții lor, în spiritualizarea și stabilirea apartenenței creatoare a sufletelor Sufletul, care trăiește de obicei în senzația acestei adevărate unități vie a sufletelor, se obișnuiește atât de mult, încât fiecare manifestare de discordie și dușmănie, fiecare lipsă de simpatie și unitate de sentiment, de gândire comună și unitate de gândire, bucurie unanimă , apeluri Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI este întristare și durere în ea În același timp, ea știe cu fermitate că fiecare impuls bun, orice efort moral, fiecare faptă bună este o cucerire reală,

adevărată a întregii omeniri; căci chiar și cei care nu știu nimic despre impulsul, efortul și fapta în sine, nu știu ce a fost și nici nu știu deloc ce a fost, vor primi pe nesimțite și vor purta în ei înșiși și vor transmite altora roadele sale și reflexii; iar dacă acest impuls şi această faptă găsesc o întâlnire iubitoare şi o reflecţie iubitoare, atunci puterea lor se va înmulţi înzecit, fiind transmisă din suflet în suflet Dar un astfel de suflet mai știe că fiecare ruptură în țesutul socio-spiritual, fiecare act de respingere, resentimente și violență se înmulțește în sufletele oamenilor după aceeași lege și se transmite la fel de exact de la suflet la suflet, mai ales dacă puterea iubirii nu are timp să o stingă în timp focul ei distructiv și să vindece rupturile care au avut loc Un astfel de suflet trăiește în această viziune și în această lucrare pentru că experimentează în mod constant și cu adevărat că rasa umană este una mental și spiritual; unit spiritual, pentru că trăiește într-o interacțiune reală continuă; unul spiritual - pentru că ea urcă în mod creativ la un singur adevăr, o bunătate și o singură frumusețe Filosofia a încercat nu o dată să dea o expresie rezonabilă acestei atitudini, vag și adesea deformat în diverse mișcări religioase, și este suficient să subliniem acest lucru aici pentru a înlătura de la noi înșine posibilul reproș al unei invenții arbitrare Acest sistem moral-spiritual și ordinea este cel mai mult încălcat și distrus de omucidere Crima nu este doar respingerea recunoașterii iubitoare a acestei legături dintre om și om, ci abolirea decisivă a însăși posibilității de a restabili și menține această legătură în viitor Cel care ucide se pune în relație cu cel ucis în raport cu o despărțire morală completă, o asemenea separare, care în general sub nicio formă nu poate avea loc între oameni; pentru că chiar și Biblioteca "Runivers" si in și l și n SOS ura adusă într-o asemenea măsură încât ochii unei persoane devin înnegri la vederea unui inamic, iar lumina albă i se pare dezgustătoare doar pentru că el există - chiar și o astfel de ură este doar expresia unei uriașe conexiuni tragice care l-a lipit pe urătorul cu el dușman: adevărat, această legătură s-a degenerat și s-a degradat, dar intensitatea ei a devenit mai puternică și ascunde adesea în spatele ei posibilitatea atașamentului pasional Ucigașul este orb față de această legătură care îl leagă de victima sa: se simte detașat și sentimentul acestei detașări îi este necesar pentru a depăși toate constrângerile interne și interdicțiile morale Prezența unei relații iubitoare, empatice din punct de vedere artistic face crima imposibilă x) Crima presupune ruptură și amărăciune Presupune conștiința sau sentimentul unei imposibilități finale de a se îndoi, calma sau corecta; și, pe de altă parte, excluderea completă a concesiunilor auto-implicate și voluntare Presupune, deci, asa ceva, a carui existenta nu poate fi dovedita prin nimic; căci unde şi în ce este limita convingerii şi bunei voinţe? Cel care ucide nu-și poate aminti asta; căci dacă își amintește, nu va ucide Trebuie să fie ferm convins, sau să se asigure, că îi mai rămâne un singur remediu: puterea și teama de putere Și nici măcar puterea, pentru că până și cel slab poate ucide dacă este viclean sau dibăcie; nu forță, ci violență deschisă sau ascunsă În acea atmosferă spirituală, al cărei rod copt este crima, amorositatea decade și este reprimată în aproape toate elementele ei constitutive: sentimentul de identitate vie cedează loc sentimentului de opoziție completă; în loc de unanimitate, domnesc nemilosirea și un sentiment de incompatibilitate; în loc să cedeze generozitate, apare un animus sibi habendi inflexibil; violența se ridică deasupra convingerii; ') O excepţie aparent sunt acele cazuri în care crimele sunt o formă ascunsă

de sinucidere Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI frica și suspiciunea înlătură încrederea; respectul și bunăvoința se stinge; o persoană vede într-o persoană o malignitate care trebuie eradicată și își permite totul Acesta este psihicul vag și departe de a fi întotdeauna pe deplin reprezentat și dezvoltat al celui care atacă pentru a ucide Tocmai principalele sale caracteristici indicate pregătesc ucigașul pentru o criză profundă și dureroasă Această criză este cauzată, în primul rând, de faptul că nicio condiție, fie subiectivă sau obiectivă, nu poate face crima justificată din punct de vedere moral, sau chiar să dovedească că a fost singurul și, prin urmare, inevitabil mijloc Adevărat, poziția celui care a ucis într-o stare de apărare necesară este aparent mai puțin gravă din punct de vedere moral Cu toate acestea, poate apărea și întrebarea în fața lui: scopul pentru care a apelat la acest mijloc "inevitabil" era atât de valoros și mijloacele în sine erau atât de "inevitabile"? În toate cazurile, crima poate și trebuie testată ca un fel de testimonium paupertatis moral, pe care ucigașul și-a dat-o singur Căci nici cel mai rafinat cazuism nu va putea demonstra că "nu a existat altă cale" Multe scuze și scuze pot fi inventate aici pentru a calma sufletul tulburat și a reduce la tăcere conștiința care cheamă Dar, dacă asculți chemarea ei maximă, ca întotdeauna, și o formulezi cu precizie, atunci se va pune întrebarea: ai făcut totul în viața ta pentru ca crima să nu devină pentru tine "singurul" și "inevitabil" mijloc? Ți-ai pus toată puterea să te asiguri că nu există oameni pe lume capabili de o cădere atât de profundă din frăția umană vie? În acest atac asupra voastră, nu v-a revenit acea masă de jigniri, asupriri și umilințe pe care le-ați împrăștiat imperceptibil prin sufletele altora, care acum s-a adunat într-una? Pune astfel de întrebări Biblioteca "Runivers" iv Ilyin conștiința criminalului în stare de apărare necesară Ce va experimenta cel care a ucis atacând? Dar criza trăită de ucigaș se dovedește a fi și mai profundă pentru că însuși actul crimei stabilește între el și cel care a murit în mâinile sale o legătură spirituală și morală deosebită, dureroasă în intensitatea sa și în absența unei perspective creatoare Și aceasta exprimă cu deplină evidență imposibilitatea omului de a distruge țesătura spirituală a unității umane Sentimentul acestei legături, care leagă criminalul de ucis, poate ajunge la conștiință foarte repede, de îndată ce valul reacționat de amărăciune invadatoare se potolește Momentul crimei, se dovedește atunci, a devenit fatal nu numai pentru victimă, ci și pentru cel care a ucis; acest moment, în care a simțit că a rupt brusc firul legăturii umane universale și al unității morale, că s-a ridicat și a pus mâna pe drepturile divine asupra celor uciși, că și-a permis totul și ducând această permisivitate într-o astfel de direcție, momentul în care și-a făcut fapta ireparabilă și în duritatea sufletului său și-a luat asupra sa rolul destinului în viața celui ucis - acest moment, prin însăși ascuțimea și imensitatea sa, lanțuri sufletul lui insusi si sufletului tacut al defunctului care nu se mai manifesta În general, este obișnuit ca o persoană să-și retrăiască acțiunile de mai multe ori; această lucrare a imaginației poate, după cum a arătat psihanaliza, să aibă o mare semnificație cathartică, dar dacă este neîndemânatică și neputincioasă, ea poate la fel de mult să blocheze libertatea vieții, să facă sufletul sclav al trecutului său și, în cazuri acute duce-l la o boală totală Crima este pentru ucigaș o adevărată rană spirituală, înlănțuindu-l cu o legătură intimă, unică, cu cel ucis; imaginația lui, ca urmărită de Furii, este necontenit trasă înapoi, predându-se deodată două sete opuse: să supraviețuiască crimei, de parcă nu ar fi avut loc,

și el însuși, ca și cum nu ar fi avut loc Biblioteca "Runivers" RĂZBOIUL DE CONTRADICȚIE MORALĂ DE BAZĂ cel care a ucis și, în același timp, a repetat momentul crimei cu ebrietatea lui de atacul în curs, a descarcat amărăciune și a exercitat permisivitatea Sufletul este copleșit de un amestec dureros de milă și amărăciune și niciunul dintre aceste sentimente opuse nu poate găsi un rezultat creativ, deoarece persoana asupra căreia se concentrează acum aceste dispoziții și asupra căreia a căzut cândva amărăciunea nu este printre cei vii Crima este un adevărat act de autodistrugere vitală și spirituală, săvârșit asupra propriei persoane: "M-am sinucis pe mine, nu pe bătrâna! Aici, dintr-o dată, s-a plesnit pentru totdeauna! Și diavolul a ucis-o pe acea bătrână, nu pe mine ", exclamă Raskolnikov Destinele celui care a ucis și ale celui ucis se intersectează și diverg, rupte Momentul crimei desparte viața ucigașului, o luminează din nou și îi pune o problemă insolubilă Acesta este cel de-al treilea motiv cel mai strâns legat, înspăimântând și oprimându-ne conștiința la fiecare crimă: aceasta este ireparabilitatea completă și necondiționată a ceea ce trebuie să se întâmple și apoi se întâmplă Adevărat, absolut vorbind, tot ce se întâmplă în timp este iremediabil: trecutul absoarbe indiferent tot ce se întâmplă și nu stă în puterea noastră să facem ceva ce a avut loc-n-a fost Din acest punct de vedere, fiecare insultă, fiecare neadevăr, fiecare injecție este ireparabilă Dar într-o altă privință, într-o altă ordine, în ordinea iubirii, toate acestea sunt reparabile, pentru că pot fi netezite, vindecate și răscumpărate Resentimentul nu este încă o nenorocire și nu o tragedie, atâta timp cât trăiește cel jignit; până atunci există încă un rezultat creativ; perspectiva vieții este încă deschisă, voința rea nu a strâns încă bucla moartă Creativitatea misterioasă, irepetabilă a lumii individuale nu sa încheiat încă; încă nu s-a pierdut ocazia de a corecta acele răni și de a înlătura acele obstacole vitale pe care infractorul le-a introdus și le-a ridicat pe calea ascensiunii acestei lumi către bunătate și spirit Crima, dimpotrivă, prin însăși esența ei Biblioteca "Runivers" iv și l și n are caracter de irevocabil; separarea spirituală și răscoala spirituală primesc în ea o expresie finală, ireparabilă, sub forma distrugerii trupești Cel care ucide își pregătește momentele celei mai dificile, mai copleșitoare neputințe: neputința spirituală în fața impermanenței materiale, pe care el însuși a chemat-o la existență În general, este groaznic să nu mori, ci să mori; nu moartea este teribilă, ci ireparabilitatea; această conștiință este teribilă că "niciodată mai mult" Și înaintea acestui "niciodată" se pune cel care ucide pe sine și pe cel ucis și, mai mult, în "momentul cel mai dureros pentru amândoi - în momentul în care se simte smuls din unitatea vie, reală, a întregului om A îndura dezgustul și ura este în general dureros; să văd că altul se umilește până la ură față de mine și să simt că mă trăiește ca un nimic umilit și dezgustător în imaginația lui, este o mare povară Dar să mă simt față în față cu o persoană sau oameni care s-au întărit într-o asemenea măsură încât să văd în uciderea mea și a prietenilor mei scopul principal al activității lor intense conștiente și aproape cea mai mare ispravă din viața lor; a-l vedea cu ochii, a simți măcar pentru o clipă toată puterea concentrată a acestei amărăciuni blestemate și, în acel moment, a muri, în conștiința respingerii și a vărsăturilor cuiva, este cu adevărat cel mai mare chin spiritual posibil pe pământ Aici suprimă spiritual acea forță de amărăciune care se poate acumula și aprinde în inimile oamenilor și care nu poate fi exprimată în nimic atât de clar ca în condamnările la moarte: izolarea întărește sentimentul de respingere, iar termenii procedurali și

formali transformă moartea într-o moarte lentă Această ireparabilitate, obiectiv vorbind, se exprimă în faptul că persoana ucisă ia cu sine o lume complexă și unic unică, ascensiune progresivă și Biblioteca "Runivers" RĂZBOIUL DE CONTRADICȚIE MORALĂ DE BAZĂ a cărui spiritualizare este întreruptă cu forţa de actul de crimă Încetarea acestui curent vital introduce imediat o întreagă devastare în cercul social care îl înconjoară Oricine l-a cunoscut pe defunct simte cum se lichidează în propriul său suflet un întreg sector de interacțiuni, sentimente și relații vii; cum se stinge partea vie a personalității sale; cum se formează golul și strălucirea în viziunea lui asupra lumii La asta a vrut să spună Schleiermacher când a spus că plecarea prietenilor din viață nu este moartea lor, ci moartea prietenului rămas Și pe aceste căi, în primul rând, deși nu numai pe ele, crima rănește și implică o largă periferie socială în activitatea sa Toți cei care au atins salvarea printr-o cunoștință cu unul din părți sau din zicală, se dovedește a fi un participant la post factum-ul său, experimentând, adesea neînchipuit pentru el însuși, imaginația sau chiar un om bun, intrând prin identitatea artistică a criminalului, apoi ucigașul , încercând să japoneze", i e trăiește cu adevărat, ca și al tău, ceea ce s-a întâmplat acolo Există, în vremuri obișnuite, amatori speciali care participă la procesele de crimă, cărora le place drama dezlănțuitoare și groază cinematografică Epoca războiului ne face, poate, pe toți să trăim în imaginația unei lupte, a unui atac de cavalerie și a unei bătălii la baionetă; ne face pe toți, atât luptând, cât și nu, complici și complici la crime organizate și planificate Și nu există motive morale pentru ca noi să închidem ochii la asta · Nimeni nu-i va lua în cap să afirme că fiecare crimă care are loc pe câmpul de luptă este însoțită în sufletul ucigașului de experiența tuturor motivelor indicate și a nuanțelor lor Însăși forma de război și declarațiile sale înmoaie un lucru, luminează pe altul, eliberează aparent sufletul de un al treilea În primul rând, însăși decizia de a ucide Questions of Philosophy, Vol Biblioteca "Runivers" iv Ilyin nu cade cu toată povara ei asupra sufletului celui care ucide Participarea la război este pentru fiecare participant un act de supunere faţă de o ordine exterioară, care vine de la organele statului, acţionând în baza puterilor legale; pentru marea majoritate, însăși obligația de a participa, precum și forma participării, precum și momentul acțiunii cu armă sunt determinate prin comandă legală Toți cei care recunosc și experimentează semnificația morală a conviețuirii de stat și a respectării legii primesc în aceasta o anumită contrabalansare în raport cu "interdicția" categorică venită din conștiință Totuși, această contrabalansare, care pare să faciliteze momentul alegerii și al deciziei, de fapt nu face decât să-l complice și să complice O "negație" morală profundă, acceptată de voință și dezvăluită de rațiune, se ciocnește de recunoașterea acelei semnificații morale, care nu poate fi negată unui simț dezvoltat al dreptății și al dreptului-supunere voluntară, și aici că primul și, în esență, cea mai superficială contradicție morală care apare în sufletul unei persoane în timpul oricărui război și pe care fiecare dintre noi trebuie să o îndure și să o decidă individual Dacă va exista un război nu depinde de decizia individuală a războinicului, ci dacă va ucide în acest razboi este o chestiune a constiintei sale si a deciziei sale independente, singuratice psihologie sociala, trebuie spus ca acel razboi in care majoritatea sufletelor decisive individual nu au impulsuri profunde si semnificative spiritual care sa trezeasca in suflet hotararea de a nu a evita crima și a nu opri înaintea ei, este un război sortit eșecului în

avans, · Mai departe; acea separare anti-iubire de bază care stă la baza oricărei crime nu cade cu toată greutatea asupra sufletului individual în război El este deja uşurat numai de faptul că acumularea de energie ostilă este realizată de întregul colectiv social; această acumulare începe cu mult înainte de război; aceasta merge Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI în creștere imperceptibil; se hrănește din însăși rădăcinile sistemului economic, național și politic, mai mult, din straturile cele mai profunde ale structurii mentale generale a omului și ale organizării sale biologice; în cele din urmă, se descarcă simultan, pentru toată lumea în mod egal, aruncând oamenii împotriva oamenilor și punând conștiința personală înaintea Faptului împlinit de război declarat Cu toții trăim, de multe ori fără să observăm noi înșine, printr-o uriașă forță de inerție, acceptând întregul mod de viață de bază, care a găsit consolidare internă și juridică și sprijin puternic, irezistibil, desigur, pentru forțele individuale, disparate Și astfel fiecare dintre noi, participând toată viața la o acumulare colosală de energie ostilă, toată viața fără a eșua relații sociale, bazate tocmai pe generozitate, nici pe încredere și iubire, fiecare dintre noi în momentul declarării războiului crede că el este "nevinovat" în nenorocirea care s-a întâmplat şi că cauzele necazului stau în greşelile cuiva, în încăpăţânarea şi prădarea altcuiva Diferenţierea socială ne introduce aici într-o amăgire crudă: un organism de stat care ţine cont de conflict, afirmând imposibilitatea unor negocieri de pace ulterioare și organizarea implementării militare a conflictului, este în ochii noștri vinovatul și aproape creatorul coliziunii Fără îndoială, în luptă, o sclipire de ură și amărăciune determinată individual apare adesea doar în ultimul moment al luptei corp la corp; dar o stare de spirit ostilă trebuie inevitabil alimentată de întregul corp imens al armatei Tensiunea ostilă solidară generală îndepărtează din sufletul personal povara urii nutrite individual și dirijate individual, iar aceasta explică într-o anumită măsură înmuierea rapidă pe care soldații atacatori o manifestă uneori în raport cu nerezistența, " Biblioteca "Runivers" iv Ilyin predarea individuală în fața inamicului Totuși, se mai întâmplă ca, spargând în șanțul inamicului, soldații să înjunghie pe toată lumea fără discernământ Și, dacă ne amintim de chemarea împăratului german adresată detașamentelor care merg în China: "nu ai milă", și dacă ne gândim la acele relatări false care sunt răspândite în armata germană cu privire la întrebarea cum tratează rușii prizonierii de război etc "atunci va fi necesar să admitem că nivelul urii colective poate fi adus la un nivel foarte înalt în sufletele individuale Însuși sistemul lumii armate mărturisește ce rezerve colosale de dușmănie și frică se acumulează în oameni și națiuni; este suficient să ne gândim la câtă hotărâre de a ucide este ascunsă în fiecare schij și grenadă fabricate în timp de pace; câtă putere și energie se bazează fiecare națiune pentru a informa milioane de oameni despre capacitatea de a controla rapid instrumentele morții; cu ce satisfacție aflăm despre fiecare cea mai mică victorie câștigată de trupele noastre, "distragând" parcă la asta de la gândul la numărul de dușmani uciși; este de ajuns să fim atenți la acel ton de ură, uneori de-a dreptul însetat de sânge, în care se desfășoară toată presa ignobilă a țărilor beligerante și recunoaștem că orice război, fără excepție, este o faptă vinovată din punct de vedere moral Această vinovăție a războiului este adesea resimțită de înșiși combatanții, mai ales de cei care au fost nevoiți să îndure bătălia de la mică distanță; de aceea evită adesea întrebările curioase, nedelicate Ar fi zadarnic

să încercăm să slăbim vinovăția trăită de fiecare dintre noi în timpul războiului, făcând referire la faptul că însuși combatantul se duce la moarte, sau indicând că războiul se poartă la vedere Pericolul personal la care este expus ucigașul nu îl diminuează deloc vinovăția, deși abnegarea și curajul lui pot străluci adevărat din cauza acestei vinovății realizare morală Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI SI casatorit Faptul că războiul este purtat în aer liber nu schimbă nici problema; în timpul unui duel, ambele părți sunt în pericol deschis, și totuși o crimă care are loc într-un duel rămâne o crimă Nimeni nu se va gândi să echivaleze uciderea în luptă cu un atac insidios de după colț, comis de un criminal în scop personal A ucide în luptă nu este nici josnic, nici laș, nici egoist personal; deși adesea nu este scutită de înșelăciune și cruzime Mai mult decât atât, luptătorul arată aproape întotdeauna cel mai înalt sacrificiu de sine în viață; dar acest lucru nu schimbă esența întrebării pe care o luăm în considerare: doctrina rațională moartă a faptelor de supradatorie este prea naivă în abordarea sa formală cantitativă a binelui și a răului pentru ca simțul modern rafinat al responsabilității să fie de acord să o accepte și să o aplice la viața personală Războiul, ca și crima organizată, rămâne vina noastră comună, care îi împovărează pe drept chiar și pe cei care ei înșiși nu iau parte la lupte: căci înțelegem prea bine că nu ucidem acum doar pentru că alții ucid pentru noi În fine, nu poate ajuta nici indicația că războiul a fost început nu de noi, ci de inamic, că suntem într-o stare de "apărare necesară" Un semn de apărare necesară, pe bună dreptate considerată de lege, liniștește doar acel suflet care este obișnuit să nu se tulbure cu adevărata voce a conștiinței: apărătorul să nu pună la cale crima și să nu-l dorească; cu toate acestea, a făcut-o și pentru un simț dezvoltat al responsabilității, acest lucru este suficient În plus, pe lângă aceasta, principiul apărării necesare, aplicat războiului de dragul justificării sale morale, oferă o înțelegere foarte superficială, externă, a acestui proces colectiv elementar: războiul, așa cum tocmai s-a subliniat, nu este un accident sau arbitrar fenomen creat; dimpotrivă, este rodul copt și inevitabil al întregului nostru mod de viață În cele din urmă, toate acestea ar- Biblioteca "Runivers" iv Ilyin Argumentul este o încercare de a ascunde problema comportamentului personal și a vinovăției personale în spatele umerilor colectivului, pentru a rezolva problema bunătății morale a crimei - un indiciu că întregul popor este forțat să se apere de atac Dar tocmai aici se dezvăluie eroarea principală, care constă în principiu: scopul justifică mijloacele Această greșeală constă în faptul că nu există nicio diferență între întrebarea bunătății morale a unui act și problema oportunității sale practice ca mijloc care duce la realizarea vizibilă a unui scop bun Bunătatea morală a unui act este de fapt luată în considerare și enunțată independent de adecvarea sa practică, importanța sau "inevitabilitatea"* Această întrebare este rezolvată într-o considerație teoretică independentă specială, care are două etape: predominant intuitivă și predominant reflexivă În considerație intuitivă, cineva experimentează, dezvăluie și înțelege, în sine fără cuvinte și adesea doar vag impulsiv, o indicație a acelei dorințe primordiale și inițiale de bine, care se numește de obicei conștiință, această indicație este întotdeauna în esență maximă și dezvăluirea ei descrie sau formulează un ideal ideal mod de acțiune, sau un mod de a simți, sau un fel de relație A doua etapă constă într-o comparație comparativă a actului evaluat cu acel curs ideal de acțiune, care este Formulat ca urmare a primei considerații; coincidenţa

trăsăturilor unuia şi celuilalt dă aprobarea morală a actului, necoincidenţa dă dezaprobarea morală a acesteia Așa este, aparent, schema simplă și elementară a acelui studiu teoretic, care, în implementarea sa, cu o formulare corectă și profundă a problemei, duce adesea la cele mai grave complicații și dificultăți; Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI circumstanțe, nicio complicație practică și lipsa de speranță pot schimba ceva în această evaluare Prin urmare, întrebarea rezultatului practic este o întrebare independentă, supusă unei considerații speciale, iar confuzia acestor două întrebări duce adesea la cea mai periculoasă ipocrizie Deosebirea dintre aceste întrebări este deja clară din posibilitatea, prea des realizată de oameni, în care o persoană, conștientă clar sau vag de calitatea proastă a unui anumit mod de acțiune, totuși să o aleagă tocmai pe aceasta, din motive de oportunitate care au nimic de-a face cu morala Și când o persoană, acționând în acest fel, își lasă încă în minte certitudinea că a ales cel mai "cel mai bun" rezultat, atunci devine cu ușurință o victimă a quaternio terminorum malign: pentru că nu orice "cel mai bun" rezultat din punct de vedere al oportunității este "cel mai bun" în sensul de bunătate morală "Expediența" sau chiar "inevitabilitatea" vitală a unui act este neputincioasă să schimbe ceva în calitatea sa morală proastă; deoarece întrebarea despre valoarea morală a scopului și întrebarea despre valoarea morală a mijloacelor sunt două întrebări complet independente O faptă bună din punct de vedere moral poate fi folosită post factum într-un scop nedemn din punct de vedere moral și invers: o faptă nedemnă din punct de vedere moral poate servi unei cauze cu adevărat valoroase Fără îndoială, o persoană care urmărește cu sinceritate un scop nobil și se îndreaptă spre mijloace condamnabile din punct de vedere moral este mai puțin condamnabilă decât una care atinge un scop rău prin fapte rele Totuși, etica investighează esența binelui, adică stare morală perfectă a sufletului și nu judecă oamenii vii și cei morți; această judecată presupune "descoperirea" tuturor faptelor și gândurilor; o astfel de cunoaștere unul despre celălalt nu este dat oamenilor, iar absența ei transformă prea ușor judecata morală în bârfă inutilă Biblioteca "Runivers" IV ILYIN 'b mvѣka nu este același lucru cu condamnarea sau aprobarea unui act, iar această diferență fundamentală între subiect și actul de a judeca este prea ușor uitată și ascunsă în discuțiile de zi cu zi, non-filosofice, despre problemele morale Te poți înclina în fața unui om și a spiritului său puternic și viu și, în același timp, poți recunoaște compoziția vinovăției în fapta lui') Este remarcabil faptul că toată această întrebare a justificării mijloacelor rele printr-un scop bun a luat contur în limitele eticii, care își pierduse sensul autonom Această formulare a întrebării a crescut nu în considerarea esenței binelui și a răului, ci într-o discuție religioasă despre iertarea și inescuzabilitatea păcatelor, permisiunea și inadmisibilitatea anumitor fapte Scuzați (excusare) și recunoașteți ca permise (cui licitus est finis, etiam licent media) din punctul de vedere al uneia sau aceleia dogme religioase, este posibilă și evident fapte rele, așa cum au făcut iezuiții Și totuși, "calitatea unui act" nu este "determinată de scopul său final" - Nimeni nu ar trebui să închidă ochii la natura morală a războiului Chinurile și crimele pe care oamenii le provoacă unii altora în luptă nu vor deveni nici bune, nici drepte, nici fapte sfinte, indiferent de scopurile lor) Sarcina filosofiei este, în primul rând, de a scoate considerația morală din acea atmosferă vagă și imediată, lumească, în care ambiguitatea dă naștere la o decizie neobiectivă și incorectă; deoarece viața intuitiv-

obiectivă și existența lumească sunt prea adesea ostile una față de cealaltă Cea mai mare greșeală a lui Vl Solovyov este că a încercat să ia în considerare această problemă tocmai sub forma unei conversații de zi cu zi În "Trei conversații" ale sale, o formulare strictă a problemei este absentă din cauza inutilității lumești; analiza filozofică este înlocuită (spre deosebire de dialogurile lui Platon) printr-o expansiune dialogică în tipuri filistene; starea de spirit trece pentru o ceartă; satisfacția personală primită de cineva din actul cuiva este luată ca o dovadă morală de probă;întoarcerea pricepută a disputei și lipsa de inventivitate a adversarului conduc la soluționarea problemei Căutările morale profunde și substanțiale ale lui L N Tolstoi sunt transmise fără înțelegere sub formă de o caricatură nedreaptă Forma acestei lucrări este strâns legată de conținutul ei și toate împreună doar a aglomerat calea cercetării filozofice alimente Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI servite Dar de fiecare dată când, ca persoană, având posibilitatea să aleagă și să decidă, săvârșește o faptă rea din punct de vedere moral, el poartă vina; prin urmare, războiul este marea noastră vină comună, nicio considerație cazuistică sau probabilistică nu ar trebui să ne ascundă această concluzie Dar ce-i mai rămâne de făcut cine recunoaște asta? Nu participa la război Aparent, nerezistența față de atacator este singurul rezultat rămas? Doctrina nerezistenței la atacator, ca unul dintre mijloacele morale reale de combatere a dorinței malefice și prădătoare a atacatorului, a fost pe bună dreptate subestimată în momentul în care a fost prezentată de Lev Nikolaevici Tolstoi Se credea că este suficient să se sublinieze o posibilă excepție de la regula generală și nu va rămâne nimic din idee Între timp, acest lucru este departe de a fi cazul De fiecare dată când o persoană în lupta vieții trece la violență, trebuie să fie conștientă că se abate de la ordinea relației amoroase și se trădează moral testimonium paupertatis; trebuie să realizeze și să admită că recurge la un mijloc nejustificat din punct de vedere moral, că plasează relațiile umane pe temeiul fricii și înșelăciunii, că rupe de sistemul bazat pe respect, dovezi libere, încredere și generozitate, că el se angajează pe acea cale, firească a cărei limită este crima Fiecare dintre noi simte că "violența" și "violența" sunt termeni care ascund condamnarea morală; că recurgerea la violență trebuie să aibă de fiecare dată niște temeiuri "excepționale", că un sistem bazat pe violență este ceva odios din punct de vedere moral și insuportabil spiritual Totuși, principiul propus de L N Tolstoi este mai profund și mai larg decât pare la prima vedere El stabilește generozitatea maximă în a dărui ceea ce altul dorește să posede; o stabilește ca principală linie de comportament moral corectă sau, în mod abstract, Biblioteca "Runivers" iv Ilyin minciuna ca o normă Dar tocmai cu această înțelegere profundă își descoperă limita naturală La ce, deci, se poate extinde această generozitate? Evident, pentru acele bunuri finale și temporale - lucruri și conforturi ale vieții - pe care le dețin Cu toate acestea, alături de astfel de bunuri finite și temporale, există bunuri care formează ceea ce ar trebui să se numească bogăție spirituală, această bogăție spirituală care aparține anumitor oameni și popoare, dar care este o bogăție spirituală umană cu adevărat universală, nu poate deveni subiectul dăruirii generoase pentru că ceea ce a da înseamnă aici să trădezi și să renunți Cum este posibil, de exemplu, să nu mă împotrivesc unui om care mă obligă să comit o faptă slabă? Până la urmă, aceasta ar însemna renunțarea la demnitatea umană; iar într-o asemenea stare trebuie să se schimbe orice generozitate Sau

cum este posibil să nu ne împotrivim unui popor care s-a născut pentru a ne lipsi de o viață liberă, originară și a ne supune cu forța unor Forme și porunci străine de noi? La urma urmei, aceasta ar însemna să renunțăm la ceea ce numai de dragul căruia merită în general să trăiești în lume, să renunți la slujirea în sine a spiritului Aceasta nu ar mai fi generozitate, ci sinucidere spirituală În general, se poate fi generos doar în a dărui ceea ce aparține celui mai generos Cei puternici nu pot fi lăsați să-i asuprească pe cei slabi; nu se poate fi generos în a oferi binele altcuiva sau viața altcuiva; nu te poți lăsa înrobit; nu poți lăsa poporul tău și arta ta să fie distruse; nu poți renunța la convingerile și convingerile tale Și dacă pericolul ar amenința toate aceste binecuvântări spirituale, sau măcar una dintre ele, atunci problema nerezistenței la atacator ar cădea de la sine În povestea lui L N Tolstoi "Despre Ivan cel Nebun", războiul țarului gândacilor cu poporul Ivanov se termină repede, deoarece proștii nu se apără, ci își dau de bunăvoie bunurile soldaților care violează; soldații devin "plictisiți" și "răi ", iar armata se împrăștie Citind asta Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI un basm, ești de acord involuntar că proștii regatului Ivanov nu meritau să lupți Dar dacă există un astfel de atu spiritual în viața oamenilor pe care ei îl iubesc mai mult decât pe ei înșiși și care merită apărat cel puțin cu prețul chinului și al morții, și dacă acest bun este în pericol de atacul violatorilor, atunci cum să nu răspundeți-le cu bunăvoință și disponibilitate de a apela la protecție împotriva atacului x)? Există astfel de situații în viața unei persoane când întreaga sa viață vinovată trecută îl duce la nevoia de a-și asuma în mod deschis și conștient o nouă vinovăție Și dacă o persoană se dovedește a fi incapabilă de acest lucru, atunci viața sa morală și spirituală suferă cel mai mare colaps Această necesitate nu este în astfel de cazuri necesitatea interesului său personal (de exemplu: prin intermediul unui nou fals pentru a ascunde o serie întreagă de falsuri și abuzuri anterioare) Nici această necesitate nu este o "obligație morală"; a ucide o persoană poate fi o chestiune de obligație legală, dar nu o chestiune de îndatorire morală Necesitatea de a ucide este revelată în ordinea cauzelor și efectelor empirice sau, practic vorbind, în ordinea scopurilor și mijloacelor vieții Activitatea neputincioasă oarbă, lacomă a oamenilor îi pune în astfel de condiții reale în care nu există un rezultat moral corect pentru ei, deoarece fiecare acțiune posibilă va include în mod inevitabil acțiuni contrare vocii conștiinței în toate împrejurările şi în toate condiţiile îşi păstrează sensul chemării statornice la binele maxim şi la o voinţă perfectă i) Am încercat să clarific semnificația morală a unei astfel de apărări spirituale într-o prelegere publică despre "Sensul spiritual al războiului", al cărei text ar trebui să apară tipărit în cel mai scurt timp posibil Biblioteca "Runivers" secolul al II-lea ILYIN daimonia în experienţa lumească a sofistului Conștiința ne cheamă fără îndoială să-i apărăm pe cei slabi de cei puternici; să apere o viață liberă și demnă; pentru a proteja moștenirea spirituală; pentru abnegație și dăruire Nevoia de a ucide se ridică în fața noastră în ordinea neputinței noastre empirice și a rezultatelor dureroase acumulate din întreaga noastră viață trecută, infidelă din punct de vedere moral Acest remediu nu poate fi aprobat de conștiință și trebuie acceptat de noi ca noua noastră vină, cu tot curajul și cu toată veselia unui spirit conștient viu Voința inflexibilă de a proteja și susține este hrănită de conștiința unui scop moral drept; dar hotărârea de a ucide este acceptată de conștiință și voință cu un sentiment de

vinovăție, ca un mijloc nedrept și dureros din punct de vedere spiritual, este acceptată cu decizia: să-ți conduci viața mai târziu de pe căile acestei deznădejdi oarbe Aceasta se întâmplă în acele cazuri când neglijarea prelungită a intereselor vieții spirituale, a conținutului cerințelor morale sau a soartei bogăției spirituale pune în pericol însăși esența sau însăși posibilitatea unei vieți demne, creatoare Într-o astfel de situație, o persoană trebuie, de exemplu, să dezvăluie minciunile interioare care s-au acumulat în viață, chiar dacă celălalt a trebuit să îndure în urma acesteia o criză spirituală severă care îl amenință cu moartea; în această poziție, o persoană, acceptând deschis și conștient o nouă vinovăție, merge la război, salvând și apărând moștenirea spirituală a poporului său În această acceptare a consecințelor faptei vinovate ale cuiva, chiar dacă, ca și în acest caz, acestea au avut Forma unei noi, mai grave vinovății, există o trăsătură a adevăratului eroism care atinge sufletul și nu permite să rostească un cuvânt de condamnare Mai mult decât atât, tocmai în război această hotărâre de a-și asuma o nouă vinovăție se revarsă inevitabil în Forma unei tensiuni dezinteresate și dezinteresate, spiritual creatoare, a cărei înălțime și puritate uneori nu au Biblioteca "Runivers" CONTRADICȚIA MORALĂ DE BAZĂ A RĂZBOIULUI egal cu sine Contradicția morală nu este rezolvată sau eliminată în acest exod eroic, ci este acceptată și trăită în toată semnificația și în toată profunzimea ei Aceasta nu înseamnă că o astfel de cale duce la activități care sunt în întregime condamnabile din punct de vedere moral; participarea la război face sufletul să accepte și să experimenteze cea mai înaltă tragedie morală: să-și realizeze propria, poate singura și cea mai bună, ascensiune spirituală sub forma participării la uciderea organizată a oamenilor Cauza oamenilor în război este alcătuită din cele mai bune și cele mai rele, dintre cele mai înalte și cele mai de jos, iar aceasta este tragedia războiului; este rodul copt al inconsecvenței sale morale De aceea trăim războiul ca pe un întuneric nefericit în care se aprind fascicule orbitoare de lumină Și pentru ca sfârșitul războiului să fie ca o lumină care s-a aprins peste întuneric, dar nu ca întunericul care a înghițit lumina, este necesară acea ascensiune adevărată, spirituală, creatoare în timpul războiului, în care o persoană nu-și închide ochii la vinovăția deciziei și faptei sale, dar vede totul așa cum este și acceptă cu curaj o faptă vinovată Culpabilitatea unei fapte nu dispare, ci rămâne; eroul alege în mod deschis o cale nedreaptă, căci calea dreaptă nu-i stă la dispoziție El urmărește vocea conștiinței, chemându-l la ocrotirea spiritului, dar mijloacele către care se îndreaptă îi cad asupra sufletului ca vină și o povară Doar adevărata fervoare spirituală poate da suficientă putere pentru ca o persoană să nu leșine sub această asuprire Acceptându-și vinovăția, știind-o și nedegradând-o, sufletul eroic se îndreaptă spre soarta lui, neascunzându-se în spatele referințelor la acea voce maximă a bunătății, căreia i-a acordat până acum atât de puțină atenție O persoană care a fost capabilă să păcătuiască toată viața în propriile sale interese și să caute convulsiv un rezultat moral ireproșabil într-un moment în care roadele naturale ale vieții sale au ridicat o amenințare pentru fundamentele spirituale ale existenței lui și a poporului său, este o poză cu cea mai mare persoană Biblioteca "Runivers" iv Ilyin măsura Dimpotrivă, în acceptarea consecințelor vinovăției și ale vieții sale, există o posibilitate de purificare și reînnoire " Este necesar doar să nu închizi ochii asupra propriei vinovății din trecut și față de acea vinovăție care așteaptă în viitor și se angajează deja cu sprijinul și

participiparea noastră Atunci încrederea noastră în vocea conștiinței va rămâne neclintită și atunci viitorul ni se va deschide ca o oportunitate de a ne elibera de coșmarul trecutului I Ilyin Biblioteca "Runivers" Studii de istoria filozofiei grecești timpurii Nașterea filozofiei eu Dacă problema filozofiei este lumea în ansamblu, cognoscibilă de forțele minții umane, atunci filosofia este o invenție a grecilor, iar începutul filosofiei grecești este începutul filosofiei în general Înțelepciunea orientală a rezolvat însă și problema lumii, dar în rezolvarea ei a folosit, ca surse principale, dogmele religiei și intuiția poetică Orientul a avut predicatori, poeți și oameni de știință, dar Grecia a dat primii filozofi De aceea, întrebarea lui Thales și a urmașilor săi este întrebarea cum s-a născut gândirea filozofică a omenirii Era secolul VI î Hr , epoca unei rupturi radicale în vechiul mod de viață de secole, epoca crizei și prosperității Grecia a acoperit cu coloniile ei întreaga lume de atunci din Caucaz până în Spania și din Crimeea până în Egipt , iar centrele sale principale erau Asia Mică și Sicilia cu Italia de Jos Extinzându-și limitele geografice până la limitele lumii de atunci, Grecia și-a extins, în același timp, limitele orizontului său spiritual, absorbind elemente ale civilizațiilor babiloniene, feniciene, egiptene și ale altor civilizații și creând astfel o cultură umană comună În același timp, și viața internă a Greciei s-a schimbat dramatic: economia de subzistență a fost înlocuită cu bani, iar monarhia și oligarhia au făcut loc democrației; viața de zi cu zi a Greciei a fost și ea ruptă Istoria lumii cunoaște o singură epocă similară - Renașterea și, la fel ca acolo, consecința naturală Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P BLONSKY, Consecința acestei epoci de criză și prosperitate a fost trezirea gândirii critice și creșterea conștiinței de sine în rândul elenilor Individualismul emergent s-ar putea manifesta cel mai clar în domeniul culturii spirituale în acele tipuri de ea care servesc interesele întregii personalități a unei persoane - în poezie și religie În poezie, individualismul s-a făcut simțit într-o astfel de înflorire a lirică, încât nu s-a mai întâmplat niciodată: secolul al VI-lea - secolul liricului*) Dar dintre toate tipurile de lirică , elegia, iambic și gnomi, lirica pesimistă, critică și reflexivă a înflorit cel mai mult Dar, fiind poezia unei personalități reflexive, poezia acestei epoci nu era poezia unei personalități izolate: era complet impregnată de simțul naturii, de un sentiment cosmic) În religie, individualismul s-a manifestat prin critica la adresa credințelor general stabilite A început epoca reformei religioase, epoca orfismului Și la fel ca și Reforma central-europeană ulterioară, Reforma greacă s-a exprimat, pe de o parte, în ascensiunea unui sentiment religios direct trăit de individ, în misticism, iar pe de altă parte, în raționalizarea dogmei și a libertății de interpretare a acesteia, în crearea diferitelor teme foc și cosmogonie, cărți grecești antice ale vieții, compilate de oameni obișnuiți Totuși, această religie, emancipată de tradiție și cultul consacrat al personalității, ca și versurile acestei epoci, nu a dus la îndepărtarea de divinitate, ci la unirea cu el și la crearea unui sistem de zeități grecești în teogonie Gândirea religioasă a creat deja o istorie teologică a lumii, permițând, în absența unui canon obligatoriu, munca ulterioară a minții Такимъ образомъ, міръ, какъ цѣлое, уже предсталъ передъ *) K Joci, D origine d ^niurpbilosopbie ari$ dem Geistc der Mijslik (lena ,), p : Poezia a existat itnmer și liberali, dar poate nu a existat niciodată una plină care să aibă o epocă lirică atât de pronunțată ca Helias în secolele VII și VI, - ob citt O: θío poezia greacă, care dezvoltă atât

de semnificativ ala elegie, frtih arată deja nevoia de reflecție într-o trăsătură izbitor de pesimistă) Bwgh Gricci] Istorie literară, II, p f : Faptul că grecii nu erau lipsiți de simț și receptivitate pentru frumusețea naturii este dovedit de rămășițele supraviețuitoare ale poeților lirici Reprezentarea naturii este punctul de la care sentimentul liric s-a extins mai departe Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE sentimentul și conștiința religioasă a unei persoane, lumea nu este ca haosul, dar lumea este ca spațiul Împreună cu asta, era deja posibil, datorită creării astronomiei de către babilonieni, să interpretăm acest cosmos nu cu mituri religios-poetice, ci cu concepte științifice Astfel, teogonia a trecut în cosmologie și astronomie Mintea umană, stăpânind metoda explicației științifice, s-a îndreptat către cosmos, către cer, dar a venit din sinele uman, viața umană, sufletul uman Astronomia cu matematica si psihologia cu biologia sunt primele stiinte grecesti Religia orfilor este religia sufletului, iar lumea și cerul pentru grecii antici sunt ființe vii Și trăind printre • acest ocean nesfârșit și inepuizabil de vieți, greacă, • ca nativ, a iubit acest cer frumos, perfect din punct de vedere matematic Deci, o personalitate crescută din lanțurile tradiției, cu o conștiință sporită de sine, cu un spirit de reflecție și critică, pe de o parte, și o tendință spre universal, exprimată în crearea unei culturi umane comune, a unei culturi comune Religia greacă și ideea universului, pe de altă parte, munca grea în domeniul creativității lirice, reformele religioase și asimilarea metodelor științifice - acestea sunt condițiile în care s-a născut filosofia Aceste condiții au fost mai ales pronunțate în Ionia, în Milet, oraș patronat de puternici regi lidieni Unirea cu Lydia, o prietenă a Egiptului, Babilonului și Delphi, l-a plasat pe Milet în centrul culturii mondiale și i-a creat o poziție excepțional de favorabilă Potrivit lui Herodot, toți "înțelepții)) s-au înghesuit în palatul din Sardes Printre acești înțelepți a fost primul dintre ei - Thales *) Acesta este o personalitate puternică, remarcabilă, un politician și consilier al conducătorilor El este proprietarul înțelepciunii practice, atât de importantă în crearea cetățeniei; este un rătăcitor care a ocolit centrele culturale; este astronom și matematician, care a absorbit produsele lucrării științifice de atunci în Babilon și Egipt; este o persoană cu minte religioasă care vede prezența unei zeități în orice și este aproape în gândire de "teologi" Așa este Thales, fondatorul filozofiei Heroã) I, * Biblioteca "Runivers" P BLONSKY, IL Istoricii filozofiei de obicei nu se îndoiesc că Thales aparține următoarelor prevederi: Totul este plin de zei Magnetul are suflet, pentru că pune fierul în mișcare Apa este cauza materială a lucrurilor, ceea ce ia naștere Pământul plutește pe apă Pe baza primelor două propuneri, istoricii filozofiei vorbesc despre animism, fetișismul lui Thales, mai mult, ca și Gompertz, care amintește cu această ocazie de Honda-urile indiene și de Alconkins americani, fie prețuiesc acest animism extrem de scăzut, fie, dimpotrivă, supraestimează-l ca și Joel și Nestle, aducându-l pe Thales mai aproape de filosofii naturali ai Renașterii) Dar toate acestea sunt false Atribuirea magnetului sufletului este doar o teorie fizică populară în zilele lui Thales, cauzată, desigur, de proprietățile extraordinare ale magnetului, care îl deosebesc de alte lucruri; dacă este nevoie de o concluzie, atunci din această teorie fizică se poate trage mai degrabă o concluzie împotriva atribuirii sufletului la toate lucrurile fără excepție, decât pentru ea Zicala: "Totul este plin de zei" (πάντα πλήρη δέων) este un aforism rătăcitor, unul dintre locurile

comune, o afirmație atribuită diverșilor înțelepți) Zei în toate - aceasta a fost convingerea fundamentală a conștiinței religioase grecești și numai ca atare i-a aparținut lui Thales Pe de altă parte, aș insista, împreună cu Joel, asupra refacerii tradiției doxografice pe care Thales a predat-o despre sufletul lumii În primul rând, așa raportează doxografii, indiferent de unde și-au extras datele, fie că este vorba despre izvorul stoic al lui Aetius sau cel epicurean al lui Cicero) În al doilea rând, deci *)Th Gomperț, Griech Denker P,) Joël, op cit-, - ; Nestle, Die Vorsokratiker (Iena),) În Legile lui Platon, X B: πτντα πλήρη &εών fără a-l aminti pe Thales; la Diog IX : πάντα ψυχών είναι καί δαιμονών πλήρη (totul este plin de suflete și demoni) este atribuit lui Heraclit (cf și de part An A a) mier Burnet, Filosofia greacă timpurie, p) Aët I , ii şi Cicero, de Nat Deorum, I,

afirmă Aristotel, care ezită doar dacă Thales și-a derivat părerea de aici că totul este plin de zei În cele din urmă, doctrina că lumea este animată a fost populară printre orfici) Lumea, și anume cosmosul, în ansamblu, era o ființă vie, având un suflet - Despre aceasta, ne va spune cel de-al treilea dintre filozofii milesieni, Anaximenes, destul de sigur și sigur Iar pentru Anaximandru lumea este o ființă vie Aristotel, raportând învățătura lui Thales că totul a venit din apă, indică, ca posibile argumente, următoarele: a) hrana este întotdeauna umedă, iar umiditatea este sursa vieții și a căldurii, iar sămânța are o natură umedă; b) la fel ca Thales, περί τής φύσεως a fost predat și de către teologii din vechime, care considerau nașterile lui Oceanus și Thetis ca fiind părinții; c) zeii jură pe apă (Styx), dar obiectul jurământului este întotdeauna cel mai venerat, dar cel mai venerat este cel mai vechi) Acum se obișnuiește să nege că aceste argumente îi aparțin cu adevărat lui Thales, pe motiv că Aristotel le pune în gura lui Thales nu categoric, ci cu o rezervă (poate - ϊσως) În opinia mea, această rezervă indică mai degrabă modestia afirmației decât faptul că Aristotel a inventat aceste argumente fără niciun motiv Însăși natura acestor argumente ne face, fără nicio ezitare, să le atribuim lui Thales De fapt, până la urmă, prima prevedere - orane vivura ex aqua - îl va urma imediat pe Thales J) Arisi de anima A a : hai en to olo cè tines this (sufletul) meme-Tchtai irasin, stén izosas zai Thalis oithe mereu plin de zei este, (Și unii spun că sufletul este o parte integrantă a corpului, pe baza căreia poate fi și ei cred că universul este plin de zei) ') pr (Abel): αποζεζυημενον, έμψυχον δημιούργημα (creație animată născută) sau sufletească) Pentru un argument excelent în favoarea atribuirii doctrinei sufletului lumii lui Thales, vezi Joel (op cit -):) mărturiile străvechilor (Plac I , it; Philop de an C) ; Athenag sappi, p ; Cyrill c Jal lí, p c);) faptul că tradiția doxografică nu provine de la stoici, ci de la cinici (Joël, Socrate Π, și urm); coincidența cu opiniile stoice nu poate servi în niciun caz drept bază pentru infirmare (dacă nu am avea fragmente din Heraclit, l-am declara ficțiune stoică); h) Anaximenes are o învățătură asemănătoare) Arisi Metaphys A b

afirmat de Anaximandru și, prin urmare, nu există niciun motiv să-l îndepărteze de la Thales Al doilea argument, în esență, stabilește destul de corect legătura genetică dintre cosmogoniile lui Homer, Hesiod și orfi și afirmația lui Thales, care a fost evidentă chiar și lui Platon *) În esență, ideea mitologică a generării tuturor lucrurilor de către Ocean, chiar și în cosmogoniile orfice, a reușit să se transforme în ideea apariției tuturor lucrurilor din apă), iar Thales a avut puțin de adăugat, chiar și nimic Astfel, vedem cu ochii

noștri în fiecare detaliu transformarea treptată a primei probleme filosofice, problema genezei, din mitologică (Γένεσις ca sinonim pentru ττς γενέσεως πατήρ la Homer) în filozofic (Γένεσις concepibil ca proces abstract) Și astfel suportăm fermitatea !) Prin urmare, Dering greșește, trimițând acest argument la Hippo (Gesch (L griech Pbïloi I) Wrong și Burnet ÇEarly Greek Philosophy,)> se alătură lui Dering pe baza că acesta este un argument de natură fiziologică , în vremuri interesul predominant al lui Thales nu era fiziologic, ci, ca să spunem așa, meteorologic Acesta este un tipic petitio principii, πρώτον ψευδός, pe care îl vom vedea clar când luăm în considerare filosofia lui Anaximandru și Anaximenes (comparați biologia lui Anaximandru și psihologia lui Anaximenes)) CratijL; B : până la "Homer" Oceanul, s-au născut zeii și s-a născut mama lui Tithys (X) Îl văd și pe Hesiod [Theog b, unde "thrfeus sts" Ocean prima nuntă Calirro Run, os ra kasignitin homomitora Tethys opyen (Какъ горовітъ Гомеръ: "Океанъ - рогедь боговъ и θetida-мать Cred că și Geziodъ И Орфей гтдѣ тоъ-токпи рекрано текухий первый заключилъ бракъ, căsătorindu-se cu sora mamei sale natale-θetidѣ)) Diels, Fragm d Vorsokrat,, II B Ij: Orfeu și numele lor (боговъ) au fost cei dintâi care au exterminat și generațiile au fost risipite și ceea ce a făcut fiecare a spus și a fost crezut de aceste "teologie adevărată", o, și Homer multe lucruri și chiar și despre zei în continuare, iar din aceasta prima generație a acestora din adâncul constând din "Oceanus, osper genesis pantessi tetyktai" (X) apa a fost inceputul dupa el, iar din apa s-a facut noroi Sau: apa este, fisin, ez principiu si substanta, de aici a venit pamantul -dând acest început, presupunând mai întâi, apa și pământul Гомеръ urmează în multe feluri, și mai ales în raport cu zeii Și a stabilit nașterea lor originară din apă: oceanul, care s-a dovedit a fi părintele tuturor Iar apa a fost începutul tuturor lucrurilor, după el? Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE o puternică convingere că filosofia timpurie nu era altceva decât l'élaboration rationelle du mythe (Alb Rivaud) *) În cele din urmă, al treilea argument aruncă și mai multă lumină asupra motivelor religioase din opera filozofică a lui Thales: la urma urmei, Styx este fiica cea mare a Oksana și Thetis și joacă un rol important în religia greacă, în special, în cultul delfic) Așadar, Thales apare în fața noastră ca o persoană cu o viziune mistică asupra lumii, un succesor direct al operei lui Homer și Hesiod și, într-o anumită măsură, o persoană cu gânduri asemănătoare orfilor în chestiunile cosmogonice Filosofia s-a născut din mitologie și de la ea a luat prima ei problemă, problema genezei Dorința de a sistematiza mitologia a creat teogonia, iar dorința de a raționaliza teogonia a creat cosmogonia, iar figura fondatorului filosofiei este dens acoperită de o atmosferă religioasă Atitudinea lui față de cosmos este și religioasă, pentru că cosmosul era pentru el o ființă vie, animată Dar dacă aceasta este ideea lui despre cosmos, atunci este de înțeles de ce primul său argument a fost biologic: zoda este conditio sine qua non a vieții, sursa nașterii și a hrănirii Cosmogonia lui Thales a fost, în esență, biologie, iar el se gândește la univers din punct de vedere biologic: întreaga lume s-a născut din apă și chiar și acum lumea și soarele și stelele sunt hrănite de evaporarea apei) Umed este sămânța și hrana a tot ceea ce există Totul se formează din apă prin condensare și evaporare, iar pe ea se odihnește și pământul Istoria lumii este istoria apei, iar procesul lumii este reprezentat prin analogie cu un pârâu: totul este purtat și curge după natura primului strămoș al tot ceea ce există) Πάντα £εΐ́ (totul curge) - chiar înaintea lui Heraclit, punând la

început aceste două principii - apa și pământul) Cf Do r fler, Die cosmo-gon element hi der Nat și rphilosophie des Thaïes (în Arch f Gcscli d Philos , xxv) *) Acesta este titlul celei de-a doua părți a remarcabilei lucrări a lui Albert Rivaud, Le problème du devenir et la notion de la matière dans la philosophie grecque depuis les origines jusgu'à Théophraste Alcan,) Dorfler, ob cil , - şi Dùmmlcr, Oelphica (Basel), - (Στολές ύδωρ)) Aët I : καί trizo το πύρ το του ήλιου καί των άστρων ταΐς των υοατων αναύυ-μιάΘεσσι τρέφεται, ζαί αυτός ο κόσμος (Și chiar focul soarelui și al stelelor se hrănește cu evaporarea apei, precum și lumea însăși)) Hippol Philos li Biblioteca "Runivers" P BLONSKY pădurea a înaintat această propunere, iar în cosmologia sa ea devine destul de evidentă în teoria sa despre vaporii care se ridică de pe pământ și alimentează focurile cerești Nu ne întâlnim aici cu doctrina modificării apei prin condensare în pământ și, ce este mai adevărat, prin rarefacție în abur, aer și foc? Nu este subliniată aici învăţătura lui Anaximene despre compactarea şi rarefierea substanţei de bază? Nu este teoria lui Anaximenes comună tuturor fiziologilor milesieni? Aristotel părea să creadă așa *) Pe gânditorii milesieni i-am numit fiziologi, deoarece întrebarea lor - fosta întrebare mitologică despre părinții a tot ceea ce există - era întrebarea despre περί φυσεως, despre forța originară, de bază, care generează lumea cu lucrurile ei *) Au întrebat despre ce a născut tot ce există, din ce s-a născut, iar primul răspuns, nemai dat de o minte mitologică, a fost: apa Apa este forța generatoare, sămânța și hrana lucrurilor, din ea este nașterea pentru ei, procesul lumii este un curent, așa a învățat Thales Pentru noi, învățătura lui, îndepărtată de abisul timpului, nu este chiar obișnuită în cursul gândirii, iar în ultima vreme întrebarea a fost pusă de mai multe ori , nu este un simbol) La urma urmei, grecii știau să folosească simbolurile și misticismul x) Aristotel în foarte multe locuri (a ; i a ; b ; b ; b) vorbește despre teoria lui πυχνώσις și μάνωσις ca aparținând filozofilor ionieni în general mier Otto Gilbert, Aristóteles und die Vorsokratiker (Philologus,)) op cii, - : Este totuși un fapt fundamental important că natura, φύσις - considerată lingvistic după originea termenului - nu înseamnă totalitatea dingo-ului existent, lumea ființei, realitatea fizică , ci îi generația, apariția vie Natura nu înseamnă inițial ceea ce înseamnă pentru noi (aproximativ spre deosebire de spirit) ființa materială generală, ci înseamnă un proces general, și nu unul pur material, fizic, chimic , ci biogeneticul, devenind viu Deci punctul de plecare al vieții constă în originea conceptului de natură, prima cunoaștere a naturii este cunoașterea vieții CP Bufet, op cit - : În limba filozofică greacă, φυσις înseamnă întotdeauna ceea ce este primar, fundamental și persistent, spre deosebire de ceea ce este secundar, derivat și trecător; ceea ce este "dat" spre deosebire de ceea ce se face sau devine Este ceea ce este acolo pentru început) CP Schlesinhtr, The history of the symbol concept in philosophy (Arh f Gesch d Philos , XXП, -) și W Schultț, Studies %ur antique culture, nr % Vechiul misticism ionian Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE adesea transformat în simbolism Ceea ce era o realitate mai târziu devine un simbol Curgerea lucrurilor, nașterea și hrănirea universului, sunt doar simboluri pentru noi Dar Tha-les a trăit prea devreme Pentru el a fost o imagine reală, dar, ca să spunem așa, deja mai puțin reală decât pentru mitologi: erau zilele din ajunul trecerii mitologiei în simbolism, erau zorii unei ere de tranziție, a cărei analiză este dificil Ideile lui Thales sunt atât reale, cât și simbolice *) Da, și Thales însuși se dublează cumva în ochii noștri: pe

de o parte, este un politician, un reprezentant al cunoștințelor aplicate, unul dintre cei șapte înțelepți; pe de altă parte, el este de obicei scos ca primul dintre ei, iar acest lucru indică diferența dintre ei Potrivit lui Plutarh, el se deosebea de *ei prin natura sa științifică și vom crede acest lucru Dar caracterul său științific capătă din nou un caracter dublu: pe de o parte, este un modest autor al teoriei animiste a magnetismului și al apotegma despre prezența omniprezentă a zeilor, chiar și în cosmogonia și cosmologia sa aproape că nu iese în evidență printre scriitori asemănători ai lagărului orfic, iar caracterul său științific poartă o puternică amprentă a mitologiei : apa generează și hrănește lumea, așa cum ne spune despre ea atât biologia, cât și meteorologia, dar și religia; pe de altă parte, el este primul care încearcă să ofere o explicație pur naturalistă a apariției și evoluției lumii În general, există prea puțină filozofie în doctrina sa despre apă și despre lume, despre suflet și în teoria sa despre evaporare; este uneori știință, alteori mitologie; Thales este prea pierdut în întunericul vremurilor și orice expunere a filozofiei lui Thales se rezumă inevitabil la crearea ei În capul lui, știm, erau deja toate acele elemente, din combinația cărora se formează filosofia, dar dacă s-a format, sau s-a dovedit doar un mozaic, nu știm Pentru noi, Thales este doar precursorul filozofiei) i) Ioel , op cit , : Die Vorstellungen der ersten Naturphilosophen sind noch *in unbewusster Einheit real und simbolic Sie greifen ein Reality zugleich als Bild und als Typus der Welt auf Cp Diog I : filozofia și două generații sunt străvechi, fie de la Anaximandru, fie de la Pitagora, s-a predat decanul lui Thales, Pothagoras și Ferehydes (filozofiile au două începuturi, unul de la Anaximandru și celălalt de la Pioagoras, cu care; Ферекидъ) Biblioteca Runivers p BLONSKY III Conaționalul și urmașul lui Thales Anaximandru apare deja în fața noastră ca un adevărat filozof, în ciuda faptului că doar câteva rânduri ne-au ajuns de la el: în acele începuturi, din care se întâmplă nașterea lucrurilor, în aceleași principii, moartea căci ei se naște din necesitate, căci se răsplătesc și se răscumpără unul pe altul pentru nelegiuire, după o anumită ordine de timp *) Antichitatea cu părul cărunt cu mitologia sa poetică emană din acest fragment, dar este atât de tipic încât în ea citim o întreagă viziune asupra lumii Aș numi această perspectivă pesimistă până la tragedie: universul lui Anaximandru este pătruns de neadevăr, iar moartea inevitabilă, ca pedeapsă pentru acest neadevăr, așteaptă tot ce există Cele mai întunecate motive care domină gândirea umană, motivele nelegiuirii, păcatului și morții, capătă semnificație cosmică în filosofia lui Anaximandru Cum a putut să apară în el o asemenea viziune asupra lumii? "Tot ceea ce apare, a putut observa cu Mefistofel, merită să fie distrus", spune Gompertz, totuși, destul de arbitrar Convergența arbitrară și obișnuită a gândirii lui Anaximandru cu învățăturile budismului, că izolarea de întreg și afirmarea individualității cuiva este un păcat, deci) ών δε ή γένεσίς έστι τοΤς cuci, καί την φθοράν εις ταυτα γίνεσθαι κατά το χρεών" δι δραι δί δαι δι δόραν εις ταυτα γίνεσθαι ν άίληλοις τής αδικίας κατά την τού χρόνου τάξιν" În traducerea mea, am vrut să păstrez stilul vechi al originalului , έξ ών - Pluralis, semnificând, probabil nu direct din infinit; γενεσις încă poartă urme, dar numai urme, ale unei reprezentări specifice, de aceea Dativul τοΐς ουσι în loc de Nume, sau Dă naștere, și nu από și πρός sau έν în ambele cazuri, ci εξ și εις; semnificativă este și combinația φθοράν γίνεσθαι Κατά atunci χρεών denotă ideea de necesitate internă care decurge din însăși esența lucrurilor, spre deosebire de exterioară

(ανάγκη); loc paralel - κατά τού χρόνου τάξιν În cele din urmă, διδόναι δίκην καί τίσιν-dare iustum et paenam cp Bruno-Jordan, Beiträge zu einer Geschichte der philosophischen Terminologie (Arch f Gesch d Philos XXIV, -) Oare acest fragment din învățătura lui Heraclit nu ne amintește că, atunci când este îngroșat, focul (άρχη lui Heraclit) devine apă, iar apa, întărindu-se, se preface în pământ și acesta este drumul în jos; dar din pământ se formează iarăși apa și din apă toate celelalte prin evaporare și acesta este drumul sus (Diog IX, -) Dar drumul în sus și în jos este unul și același, și, mai departe, totul se naște din foc și iarăși se preface în foc, care va veni și va osândi totul (Hipol refut IX,) Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA filosofiei greceşti timpurii cum ar fi atunci un păcat împotriva întregului, și este de neînțeles de ce lucrurile ar trebui să se răscumpere unele pe altele Cum ar putea lucrurile să facă nedreptate unul față de celălalt? Pentru a face acest lucru, să vedem cum apar Anaximandru a înțeles apariția lucrurilor din punct de vedere biologic: subiectul începutului tuturor lucrurilor, având în sine în sământă (seminaliter) nașterea tuturor lucrurilor, Anaximandru considera infinitul (το άπειρον) La nașterea lumii, un embrion de cald și rece s-a remarcat de la începutul etern, iar universul se formează din aceste contrarii *) În cele din urmă, totul se reduce la separarea contrariilor Astfel, istoria universului i s-a părut lui Anaximandru ca istoria contrastelor lumii și este foarte posibil ca această străduință a gândirii pentru contraste să trezească în Anaximandru conștiința luptei cosmice și a nedreptății * * * * *) Cu o necesitate interioară, moartea cântărește lucrurile care au apărut în acest fel Vom distruge lumea Nenumărate lumi cerești, pe care Anaximandru le considera zei, fie apar, fie piere, iar moartea inevitabilă îi așteaptă atât pe zei, cât și pe tot ceea ce apare doar) Acest lucru este inevitabil, ca și pedeapsa pentru păcatul originar Ordinea mondială a lui Anaximandru este ordinea morală a lumii Totul se întâmplă după o anumită ordine necesară a evenimentelor în timp: apariția, esența și distrugerea lucrurilor sunt determinate Timpul se înțelege Ana-) Simplu pljys , : răspunsul contrariilor prin mișcarea de sine (выдѣляются вслѣдствие вѣчнаго движения)? , : opusele sunt calde, reci, umede și așa mai departe (противоположности суть теплое, холодное, сухое, влажное, и пр)? Arist fiz A a : de la o zecime de unu unitatea de opoziție este galbenă, până la Anaximandru фиси другие думаютъ, что изъ единаго выдѣляются нахоедсоля пится нахоедсо другие думаютъ нисти Такъ учитъ Anaksimandrъ) Plut, stremi : Nu din acest pământ roditor este cald și rece la nașterea acestei lumi?) miercuri Heraclit: πόλεμος πάντων μέν πατήρ έστί, πάντων δέ βασιλεύς (războinic- tatăl tuturor, rege al tuturor) și εριν (ceea ce duce la nașterea contrariilor se numește război și ceartă) Di eis, Fragm I V ; A i) Ne întâlnim cu anta-gonismul focului și apei era încă printre orfici și, poate, printre Thales (teoria evaporare: apa și focul corpurilor cerești)?) Al II, , : φθαρτόν τον κόσμον (lumea este pieritoare) Biblioteca "Runivers" P BLONSKY ximandrom ca ordine necesară în schimbările lucrurilor, ca tipar al evenimentelor Cu inevitabilitate, ca o pedeapsă pentru păcat, se naște distrugerea pentru tot ceea ce s-a născut Greșeala care a fost făcută trebuie corectată Această eliminare poate fi realizată numai printr-o întoarcere la sursa originii lucrurilor Moartea este o întoarcere la începutul existenței; punctele de început și de sfârșit ale ființei coincid, iar istoria ființei, astfel, apare ca un cerc vicios Această idee a ciclului mondial nu ne conduce la idei orfice despre cercul necesității (χυζλος της γενέσεως, ο της μοίρας

τροχός)? Nu este notoriul του χρόνου τα^ις (ordinea timpului) orficul ζυ'ζλος της γενέσεως (cercul nașterii)? Potrivit concepțiilor orfice, scopul vieții umane este eliberarea sufletului de trup, ceea ce nu este ușor de atins, deoarece după moarte sufletul intră din nou în corp și începe o nouă rundă de naștere pentru el Cu toate acestea, grație vieții orfice, sufletul, întemnițat anterior în trup, parcă pentru a-i pedepsi, ώς δίζην διδουσης τίς ψυχής, ων δή ενεζα δίδωσιν), după judecata sa din Aida, iese definitiv din cercul dureros, dureros) Și aceste concepții asupra soartei sufletului nu amintesc oare de învățăturile lui Anaximandru despre apariția nenumăratelor lumi (care erau ființe vii pentru el), despre viața lor nedreaptă și despre nevoia de a ispăși această nedreptate, despre întoarcerea lucrurilor în sursa existenței, despre pedeapsa și pedeapsa? Desigur, avem dreptul de a afirma acest lucru doar ca o presupunere Dar, în orice caz, viața a tot ceea ce există este prezentată ca un cerc vicios: în acele principii din care are loc nașterea lucrurilor, moartea lor ia naștere și din necesitate Care este începutul și sfârșitul universului și a tot ceea ce este în el? hippol Ref I , v: λέγει δέ χρόνον ως ώρισμένης τής γενέσεως ζαί τής ουσίας ζαί τής φθορος (Traduc, alături de Goebel: el vorbește despre timp în sensul că originea, esența și moartea sunt determinate) Printre orfici, principiul lumii a treia χρόνος άγήραος (timpul fără vârstă) se naște din apă și nămol, iar odată cu el Ἀνάγχη și Ἀδράστεια, fiul său este Χάος άπειρον) citez din Erw Rob de, Psycbe I, , note ï; pentru o expunere a învățăturilor orfice, vezi ibidem, - Textul în sine este preluat de la Platon (Cratyl p) Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE IV Infinitul, răspunde Anaximandru J) Acționează, în primul rând, ca punct de plecare și de sfârșit al oricărei existențe Ea este începutul (αρχή') al cercului ființei, ea este și natura naturans, φοσις, adică originalul care dă naștere la tot ce există) În primul rând, este infinit în timp, etern, nemuritor și fără vârstă Dar aceasta este și nemărginirea energiei creatoare: toate cerurile care se ridică la nesfârșit cu tot ce este în ele își trag ființa din acest început inepuizabil) În cele din urmă, spre deosebire de Tannery, infinitul trebuie recunoscut și ca nelimitat spațial, deoarece, potrivit lui Anaximandru, el cuprinde întregul univers Istoricii filozofiei *) Eu traduc το άπειρον prin Infinity, deoarece o astfel de traducere este mai literară și, mai mult, este justificată de fragmentele lui Heraclit, unde, de exemplu, το co^ss = înțelepciune (fr și)) Pentru textele relevante vezi Diels în D Fragmente der Vorsokraiikcr, pentru traducerea lui αρχή vezi mai jos, capitolul VII, (sfârşit) Pentru definiția lui φύσις, vezi legile lui Platon, C: φόσιν· βούλονται λεγειν γενεσιν (adică, τό εζ ου γίγνεται) την zspi τατατα, την zspi τατατω (πατατω, γενεσιν) ώτων) (Ei doresc să numească natura generarea principiilor) mier Lsh/ Fiz Bi a : διόπερ gl μεν πύρ, gl δέ γην, ol δ'άερα ζασίν, οι δε ύδωρ, gl δ' ενια τούτων, οι δέ γην, οι δερα ζασίν, οι δε ύδωρ, gl δ' ενια τούτων, οι δέτα τεν ίναι την των νντων (Prin urmare, unii foc, alții pământ, alții aer, alții consideră câteva dintre aceste principii, în timp ce alții consideră că toate aceste principii sunt natura lucrurilor existente) Insist că termenul γόνιμον, identificarea în Plutarh αρχή și γένεσις, expresia în Anaximenes οι απόγονοι și termenul constant γεννάν și γεννάσόαι, în legătură cu viziunea generală asupra lumii, mărturisesc despre faptul că naștere este un rege iar problema substratului pentru milesieni este un anacronism chiar şi pentru Anaximenes) Joci, op cit : Wenn Anaxiinander das Unendliche zuni Weltprinzip niacht, so wird uns ais Grund dafür ausdrücklich mitgeteilt, nicht etwa dass ihm die

Welt unbegrenzt scheinr, sondern dass er ini Unendlichen allein die Ursche aledies in Welt unbegrenzt scheinr, sondern dass er ini Unendlichen allein die Ursche aledies in Welt unbegrenzt der unaui - horlichen Gcburt nicht erschopie Das άπειρον Anaxinianders ist, de asemenea, eigentlich das Unerschòpfliche, die unerschòpfliche Quelle des Lebensprozesses-daher eres auch ,,unsterblich" und , unvergãnglich" nennt Mai multe cf argument" Anaximandru: εχη άφ&ονως χρήσΟαι προς τάςγενε σεις cu numele de aer πλούσιος de Anaximene cp Stroni : τό άπειρον φάναι την πάσαν αιτίαν έ'χειν της τού παντός γενεσεως τε καί(r) φθοράς; Aët I, " + și Phys Γ + în (al treilea argument) Peste tot este purtată ideea că infinitul conține toate motivele pentru nașterea și moartea universului și că trebuie să fie nelimitat tocmai pentru ca sursa nașterii să nu se usuce Biblioteca "Runivers" p Blonsky a cauzat multe probleme de o lungă ceartă despre cum să ne imaginăm acest infinit: este un amestec mecanic de elemente sau este ceva diferit de ele și, în acest caz, este ceva între elemente sau este ceva fără calitate, dar atunci nu ne întâlnim aici cu o strălucită încercare de a crea un concept abstract al materiei Prima opinie, care i-a aparținut lui Ritter, și învățătura lui Tannery și Teichmüller despre infinit ca nedeterminat calitativ, sunt acum abandonate de aproape toată lumea; a doua opinie, apărată cu ardoare de Neugeiser, este doar o încercare a istoricilor de filosofie de a dovedi ceea ce Anaximandru a lăsat nespus, de a depăși el; în sfârşit, ultima opinie, opinia lui Natorp şi Kinkel, sugerează la Anaximandru că dezvoltarea capacităţii de abstractizare este imposibilă pentru el, îl face, parcă, pe Aristotel *) * Mi se pare că modalitatea de a rezolva problema nu sunt conjecturi arbitrare ale istoricilor filosofiei, ci diferite Infinitul lui Anaximandru este caracterizat ca nenăscut și indestructibil, atotcuprinzător și stăpânind peste tot, mereu în mișcare, nemuritor și divin Să ne întrebăm ce, în zilele lui Anaximandru, era înzestrat cu aceleași predicate Răspunsul îl vom obține prin preluarea Indexului ediției lui Diels a fragmentelor presocratice: acesta este Χάος άπειρον cosmologi) Deci, Anaximandru și-a luat infinitul din același loc de unde Thales și-a luat apa Și, de fapt, cum să nu ne amintim, în legătură cu învățătura lui Anaximandru despre apariția lucrurilor din infinitul divin și distrugerea lor în ea, definiția orfică a lui Dumnezeu, ca ceea ce are începutul, mijlocul și sfârșitul tuturor lucruri și "învățătura străveche" despre faptul că de unde veneau sufletele se întorc acolo?) *) Rîiter, Geschichlc d Philos I f și urm Neuhiiusei\ Anaximander Mile sius, : Ergo reliquum solum est, ut Aristóteles Anaximandrum intellegat eum quinaturam quandam ponat inter aërem et ignem mediam Teichinüllery Studiau H Gesch d Begriffe S și Tannery, The First Shat of Ancient Greek Science* cip - Natorp, üeber das Prințip d Kosmoîogie Anaximanders, Philos Monatsh XX și și urm Indicele Didsy II (Registrul de nume): Haos μεν δη θεός, ώσπερ καί ό παλαιός λόγος, αρχήν τε και τελευτήν καί μέσα των οντων απαλαιός λόγος, αρχήν τε και τελευτήν καί μέσα των οντων απά ντων (începutul vechiului, ντων) conține (Abel, , ντων) , sfârșitul și mijlocul a tot ceea ce există Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE Cum să nu ne amintim, în legătură cu învățătura lui Anaximandru despre mișcarea perpetuă, ideea lui Hesiod despre Ocean, ca fiind constant agitat, curgând înapoi (άψόρ^οος) și străduindu-se mereu într-o mișcare circulară completă (τεΣηεντος) ii, și învățăturile orfilor despre fluxul constant nelimitat? Iar teoria de mai sus a lui Anaximandru despre izolarea unui embrion cald și rece din eternitate și despre infinit, conținând în sine nașterea seminaliteră a

tuturor lucrurilor, nu amintește oare de un ou animat născut din materie nemărginită (το εζ απείρου ΰλ ης) άποχυηθεν έμψυχον φόν), acest ou primul născut, în care σπερματικός conține το ζώον?) Și această combinație de cald și rece, uscat și umed în Anaximandru nu-i amintește pe πυρος έν τω ύγρω τελεσφορούμενου de orfi?) Cu toate acestea, vreau să spun că filosofia lui Anaximandru este de înțeles doar pe fondul învățăturilor orfice: Anaximandru și orficii se completează, dar, desigur, gândirea lui Anaximandru era mai filozofică decât ideile mitologice ale orfilor , și, cine știe, poate, ambiguitatea în doctrina lui despre infinit a fost doar estomparea ideii concrete de Haos, din care totul a apărut și în care totul se va transforma din nou, necesar pentru apariția abstracției ÎN În procesul mișcării perpetue a infinitului, a ieșit în evidență un embrion de cald și rece, uscat și umed Primul moment al universului este selecția contrariilor, focul și apa Marea este o rămășiță a umidității inițiale (της πρώτης υγρασίας είψανον), căci atunci când locul din jurul pământului era umed, straturile superioare de umiditate s-au evaporat sub influența soarelui, din care s-au ridicat vânturi care au provocat rotația soarelui si luna Vânturile sunt fluxuri de aer, ale căror particule cele mai umede sunt puse în mișcare de soare și se topesc; vânturile sunt ca aerul uscat Să nu uităm că grecii antici și-au imaginat aerul ca ceață, fum Aceeași parte de umiditate *) Mier Capabil, mier Dorfler, op cit Abel, , și) După Filolau, Διόνυσος την υγράν xαι θέρμην επιτροπεύει γενεσιν (Diels, I, A) Biblioteca "Runivers" P BLONSKY care a rămas în adâncituri, a format marea, dar până și ea, uscată de soare, va dispărea cândva Primele animale, desigur, s-au născut din umezeală și au fost acoperite cu solzi spinoși Așa spune Anaximandru, desigur, ca discipol al lui Thales Așa cum se formează o scoarță în jurul unui copac, tot așa în jurul aerului care a acoperit pământul, din flacără s-a format o minge Odată cu trecerea timpului, această minge a izbucnit, iar fragmentele ei - inele - sunt îmbrăcate cu aer și duse de vânt Așa că s-au ridicat cerul și lumile cuprinse în el, cu soarele deasupra tuturor, în spatele lui luna și sub el stelele Toate corpurile cerești sunt, parcă, roți de aer, în care există găuri care fac vizibil focul închis înăuntru Ei guvernează pământul, dar acesta din urmă rămâne nemișcat datorită distanței egale peste tot față de corpurile cerești care se mișcă în cercuri Pământul este centrul universului; în formă este rotundă și ca o coloană de piatră, a cărei înălțime este de trei ori mai mică decât lățimea Toate lumile cerești sunt, de asemenea, la distanțe egale una de cealaltă, adică fiecare este un centru pentru cei mai îndepărtați Dar de ce trebuie să cunoaștem această vorbire despre astronomia greacă timpurie, ce semnificație au toate acestea pentru înțelegerea apariției gândirii filozofice? Un moment de rabdare:) Inelul solar este de de ori mai mare decât pământul act II) Soarele este la fel de mare ca pământul, dar inelul său este De de ori mai mult act) Inelul lunar este de ori mai mare decât pământul Aët II,) Koltsov solar este de de ori mai mare decât luna hipp II, ,ς Neli, împreună cu Diels, admit că ciudata discrepanță dintre primul și al doilea indiciu al lui Aetius se explică prin faptul că în primul caz se înțelege periferia exterioară a soarelui (pământuri-f- pământ), apoi numărul căci periferia interioară a lunii va fi -i = i Neli vom restaura, mier Alexandru în meteorit, f ' (Sophrast Physis opin ir) şi Aët· III Despre originea opte vivum ex aqua, vezi Aët V și Cenzor IV y Este foarte caracteristic pentru negpg iris : despre πολίτης αυτού (Thales) 'Λ τοοϋ υγρού πρεσβυτέραν °PX *ν ^vaL λεγει την αιδιον zívrc' ν χαί ταυτη τά μέν γενvασθαιτά λεγει την αιδιον zívrc' ν χαί ταυτη τά

μέν γεννασθαιτά δεμεφρασμεία θαιτά că mișcarea perpetuă este mai veche decât umezeala și că un singur lucru este generat de ea și celălalt este distrus) Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE prin analogie cu acest raport (:), dimensiunile inelului stelar, i e Calea Lactee, obținem o vedere geometrică subțire a universului, a cărei primă hartă, conform legendei, a fost întocmită de Anaximandru *) O privire scurtă asupra acestei hărți ne arată imediat de ce Anaximandru și-a numit lumea cosmos) Numerele rezultate, derivate fără îndoială din speculații mistice despre trei și nouă bazate pe credința populară, reprezintă raportul corect al numerelor : : : Lumea a fost într-adevăr organizată proporțional, în mod legal, adică a fost cu adevărat frumos, perfect perfect De asemenea, mișcarea corpurilor cerești era perfect perfectă, deoarece din corpurile mingii și din figurile cercului, după grecii antici, erau cele mai ideale) Viziunea asupra lumii a lui Anaximandru era o expresie extremă a viziunii estetice asupra lumii: universul era absolut frumos pentru el Legenda a pus în gura lui Thales prima formulare a viziunii estetice asupra lumii: lumea este cea mai frumoasă, deoarece este creația lui Dumnezeu (κα'λλιστον κόσμος* ποίημα γάρ θεού) Realitatea creează ideea cosmosului prin gura lui Anaximandru În acest cosmos totul este natural, totul este de neclintit într-o ordine de timp strict definită În ea, dreptatea mondială se realizează, cuprinzând neadevărul lumii Triumful dreptății este legea care guvernează cursul evenimentelor: χρόνος σοφώτατον (timpul este cel mai înțelept), Anaximandru ar putea repeta zicala apocrifă a lui Thales Anaximandru merită să fie numit creatorul filozofiei El a ridicat cele mai importante întrebări ale spiritului uman și, observând lucrarea lui Anaximandru, vedem cu ochii noștri, *) În prezentarea schemei universului, mă alătur în întregime cu Diels, Ueber Anaximanders Kosmos, Arch f G d Pb X, -) Potrivit doxografilor, termenul κοσμος a fost introdus în filozofie de către Pitagora; totuși, o citim într-unul din fragmentele lui Anaximenes, iar doxografii îl folosesc constant când vorbesc despre Anaximandru Cosmos, în primul sens, ordine, ordine, decorare La început, acest cuvânt se referea la sistemul militar, apoi la stat și, în final, la lume) Vezi Haas, Aesietìsche und teleólcgische Gesìchtspuncte in der antikeu Physik (Arch f Gesch d Philos XXII -) Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P BLONSKY cum se naște filosofia Problema păcatului și a morții, ridicată de el la nivelul unei probleme mondiale și născută în adâncul conștiinței religioase, i-a entuziasmat gândul Și acest gând emoționat, ca rezultat al reflecției strălucitoare, a găsit dreptatea universală și legea mondială în infinitul divin și etern, nesecat de puternic, îmbrățișând cerurile din toate părțile și stăpânind totul Acesta este infinitul absolut, din toate punctele de vedere, așa cum ar putea gândi Anaximandru, dar cel mai clar a stat în fața lui ca divin și etern, dar aceasta nu este eternitatea înghețată, ci mișcare veșnică, viață și generație eternă, o sursă nesfârșită a apariției tuturor lucrurilor care există Și, după ce a primit de la infinit un răspuns la întrebarea dureroasă a neadevărului și a morții, gândirea lui Anaximandru și-a desăvârșit opera prin crearea unei concepții estetice-teleologice despre cosmos ca o lume frumoasă și ideal perfectă Anaximandru nu este un filosof natural, căci nu natura, ci totul, a fost subiectul reflecțiilor sale; este un metafizician în sensul deplin al cuvântului NOI Ultimul filozof al lui Milet este Anaximenes "Așa cum sufletul nostru, fiind aer, ne conține întregi, tot așa întreaga lume este cuprinsă de spirit și aer", spune unul dintre fragmentele sale *) Acest

fragment este o formulare vie a întregului privitor de lume-t) ον πνεύμα καί αίρ περιέχει Ψυζη-principiu de viață ipostatizat (Robele, op cit Il , nota ï); greacă τ μ Ïç=H a filozofiei moderne (cf indicaţia lui Otto Kìefcr în traducerea ero a lui Plotin II , nota); atr - straturi inferioare de aer, ceață, evaporare, abur (Schmidt ь Syionomik, § $; Hippocrat ν χώρην από των ¿δάτων): Platon', Timaeus D: οδέ θολερώτατατος (tip de aer) ομίχλη καί σζοτος); συγζρατεί̃ = continet καί έ αυτήν καί τά εκτός κρατεί - Nu trupurile rețin sufletele, ci sufletele trupului, așa cum se ține lipiciul, și că, ceea ce este în afara lui, Posidon, în Achill, ì&ig ε); πνεύμα - aer în mișcare; vânt; spirit Traduc πνεύμα prin spirit (desigur, ca sinonim pentru aer), deoarece în epoca lui Aetius un astfel de sens al cuvântului este pe deplin permis; în plus, aceasta este traducerea obișnuită a acestui cuvânt în literatura rusă veche din perioada Kievană; în sfârșit, o astfel de traducere este esențială pentru a lăsa deoparte spiritismul, deși grosier, al lui Anaximenes Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE S tsany, bazat pe analogia dintre noi și cosmos, suflet și aer Filosofia lui Anaximenes este cel mai măreț antropomorfism: antropologia și cosmologia coincid Noi, Eul nostru, este primul lucru care trebuia lămurit, iar pentru a rezolva această întrebare, Anaximenes recurge la vechea ipoteză populară despre suflet (ψυχ/), care pe vremea lui Anaximene se reducea la ipostaza vieții principiu, reprezentat concret sub formă de aer, vapori, reținându-ne întregul sine Psihologia, mai precis, fiziologia, stă la baza filozofiei lui Anaximene Cât despre Anaximandru, pentru Anaximenes lumea este spațiu, un întreg armonios, ordonat Problema sa principală este problema ordinii mondiale în ansamblu (οζος ο κόσμος) Răspuns: acesta este aerul, chiar cel care alcătuiește sufletul nostru, îmbrățișează lumea din toate părțile, reținând-o de la decădere, adică de la moarte Aerul este sufletul lumii, sursa existenței și vieții sale El este un zeu pentru Anaximene, după cum raportează un număr de doxografi, și, spre deosebire de Burnet, putem avea destulă încredere în ei: la urma urmei, știm că în literatura teologică greacă a existat chiar o dispută despre ce zeitate, dacă Zeus, Erou, Aidoneus sau de altcineva - numără aerul; Da, în plus, este într-adevăr atât de neînțeles pentru noi îndumnezeirea aerului din jurul nostru, chiar și în straturile sale groase, adică cer, este religia spiritului atât de inacceptabilă pentru noi? Deci, lumea este cuprinsă în aerul divin - aceasta este convingere de bază a lui Anaximenes Joel numește în mod remarcabil această credință panenteism Acest lucru este departe de animismul primitiv; gândirea religioasă a avut deja timp să se răzgândească mult înainte de a-și da seama că lumea stă în Dumnezeu Acest zeu este spirit, aer Fiind invizibil, el este "aproape de necorporal"; este inepuizabil în puterea sa creatoare *); el este mereu în mișcare; el este același pentru lume, *) Aerul necorporalului* este aproape și ceea ce devenim în urma lui, această nevoie este atât infinită, cât și bogată pentru că nu este niciodată eclipsată (Aproape de aerul fara corp, si asa ne ridicam prin expiratia lui, trebuie sa fie liber si abundent, pentru ca nu se termina niciodata) Дильсъ частиъ зтотъ франгаментъ подходнымъ изъ-за словъ necorporal și bogat, но вѣдь incorporeal нтеразвсаментъ назловъ онь ' * Biblioteca Runivers P BLONSKY ce este sufletul nostru pentru noi "Este imposibil să înveți despre sufletul lumii într-un mod mai clar", exclamă același Joel cu dreptate *) Dar dacă, conform tuturor celor de mai sus, cosmologia lui Anaximene se bazează pe învățătura lui despre suflet, atunci metoda lui este auto-observarea: observarea propriei vieți, a propriei respirații,

vedem că expirat cu gura deschisă, i e aerul rarefiat este cald, iar expirat prin buzele închise este rece, iar din aceasta concluzionăm că starea aerului comprimat și condensat este rece, iar starea rafinată și rarefiată este căldura) Condensându-se, aerul generează succesiv vânt, nori, apă, pământ, pietre, iar rarefiat, generează foc) Astfel, totul este produsul unei mișcări constante a aerului, care pare a fi condensarea și rarefierea materiei din aer Aerul lui Anaximenes este înzestrat cu toate proprietățile infinitului lui Anaximandru și era atât de ușor să caracterizezi calitativ infinitul exact ca aer Doctrina lui Anaximenes, așa cum Teofrastul a înțeles corect dezvoltarea ulterioară a doctrinei lui Anaximandru), dar în niciun caz o regresie la Thales Aceasta este o filozofie îndrăzneață a spiritului, bazată pe psihologie și folosind autoobservarea ca metodă de cunoaștere a infinitului Cel care a făcut întrebări despre suflet, lume și divin întrebările cardinale ale filozofiei sale și care a formulat în cele din urmă teoria condensării și rarefării ca principiu al explicației moniste a fenomenelor, nu poate fi numit reacționar în filosofie , și este o mare nedreptate față de el să-și trateze filosofia în așa fel puțină atenție, așa cum se face de obicei Și, din nou, observăm, fi- (Arist de Ap Az a), iar printre orfici îl găsim pe θεόν άσώματον (Fr der Fors I B); πλούσιος este de acord cu învățătura lui Anaximandru: εχη άφΰονώς ^ήσ&αι προς τάς γενέσεις Mai mult, a doua parte amintește de doctrina orfică a obținerii sufletelor din aer Joel, op cit (ibidem -) *) Plut, de prim, frig ^ F) Sinipl Fiz , ; Plippol Re/ eu *) Simplu Fiz Teofrast i-a dedicat o monografie specială lui Anaximenes (DielS) Doxographi Graeci, yuf * *) Vorbesc definitiv, întrucât Aristotel vorbește adesea despre această teorie ca aparținând tuturor filozofilor ionieni Vezi mai sus, cap eu La Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE Losofia sa este în cea mai strânsă legătură cu învățăturile teologice ale vremii: la urma urmei, Epimenide a fost cel care a învățat că totul este compus din Aer și Noapte; la urma urmei, Aristotel a citit printre orfici că vânturile ne scot sufletele din aer, care este asemănător cu învățătura lui Anaximene, că ne naștem din cauza curgerii aerului lumii * * * * * *); la urma urmei, pitagoreicii au fost cei care au învățat că lumea respiră, inspirând și expirând aer din vidul care o înconjoară) VII Istoria filozofiei este plină de scheme false de dezvoltare a gândirii filosofice, care sunt intens rescrise în expunerile actuale Este necesar, dintre toate, să protestăm împotriva acestor distorsiuni și, în special, în raport cu fondatorii milesieni ai filosofiei, trebuie afirmat în mod decisiv că nici una dintre definițiile general acceptate - hilozoism, hilopsihism, panteism, filozofie naturală, studiul problemei lui αρχή xoù στο ιχεΐον των οντων - nu corespunde realității Filosofia lor nu este hilozoism, dacă prin hilozoism înțelegem doctrina că viața este inerentă fiecărei substanțe, căci purtătorul de viață pentru ei este doar φύσις, prima forță generatoare, infinitatea lui Anaximandru sau aer, Anaximenes, poate, apa la Thales, restul trăiește doar atât de departe, pentru că acest principiu fundamental este prezent în el Cosmosul este viu ca un întreg, dar asta nu înseamnă că toate lucrurile existente sunt vii Am văzut deja că teoria animistă a magnetismului a lui Thales presupune cel mai probabil o diferență i) Aerul și Noaptea totul se formează până când apare "Homer" Ocean "din Tethys se nasc zeii (Izъ Vozdukha и Ночи все соподилосо, какъ и Го; меръ объявляетъ: Океанъ изъ Θетиды рождъ рождъбъявляетъ)) ЛгЫ de an A$ IO в : sufletul tuturor celor care respiră sub vânturi вѣтрами) Cp Rohde, op cit II , nota) Arist fiz Gb в ; pitagoreicii sunt și ei

goali și convinși la acest rai de la spiritul infinit ca respiraţie Există un vid care vine pe cer din aer fără protecție, parcă испоя бы оно дышеть) Cp Plac П , i: cine din Pitagora este al șaselea din lume este gol, în ea lumea respiră și trăiește зъ колиной вдыхаеть) Biblioteca Runivers P BLONSKY magnet din alte corpuri; la fel, doctrina aerului dătător de viață care înconjoară lumea din afară și afirmarea imanenței vieții materiei, sunt teorii cu totul diferite, poate chiar opuse Cu atât mai puțin îi putem considera hilophiști, dacă prin hilopsihism înțelegem psihologizarea principiului vital inerent materiei, întrucât nu avem nici cea mai mică bază pentru o asemenea afirmație Da, și nu poate fi, deoarece pentru ei ψυχή nu este un principiu psihologic, ci fiziologic, deși Anaximenes are unul imaterial, dar imaterialitatea aerului însemna doar invizibilitatea lui) Dar, în același fel, ei nu pot fi considerați panteiști, întrucât nu au învățat deloc despre identitatea dintre Dumnezeu și lume, ci, mai degrabă, dimpotrivă: principiul lor divin, infinitul sau aerul, este transcendent lumii, îmbrățișând-o din afară Convingerea lor este pacea în Dumnezeu Filosofii milesieni nici măcar nu s-au gândit să predea despre στοιχεΐον, despre elementul, elementul de bază al lucrurilor, pentru că, după cum demonstrează excelent Diels, teoria elementelor a fost creată pentru prima dată de Empedocle, chiar același termen a fost introdus de Democrit , sau, cel mai probabil, Platon) Dar este falsă și afirmația lui Aristotel că principala lor problemă este căutarea unui principiu material Aristotel, definind știința drept cunoașterea cauzelor și a principiilor, în schița sa istorică a filosofilor care l-au precedat, le împarte în patru grupe, după care dintre cele patru feluri de cauze au investigat Reprezentanții primului grup, adică cei care credeau că începuturile lucrurilor există numai sub formă de materie, el se împarte din nou în două grupuri : A Recunoscând principiul materialului, - I Thales și Hippon - apă Anaximene și Diogene - aer • Hippas și Heraclit - foc !) Afirmația lui Rode (II): so aufgeíasst ist die Psyché etwas ganz Ande-rês als jene Psyché des Volksglaubens, die den Lebensausserungen ihres Leibes wie em Fremdes müssig zusieht und, auf sich selbst concentritt fûhr verbot is not supported fûhr prin orice argument Despre hilopsihism, vezi Doring, Gtsch A grie ch Philos I : er (Thaies) ist Hytopsychist, d h dies ailes durchwaltende Lebensprinzip ist ihm nichtetwa nur die spater diskutierte "Lebenskraft", es ist von -eigentlich séâischer Natur) Diels, Elementum, - și - Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE și B Recunoașterea a mai mult de un principiu: Empedocle - patru Anaxagoras este un set nenumărat Dar toată această schemă este extrem de artificială: eclectica secolului al V-lea Hippo s-a trezit lângă Thales, Empedocle a fost plasat înaintea lui Anaxagoras, iar Anaximandru s-a dovedit a fi complet în afara schemei Toate acestea fac să se trateze construcţiile istorico-filosofice ale lui Aristotel cu aceeaşi încredere ca şi ale lui Hegel *) Aristotel definește άρχή ca fiind aceea din care constă ființa, și din care ea ia naștere pentru prima dată și în care este distrusă în cele din urmă, în timp ce esența rămâne neschimbată, schimbându-se doar în stările sale) Dar o astfel de definiție ridică nu o singură problemă, ci trei: ce sunt lucrurile? Din ce iau lucrurile și în ce se anihilează? Ce rămâne și ce se schimbă? Și nu trebuie decât să înțelegem acest lucru pentru a fi de acord că filozofii milesieni nu au putut pune un grup de astfel de întrebări în acest fel, iar răspunsurile lor sunt de neînțeles pentru noi, dacă Aristotel are dreptate Neîncrederea în Aristotel crește și mai mult atunci când aflăm că printre primii presocratici

αρχή nu avea nicio semnificație aristotelică: la Homer αρχή este începutul în sensul apariției pentru prima dată a unui fenomen (φόνου αρχή, νείζ εος αρχή și d t ή)), iar aristotelicul γίγνεσθαι έξ αρχής nu putea însemna decât gigni antiquitus; la Heraclit αρχή este începutul cercului) Și, poate, numai în acest sens putem accepta infinitul lui Anaximandru: ca început al cercului existenței lucrurilor, ca Dar acesta nu este nicidecum principiul material al lui Aristotel; mai degrabă, aceasta este φυσις a lui Platov; * nu fără motiv descendența *) Cp Bruno Jordan, op cit , - -) Despre arbitrariul construcţiilor lui Aristotel см Peithmann, Die Natur-philosophie vor Socrates (Arh f Gesch d Philos XV -)) : binele este răspunsul ființelor, iar ceea ce este mai întâi făcut și ceea ce este distrus în urmă, de aceeași esență submenuais de pathesi meta^alousis, acest stecheion și acest principiu este esența tuturor ființelor *) Cp Bruno Jordan, op cit, - Ксенофанъ знеатъ чеходи K la început și de la început (fr и и , ï) въ гомеровскомъ значении? y Parmenida anarchon-коррелятъ къ apavston (безъ начало и конца) Въ сообщении Өеофраста: A 'Iffîțy te și element ireike al ființelor infinitul în primul rând acest comiaas de cuvântul început al începutului можетъ бытый genet obiectivv : премыхъ врдя этотъ темринъ (infinitul) для принципа (начала) Biblioteca Runivers P BLONSKY a intitulat scrierile filosofilor timpurii φύσεως, iar ei înșiși au fost numiți fizicieni și fiziologi Natura, ca forță vie, prima în timp, este întrebarea lor; tot ceea ce există este generat (γεννασδαι τε πάντα) *), iar lucrurile sunt odrasle naturii (οί απόγονοι) În acest sens, ei ar putea fi numiți filozofi ai naturii, dacă acest nume nu ar trezi în noi asociații străine de acea vreme Natura (φυσις) gânditorilor milesieni și natura noastră sunt două lucruri diferite, iar dacă natura noastră este natura naturata, atunci a lor este natura naturans, vie și divină Speculațiile lor sunt speculații nu numai despre știința naturii, nu despre biologie și astronomie, ci și despre etică, psihologie și religie; nu este filozofie naturală, ci filozofie în general; aceasta, cum sa spus mai sus, este metafizica Apropo, să risipim încă o concepție greșită: în expunerile obișnuite, unde în filosofia lui Anaximene văd declinul creativității filozofice, aceasta este acceptată împreună cu el cumva imediat a tăiat istoria dezvoltării creativității filozofice Împreună cu vechii, care apreciau foarte mult filosofia lui Anaximene, nu vom face asta, ci spunem: toată filosofia greacă ulterioară este dezvoltarea filozofiei milesiene Heraclit va dezvolta ideea lui Thales că totul curge și va învăța despre mare ca sămânța lumii; el va accepta ideea de contraste a lui Anaximandru și va vorbi despre vrăjmășia lumii, despre război ca părintele a tot ceea ce există și despre adevărul triumfător (Δίχη) Ionianul Pitagora și discipolii săi vor ridica din nou problema infinitului, a aerului ca suflare a lumii și a sufletului lumii și poate că cosmosul lui Anaximandru îi va confirma prin gândul că lumea este un număr și proporţie Leucip va împrumuta aproape în întregime de la Milesieni astronomia și doctrina lor despre nenumăratele lumi și mișcarea perpetuă; doctrina infinitului și a aerului va deveni baza pentru doctrina infinitului și a spațiului gol, iar teoria evaporării în legătură cu teoria compactării și rarefării, poate, va da un impuls doctrinei particulelor-atomi și coeziunii lor Filosofia milesiană va da un impuls raționamentului abstract În acest sens, atenția este atrasă de preferința dată de Simplicius termenului φύσις înainte, αρχή în povestea lui Anaximenes {Fiz :) și paralelismul lui άρχη și γένεσις în Plutarh (Strom) · Biblioteca "Runivers" STUDII ÎN ISTORIA FILOZOFIEI GRECE TIMPURIE niy Parmenide, dându-i ideea de

unitate și eternitate a principiului lumii; în sfârşit, mai precis, va fi urmat de filozofii aerului şi minţii din secolul al V-lea, Diogene şi Anaxagora VIII Acum putem răspunde la întrebarea ce a fost necesar pentru ca filosofia să se nască, cu alte cuvinte, să răspundem la întrebarea despre condițiile apariției creativității filozofice În primul rând, acestea sunt condiții economice și politice favorabile, care permit spiritului să nu-și cheltuiască toată energia în lupta directă pentru existență și oferă individului o înaltă conștiință de sine; filozofia este posibilă numai atunci când spiritul are o rezervă uriașă de forțe nefolosite și când se simte ca ceva măreț, într-o eră a prosperității economice și a conștiinței de sine naționale, așa cum a fost în bogatul Milet, patronat de regii lidieni elenizați - patroni și admiratori ai geniului grec *) Apoi, a doua condiție este să fie centrul culturii umane, așa cum a fost Ionia în această epocă, și pentru comerț, și pentru înțelepciune, și pentru știință și pentru poezie Atunci, condițiile exterioare înseși au pus problema sintezei diferitelor produse ale culturii spirituale, cu care începe filosofia Deci, a doua condiție este de a sta în centrul creării unei culturi universale, dar asta nu este totul: este necesar să se descompună formele obișnuite de viață și de gândire, pentru a forma un spirit nu numai sigur, puternic și universal, dar de asemenea liber de tradiție; este nevoie de o epocă a crizei spirituale, de o ruptură radicală a fundamentelor vieții, de o eră a criticii și a reflecției Deci, o persoană care este în siguranță socială, care posedă o conștiință de sine sporită, liberă din punct de vedere spiritual și universală, este autorul filosofiei Filosofia și-a luat tema din religie și, de exemplu, Thalesant nu are nimic nou în comparație cu predecesorii săi teologici Numai metoda de prelucrare a acestor subiecte a fost nouă, și anume, utilizarea metodelor pur științifice, sau mai bine zis, a fost Despre "elenismul" regilor lidieni, vezi Vig net, op cit p i O "Sel· bstgefuhl" presocratic vezi loel, op cit , - Biblioteca "Runivers" P BLONSKY un nou punct de vedere diferit asupra subiectului teologic: Thales a privit chiar lucrul asupra căruia teologii antici au meditat din punctul de vedere al științelor cerului și ale vieții Sinteza religiei și științei (psihologie, biologie și astronomie), o sinteză în sensul că tema este preluată din religie, iar punctul de vedere din știință, așa a fost filosofia în primul moment al apariției ei Filosofia este crearea unui spirit chinuit de chestiuni de religie, dar care încearcă deja să rezolve problemele de opiu cu ajutorul metodelor de cunoaștere rațională * Calea filozofiei este de la Eu la Infinit Punctul de plecare al lui Anaximandru este, fără îndoială, sentimentul subiectiv al realității ca păcătos și muritor, evaluarea etică a realității ca reacție a Sinelui la faptul că Sinele este cel care observă; punctul de plecare pentru Anaximene este doctrina vieții I Punctul final pentru ambii este infinitul divin, ca izvor etern al acestei vieți și a vieții universale Iar creativitatea filosofică abia atunci se liniștește atunci când lumea apare înaintea Eu-ului ca ceva logic perfect, când cosmosul se naște din haos ca armonie și unitate, viu, legat în esență de Eu și aprobat de acesta ca dreptate, corectitudine și frumusețe O astfel de filozofie a fost creată de înțelepții milesieni P Blonsky Biblioteca "Runivers" Critica noii filosofii a lui Gioberti eu Noua filozofie poate fi privită ca o problemă specială a filosofiei teoretice Pe lângă simplul ei studiu istoric, este posibil să o studiem ca un fel de izolat, impregnat de un singur principiu, și deci o sferă relativ independentă în manifestările spiritul universal O nouă filozofie poate fi obiectivată ca obiect

special de analiză, iar apoi, devenind o problemă filozofico-istorică, se transformă dintr-o quaestio facti într-o quaestio juris Unul dintre primii filozofi care și-a dat seama de originalitatea noii filosofii și de unificarea ei printr-un singur principiu, care nu seamănă nici cu principiul filosofiei antice, nici cu principiul filosofiei medievale, a fost gânditorul italian Vincenzo Gioberti (-) Atitudinea sa față de noua filozofie este caracterizată de două trăsături: principiul și noutatea Prima trăsătură îl desparte de diverse curente ale gândirii catolice restauratoare, a doua de gânditorul contemporan Antonio Rosemini, care a consacrat primul volum din Noua sa experiență criticii (în principal) noii filosofii*) Lamennay a izbucnit de mai multe ori în remarci ascuțite despre diverși filozofi ai New Age, în special despre Descartes Dar critica lui nu era filozofică Făcând o comparaţie între dogmele Bisericii Catolice şi afirmaţiile noilor fi *) Vezi articolele mele despre Gioberti Gioberti New Enz cuvinte Brockhaus; Argument între Rosemini și Gioberti Izvestiya Tifl V Zh K I carte Gioberti a dedicat, de asemenea, un capitol din carte lui Rostti și teoriei ei a cunoașterii M ed "Cale,* Biblioteca "Runivers" S V E R n losofov, el a afirmat o profundă divergență între ei și i-a condamnat pe cei din urmă nu pentru că ar fi filosofat rău și insuficient, ci pentru că au răspândit opinii dăunătoare și neconforme cu învățăturile Bisericii *) Cu totul diferit critică noua filozofie a lui Gioberti El vede în ea domnia unui singur principiu filosofic - psihologismul ^ - el respinge acest principiu nu în numele concepțiilor dogmatice ale catolicismului, nu după criteriile neasemănării sale cu convingerile religioase, ci din motive pur filozofice, în numele de altceva, mai înalt, după părerea lui, principiu al filosofării, pe care îl numește de obicei ontologism Dacă este adus mai aproape de scriitorii "restauratori" prin legătura dintre noua filozofie și reforma lui Luther, atunci el nu este de acord în mod hotărâtor cu aceștia prin faptul că consideră însăși opera lui Luther în categoriile propriei sale filosofări și îi dă un filozofic, și nu doar o evaluare religioasă Gioberti este și mai puternic în dezacord cu Rosemini În New Experience, continuând tradițiile Galusiei, Rozmini critică diferite forme de noul senzaționalism european, nominalismul, și își încheie analiza filozofiei anterioare cu o lungă analiză critică a operei principale a lui Kant Dar, în ciuda tuturor hotărârii, această critică este parțială Rosemini critică diverse manifestări particulare ale noii filozofii, dar nu principiul ei cel mai profund El respinge multe dintre sistemele noii filozofii și unele dintre tendințele ei prea extreme, dar el însuși se simte în linia noii filosofii și nu numai că nu renunță la principiul ei de bază, ci caută în mod conștient să producă o sinteza intre continutul intelepciunii crestine si forma tehnica inalta a noii filosofii Acest neo-tomist remarcabil de dotat, primul din secolul al XIX-lea, vrea să "realizeze" filosofia Îngerului Școlilor, drag lui, prin formele sofisticate și exigente ale criticii lui Kant Gioberti urmează un drum complet diferit Critica lui este îndreptată nu către detalii și detalii, nu către consecințe și pe tine *) Gioberti îl menționează pe Lamenne în scrierile sale doar critic și niciodată aprobator Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI apa, ci chiar pe baza, sau cel putin pe ceea ce el considera baza unei noi filozofii Se simte nu în linia unei noi filozofii, ci în cel mai profund antagonism și se luptă cu ea; de aceea, în trecut, aduce în prim-plan gânditori care nu se află pe drumul dezvoltării unei noi filozofii, ci undeva în afara ei și în divergență de ea Rosemini dedică un studiu coerent noii filozofii, iar rezultatul sunt remarci private și obiecții de sine stătătoare Gioberti

vorbește mereu despre o nouă filozofie în treacăt, în mod fragmentar, grăbindu-se să dezvolte o altă gândire, și totuși obține o imagine unică și vie, sintetică și unită în sine, în ciuda caracterului schițat al multor părți ale sale Toate obiecțiile sale sunt pătrunse de un singur gând profund și, dacă ne facem osteneala să urmărim cu atenție diferitele momente ale acestuia, atunci putem spune cu siguranță că timpul nu va fi pierdut II "Voi începe cu afirmația, spune Gioberti, că în prezent nu mai există filozofie în Europa" *) "În Franța, filosofia a murit deja, în alte țări este la ultima suflare Acea mică parte de speculație care încă rămâne în cărți și școli seamănă cu convulsiile unui muribund, cu mișcările unui cadavru galvanizat "Nu neg că secolul nostru se poate lăuda și cu câteva lucrări valoroase în domeniul științelor raționale Voi observa doar că aceste lucrări aparțin unor părți secundare, subordonate și mai degrabă unor consecințe din filozofie decât esenței însăși a filosofiei Prin urmare, întrucât părțile vitale și rădăcinile acestei nobile științe sunt neglijate și structura ei este ruptă în interior, atunci, judecă singur, este posibil, fără a merge împotriva adevărului, să spui că filosofia este vie în zilele noastre, doar pentru că anumite zone ale acestuia sunt fericit dezvoltate ")) Introduzione allo studio della filosofìa, Bruxelles Citat din ed Napoli I,) Ibid II, io Acest eseu îl voi cita în continuare fără desemnare) I, б Biblioteca "Runivers" in ern Această distincție între esența filozofiei (sostanza di fi losoiia) și părțile ei secundare (le parti accessorie) este extrem de importantă și caracteristică lui Gioberti, căci în cele din urmă motivele cele mai profunde ale criticii sale decurg din această distincție În noua filozofie, el vede cultivarea predominantă a "părților secundare" și trista, adesea deloc filosofică, uitare a "esenței filozofiei" în sine Rezultă paradoxul înfloririi vizibile și universal glorificate a științelor filozofice și căderea puțin observată a speculațiilor filozofice reale Asemenea unui adevărat filosof, Gioberti este interesat nu de fenomenul exterior universal recunoscut al progresului disciplinelor filosofice individuale, ci de drama unei noi filosofii, care este descoperită pentru prima dată, jucată invizibil, care de obicei rămâne fără niciun fel cercetare "Dacă vrem să găsim un leac", spune el, trebuie să mergem la însăși sursa acestui rău și să examinăm cu atenție cauzele sale reale Și deja de la primii pași, toată lumea poate vedea cu ușurință că cauzele care au determinat declinul rapid al științelor speculative pot fi reduse la două clase: dintre acestea, prima se referă la subiectul acestor științe, adică, filozofi, al doilea - t -e filozofia însăși Căci, întrucât subiectul este mintea umană, care lucrează asupra conținutului gândirii ca un instrument, iar obiectul este acest conținut însuși, este clar că perfecțiunea filozofiei depinde atât de calitatea instrumentului care filosofează, cât și de materia pe care instrumentul funcționează) Gioberti acordă atenția principală finalului căderii noii filozofii din partea obiectului, adică din punctul de vedere al esenţei filozofiei însăşi Dar găsim în el câteva explicații foarte esențiale și condiții subiective ale acestei căderi El, antipsiholog în principalele sale aspirații, dă o caracterizare curioasă a psihologiei, din care rezultă originalitatea și trăsăturile noii filosofii El constată că "adevărații iubitori de cercetare filozofică sunt foarte rari în prezent Asa de, b - Biblioteca "Runivers" CRITICA NOII FILOZOFII DE GIOBERTI G dacă în Europa s-ar publica o lucrare remarcabilă de metafizică, atunci numărul cunoscătorilor autorizați capabili să înțeleagă și să înțeleagă s-ar dovedi a fi destul de nesemnificativ, nedepășind numărul capabili să

înțeleagă matematica superioară pe vremea lui Descartes "*) "Spiritul de speculație este mai scăzut în vremurile moderne, mut în vremurile străvechi Dacă comparăm noua filozofie cu epoca înfloritoare a filozofiei grecești sau indiene, atunci de partea noastră putem găsi mai multă învățătură adevărată (cu siguranță nu în majoritatea gânditorilor noștri), mai multă rigoare de analiză, dar în niciun caz mai multă forță sintetică și tensiune speculativă, care trăsături caracterizate în principal prin talent filosofic Suntem superiori celor din vechime în titlul de adevăr, nu pentru că filosofăm mai bine decât ei, ci pentru că suntem creștini) "Trăsătura care îl deosebește în special pe omul New Age în comparație cu cel antic, dacă vorbim doar despre forțele naturale și dacă ne limităm la un singur cuvânt, este agitația Și această trăsătură pătrunde mai mult sau mai puțin în morală, și științe, și literatură, și credințe și politică? și, pătrunzând, strică toate manifestările de gândire și toate formele de activitate "-" Oamenii lui Plutarh și Livie, în comparație cu noi, par a nu chiar muritori, iar noi, în comparație cu ei, nu suntem chiar oameni Vorbesc din puterea sufletului, despre putere, constanță, perseverență - îndrăzneală și despre toate acele daruri sufletești care sunt în egală măsură aplicabile și binelui și răului") "Furmoșia este un defect care lovește toate abilitățile unei persoane și îi ia puterea de a produce rezultate de durată și de durată Dar are rădăcinile în principal într-una dintre aceste abilități - în voință O voință moale și slabă este în mod necesar volubilă și nu poate domina fluxul turbulent de impresii și sentimente și cedează cu ușurință sub atacul lor") "Cunoașterea depinde de voință, iar actele de înțelegere sunt o formă specială de activitate spirituală Și această activitate interioară și cea mai simplă, înrădăcinată în unitatea substanțială a sufletului și în impulsul primar care iradiază mult din sine*) I,) I ·) H,) b - Biblioteca "Runivers" V e g n z diverse facultăți mintale, care determină schimbarea fenomenelor mintale, își realizează libertatea în actul al doilea, când, însoțind gândul pre-creat, le alege din impresiile exterioare pe cele care îi plac, și se oprește asupra lor, fie pentru a cunoaște mai bine ei, sau pentru a le schimba și a-și arăta abilitățile în viața exterioară") "De aceea, știința este cunoașterea perfectă a lucrurilor, dobândită prin aplicarea continuă a liberului arbitru asupra obiectelor cunoașterii; iar această aplicație, care primește ulterior denumirea de atenție, reflecție sau discreție, în funcție de faptul că obiectul către care este îndreptată se află în exterior, în interior sau deasupra spiritului nostru, dă naștere judecății, inferenței și tuturor operațiilor logice, care sunt de diverse tipuri de influență a capacității noastre volitive asupra percepțiilor minții" *) Prin urmare, voința este un element constitutiv al cunoașterii Ingeniozitatea, de care viața intelectuală nu se poate lipsi, este în legătură directă cu puterea voinței, iar "geniiul însuși nu este, în cea mai mare parte, altceva decât voință"; "Dacă Bacon a spus că un bărbat este la fel de puternic pe cât știe el, atunci cu nu mai puțin drept se poate spune că un bărbat știe exact câte vrea să știe " "Când Isaac Newton a fost întrebat cum și-a descoperit sistemul său de lume, el a răspuns: prin reflectare sârguincioasă") Această voință cea mai profundă de cunoaștere este cea care cade în Noua Eră "Această fervoare pasională, această perseverență a cercetării devine din ce în ce mai puțin pe zi ce trece în Republica Științe Niciun secol nu a fost atât de agitat și nerăbdător ca al nostru și totuși nerăbdarea este dușmanul de moarte al cunoașterii Secolul nostru poate fi numit "epoca improvizatorilor" (il secolo degl'

improvisatori) "Anticii nu au improvizat niciodată" "Majoritatea cărților tipărite în vremea noastră apar instantaneu și, după cum a spus cineva cu inteligență, au nevoie de mai puțin timp pentru a scrie decât pentru a citi" *) Gioberti compară scriitorii de reviste și articole private cu asta I,) I,) L -) I, Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI ca niște pictori care pictează ochii și nasul separat, incapabili să le combine Și este și mai rău pentru cititori: "Fiecare număr al revistei este un mozaic de o duzină de articole referitoare la cele mai diverse domenii ale cunoașterii, iar abonații, pentru a folosi întreaga taxă de abonament, le citesc unul după altul, mai ales că sunt ușor de scris") Această "reducere a științelor și literaturii la forme vădit anorganice" este ultimul rezultat al slăbirii generale a voinței de a cunoaște și al dispersării agitate care domnește în vremurile moderne și, provocând o înflorire magnifică a disciplinelor individuale și a studiilor private, trage în sus înseși rădăcinile arborelui filosofic și provoacă etnia și procesul tragic al căderii adevăratei speculații în Noua Europă III Pentru a dezvălui esența filozofică a dramei trăite de noua gândire europeană, este necesar să trecem la examinarea noii filosofii din punctul de vedere al obiectului, adică din însăşi esenţa filosofiei Principiul unilateral care domnește în noua filozofie, Gioberti îl numește yashmyahgshyaug (psicologismo) "Definesc, spune el, psihologismul ca un sistem care derivă idealul din sensibil și ontologia din psihologie" *) Prin sensibil el înțelege atât interiorul senzual, cât și exteriorul senzual "Primul desemnează modificarea sufletului nostru, al doilea caracterizează anumite proprietăți ale corpurilor Primul este perceput prin simțire, adică prin senzația interioară, al doilea prin sentimentele exterioare Cu toate acestea, unul este conectat cu celălalt în cel mai intim mod ") De fapt, "psihologismul consideră că la baza raționamentului filosofic i se dau sentimente interioare și încearcă să derive din ele obiecte exterioare, substanțe, cauze, informații despre ordinea cosmică și morală a lumii și, în final, Ideea însăși" Deși consideră că științele individuale sunt legate de datele senzoriale, el face ca prosperitatea lor să depindă și de depășirea, psiho- *) I,) II,) II, Întrebări de filosofie, KN $ Biblioteca "Runivers" V ern gizma "Teoremele matematicii și experimentele fizicii nu se pot dezvolta pentru mult timp dacă forța intelectuală care le ține fundamentele scade iar spectacolul lucrurilor vizibile începe să se cufunde în întuneric dacă lumina Ideei scade Amurgul de seară al științelor speculative anunță apariția întunericului nopții în toate disciplinele individuale "Propaganda, dacă nu prima afirmație a psihologismului predominant în prezent trebuie atribuită lui Renaud Descartes" *) Dar rădăcina mistico-istorică a psihologismului trebuie căutată mai departe și mai profund decât în cartezianism Din punct de vedere istoric, cartezianismul însuși este un fenomen derivat Părintele psihologismului filozofic (psicologismo filosofico) este psihologismul religios (psicologismo religioso)) "Luther, un om cu daruri rare, dar cu predominanța sentimentului și a imaginației asupra rațiunii, un om cu vederi largi, dar obscure și instabile, a amestecat tulburările accidentale cu substanța Bisericii și, împreună cu abuzurile, a respins-o însăși " "Fără a crede că distrug Ideea, protestanții chiar aparent au exagerat-o supraîncărcând tărâmul de neînțeles, așa cum reiese din dogmele lor despre predestinare, despre voința înrobitoare, despre credința fără fapte etc Dar principiile reformei, metodele ei au dus inevitabil la denaturarea Ideei, iar apoi la negarea acesteia Învățătura luterană este psihologismul teologic (psicologismo

teologico) Și, dacă la început protestantismul a păstrat în sine o mare parte a ontologiei bisericești, atunci, fidel principiului și logicii sale, a fost necesar să se ajungă la suprimarea instinctelor tradiționale și la dominarea unei minți care s-a determinat pe sine însuși psihologic) Ce a făcut Luther în domeniul teologiei, Descartes a făcut în domeniul filosofiei Prin urmare, "Descartes este principalul pervertitor al noii filosofii (il corruttor principale) El este institutorul unor principii false și cea mai proastă metodă " k)> Între el și reformatori există o paralelă curioasă *) Eu, *,) P,) P,) P, *) Eu, Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI leism Luther și Descartes sunt de acord în dorința lor de a restaura Adevărul prin cercetare Dar Luther limitează își definește întreprinderea ca tărâmul dogmelor deschise, în timp ce Descartes o extinde pe tărâmul adevărului universal și absolut "Prima a înlocuit metoda ontologică cu metoda psihologică în domeniul religiei; al doilea a transferat această inovație în domeniul filosofiei și prin ea în lumea tuturor cunoașterii" Din Luther și Descartes s-au născut doi gemeni: teologia falsă și filosofia unilaterală Ambele se dezvoltă cu un paralelism uimitor și ambele se lovesc de același eșurat deplorabil "Filozofia kartuziană a ajuns la dezvoltarea ei, iar teologia luterană a raționalismului biblic, care este un fel de scepticism teologic scepticism, anterior element de trimitere și începutul a două mentalități, și finalul lor după punct, în care au găsit consolare Născuți din nimic, au ajuns în nimic" *) Diferența dintre Luther și Descartes constă în faptul că Luther s-a ocupat doar de o sferă extrem de profundă și importantă, dar în același timp limitată și privată, a religiozității, Descartes a reușit să dea întreprinderii sale o formă universală, acoperind nu numai fundamentele toate științele și numeroasele lor sfere, dar și capacitatea minții în general Acolo unde Luther a vrut să fie un reformator religios, Descartes a vrut să fie un filozof și, prin urmare, cazul său se încadrează sub argumentele unei ordini filozofice și este supus unei considerații logice IV Lui Descartes, ca fondator al noului psihologism european, Gioberti îi acordă multă atenție, mai mult decât oricărui alt nou filosof El nu numai că urmărește cu sarcasme și duhă diferitele gafe ale gândirii lui Descartes, ci și-a supus filozofia unei analize serioase, deoarece Descartes este un erou și o familie universal recunoscut) II, ; eu, o) I, * Biblioteca "Runivers" V e R n şef al noii filosofii În critica lui lui Descartes, Gioberti dezvăluie, ca prin exemplu, principalele defecte ale psihologismului, iar respingerea sa generală a noii filosofii se concretizează într-o serie de considerații critice deosebite Descartes începe cu o îndoială El o numește metodică și în același timp universală Gioberti se îndoiește de corectitudinea unui astfel de început, "Cine începe cu îndoiala trebuie să se termine cu el, pentru că vârful piramidei cognitive trebuie să fie omogen cu bazele sale " Și scepticii se îndoiesc de totul, dar nu cad într-o poziție ridicolă, deoarece scepticii nu asupra sistemelor dogmatice ale filosofiei) La Descartes însă, scepticismul dă naştere în mod miraculos la dogmatism) Descartes, cu scepticismul său absolut pe plan mental, încearcă să creeze un punct care să fie absolut nimic, iar din acest nimic, fiat creator, vrea să creeze o nouă știință care nu a existat înaintea lui El este asemănat cu aceasta de un botanist care, pentru a pătrunde în natura plantelor, ar încerca să le creeze și pentru aceasta s-ar apuca să distrugă paturile din grădina lui și să ardă toate plantele El se desprinde de cuvântul ecumenic revelat divin al tradiției bisericești, dar întrucât nici un gând nu este posibil în

afara cuvântului, Descartes, după fraze magnifice, în cel mai neașteptat mod, trebuie să se alăture cuvântului obișnuit al tradiției lumești) Acest început își lasă amprenta asupra stabilirii principiului de bază al filosofiei carteziene: Cogito ergo sum "În sistemul cartezian, obiectul trebuie să provină de la subiect, idealul de la sensibil; iar forma însăși gramaticală a principiului Descartes indică caracterul subiectivist și instabilitatea generală a doctrinelor care decurg din acesta Căci dacă cineva a spus; sufletul meu gândește și, în consecință, există, atunci aceasta ar însemna un adevăr general, independent și absolut Dar cine insistă asupra cuvintelor: cred, atunci exist, el *), g *) P, zo P, *) II, ; I, , o; II, Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI concentrează tot adevărul în propria sa individualitate și leagă adevărul cu subiectul filosofator Acest lucru este atât de adevărat încât Descartes a declarat deschis că nu era intenția lui să creeze un eitimeme care să poată fi rezolvat într-un silogism și că prin formula sa el denota un fapt primar; căci altfel ar trebui să implice o anumită propoziţie generală şi necesară: ceea ce gândeşte există Descartes, în schimb, pune rădăcina adevărului în el însuși și derivă ființa din propria sa gândire, de parcă ar fi spus: Eu sunt ființa Adevăratul caracter al cartezianismului, care vrea să obțină idealul de la sensibil și să transforme pe Dumnezeu însuși în creația spiritului uman, sau mai bine zis spiritul lui Descartes, se dezvăluie destul de clar în aceasta El spune: "Sunt, exist - acest lucru este sigur" Sau în alt loc: "trebuie să concluzi și să fii ferm convins că propoziția: Eu sunt, eu exist, trebuie să fie adevărul" Se dovedește, remarcă Gioberti, că Descartes își recunoaște principiul ca independent de orice altă cunoaștere, autonomă, evidentă, având o valoare irelevantă "Nici măcar nu bănuiește că eu simțul propriei existențe nu poate fi conceput fără ideea generală și abstractă a ființei; prima realitate în termeni de realitate") Descartes însuși este forțat să admită că poziția sa nu poate servi drept adevăratul început al filosofiei Astfel, în "principiile" sale el spune: "spunând că propoziţia - gândesc* deci sunt - este prima şi cea mai sigură propoziţie pentru cel care ar dori să raţioneze în ordine, nu cred deloc să afirm prin aceasta că pentru aceasta nu este necesar să știm mai întâi ce este gândul, certitudinea, existența și că este necesar să existe pentru a gândi și că) II, - înainte; Errori eu, i) II, - Biblioteca "Runivers" V ern lucruri similare Dar din moment ce toate aceste concepte sunt atât de simple încât în sine nu vorbesc despre existența a nimic, am decis că nu era nimic care să le enumere "Dar aceasta înseamnă, notează Gioberti, că cogito-ul lui Descartes nu este, după propria sa judecată, adevărul de bază, că filosofia lui nu este prima știință, că filosofia lui nu este esența începutului și că îndoiala lui metodologică este nu universală şi nu acoperă întregul conţinut gânduri" "Și mai clar, dependența involuntară a lui Descartes de idei străine filozofiei sale stă în conceptul de lumină naturală, care justifică certitudinea funcționării corecte a minții Căci acest concept nu este derivat din fundamentul lui Descartes, el însuși îl fundamentează și, luat în formă absolută, vorbește despre primatul necondiționat al Existentului asupra existentului și al principiului ontologic asupra principiului psihologic Dar Descartes nu recunoaște deloc acest lucru El ia faptul întâmplător că sunt și vrea să construiască pe el știința Existenței El uită că "cel care pornește dintr-un fapt nu poate ajunge la adevăr, căci faptul este relativ și întâmplător, în timp ce adevărul este fundamental necesar și necondiționat" *) "Ideile înnăscute ale lui Descartes sunt destul de

diferite de cele ale lui Platon Primele sunt concepte întipărite în suflet și nimic obiectiv nu poate fi extras logic din ele, în timp ce ideile lui Platon sunt în afara sufletului și există în cel mai înalt grad obiectiv și absolut Primele nu pot fi numite înnăscute decât în raport cu noi și ar fi bine să le numim născuți cu noi; în timp ce ideile lui Platon sunt înnăscute în sine Astfel, Descartes nu numai că a aruncat filosofia cu multe secole în urmă, dar a și adus-o la un nivel mai scăzut decât cel pe care se afla în vremurile păgâne ale filosofiei italo-grece și hinduse Acest lucru a venit din faptul că Descartes interpretează ideile psihologic El, la fel ca toți psihologii, este indus în eroare de faptul că "subiectul psihologiei și subiectul ontologiei converg în sensul că ambele nu sunt materiale; dar această asemănare este limitată, iar în rest nu sunt în mod hotărât -) I, i) P, Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI sunt asemănătoare între ele Căci dacă idealul este nematerial, atunci nu rezultă deloc că el este în noi, constituind o parte a conștiinței noastre și se află mai degrabă în ființa noastră decât în orice altă parte a lumii create Gioberti are cel mai mare respect pentru psihologie: este o disciplină excelentă, mai ales dacă este considerată ca o știință propedeutică și pregătitoare pentru filozofie, dar nu poate fi baza și punctul de plecare al acesteia din urmă Reevaluând psihologia și ridicând-o pe primul loc, nu numai filosofia este pervertită, ci și psihologia însăși • giya Dependența psihologiei de filozofie face din psihologie o disciplină cu adevărat filosofică, capabilă să dea o explicație reală a faptelor vieții mentale și să le ridice la rădăcini ontologice și la o unitate substanțială; setarea opusă a dependenței filozofiei de psihologie dezorganizează psihologia, lipsind-o de orice semnificație filosofică și limitând-o la acumularea empirică de fapte de neînțeles și neconectate ale vieții mentale • Într-un cuvânt, psihologismul distruge atât filosofia cât şi psihologia în acelaşi timp) Dacă se dovedește prin considerentele anterioare că Descartes pornește din faptul accidental al existenței imediate date și astfel el este primul care a pornit pe calea periculoasă a psihologismului, atunci prin doctrina lui Dumnezeu este afirmat în cele din urmă în psihologismul său, căci C/ ființa devine al doilea moment al filozofiei sale și primatul Ființei este în mod conștient și definitiv eliminat prin faptul că existența lui Dumnezeu capătă caracter argumentativ și se deduce din certitudinea primului principiu "După ce a stabilit că conștiința propriei gândiri este primul adevăr și baza oricărei certitudini, Descartes, vorbind despre Dumnezeu, afirmă că tot adevărul și toată certitudinea depind de veridicitatea naturii divine Astfel, el derivă legitimitatea ideii lui Dumnezeu din mintea noastră, iar valoarea și veridicitatea minții noastre din ideea lui Dumnezeu " "Și școlarului ar fi trebuit să-i fie rușine de o astfel de evidentă) II,) II, ; Errori I, ; ; - Biblioteca "Runivers" c om cerc vicios" *) Pentru a acoperi acest cerc, Descartes recurge la "diferenţe copilăreşti" între concluzii şi principii, şi spune că numai acestea din urmă primesc certitudine de la existenţa lui Dumnezeu "Dar cum poate fi împăcată această distincție cu toate acele locuri în care Descartes spune că nu putem fi siguri de cele mai sigure lucruri, și chiar pur și simplu în nimic, fără ideea adevărului lui Dumnezeu și, în același timp, nu face o distincție între axiome și dovezi și chiar afirmă că Dumnezeu, după voia sa, ar putea schimba atât axiomele matematice, cât și cele metafizice" *) Mai mult, vorbind despre Dumnezeu, mai ales ca răspuns la Obiecții, Descartes trebuie să admită neînțelesul lui Dumnezeu Mersenne și Carter, el admite că nu totul în

Dumnezeu este de înțeles, că noi nu înțelegem tot ceea ce Dumnezeu înțelege în sine Dar cum poate Descartes să știe că ideea lui despre Dumnezeu este incompletă și că există ceva de neînțeles în Dumnezeu? Este imposibil să știi despre ceea ce este de neînțeles și obscur în ideea lui Dumnezeu separat și clar; în consecință, Descartes este nevoit să admită existența unor astfel de adevăruri, obscure și inseparabile, care ne depășesc toate abilitățile, dar atunci cade în jos principiul clarității și separării, pe care el consideră a fi ceva inalienabil și necondiționat în cercetarea filozofică Acest principiu a determinat întreaga arhitectură a sistemului cartezian și ordinea contralogică a principalelor sale prevederi: îndoială, gândire, Dumnezeu, lume Dacă sunt posibile adevăruri "obscure", atunci recunoașterea Existentului ca al doilea și dependent moment al filosofiei pare nerezonabil chiar şi din punctul de vedere al opiniilor lui Descartes însuşi) v Sistemul lui Descartes a fost prima încercare de a stabili psihologismul în domeniul filosofiei În ciuda contradicțiilor interne și a abundenței de fapte profunde, filosofia lui Descartes devine faptul dominant în viața intelectuală a Europei De ea depinde orice construcție filozofică ulterioară *) II,) P, -) I, - Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI autoritate; ea produce o urmașă vastă și, după Gioberti, urâtă "Locke, Condillac, Diderot, cu toți urmașii lor, sunt urmașii legitimi ai lui Descartes" *) Cartezianismul, pornind din conștiință, pune bazele științei în fenomenul simțirii interioare Dar "întrucât orice sistem care derivă cunoașterea din simțuri se numește sensulism, atunci Descartes trebuie considerat adevăratul fondator al noului senzaționalism psihologic" "Nu contează că adepții lui Locke se opresc doar asupra unei singure senzații, și nu asupra sentimentului interior, căci ambele sunt în egală măsură legate de forme de sensibilitate, lipsite de obiectivitate absolută Și în afirmarea unor astfel de forme, ca bază a oricărei cunoștințe, stă teza esențială a senzaționalismului *) Dar aceste presupuneri psihologice "duc în mod necesar la negarea întregii realități, atât materiale, cât și spirituale" "Senzualitatea, curățată de contradicțiile primilor săi susținători, este adus la consecințe reale de logica dură a lui David Hume și, transformându-se într-un joc subiectiv al spiritului care respinge orice realitate și este forțat să se distreze doar cu aparențe, devine real scepticismul, acest sfârșit inevitabil al oricărei doctrine, cred ceea ce este în conștiința de sine a unui suflet separat începutul cunoașterii Cu toate acestea, din cartezianism se obțin consecințe sceptice nu numai ca urmare a "logicii aspre" a lui Hume și nu numai pe pământul englez La urma urmei, întreaga filozofie franceză a enciclopediștilor, continuând tendințele de bază ale cartezianismului, este închisă în cunoașterea unei singure laturi senzuale și perceptibile a realității și, prin urmare, "ar putea da naștere în cele din urmă doar acelei științe ipotetice a fenomenelor, care epuizează întreaga doctrină a secolului al XVIII-lea") Singura excepție de la înrobirea generală de către principiul psihologic al lui Descartes este Malebranche Gioberti îl consideră primul metafizician și primul filozof al Franței Conține, parcă, doi oameni, un student și un profesor, un cartezian și creatorul propriei sale filosofii O I, o) II,) I, i Biblioteca "Runivers" V E R n sisteme scoi "Din fericire, principalele părți ale sistemului Malebranche au fost create de al doilea, și nu de primul Ceea ce face ca Malebranche un nume ferm în analele științei este teoria viziunii ideale, care este în contrast puternic cu dogmele carteziene Cu această învățătură, Malebranche câștigă locul succesorului științei adevărate,

ontologice și, prin Bonaventura, Augustin și neoplatoniști, urcă la Platon Malebranchele map-zinelor doar în amănunte, dar în principiile filozofiei sale, în spiritul ei principal, el îl depășește decisiv pe Descartes Schițând momentele inițiale ale filosofiei, Malebranche spune: "Inexistența nu are nicio proprietate Cred că; deci exist " El transformă astfel într-un silogism ceea ce Descartes a vrut cu orice preț să considere un fapt primar și imediat "Poziția: inexistența nu are nicio proprietate este echivalentă cu poziția Existent este Această poziție este plasată în fruntea procesului psihologic în conformitate cu învățătura lui Malebranche despre primatul și universalitatea ideii de a fi" *) Acest lucru confirmă metodologic ontologismul Ideea de a fi pentru Malebranche aparține compoziției Ființei însăși Acesta este ceea ce provoacă criticile psihologului Rosemini "Singurul lucru care poate fi adus în minte de Malebranche și adepții săi este absența unei distincții precise între ideea de a fi, așa cum este dată în intuiții, și ideea de a fi, așa cum este dată în reflecție - și confuzia frecventă a acestor două concepte diferite Ca urmare a acestui neajuns, Malebranche nu caracterizează corect principalele trăsături ale Ideei ca obiect al intuiției directe și uneori îi transferă trăsăturile conceptului reflectate în reflecție Unul dintre adepții doctrinei de a vedea lucrurile în Dumnezeu a fost un italian Gerdil și numai această împrejurare îl obligă pe Gioberti să vorbească mereu despre Gerdil cu evlavie, ca fiind unul dintre puținii gânditori prin care trece firul adevăratei tradiții filozofice Pe pământ francez, întâlnim o serie întreagă de scriitori străluciți: Arnaud, Bossuet, Fénelon, Nicolas, Pascal, netentați să cartografieze *) Eu, bi) I, *) П, I Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI zianismului și au rămas fideli ontologismului bisericesc, dar acești scriitori au puțin de-a face cu filozofia și nu găsim în ei o depășire filozofică a psihologismului cartezian Spinoza stă oarecum depărtat: "În mijlocul unor extreme monstruoase, el exprimă o rară profunzime a talentului filozofic și afirmă cu siguranță că adevărul conceptelor de rațiune depinde de ordinea filosofării și că această ordine trebuie să fie ontologică"*) Dependența de Descartes și de metoda sa corupă filosofia lui Spinoza și transformă sistemul conceput ontologic într-un panteism psihologic Gioberti este convins de legătura indisolubilă dintre psihologism și panteism și demonstrează această legătură nu prin exemplul lui Spinoza, ci într-un eseu polemic împotriva lui Rosemini Dar despre Spinoza, el își schițează cu dezinvoltură gândul: "Spinoza și alții au abandonat doar aparent metoda carteziană și au început să plece de la o substanță infinită pentru a explica seria dublă a realului și a idealului Vorbesc în exterior, căci substanța lui Spinoza nu este o Idee pură; este o idee amestecată din elemente psihologice sau, mai bine spus, este un concept, un abstract, o fantezie, cu un amestec de elemente ideale sau un fel de sinteză contradictorie a sensibilului cu inteligibilul - și, prin urmare, toate aceasta nu depăşeşte limitele principiului cartezian" *) VI Dacă filosofia franceză, dezvoltată într-o țară catolică, în persoana lui Descartes și a majorității adepților săi, nu a fost mai puțin o proclamație a psihologismului protestant, atunci filozofia germană, în ciuda faptului că principalele sale figuri erau protestanții, este, prin cea mai profundă motiv, adevărat zadarnic, dar totuși o dorință extrem de pronunțată de a restabili Ideea pierdută în psihologie și de a ajunge la un ontologism autentic) Acest lucru se datorează în primul rând faptului că caracterul național) II,) I,) P, Z Biblioteca "Runivers" В θ РН ъ Rasa germanică se distinge prin trăsături înalte: gândire

profundă, idealism practic, religiozitate sinceră "Se poate spune chiar că germanii sunt în prezent singurii oameni din Europa care știu să exploreze și care nu au uitat acel obicei de efort mental dificil, care cu câteva secole în urmă era caracteristic tuturor popoarelor Europei"*) Cu toate acestea, această înaltă apreciere a caracterului german îl are în vedere în principal pe Leibniz Leibniz în filosofia germană este aceeași excepție strălucitoare și singuratică pentru Gioberti ca și în filosofia franceză a lui Malebranche În speculaţia sa, Leibniz este catolic, în ciuda faptului că prin religie este protestant *) "Filosofii germani, având în doctrinele protestante un instrument flexibil și ascultător impulsurilor spiritului speculativ, nu ar fi trebuit să atace direct principiul religios, care, de altfel, le-a păstrat o atracție veșnică și invincibilă Și deși ca urmare a perversiunii dogmelor Revelației și ca urmare a metodei critice derivate din protestantism, precum și ca urmare a principiului psihologic al filosofării preluat din Descartes și complet contrar adevăratei ordini ideale a cunoașterii, germanii au pervertit multe adevăruri ale rațiunii, că nu mai puțin, au lăsat mereu intacte unele dintre adevăruri, datorită tradiției profunde și obiceiurilor consacrate, și au cultivat această parte rămasă cu dragoste inexprimată "Printre cele mai deplorabile erori, ele păstrează o putere de gândire nobilă, în comparație cu care sofistii francezi par copii sau bătrâni slabi la minte " "Filosofia germană, corectând procesul cercetării sale cu dogme tradiționale, a păstrat în sine umbra religiei, care a pătruns în toate părțile ei și a umplut-o de viață pentru o vreme") Deja din ultimele cuvinte se vede că Gioberti nu recunoaște decât umbra ontologiei păstrată în gândirea germană Accentul pe care îl pune pe caracterul ideal al filosofiei germane este legat de un moment polemic El laudă și aprobă filozofia germană doar în comparație cu franceză ϋ I, b;) I, ¿ ') Eu, Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI francez și pentru a înjunghia și a umili cartezianismul francez urat Când începe să o considere în esență, atunci tonul său devine aproape la fel de sever și hotărât ca atunci când judecă filozofia lui Descartes El subliniază și mai ales subliniază că, în ciuda impulsurilor bune și a celor mai bune intenții, filosofia germană este incapabilă să depășească psihologismul, iar marea mișcare a gândirii germane de la Kant la Hegel este o repetare în niște dimensiuni noi și uriașe, dar totuși vechiul cartezian cerc: de la psihologism în principiile de bază până la panteism visător în liniile finale ale sistemului După Gioberti, Kant, în ciuda întregii sale gândiri profunde și în ciuda incomensurabilității geniului său cu geniul frivol al întemeietorului unei noi filozofii, este succesorul lui Descartes: "Kantianismul nu este altceva decât cartezianismul adus la perfecțiune" χ) "Cu o profunzime filozofică rară, demnă de o mai bună aplicare, Kant în Germania a făcut ceea ce a încercat Descartes să facă cu o frivolitate incredibilă în Franța") "În Critica rațiunii pure, unde Kant urmează metoda carteziană, psihologia distruge ontologia" "Este adevărat că paralogismele lui Kant sunt demne de un mare gânditor și nu sunt deloc la fel de elementare precum erorile lui Descartes" Și totuși Kant este "doar cel mai mare psiholog Învățătura lui teoretică este fundamental coruptă și chiar, strict vorbind, nu este nici măcar un sistem") Gioberti spune relativ puțin în mod direct despre Kante Dar Gioberti vorbește mult despre principiul fundamental al filosofiei kantiene în disputa sa cu Rosemini Doctrina lui Rosemini despre existența posibilă Gioberti consideră, și pe bună dreptate, în esență identică cu fundamentele filozofiei lui Kant Și, prin urmare, analiza

sa detaliată a doctrinei unei ființe posibile, pe care o expunem în alt loc (ΰ), este o analiză a filosofiei lui Kant Iar rezultatul general al acestei analize este că în) I, , II, ·) eu, ba) I,) G) Rozminy și elo teoria cunoașterii, p i Biblioteca "Runivers" V E R n Buna ziua Filosofia lui Kant, ca și doctrina lui Rosemini despre ființa posibilă, oferă doar o nouă aprofundare și o nouă fundamentare a principiului psihologic, dar în niciun caz nu îl depășește Prin urmare, în comparație cu Descartes, Kant și Rosemini nu pot fi numiți decât psihologi mai mari și mai principiali Gioberti vede rămășițele ontologismului doar în învățăturile morale ale lui Kant "Antinomiile rațiunii teoretice au găsit o corecție în imperativul categoric, în care, sub forma moralității, Ideea, tocmai distrusă, este restaurată, iar aceasta deschide calea lui Fichte, ale cărui doctrine ontologice sunt asociate mai degrabă cu cele practice decât cu raţiunea teoretică a predecesorului său" *) Cu toate acestea, aceste rămășițe de ontologism nu l-au salvat pe cel mai târziu - gândirea germană kantiană de implicarea fatală în consecințele inevitabile ale psihologismului - în panteism II Așa cum cartezianismul dă naștere în mod necesar lui Spinoza, tot așa kantianismul dă naștere fatal la doctrinele panteiste ale lui Fichte, Schelling și Hegel "Panteiștii germani își bazează de obicei sistemele pe ideea de absolut Dar absolutul lor este compozitul Existentului și existentului Prin urmare, ontologismul acestor gânditori este complet imaginar - și, în esență, ascunde doctrina opusă Fichte, Schelling și Hegel (Gioberti nu putea cunoaște decât Schellingul primei perioade), psihologii reali și absolutul lor, ideea lor, care se dezvoltă și disecă, sunt compuse din elemente senzoriale interne sau externe, precum ființa extinsă și gânditoare a Spinoza, diferă de el doar pentru că printre filosofii germani ideea de substanță este înlocuită cu ideea de forță sau cauză Adevărat, Ideea se păstrează cumva în absolutul lor, dar întrucât Ideea se contopește în ele cu conceptul de existent, care îl distruge, se obține o contradicție internă, crescând de la primele principii până la ultimele consecințe și îndepărtând din sisteme numite, indiferent cât de iscusiți ar fi creatorii lor, cu adevărat semnificație științifică" *) "Voi", se adresează Gioberti gânditorilor germani, "reprezentați absolutul* ca gând al gândirii voastre și atribuiți-i că η I, ') Π, ii$ Biblioteca "Runivers" CRITICA NOI FILOZOFII LA JOBERTI ceea ce este cuprins în propriul tău spirit Dar într-un asemenea caz îl creezi pe Dumnezeu după chipul tău și nu trebuie să aparții naturii necreate: absolutul tău nu este altceva decât o amplificare a relativului Datorită acestei substituiri a Existentului adevărat cu o imagine extinsă și absolutizată a existentului, panteismul german îi apare lui Gioberti ca una dintre cele mai periculoase forme de psihologie, care trebuie combătută cu cel mai viguros mod "Creștinismul nu are un dușman mai teribil decât noul idealism german Școlile germane, populare în toată Germania, luptă cu creștinismul cu o pricepere extraordinară, făcând tot posibilul să-l distrugă și se pare că întreaga lume civilizată vrea să se întoarcă la păgânism pentru a răzbuna străvechea înfrângere a cultului lui Odin masca filozofiei și criticii, iar acel panteism care a dominat la început în formele brute ale mitologiei scandinave este acum restaurat în formele culturale atractive ale științei și filosofiei" *) Aceasta încheie critica lui Gioberti la adresa noii filosofii El are și caracteristici ale filosofiei engleze și italiene, dar ele nu adaugă nimic esențial celor spuse Laudă spiritul moderat al gânditorilor englezi și vorbește cu mare aprobare despre faptul că englezii se țin de realitate, de experiență, cu cea

mai mare tenacitate Și, în același timp, nu există un singur gânditor în Anglia care să se poată ridica la înțelegerea Ideei Dacă Berkeley ar fi fost catolic, ar fi devenit o ramură masculină engleză, iar Anglia s-ar putea mândri cu cel puțin un sistem ontologic; dar acest lucru nu s-a întâmplat) Filosofia engleză ocupă un loc de mijloc între filosofia franceză superficială și filozofia germană profundă, dar această cale de mijloc este mai degrabă psihologică decât dialectică Caracter mai sintetic *) P, II) Errori, I, XVI,) I, - Biblioteca "Runivers" V E R n romul are un gând italian Împreună cu gândirea franceză, iubește fenomenele și realitatea imediat dată și posedă arta de a delimita cu claritate contururile în fenomenele observate Se deosebește de gândirea franceză prin faptul că francezii, pentru claritate, nu se opresc la desenul artificial, în timp ce italienii, în atitudinea lor față de fenomene, sunt "sculpturali și le îmbrățișează în multe dimensiuni Cu gândirea germană, gândirea italiană este apropiată de dragostea pentru profunzime, pentru noumen, pentru esență, deși, în același timp, italienii se îndepărtează cu sobrietate de la amestecul fantastic dintre ideea obiectivă și conceptele subiective și dau exemple vii de gândire complet ontologică în Anselm, Bonaventura, Gerdil, Vico Ultimul Gioberti, ca să spunem, pentru prima dată descoperă și evaluează drept unul dintre cei mai mari filosofi După el, studiul lui Vico devine unul dintre subiectele preferate ale literaturii istorice și filozofice italiene Nu este sarcina mea să critic schema joberthiană a istoriei noii filozofii Are neajunsuri vizibile, dar în același timp avantaje incontestabile Se bazează pe un principiu filozofic profund, care are o importanță vitală și astăzi Că critica lui Gioberti, în părțile sale individuale, ar trebui înlocuită cu un studiu mai detaliat și mai intenționat, despre aceasta nu mai poate exista nicio îndoială Dar este, de asemenea, fără îndoială că, în ciuda caracterului său fragmentar, aproape aforistic, este impregnat de o idee extrem de originală și unificată, iar în această idee există un adevărat studiu - εητησις - demn de atenție profundă, și există întrebări care nu au încă a fost răspuns V Ern Biblioteca "Runivers" În ceea ce privește noua lucrare a lui S A Aleksev (Askoldov) "Gândire și realitate S A Aleksev (Askoldov) nu este un filosof începător: este un gânditor major cu un nume binecunoscut și o puternică reputație filozofică Într-o serie întreagă de lucrări și articole, el a reușit deja să contureze concepția sa filosofică particulară și să dezvăluie în mod clar trăsăturile talentului său filozofic Noua sa lucrare, Gândire și realitate, este una dintre cele mai interesante și importante scrieri ale sale Originalitatea minții sale, perspicacitatea și profunzimea analizelor sale, subtilitatea și persuasivitatea irezistibilă a criticii, amploarea îndrăzneață a ideilor filozofice au găsit în el o expresie vie și variată În cele din urmă, nu se poate ignora trăsătura esențială a noii sale cărți, că în ea autorul a abandonat multe puncte de vedere și aprecieri anterioare și a schițat pentru prima dată viziuni complet noi în unele puncte foarte serioase Toate acestea fac din opera lui S A Aleksev nu numai o contribuție foarte solidă și costisitoare "la literatura filozofică rusă, dar asigură și lucrării sale atenția receptivă a tuturor celor cărora întrebările filozofice fundamentale nu sunt indiferente Mi se pare că nu mă voi înșela dacă spun că cea mai mare putere a autorului Gândire și realitate este darul său critic remarcabil Analiza sa asupra teoriei imanenței pure a cunoașterii umane, atât de populară printre reprezentanții gândirii filosofice din timpul nostru, este excelentă și își păstrează semnificația indiferent de direcțiile și școlile cărora

le aparțin cititorii Critica sa față de învățăturile care transformă lumea cognoscibilă într-un element sau produs inseparabil al conștiinței și gândirii noastre, așa este cazul - Questions of Philosophy, KN) Biblioteca "Runivers" Õ L LOPATIN atât de grijuliu, grijuliu și plin de duh, încât s-ar putea considera că și-a epuizat complet sarcina, dacă ar fi fost mai clar concentrată pe punctele ei principale și dacă el nu s-ar pierde uneori în detalii și subtilități excesive, slăbind oarecum impresia generală Totuși, cred că prima parte a cărții, luată deja în sine, reprezintă o mare lucrare filosofică și un mare merit filosofic și se poate spera că va trezi din somnul dogmatic al idealismului transcendental pe mulți căutători sinceri și serioși ai adevărului în formele sale moderne Cu toate acestea, trebuie remarcat un dezavantaj important în această critică: înțeleg o anumită îngustime de viziune în alegerea autorităților filozofice care trebuie judecate Viziunea panlogistică a cunoașterii, transformarea realității cognoscibile într-un produs sau un obiect inseparabil al gândirii pure, nu constituie proprietatea exclusivă a modernității și nu este acoperită de numele lui Schuppe, Rickert, Lask, Cohen, Natorp, Cassirer și N O Lossky Panlogismul a apărut mult mai devreme decât ei și, îndrăznesc să cred, chiar în unele epoci din trecutul recent s-a dezvoltat cu mult mai multă consistență și geniu; este suficient să-l numesc pe Fichte în primul său sistem și pe Hegel În cele din urmă, așa-numita viziune imanentă a cunoașterii este un punct de vedere complet fundamental și complet asupra acesteia De ce să nu o discutăm în principiu, în conformitate cu esența sa logică, cu toată atenția și luarea în considerare cuprinzătoare a consecințelor sale inevitabile și a singurelor sale premise posibile În felul acesta, autorul nu ar face decât să-și înlesnească și să-și clarifice sarcina: i-ar fi mai ușor să se regăsească printre diversitatea involuntară, și uneori chiar accidente, a formelor individuale în care acest punct de vedere fundamental era îmbrăcat în rândul contemporanilor noștri, trăind sau a murit recent Nu ar fi fost nevoit să se repete sau să intre prea adânc în detalii și detalii care vorbesc puțin Între timp, S A Aleksev nu numai că nu a făcut acest lucru, dar și-a restrâns atât de mult orizontul cercetării, încât chiar și asupra filozofiei lui Kant, acest strămoș al mișcării luate în considerare, s-a oprit foarte puțin, limitându-se la cele mai generale caracteristici și remarci (pag -) Chiar și printre autoritățile contemporane, el face o alegere oarecum ciudată; deci una dintre cele mai multe Biblioteca "Runivers" DESPRE LUCRAREA NOUĂ S A ALEKSEEV (ASKOLDOV) Primul loc în critica sa este ocupat de N O Lossky: aproape un întreg capitol (VI) este consacrat unei analize a opiniilor sale, iar într-o prezentare ulterioară, S A revine la el cu cel mai mic pretext Îl respect foarte mult pe N O Lossky și am un mare respect pentru el ca om învățat și un gânditor foarte talentat Dar ideea nu este, desigur, despre calitățile lui personale Reluc remarcile lui S A Aleksev despre teoria sa a "intuiționismului absolut": el găsește teoria lui N O Lossky nedefinită și nefondată în cele mai importante puncte (p psihologia și ontologia viitorului, fără nicio încercare din partea sa de a rezolva cumva ele, chiar pe baza acestor științe (p), contradictorii (p ibo), conducând la tot felul de neconcordanțe (p -), dogmatice (p ,) și libere (p)) În toate aceste verdicte, sunt complet de acord cu el Dar am o nedumerire involuntară: dacă teoria lui N O Los este așa, de ce a trebuit autorul să i se adreseze atât de încăpățânat și să se certe cu el atât de neobosit? Aș înțelege dacă S A ar consacra câteva cuvinte ideilor lui N O Lossky paginile primei părți a operei sale Dar la urma

urmei, el ridică dispute pasionale cu el în partea a doua și a treia a cărții, unde se efectuează un studiu independent de întrebări foarte serioase și responsabile În spatele respingerilor rafinate ale opiniilor lui N O Lossky, S A uită uneori să-și fundamenteze propriile concluzii în detaliu, adesea în puncte foarte controversate Un exemplu tipic în acest sens este capitolul VI (p -) Problema intuiției în construcția ei este de o importanță fundamentală Iar în capitolul dedicat ei, el dă pagini infirmării lui N O Lossky, respingerii lui Bergson și Natorp și doar prezentării și motivarii propriilor opinii Și întrebarea, mai ales în formularea că S A Aleksiev, foarte complex și controversat Este posibil să fii surprins că din această cauză, în propriile sale opinii, rămân multe nespuse, obscure și uneori neîntemeiate? Aș sublinia un alt dezavantaj al criticii lui S A Aleksev în oarecare instabilitate a termenilor pe care îi folosește, * Biblioteca "Runivers" L LOPATIN, care se dovedesc însă a fi criterii pentru direcţiile pe care le consideră De exemplu, el identifică viziunea imanentă asupra cunoașterii cu pozitivismul, viziunea transcendentă asupra acesteia - recunoașterea existenței lucrurilor independente de conștiința și înțelegerea noastră - cu o viziune metafizică a acesteia Într-o oarecare măsură, acest lucru poate fi admis, mai ales dacă avem în vedere reprezentanții moderni ai imanentismului, care toți sunt de acord într-o atitudine negativă față de metafizică Dar mult mai dubioasă este explicația ulterioară pe care o face la pagina : "pozitivismul și metafizica nu sunt decât o variație a vechii opoziții dintre știință și teologie, umanism și teodicee" Și puțin mai devreme la p ho , se spune * "că" aceste fantome "(idei metafizice) sunt iarăși ceva destul de definit, și anume filosofia religiei, înțeleasă ca o teologie metafizică - și asta ar trebui să fie clar, dacă facem abstracție de la detalii secundare și cercetează principalele fluxuri ale istoriei umane " A fost dificil să identificăm mai decisiv metafizica cu teologismul și viziunea religioasă pozitivă asupra lumii, iar pozitivismul cu negarea lor indispensabilă Este ciudat că S A nu a observat că aceasta introduce un sens cu totul nou în termeni obișnuiți și de lungă durată și că o astfel de inovație ar trebui să conducă la o perturbare aproape necesară în limbajul filosofic Nu se poate vorbi de pozitivism în teologie și, pe de altă parte, nu este atomism antic, naturalism mecanic înțeles în sens absolut, spinozism, fichteanism originar, panlogism al lui Hegel, nu sisteme metafizice? Sistemele metafizice (în sensul obișnuit al cuvântului) din noua Europă nu sunt oare două treimi bune în conflictul cel mai evident cu dogmele teologice și cu credințele religioase pozitive? Desigur, nimănui nu i se poate interzice să folosească cuvintele după bunul plac Dar ce vor câștiga cititorii cărții dacă îi numesc pe Xenofan, Aristotel, Spinoza, Hegel, Schopenhauer pozitiviști și îi proclamă pe Locke, Berkeley metafizicieni puri? Filosofi scoțieni precum Reed și Oswald, Jacobi, Hamann, James și alții asemenea? Nu știu dacă cititorii, în astfel de circumstanțe, vor putea păstra Biblioteca "Runivers" DESPRE OPERĂ NOUĂ A LUI S A ALEKSEEV (ASKOLDOV} în amintirea noului sens inventat de S A a cuvintelor vechi și familiare, știu un singur lucru, că însuși autorul nu a reușit Deja la p îl numește Spinoza " metafizician explicit", iar la p definește direct metafizica ca cunoaștere a realității, ceea ce este ea în afara gândirii umane Mi se pare că în această definiție are perfectă dreptate: conceptul de metafizică în sensul său obișnuit se apropie foarte mult conceptul de ontologie Dar sub ce Același lucru este detectarea oricărei metafizici cu creșterea minoră teologică?O mamă-jucător nepoliticos, credea că

mama absolută era complet independentă de gândurile sale și a existat mai devreme, nu avea niciun gând, este nu un metafizician păgubit, deși îl neagă pe Dumnezeu în cea mai mare grabă? Totuși, trebuie să repet că partea critică a muncii lui SA Aleksev, în ciuda unor neajunsuri, este foarte puternică și foarte informativă Partea pozitivă a cercetării sale mi se pare mai slabă În raport cu ea, i-aș reproșa o oarecare lipsă de economie a atenției în rezolvarea problemelor în discuție, ba chiar și lipsa de consecvență în plan Cartea domnului Aleksiev îmi amintește de o cameră frumoasă, amenajată convenabil, în care au pus multe obiecte de lux, dar în care nu au avut timp să aducă esențialul Mă tem că titlul în sine este oarecum în contradicție cu conținutul lucrării Cartea poartă titlul: Gând și realitate Din aceasta, de fapt, se poate vedea cu siguranță modul în care autorul privește realitatea Deși are în vedere în mod specific doar problema realității experienței interne și externe, el oferă totuși o expunere (deși doar o expunere, fără motivare detaliată, care nici măcar nu ar putea fi cerută prin prisma caracterului epistemologic al sarcinii) a fundamentelor a viziunii sale metafizice asupra lumii El învață că toate lucrurile sunt compuse din materie și formă (p) și că nici Dumnezeu nu face excepție de la aceasta (p); materia este începutul unităţii în lucruri (p); sub formă sursa multiplicității și certitudinii lor; spiritul este forma prin excelenţă, corpul este materia prin excelenţă (p); materia este o putere oarbă, nedirijată (p), care nu se poate distinge în întregime Biblioteca "Runivers" L LOPATIN repede, ( ) - dimpotrivă, spiritul este o neputință văzătoare, dând un scop și un plan de acțiune acestei forțe (p) Conceptul ontologic care stă la baza înțelegerii realității este conceptul de substanță, în care funcția formei și funcția materiei sunt interconectate (p) Toate acestea sunt interesante și originale în dezacordul său cu Aristotel, fondatorul doctrinei materiei și formei, deși este departe de a fi întotdeauna clar Ceea ce înseamnă autorul cărții prin realitate este totuși evident Într-o poziție mai puțin favorabilă se află problema naturii gândirii umane Numai ultimele două capitole îi sunt consacrate, dar chiar și el este excesiv de aglomerat cu critici la adresa opiniilor altora (Husserl și Lossky) (XIV * cap) și o excursie extinsă către problema particulară a condițiilor de fiabilitate a științelor matematice (cap XIII) Ca urmare a acestui fapt, soluția celei mai elementare întrebări, care, conform conținutului subiectului studiului, ar fi trebuit să atragă toată atenția autorului și să vină în prim-plan - întrebarea naturii gândirii în activitatea sa cognitivă generală și proprietățile sale interne fundamentale - se dovedește a fi cu greu conturate, deși, trebuie să fiu de acord, este interesant pentru scopul propus Dar că, cu toate acestea, în această direcție, S A Aleksev a dat mult mai puțin decât s-ar putea aștepta, cea mai bună dovadă în acest sens este dificultatea cititorului de a decide singur întrebarea: cu cine are de-a face în persoana autorului cărții carte, cu un conceptualist sau cu un nominalist? Între timp, în diferența dintre aceste două direcții se află un criteriu destul de semnificativ pentru caracterizarea oricărei interpretări a proceselor minții S A se consideră un conceptualist, dar nu se poate să nu observăm că conceptualismul său, în măsura în care privește evaluarea fundamentelor și sarcinilor finale ale cunoașterii umane, seamănă în mod suspect de mult cu nominalismul Pentru început, însăși reprezentativitatea cunoașterii (adică, străduința ei de a fi o reproducere sau o reflectare a realității în afara gândirii) este destul de clar identificat de autor cu tendința de a traduce concepte generale și relații logice generale în limbajul ideilor specifice

Conceptele și principiile abstracte sunt, pentru domnul Aleksev, doar o modalitate și un mijloc de a realiza ceea ce este reprezentat; înțelegerea abstractă este ceva esențial auxiliar, Biblioteca "Runivers" DESPRE LUCRAREA NOUĂ S A ALEKSEEV (ASKOLDOV) doar o abordare giratorie, în cel mai bun caz un germen, um * 'brion al reproducerii percepţiilor senzoriale Ar putea fi citate multe citate care exprimă această idee Deja în introducere (p) se spune: "În general, cu greu se poate contesta că în domeniile indicate, cunoștințele și cunoștințele au într-o oarecare măsură un caracter reprezentativ Întotdeauna prezintă ceva momentan sau în general inaccesibil percepției umane "Odată cu dobândirea acestor proprietăți (logice), cunoștințele științifice își pierd din ce în ce mai mult din reprezentativitate și se transformă în cele din urmă în scheme de relații logice care nu includ aproape nimic din ceea ce ar putea fi perceput și reprezentat Totuși ea (cunoașterea) în esență, ea reprezintă doar o modalitate și un mijloc de a obține aceleași rezultate de reproducere a unuia sau altuia care nu este dat sau nu poate fi dat în condițiile empirice obișnuite ale unei anumite experiențe, adică din nou ceva perceput sau reprezentat Pagină : "În general și în ansamblu, cunoașterea, cu toată abstractitatea și supra-empirismul unora dintre momentele sale, este întotdeauna îndreptată către experiența plină de sânge a vieții, ea servește și ia naștere de dragul ei" " Se împacă cu înțelegerea abstractă doar ca o inevitabilitate și recurge la ea ca la ceva doar auxiliar Pagină : "Ideea generală de "om" este un fel de desen viu în interiorul conștiinței, care se poate transforma instantaneu într-o multitudine de idei individualizate ale "acești" oameni " - "Conceptele abstracte sunt planuri, desene, diagrame, uneori doar icoane ale realitatii Faptul că un astfel de desen poate apărea în conștiința individuală, înfățișând principalele trăsături ale uneia sau mai multor forme, nu este mai surprinzător decât "faptul că desenăm un astfel de desen pe hârtie" concretizarea și individualizarea naturii cuiva în reprezentări" este caracteristic felul în care S A Aleksev vorbește despre procesele de abstractizare (pp ,): "Dacă putem desena desene ale unei case și o diagramă a unei persoane, atunci de ce acoperișurile, pereții sau o coloană, înfățișează doar musculatura braț, etc ? Biblioteca "Runivers" L LOPATIN semne și proprietăți "-" În orice tărâm al ființei sau al neființei sunt plasate aceste obiecte, dar tocmai abstracțiile sunt forțate să fie atribuite acolo, pe lângă organisme ideologice complete, "umanitate", "plante" etc , și un astfel de (tm) trunchiat ca "mâini", "mușchi ", "verde", "cenușie", "dezlegare", "eșec", etc Nu știu care nominalist nu ar subscrie acestor argumente? Între timp, domnul Aleksiev este foarte ezitant El crede că o astfel de soluție iese prea simplă Își face o obiecție foarte serioasă (p) "Aproape fiecare știință are în compoziția sa ceva care, în același timp, are o valoare independentă a rezultatului final și este o gândire atât de pură încât nu poate fi găsit niciun echivalent în sfera perceputului și reprezentat " El îi răspunde: "În anumite privințe, nu se poate decât să fie de acord cu asta Desigur, nimic imaginat nu poate fi adecvat nu numai unor concepte precum "caracter inteligibil" sau "Dumnezeu", *ci chiar "atom" sau "mii pătrate" Totuși, aceste concepte nu sunt lipsite de proprietatea comună a tuturor formelor cognitive să ne raportăm la un obiect extern al cunoașterii și să-l reprezentăm cumva în felul nostru propriu Deși această reprezentare este imposibilă în sensul formelor obișnuite de reprezentare, ni se pare întotdeauna că în conceptele noastre mai avem o oarecare posibilitate de a sugera ceva și desemnând ceva în acest

fel, că această aluzie și desemnare sunt, în unele privințe, un substitut pentru obiectul însuși Cu greu se poate afirma că considerațiile domnului Aleksev în acest caz au luat o formă certă și, între timp, nu are o decizie mai precisă Pur și simplu nu înțeleg cum nu a simțit că aici se află tot centrul problemei? Cum se poate trece cu vederea faptul că nu numai "Dumnezeu" și "caracterul inteligibil" sunt de nereprezentat vizual, ci că aceasta este marea majoritate a conceptelor noastre, că în anumite privințe toate conceptele sunt astfel - încât, prin urmare, pentru a insista asupra caracter reprezentativ al nostru, trebuie în primul rând să arătăm că abstractul, tocmai în abstractitatea lui, de altfel ideal, inteligibil, numai imaginabil, poate fi totuși o reprezentare a realului, Biblioteca "Runivers" DESPRE NOUA MUNCĂ S A ALEXIEVA (Askoldova) dincolo de gândul dat Aceasta este sarcina cea mai presantă și urgentă a epistemologiei transcendentale, dacă este capabilă să se justifice Mi se pare că a sosit momentul să privim fanteziile nominaliste cu puțin mai mult scepticism Subtilitatea autoobservărilor psihologice în general a crescut acum mult și devine din ce în ce mai dificil să ne mulțumim cu reprezentarea lumii noastre interioare cu vechile scheme convenționale Și în sfârșit, pentru a pune la îndoială interpretările nominaliștilor, trebuie pur și simplu să ținem cont cel puțin de studiile experimentale ale școlii de la Würzburg Totuși, S A Aleksev să nu creadă că aceste reproșuri ale mele se aplică lui personal și că îl consider doar un nominalist Dimpotrivă, el încearcă să iasă din limitele înguste ale conceptului nominalist Mi se pare că chiar vede calea corectă spre asta, subliniind marea semnificație a unității reale a conștiinței în procesele gândirii El spune (p): "Dar atât nominalismul, cât și Husserl deopotrivă nu reușesc să ofere o interpretare adecvată a înțelesurilor și semnificațiilor comune, pentru că deopotrivă ignoră acel temei care este adevărata bază a oricărei comunități imaginabile, și anume unitatea reală a conștiinței sau "l" Dar, din păcate, toate acestea sunt doar indicii nefolosite Și într-o astfel de investigație, pe care autorul și-a propus ca scop, a fost imposibil să ne rezumați la simple indicii Astfel, întrebarea despre natura gândirii a primit de la domnul Aleksyev o soluție neterminată și chiar vagă Pe de altă parte, el pune câteva întrebări particulare, care cu îndrăzneală nu ar putea să iasă în prim-plan, având în vedere generalitatea sarcinii cercetării sale Printre astfel de întrebări includ problema realismului naiv Aceasta este o problemă foarte la modă, dar de aceea semnificația ei este exagerată Din punct de vedere psihologic, înțeleg de ce autorul a avansat atât de mult; odată cu abaterea sa către nominalism, îi era foarte drag să găsească astfel de elemente de experiență pură care să fie absolut adevărate, și în același timp sensibil vizibile, indicatori ai unei realități independente și a proprietăților reale ale lucrurilor din jurul nostru Cu toate acestea, problema cunoașterii de către realitate a percepțiilor senzoriale și in- Biblioteca "Runivers" S L LOPATIN teoria este departe de a fi rezolvată și nu acoperită " Însuși autorul spune excelent (p ii): "Desigur, dacă prin reprezentare înțelegem doar reprezentarea realității în sensul restrâns al cuvântului, adică reproducerea sa într-un sistem de culori și sunete, atunci rolul unei astfel de reprezentări în acest domeniu este în general nesemnificativ Totuși, nu există niciun motiv să vedem în reprezentare singura formă de cunoaștere, ca funcție reprezentativă Dat fiind, într-adevăr, că realiștii naivi au dreptate și că noi percepem lucrurile în sine în adevăratele lor calități, aceasta predetermina în vreun fel soluția problemei siguranței cunoașterii și, mai mult, a

problemei naturii gând? Atunci este justificat experiență simplă; dar arată cum este lumea în întregul ei, după ce legi este guvernată și ce principii universale se realizează în existența și dezvoltarea ei? Și cu o interpretare naiv-realistă, percepția senzorială vorbește doar despre sine și despre ceea ce conține direct și imediat A reușit S A Aleksev să justifice realismul naiv? El a înmuiat semnificativ formulele obișnuite ale realismului naiv, iar acesta este avantajul important al vederii sale Dar totuși, după cum mi se pare, realismul naiv nu a devenit așadar o doctrină mai demonstrativă Există atât de multe controverse în argumentația domnului Aleksev, atât din punct de vedere psihologic, cât și filozofic, încât dacă aș începe să expun toate îndoielile care apar, obiecțiile mele ar crește prea mari Prin urmare, mă voi concentra doar asupra celor mai esențiale, i) Autorul a limitat în mod ciudat problema legitimității realismului naiv doar la o analiză a viziunii și reducerea proprietăților viziunii la "proprietăți ale atingerii", de parcă ar crede că prin aceasta întrebarea a fost rezolvată în siguranță într-un sens pozitiv Dar întrebarea nu rămâne în toată puterea ei chiar și pentru atingere? Într-adevăr, este necesar să arătăm în general că în orice percepție a oricărui fel de sentimente, conștiința noastră intră direct în contact cu obiectul însuși, așa cum este și unde se află Între timp, fundamentarea acestei propoziții în forma ei generală nu poate fi găsită nicăieri în domnul Aleksev) Refuzul sau cel puțin foarte ezitând să recunoască realitatea transsubiectivă a calităților senzoriale (cum ar fi culoarea, sunetul, mirosul, gustul); Biblioteca "Runivers" DESPRE LUCRAREA NOUĂ S A ALEKSEEV (ASKOLDOV) ΌΗΈ afirmă cu atât mai insistent că percepem destul de corect formele corpurilor observate Pe ce bază susține asta? Spre uimirea mea, am găsit la el un singur argument distinct în favoarea acestei teze (p): "Perceptibilitatea în general", în măsura în care ne vorbește numai despre forme, poate fi recunoscută tocmai ca conținut al percepției, care, în veridicitatea sa în sensul transmiterii Transsubiectivul nu a fost încă denigrat de nimic și, prin urmare, trebuie recunoscut ca domeniu al raportării veridice despre lumea exterioară Dar de ce este neîntinat, prin urmare, absolut adevărat și nu este într-adevăr întinat? Într-adevăr, s-ar părea că cele mai simple considerații vorbesc împotriva încrederii oarbe în sentimentele noastre și în acest sens Nu mă voi referi la diverse cazuri patologice, dar, de exemplu, un miop vede aceleași forme ca și un mioop? Și dacă chiar și cea mai lungă vedere va ridica un microscop sau un telescop, va vedea el aceleași forme pe care le-a văzut cu un simplu ochi? Cât de des i se pare netedă denivelată și aspră - un întreg continuu se rup brusc în multe unități de o formă complet neașteptată! Iar dacă se va îndrepta către fizică, va fi și mai convins că formele nemișcate ale obiectelor solide percepute de el ar trebui să semene foarte puțin cu acele vârtejuri și nori de electroni și atomi / din care aceste obiecte sunt compuse conform teoriilor fizice De ce S A Aleksev nu a luat în considerare deloc aceste considerații naturale?) Am fost și mai surprins că a trecut complet în tăcere cea mai elementară obiecție la adresa identității numerice dintre imaginile pe care le percepem și obiectele situate în afara noastră: că noi percepem întotdeauna obiectele nu în prezentul lor, ci în trecutul lor (aproape de sau îndepărtate), și că, prin urmare, noi percepem în obiecte nu ceea ce au ele acum și, deseori, nu le percepem unde sunt Aș dori să ating mult mai multe puncte individuale din lucrarea lui S A Aleksev și, mai ales, chestiunile legate de unitatea reală a conștiinței și extinderea ei, precum și chestiunea fundamentelor intuitive ale matematicii și absența

în carte de o diferență clar stabilită între Biblioteca "Runivers" L LOPATIN necesitatea intuitivă a axiomelor și a considerațiilor empirice ale conexiunii dintre diferitele date ale percepțiilor noastre senzoriale fără nicio conștiință a necesității sale Dar fiecare dintre aceste întrebări m-ar duce prea departe Prin urmare, mă voi opri direct asupra aspectelor metodologice ale lucrării în discuție Mi se pare că principalul său dezavantaj metodologic constă în faptul că autorul se străduiește în mod constant să fundamenteze validitatea concluziilor sale nu atât prin justificarea lor pozitivă față de el însuși, cât prin infirmarea și critica adversarilor săi Prin aceasta, secțiunea critică a lucrării crește excesiv și depășește cu mult limitele primei sale părți Ar fi interesant de făcut o numărătoare generală a câte pagini din capitolele din partea a doua și a treia sunt date de autor analizei străinilor și câte au rămas pentru a-și demonstra propriile poziții Dar unele dintre aceste capitole sunt dedicate celor mai arzătoare întrebări ale cunoașterii De aceea ideile domnului Aleksev se dovedesc incomplete, prea concise, uneori contradictorii (Voi indica un exemplu tipic în doctrina spațiului: la p , autorul demonstrează că spațiul este legătura internă a lucrurilor și că conceptul de spațiu, ca pur exterioritate, este fals și imaginar; iar la paginile - , timpul este deja legătura internă a vieții, iar spațiul (p) este definit tocmai ca non-pozitivitate) Cum să explic acest neajuns? Mă tem că în acest caz domnul Aleksev a fost influențat fatal de convingerea sa fundamentală că în filosofie nu există și nu pot exista construcții universal obligatorii (p , ,), că toate posibilitățile sunt deschise în ea și, prin urmare, totul este problematic Într-o astfel de vedere, este dificil să eviți subiectivismul Când cineva citește o carte aflată în examinare, se pare întotdeauna că autorul se gândește mult mai mult la a-și spune bine părerile decât la a le dovedi Cum poate cineva să fie surprins de acest lucru, deoarece este convins că nimic nu poate fi dovedit în filosofie? Dar, în virtutea respingerii chiar și a teoriilor filozofice, el crede - de aceea partea sa critică a crescut atât de teribil Cu toate acestea, apare involuntar o îndoială: de ce se fac cercetări științifice în domeniul întrebărilor evident insolubile? Biblioteca "Runivers" DESPRE NOUA OPERA A LUI S A ALEKSYEV (ASKOLDOVA) Prin observațiile mele, am vrut doar să spun că întrebarea pusă de domnul Aleksev nu a fost încă rezolvată de el, dar indiferent de laturile controversate și chiar slabe ale cărții sale, el a contribuit totuși cu multă valoare la rezolvarea acesteia Nu se poate decât să-și dorească sincer să-și continue munca, eliminând cele îndoielnice, fundamentând și dezvoltând neîndoielile Potrivit talentelor sale filozofice, S A Aleksev poate spune o mulțime de lucruri noi și solide Și, cel mai important, trebuie să-i urăm mai multă încredere în filozofie și în succesul lucrării sale Atunci nu va fi doar un critic excelent, ci și un creator în știința pe care a ales-o Știu cât de important și de rodnic este pentru un filozof să reflecteze cu atenție asupra lucrărilor marilor minți atât în trecut, cât și în prezent Și totuși aș vrea să-i dau un sfat autorului: gândiți-vă mai puțin la părerile altora, dar fiți mai exigenți cu propriile voastre L Lopatin Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Cărți și broșuri noi trimise editorilor Bergson, A Evoluție creativă Moscova pp IX- C i p k Gurlyand, A German Cohen și justificarea sa filozofică a evreilor Petrograd Art XXV - C k Zѣnkovsky, VV Problema cauzalității mentale Kiev Art C p k Jinarjadaza, S În numele lui Petrograd Art C k Lodyzhensky, M V Trilogie mistică, vol III Forța întunecată Petrograd Art VIII-}- C p Murinov, I Istoria Galiţiei Moscova Art C k

Rabindranath Tagore Digitalali Petrograd Art C $o kop Opere ale lui Descartes, tradus de N N Sretensky cu o prefață de I I Yagodinsky TI Kazan Art XI V-¡" C ° к Trubetskoy, E Prince Sensul războiului Emisiune I Moscova Art C k Ciolkovski, K Nirvana Kaluga Art C k Shilov, Alexey Cum nu trebuie înțeles alcoolismul" Moscova Art i C k Ern, V Rozmini şi teoria sa, cunoaşterea Moscova Art "C i p o la Ediția Intermediarului Pokrovsky, S Regina Neagră și oamenii ei C k Poletaeva, Cursuri de geografie C k Gorbunova, E Pământul nostru C k Al lui Un ghid simplu pentru legarea k'y maestru k Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI S Salomina Nu bea, nu fuma, da Sazhin, I V Consum moderat de alcool, băuturi Ts io k Al lui Cea mai frecventă cauză a alcoolismului C la * Al lui Despre influența băuturilor alcoolice asupra plantei organ C la Al lui Consumul și alcoolismul C ij k Karavaev, L și Zh Cum să crești singur legume de grădină, c k , Platonova, E Ce soiuri de pâine sunt potrivite pentru semănat C to-Zemlyak, A Numărul C Al lui Emisiune $th C la Al lui Emisiune al -lea C J la Al lui Emisiune r-th C la Al lui Emisiune al n-lea C la Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova CCLXXXVIL Procesul-verbal al ședinței închise (cu invitați) din aprilie Ședința a fost deschisă la ora , în sala Institutului de Psihologie, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența membrilor titulari: B N Babynina, A O Bachinsky, A P Boltunova, I M Gromoglasova, D G Konovalova , M B Krol, A I Ogneva, G A Rachinskago, F E Rybakova, P P Sokolova, V K Khoroshko, G G Shpet, A M Shcherbina, A N Shchukareva, membri-concurenți - N P Ferster, S G Shakht-Nazarova și invitații În cadrul ședinței au avut loc următoarele:) Un membru cu drepturi depline al Societății A N Shchukarev a citit un raport sub titlul: "Cogniție și gândire" (raportul a fost însoțit de o demonstrație a mașinii logice Jevans, modificată de autorul raportului)) După o pauză, a avut loc un schimb de opinii despre raportul citit, la care au participat, pe lângă referent, G G Shpet și L M Lopatin) În partea închisă a ședinței (fără invitați), A O Kade (V K Khoroshko și L M Lopatin) a fost propus pentru alegerea membrilor concurenți Şedinţa a fost suspendată la ora / seara CCLXXXVIIL Proces-verbal al ședinței statutare extraordinare din mai Ședința a fost deschisă la ora în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui L M Lopatin, sub secretariat Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ container N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari: A P Boltunova, N E Osipova, П П Sokolova, V, K Khoroshko, G I Chelpanov și G G Shpet În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele: ï) G I Chelpanov a raportat procesul-verbal al Comitetului pentru Convocarea Primului Congres Psihologic Panorusesc de la Moscova în , indicând motivele pentru care acest congres nu a putut fi convocat în și a raportat "Proiectul de Regulament privind Primul Congres al Rusiei" " elaborat de același Comitet Congres psihologic la Moscova în perioada - martie După un schimb de opinii, "Regulamentul Primului Congres Psihologic Panorus de la Moscova" a fost adoptat de reuniune sub următoarea formă: i) Primul Congres Psihologic Panorusesc este convocat de Societatea Psihologică din Moscova, care formează un organ special în acest scop Comitetul de organizare,) Comitetul de organizare al Congresului este compus din membri ai Societății de psihologie cu drept de cooptare de noi membri ai Comitetului din cadrul Societății de psihologie) Comitetul de Organizare alege dintre membrii săi un președinte, un trezorier și un secretar) Sesiunile Congresului continuă de la martie până la martie ; b) conform rapoartelor propuse de participanţii la Congres) La Congres se recomandă o expoziţie de aparate, diagrame şi alte articole corespunzătoare programului

Congresului; Comitetul de Organizare alege o persoană specială care să conducă expoziția) Membrii Congresului pot fi: a) reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior, b) persoane care s-au declarat prin activitate în psihologie și domenii conexe, c) profesori de discipline filozofice în instituțiile de învățământ secundar; numărul de membri nu trebuie să depășească) Pot fi invitați toate persoanele interesate de psihologie, dar nu participă la dezbateri sau la vot; numărul lor nu trebuie să depășească) Persoanele care doresc să participe la Congres, declară acest lucru Comitetului de Organizare și plătesc o taxă de membru de ruble, io) Rapoartele privind problemele programului sunt transmise Comitetului de Organizare al Congresului Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ cel târziu la februarie , i) Proiectele de hotărâri ale Congresului propuse de membrii Congresului sunt supuse încheierii Comitetului de organizare) Membrii Congresului au dreptul de a primi gratuit un raport tipărit cu privire la lucrările Congresului ï) La propunerea Comitetului pentru convocarea Congresului, ședința a decis: a) să considere Comitetul deja existent drept "Comitetul de organizare pentru convocarea Primului Congres psihologic panrusesc de la Moscova", instruindu-l să convoacă Congresul pe baza "Regulamentului" aprobat de ședință și b) inițiază o petiție în fața autorității competente cu permisiunea Congresului la ora specificată în sediul Universității din Moscova și cu privire la eliberarea unei indemnizații pentru organizarea Congresului) S-a făcut buletin de vot propus pentru alegere membrilor - concurenți ai Societății A O Kade Candidatul a fost ales în unanimitate Întâlnirea a fost închisă la ora noaptea SSEHHHH Procesul-verbal al ședinței închis (de către invitați) la octombrie Ședința a fost deschisă la ora , în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri actuali: K A Andreeva, A O Bachinsky, B N Babynina, П P Blonsky, S N Bulgakov, N P Korelina A I Ogneva, G A Rachinsky, П P Sokolov, G I Chelpanov, G G Shpet, A M Shcherbina, membru concurent S V Zotov și invitați În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) La propunerea președintelui, amintirea membrului decedat - fondatorul Societății, academicianul F T Fortunatov) Un membru cu drepturi depline al Societății, G G Shpet, a citit un raport sub titlul: "Moștenirea filozofică a lui P D Yurkevich" (La patruzeci de ani de la moartea sa)) După pauză, a avut loc o dezbatere pe tema despre raportul citit, la care au participat, pe lângă referent, G> A Rachinsky și L M Lopatin Şedinţa a fost suspendată la orele - Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ CCLIL Procesul-verbal al ședinței închis (de către invitați) la octombrie Ședința a fost deschisă la ora , în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari: B N Babynina, П P Blonskago, A P Boltunova, D V Viktorova, I A Ilyina, N P Korelina, M M Rubinstein, G I Chelpanov, G G Shpet, A M Shcherbina și invitați În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Membru titular al Societății M M Rubinshtein a citit rezumatul sub titlul: "Ideile pedagogice ale lui Platon") După o pauză, a avut loc o dezbatere despre raportul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: N D Vinogradov, П P Blonsky, L M Lopatin) În partea închisă a ședinței (fără invitați), au fost citite și aprobate procesele-verbale ale celor cinci ședințe anterioare) A fost discutată întrebarea Primului Congresul Psihologic al Rusiei, propus să fie convocat la Moscova la Paștele Conform propunerii Comitetului de Organizare, transmisă prin

Președintele Comitetului, G I nym) S -a discutat chestiunea utilizării dobânzii din capitalul Premiului D A Stolypin Conform propunerii Comisiei de acordare a premiilor, s-a decis folosirea acestor procente pentru acoperirea costurilor activităților editoriale ale Societății Şedinţa a fost suspendată la ora / dimineaţa * Biblioteca "Runivers" b MATERIALE PENTRU STATISTICA REVISTA Materiale pentru statistica jurnalului În , copii ale revistei "ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE și PSICHOLO GII* au fost distribuite după cum urmează: ■ PE PROVINCIA ! ¡ copie Nr Av PROVINCIA PO copie I Kievskaya Pskovskaya ' despre Herson Stavropolskaya Harkov Í Kutaisskaya Vladimirskaia ! Tobolskaya ! Tiflis - iKurlandskaya i Saratov I Estlyandskaya Kazanskaya Ó Kaluzhskaya Regiunea Trupe Donsk ! Cernihiv : Voronej Arhangelskaya IO Nijni Novgorod Yenisiskaya Ì Tula Erivan Varşovia Syr-Daryinskaya Tomskaia i Karsskaya n Yaroslavskaya i Grodnenskaya * Moscova ib Petrokovskaya Livlandskaya ib Suwalkskaya Smolenskaia ib Olonets i basarabean Lublinskaya Poltava Batumskaya Regiunea Kuban i Kovenskaya Vi Yenskaya Vyborgskaya Penzenskaya iZ Chernomorskaya Mogilevskaia Rad mekai z Orlovskaya Dagestanskaya) Ekaterinoslavskaya Samarkandskaya Volynskaya Kholmskaya Petrogradskaya Regiunea Transbaikal Baku Regiunea Fergana Și Ufimskaya IO- Semirѣchenskaya oblast Orenburg IO' Elizavetpolskaya și Tavricheskaya i Transcaspică I Vyatka • Regiunea Turgai I ! Samara Regiunea Terek Vitebsk i Total pentru provincii ■ Zb Kurskaya i Tam b >vskaya Perm Podolsk II III IV Moscova Petrograd Kostroma Irkutsk oo oo În străinătate Total Minsk I b Tverskaya Simbirsk " Astrahan i Novgorodskaya ·• ' i ! (gratuit și schimb) ioo ; unsprezece Biblioteca "Runivers " ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS Jurnalul IA G "VESTNIK EDUCATION" Revista își propune să clarifice problemele educației și creșterii pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului În acest scop, revista urmărește dezvoltarea ideilor pedagogice, starea actuală a educației și educației" în Rusia și în străinătate și oferă feedback cu privire la cărți noi de pedagogie, științe naturale, științe sociale, cărți pentru copii și **Vj,pyr În plus, revista va fi plină de articole științifice de popularitate pe diverse subiecte ramuri ale cunoasterii si artei, eseuri literare si pedagogice, povestiri, memorii etc La jurnal au participat: Doctor în Filosofie V Henri (Victor Pepgi) Yu B M Bekhterev, tsr iv -d revistă lunară ilustrată pentru familii și școli EDIȚIA DE ANUL PATRUzeci și șaptea În , revista "Rusia tânără" ("Lectură pentru copii") va oferi tuturor abonaților: CĂRȚI LUNAR, care includ: a) povești, povești și basme; b) poezii; c) eseuri și biografii istorice; d) articole științifice de popularitate; e) fotografii din portrete ale unor oameni remarcabili, din picturi ale unor artiști celebri etc Suplimente gratuite la revista "Tânăra Rusia" pentru : I Mirskaya ^ A Suum-love A story with drawings IL Roberts, W On the vârfuri de munte R Rubinova Cu desene III Roberts, C Baloniştii Fox IV Roberts, C To the man's lair V Roberts, C Twilight El "f Stories Traducere din engleză B Gatsuka, Fig VI Harding-Davies, cap Prețul abonamentului pe an ruble k fără expediere, ruble cu expediere, în străinătate p) "Lipgay ton" Jurnal pentru educatori și profesori populari · EDIȚIA PENTRU ANUL ? Revista apare de ori pe an, în cărți de până la coli Prețul abonamentului pentru "P L " p k fără redirecționare, cu redirecționare p , în străinătate p PREȚ DE ABONAMENT pentru ambele reviste p timp de un an cu - redirecționare, "fără redirecționare p ADRESA EDITORIALĂ: Moscova, B Molchanovka, d Nr Abonamentele sunt acceptate la toate librăriile cunoscute și la toate oficiile poștale și sucursalele Librării % concesiune Taxă pentru

reclame în revistele "Rusia tânără" și "Listok pedagogic": pe pagină ruble, pe J / pagini ruble, pe pagină ruble pentru , Vya paginile rub Editura E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov În cadrul revistei "Tânăra Rusia(r) și" Pedagogical Listok" a fost organizat un depozit de carte cu publicații de D I Tikh-mirov:) Biblioteca pentru familie și școală;) Biblioteca profesorului;) Manuale de D I Tihomirov Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis (ANUL DE PUBLICARE) la o revistă lunară literară, științifică și politică NOTE RELE, publicat la Petrograd Revista "Northern Notes" reflectă și luminează fenomenele culturale și politice care entuziasmează democrația modernă, apărând acele tendințe din domeniul gândirii și vieții care poartă cele mai înalte valori culturale și începutul liberei dezvoltări a publicului În , jurnalul va fi publicat conform programului anterior și cu participarea foștilor angajați din departamentele de ficțiune (ficțiune, poezie), critică literară, artă, teatru, știință, filozofie, religie, politică, economie națională O examinare cuprinzătoare a problemelor ridicate de lupta mondială este sarcina pe care și-a pus-o revista încă de la începutul războiului Conform acestei sarcini "Sev Zan " iar în , o atenție deosebită va fi acordată marilor răsturnări și încercări pe care le trăiește în prezent omenirea, evidențiind într-o serie de articole aspectele politice, sociale, psihologice, culturale și de altă natură ale evenimentelor care se desfășoară Participarea la jurnal: N D Avksentiev, Anna Akhmatova, Yu Baltrushaitis, K Balmont, P I Biryukov, I M Bikfarman, I M Bryusova A S Belorussov, A 'Blok, S I Bondarev, P Ya Bykhovsky, M A Braginsky, L M Bramson, I K Brusilovsky, A Yu Bunin, W B Vodovozov, Ivan Volny, V K Volsky, A Gertsyk, A G Gornfeld, S M Gorodetsky, Lyubov Gurevich, M F Gnesin, N L Gekker, N S Gumilev, P K Guber A Ya Gurevici, V Ya Gurevici, IO Delevsky, V I Dzyubinsky, V M Zhirmunsky, Boris Zaytsev, D Zaslavsky, S F Znamensky, S A Zolotarev, prof θ F Zelinsky, I I Ignatovici, Dm Ilimsky, V G Karatygin, F F Karajanidis, V Kerzhentsovt A A Ki-pev, H N Kiselev, D M Koigen, I I Kryzhanovsky, A t Kerensky, S A Klychkov M A Kuzmin, N Klyuev, Grigory Landau, prof I I Lapshin, O Ya Larin, I E Lavrentiev, N O Lerner, K A Lipskerov, O Margolin, N G Mashkovtsev, N A Morozov, S Mstislavsky, N S (I I Dobrovolsky), N V Nedobrov, A Gilus prof D I Ovsyaniko-Kulikovski, H P Oganovsky, S Ya Parnok, M Prishvin, N -N Punin, Mikh Pavlovici, A N Rimsky-Korsakov, A M Remizov, O B Rumer, A I Rubiv, Boris Sadovskoy, Ya L Saker, S N Sergѣ-өv-Tsensky, A Serafimovich , V B Stankevich, Yan Strauyan, E θ A Stepnun, I Surgucev, V A Taburin, prof E V Tapié, M P Tolmacheva, K A Trenev, Prof M I Tugan Baranovsky, Ya A Tugendhold, Paul Fargue (Paris), L B Khavkina, M S Shahinyan N L Piapir, Iv Shmelev, V K Shmidt, II Yu Shmidt, B M Eikhenbaum, M A Engelgardt, B M Engelgardt, A P Chaplygin, S I Chatskina, B N Chernenkov, prof E N Shchepkin, B Yakovenko și alții Prețul abonamentului pentru un jurnal cu livrare timp de un an este de ruble, timp de luni - ruble k , timp de luni - p k , în străinătate pe orașul p cu Librăriile păstrează % pentru un comision Cu un abonament anual de exemplare, al -lea este gratuit Numerele separate pentru revizuire sunt trimise pentru de copeici, rambурs k Nr - "Sev Zap ", dedicată războiului şi lăsată într-un număr limitat de exemplare, trimisă cu de copeici Editura S I Chatskina Biblioteca "Runivers "